

3 RELIGIA

PORADNIK METODYCZNY
TRZECIA KLASA LICEUM
TRZECIA I CZWARTA
KLASA TECHNIKUM

S Z U K A M
N A D Z I E I

Święty Wojciech
wydawnictwo

S Z U K A M N A D Z I E I

PORADNIK METODYCZNY
TRZECIA KLASA LICEUM
TRZECIA I CZWARTA
KLASA TECHNIKUM

pod redakcją
ks. dra Radosława Mazura

Święty Wojciech
wydawnictwo

Autorzy katechez
Aleksandra Bryła
Maria Brzostowska
Beata Girzyńska
dr Krzysztof Kamiński
Ks. dr Sebastian Kowal
Łukasz Łukasiak
Grzegorz Pyrek

Koordynator zespołu autorskiego

Ks. dr Radosław Mazur

Koordynator projektu Nowe Podręczniki

Ks. dr Marcin Wojtasik

Poradnik metodyczny
do nauczania religii rzymskokatolickiej
według podręcznika nr **AZ-33-01/18-PO-11/22**,
zgodnego z programem nauczania nr **AZ-5-01/18**

Recenzenci

Ks. prof. dr hab. Paweł Mąkosa

Ks. mgr lic. Piotr Pierzchała

NIHIL OBSTAT

Poznań, dnia 26 kwietnia 2022 roku

Ks. dr Adam Adamski COr. Cenzor

IMPRIMATUR

Poznań, dnia 29 kwietnia 2022 roku

N. 2215/2022

Bp Grzegorz Balcerek, Wikariusz Generalny

Ks. Prałat dr Ireneusz Dosz, Kanclerz Kurii

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne | 9

Część 1 | UMIEJĘTNOŚĆ DAWANIA ODPOWIEDZI

1. Sztuka słuchania | 13
2. Kiedy nie słyszeć Boga | 16
3. Słuchanie Boga w objawieniu i we własnym sercu | 20
4. Wolność jako odpowiedź (prawda i dobro) | 24
5. Sumienie jako przestrzeń wolności | 28
6. Jak kształtować zdolność dawania właściwej odpowiedzi? | 33
7. Po czym poznać, że to, co robimy, jest dobre? | 37
8. Grzech jako niewłaściwa odpowiedź | 41
9. Grzech grzechowi nierówny | 45
10. Grzech przeciwko Duchowi Świętemu | 50

Część 2 | NIKT NIE JEST SAMOTNĄ WYSPĄ

11. Szczęścia nie osiąga się w samotności | 57
12. Bóg nie jest samotny | 63
13. Jak budować dobre relacje? | 69
14. Kiedy pragnienie szczęścia nas niszczy | 75
15. Co buduje nas samych i nasze otoczenie? | 79
16. Chrześcijanin jako obywatel | 85
17. Jedni drugich brzemiona noście | 89
18. Równi w godności | 93
19. Ewangeliczna emancypacja | 102
20. Polityka jako troska o dobro wspólne | 105

Część 3 | MÓJ KOŚCIÓŁ

21. Czym jest Kościół? | 111

22. Jezus Chrystus obecny w swoim Kościele | 115
23. Kościół prowadzony przez Ducha Świętego | 119
24. Kościół jako lud Boży | 126
25. Kościół hierarchiczny | 131
26. Każdy ma swoje miejsce w Kościele | 134
27. Zobowiązania wobec Kościoła (przykazania kościelne) | 139
28. Piękno Kościoła (liturgia) | 149
29. Jedność w różnorodności (obrządku) | 153
30. Eucharystia – szczyt i źródło życia Kościoła | 158
31. Grzech i słabość w Kościele | 162

Część 4 | KTO JEST MOIM BLIŹNIM?

32. Wdzięczność wobec rodziców | 169
33. Szacunek dla starszych i przełożonych | 174
34. Życie człowieka jest święte | 181
35. „Nie zabijaj” – co to właściwie oznacza? | 185
36. „Jesteście świątynią Ducha Świętego” | 193
37. Kochaj i czyń, co chcesz | 188
38. Troska o najbliższych bliźnich (rodzina) | 197
39. Między szacunkiem a wiernością Bożej Prawdzie (moralna ocena homoseksualizmu) | 201
40. Szacunek dla własności | 206
41. Nie muszę mieć wszystkiego | 210
42. Prawda was wyzwoli | 214
43. Krzywda uczyniona słowem | 219

Część 5 | WYOBRAŹNIA MIŁOSIĘRDZIA

44. Bóg bogaty w miłosierdzie | 225
45. Każdy potrzebuje miłosierdzia (syn marnotrawny) | 228
46. „Wszystko, co uczyniliście...” | 231
47. Żyję tak, jak wierzę | 236
48. Świadkowie Bożego Miłosierdzia | 239
49. Miłosierdzie potrzebuje wyobraźni | 242
50. Caritas – miłosierdzie w praktyce | 244
51. Być miłosiernym we własnym środowisku | 247
52. „Byłem przybyszem, a przyjęliście mnie” | 250
53. Uczynki miłosierdzia | 253

CZĘŚĆ 6 | KOŚCIÓŁ OBECNY W ŚWIECIE

- 54.** Bardziej trzeba słuchać Boga niż ludzi | 259
- 55.** Kiedy Kościół staje się wrogiem | 264
- 56.** Świętość przemieniająca świat | 269
- 57.** Odnowiony Kościół | 274
- 58.** Utracona niepodległość | 278
- 59.** Kościół w społeczeństwie polskim | 282

Część 7 | BÓG ŹRÓDŁEM NADZIEI

- 60.** Gdy nadeszła pełnia czasu | 291
- 61.** Nadzieja dla świata | 295
- 62.** Kiedy nadeszła godzina | 299
- 63.** Maryja, Matka naszej nadziei | 304
- 64.** Modlitwa uświęcaniem czasu | 310

DODATKOWY DZIAŁ POJAWIAJĄCY SIĘ W III KLASIE TECHNIKUM

PATRZĄC W PRZYSZŁOŚĆ

- 1.** Boże podobieństwo | 319
- 2.** Dorosłość i dojrzałość – po czym je poznać? | 324
- 3.** Rola uczuć w dorosłym życiu | 329
- 4.** Życie w perspektywie powołania | 334
- 5.** Rodzaje powołań w Kościele | 339
- 6.** Czyń dobro, a zła unikaj | 344
- 7.** Moje zaangażowanie w Kościół | 351
- 8.** Moje zaangażowanie w życie lokalnej wspólnoty | 356
- 9.** Kosmopolita czy nacjonalista | 361

Drodzy Katecheci!

Oddajemy do Waszych rąk nowy pakiet edukacyjny do nauki religii w trzeciej klasie liceum oraz trzeciej i czwartej technikum opracowany zgodnie z wymogami zawartymi w nowej *Podstawie programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce* z 9 czerwca 2018 roku, a skonkretyzowanymi w dokumencie *Program nauczania religii w przedszkolach i szkołach*.

Niniejszy poradnik metodyczny wraz z dołączonym do niego pakietem materiałów dodatkowych został przygotowany z myślą o Was, drodzy Katecheci. Liczymy, że znajdziecie tu wiele ciekawych pomysłów, które pozwolą Wam przeprowadzić interesujące zajęcia.

W poradniku metodycznym znajdziecie scenariusze lekcji do wszystkich katechez zawartych w podręczniku ucznia. Wszystkie one sprzyjają dyskusjom – tak ważnym dla młodzieży w tym wieku, i tak chętnie przez nią podejmowanym. Treści katechetyczne zintegrowane są z wiadomościami przekazywanymi na innych przedmiotach, dzięki czemu przekaz wiary jest bliski życiu młodego człowieka. Mogą one być punktem odniesienia do dyskusji na lekcjach innych przedmiotów i do pogłębionej refleksji w edukacji szkolnej. Przede wszystkim zainspirują do zastanowienia się nad własnymi wyborami. Wesprą w budowaniu mądrych i przemyślanych argumentów w dyskusjach o wierze, o kwestiach moralnych, społecznych, codziennych. Zachęcą uczniów do aktywnego poszukiwania punktów wspólnych dla nauki i wiary, a także pokażą świadectwa innych ludzi, które są mocnym argumentem obecności Boga w świecie. Zaproponują prawdziwie chrześcijański styl życia, który nie jest jedynie zbiorem nawyków, przyzwyczajajeń i zwyczajów przekazywanych z pokolenia na pokolenie.

Każda jednostka katechetyczna realizowana jest w kilku krokach: odkrywam, spotykam, poznaję, odpowiadam, utrwalam, modlę się. Najpierw stawiamy problem (ta część lekcji nosi nazwę **ODKRYWAM**). Następnie proponujemy Wam i Waszym uczniom spotkanie z osobą, która z tym problemem się mierzyła. Albo z taką, która zaproponowała jakieś rozwiązanie. Trzeci krok – i trzecia część jednostki lekcyjnej: **POZNAJĘ** – to budowanie wiedzy. Krok czwarty to kształtowanie postaw ucznia i czas na jego osobistą odpowiedź – ta część jednostki nosi nazwę **ODPOWIADAM**. Dalej podpowiadamy, jak utrwalić wiadomości. Przy wielu tematach w podręczniku ucznia znajdziecie jeszcze

jeden krok: PODEJMUJĘ WYZWANIE. Proponujemy w nim jakieś działanie lub zostawiamy uczniom coś do przemyślenia, poukładania sobie w głowie. Zwieńczeniem każdej jednostki katechetycznej jest modlitwa. Mamy nadzieję, że uczniowie skorzystają z tej propozycji.

Do poradnika metodycznego przygotowano pakiet materiałów dodatkowych, które zamieściliśmy na portalu STREFA KATECHETY (www.strefakatechety.pl). Znajdziecie tam cytaty, prezentacje multimedialne, karty pracy, teksty do pracy indywidualnej i wspólnej, zdjęcia i ilustracje, które można wyświetlić (korzystając z komputera i rzutnika) bądź wydrukować, artykuły tematyczne wprowadzające temat lub pogłębiające wiedzę katechety przygotowującego się do katechez. Każdy krok scenariusza, w którym proponujemy skorzystanie z materiału zamieszczonego w Strefie Katechety, oznaczony jest stosowną ikoną. Inne ikony sygnalizują, kiedy warto zajrzeć do Pisma Świętego, a kiedy przyda się Wam (lub Waszym uczniom) urządzenie z dostępem do Internetu – komputer z rzutnikiem lub uczniowskie smartfony. Oto one:

skorzystaj z materiału dostępnego w Strefie Katechety
(www.strefakatechety.pl)

zajrzyj do Pisma Świętego

wyświetl informacje z internetu

Życzymy satysfakcji zawodowej i przyjemności z pracy z naszymi podręcznikami.

Autorzy i Wydawca

CZĘŚĆ 1

**UMIEJĘTNOŚĆ
DAWANIA
ODPOWIEDZI**

1

SZTUKA SŁUCHANIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z zasadami i regułami aktywnego **słuchania**.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy potrzebę aktywnego słuchania,
- > uzasadnia, co trzeba rozwijać, by nauczyć się słuchać,
- > przekonuje, dlaczego zrozumienie jest siłą,
- > wyjaśnia, jak rozpoznać, nazwać i wyrazić emocje,
- > widzi korzyści płynące z aktywnego słuchania.

Postawy: uczeń rozwija w sobie sztukę słuchania.

Metody i techniki: praca w grupie, dyskusja prowadzona.

Środki dydaktyczne: podręcznik, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą św. Franciszka z Asyżu zamieszczoną w podręczniku.
2. Zapisz na tablicy hasła: SŁUCHANIE – KOMUNIKACJA i wprowadź w tematykę lekcji, np. korzystając z tekstu w podręczniku.
3. Powiedz: *W życiu ważną umiejętnością jest słuchanie. Posługujemy się pojęciami „słucham” i „słyszę”. Jest między nimi różnica, którą powinniśmy poznać. W obu przypadkach jest to proces. Aby usłyszeć, trzeba być aktywnym,*

tę umiejętność powinniśmy przez cały czas rozwijać. Słuchając, swoją uwagę skupiamy na rozmówcy, na tym, co on nam chce przekazać.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

4. Kontynuuj temat, wskazując na duże znaczenie umiejętności słuchania również w życiu duchowym. Można podkreślić, że i w Kościele są osoby, których posługa polega na umiejętnym słuchaniu i wspieraniu duchowym: przewodnik duchowy i stały spowiednik. Warto przedstawić uczniom różnice między tymi dwiema funkcjami i sposoby na to, jak znaleźć stałego spowiednika lub przewodnika duchowego. Można sięgnąć do podręcznika i skorzystać z zamieszczonego tam tekstu.
5. Podziel uczniów na cztery grupy. Każda z nich wybiera sobie miejsce w sali i dostosowuje układ stołów i krzeseł do swoich potrzeb. Zadaniem grup jest zainscenizowanie dwóch sytuacji z życia, w których pokażą różnicę między skutecznym wysłuchaniem drugiej osoby, a podejściem, w którym osoba słuchająca nie skupia się na rozmówcy i nie jest na niego uważna. Czas pracy uczniów około 20 minut. Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu i prezentują scenki. Sprowokuj do wspólnej dyskusji, w której omawiane są błędy w komunikacji. Wyniki, wnioski i obserwacje można zapisywać na tablicy.

| UTRWALAM |

6. Podsumowując temat, podkreśl, że do prawidłowego komunikowania potrzebne są:
 - > aktywne słuchanie
 - > empatia
 - > odpowiednie i dostosowane do rozmówcy określenia
 - > czytelny komunikat
 - > jasna informacja zwrotna
 - > znajomość zasad komunikacji niewerbalnej
 - > pozytywne nastawienie
 - > serdeczność

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

7. Kończąc katechezę, zaproponuj indywidualne przeczytanie tekstu modlitwy w podręczniku i poleć przemyślenie odpowiedzi na pytanie:

Czy pozwalasz sobie na dostrzeżenie tego, co w tobie dobre? Ile jest w tym wdzięczności wobec Boga, który jest inspiracją w codziennej realizacji przykazania miłości?

2 |

KIEDY NIE SŁYCHAĆ BOGA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie, jakie życiowe sytuacje sprawiają, że nie słyszymy Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia, dlaczego Bóg zwraca się do nas po imieniu,
- > wskazuje, jak wejść w relację z Bogiem,
- > udowadnia, że Bóg mówi do nas przez Swoje słowa,
- > orzeka, dlaczego warto trwać przy Słowie Bożym.

Postawy: uczeń unika wszelkich form zniewolenia.

Metody i techniki: praca w grupie, kapsuła czasu, rybi szkielet, recepta, słowa kluczowe, tocząca się opowieść.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, samoprzylepne karteczki, flamastry.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą „Ojcze nasz”.
2. W nawiązaniu do wiadomości z poprzedniej lekcji poproś uczniów, aby wytłumaczyli różnicę między pojęciami: słucham i słyszę. Możesz powiedzieć: *Warto podkreślić, że ważne jest aktywne słuchanie, bo wówczas*

zrozumiemy przekaz, który do nas trafia. Wiadomości te można pogłębić za pomocą fragmentu z podręcznika.

3. Kontynuuj temat: *Jakże często mówimy, że nie **słyszymy** Pana Boga. Tyle się modłę, rozmawiam z Nim i nic. Dlaczego tak się dzieje? Co źle robię?*

Pozwól wyrazić się uczniom, podzielić się swoimi doświadczeniami i wątpliwościami.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I OPOWIADAM |

4. Podziel klasę na cztery grupy, z których każda będzie miała swoje zadanie.

Grupa I Kapsuła Czasu

Uczniowie zapisują na arkuszu papieru: *Co chcielibyśmy ważnego przekazać w temacie: Jak słuchać Boga, by nawiązać z Nim dobre relacje i żyć Jego nauką na co dzień pokoleniu, które za 50 lat odkryje kapsułę czasu. Swoje stanowisko mogą opracować na podstawie tekstów zamieszczonych w podręczniku. Czas pracy około 25 minut.*

Grupa II (załącznik 1)

W schemacie rybiego szkieletu w prostokątnych polach uczniowie wpisują motyw: *Dlaczego warto słuchać Boga?, a na rybach ościach to wszystko, co wspiera, rozbudowuje zapisany argument.*

Grupa III (załącznik 2)

Zwołano konsylium lekarzy, które pochyła się nad skomplikowanym przypadkiem.

Zadaniem medyków jest postawienie diagnozy i określenie terapii.

Jak świadomie wejść w relację z Bogiem? Wypiszcie na recepcie zalecenia dla pacjenta.

Uczniowie mogą wspomóc się tekstem z podręcznika.

Grupa IV

Na podstawie tekstów zamieszczonych w podręczniku uczniowie mają wybrać słowa kluczowe związane ze słuchaniem, wypisują je na samoprzylepnych karteczkach. Następnie przyklejają je na papierze.

| UTRWALAM |

5. Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Zaznacz najważniejsze myśli – zarówno z prac uczniów, jak i z tekstów zawartych w podręczniku. Warto podkreślić:

Człowiek, w życiu którego obecny jest Bóg, żyje w Jego obecności. Pragnie otwierać się nie tylko na Słowo, ale i łaski, które otrzymujemy z woli Boga. Jesteśmy przepelnieni Bożą radością, Jego bezinteresowna miłość nas uskrzydla i codzienność przepelniona jest dobrymi uczynkami. Barię sprawiającą, że nie słyszymy Boga, są nasze przyzwyczajenia, lenistwo, stres, skupianie się na tzw. przeszkadzaczach (telefon komórkowy, komputer), rzeczach, które odciągają nas od Boga. Zagłuszają to, co do nas wypowiada.

6. Dobrze by było, gdyby uczniowie doszli samodzielnie do wniosków:

Wiemy, że aby była prawidłowa relacja, musi być chęć z obu stron.

Bóg Ojciec cały czas do nas mówi, jest gotowy do dialogu, ale bym usłyszał to, co mówi do mnie mój Mistrz – Nauczyciel, muszę mieć chęć słuchania z mojej strony. Wierność Chrystusowi to mój sposób słuchania!

7. Podsumowując temat, podkreśl następujące wskazówki dla uczniów:

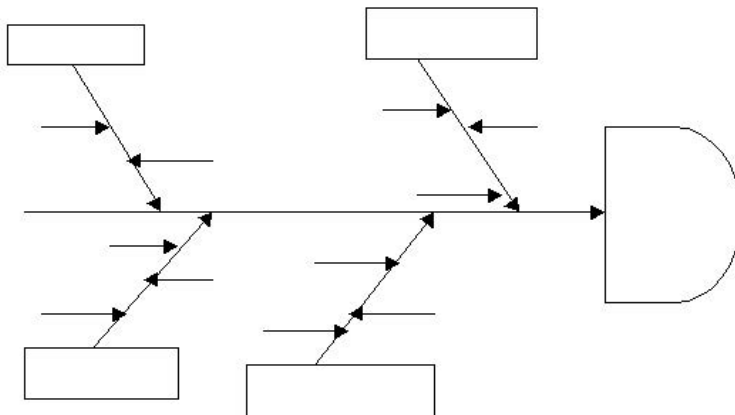
- > Bóg pragnie, abyś Go poznał i usłyszał, i daje obietnicę, że dzięki temu nie zginiesz (Oz 4,6),
- > w rozkładzie swojego dnia zaplanuj czas na spotkanie z Bogiem,
- > zatrzymaj się, spójrz na codzienność z Bożej perspektywy,
- > twoja siła rodzi się z ciszy i zaufania Bogu (Iz 30,15),
- > ważne jest to, co urzeczywistnia się między tobą a Bogiem,
- > dzięki relacji z Bogiem mamy lepszy komfort życia.

| MODLĘ SIĘ |

8. Zaproponuj indywidualne ułożenie modlitwy w nawiązaniu do tekstu ks. Jana Twardowskiego zamieszczonego w podręczniku lub chwilę wyciszenia się i odsłuchania pieśni „Tak mnie skrusz, Panie”.

Załącznik 1

Załącznik 2

Recepta	
Świadczeniodawca	
Pacjent	Oddział NFZ
PESEL	Uprawnienia dodatkowe
Rp	Odpłatność
Data wystawienia:	Dane i podpis lekarza
Data realizacji „od dnia”:	
Dane podmiotu drukującego	

3

SŁUCHANIE BOGA W OBJAWIENIU I WE WŁASNYM SERCU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie, że Bóg objawiając się najpełniej w Jezusie Chrystusie, zaprasza każdego do udziału w Jego życiu.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, czym jest Objawienie,
- > uzasadnia, dlaczego warto je poznać i zrozumieć,
- > wskazuje, w jaki sposób objawienie daje odpowiedź na nurtujące chrześcijanina pytania,
- > uzasadnia, że Bogu zależy, aby każdy poznał Prawdę i dostąpił Zbawienia,
- > interpretuje, w jaki sposób Kościół może strzec depozytu wiary.

Postawy: uczeń rozwija w sobie postawę wiary i zaufania Bogu.

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, skojarzenia, rozmowa kierowana, metaplan, 10 słów – znaki, burza pytań.

Środki dydaktyczne: **podręcznik**, arkusze A3, szary papier – do wyboru, samoprzylepne karteczki, flamastry, pisaki, klej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą:

Wierzę w Ciebie Boże żywy

w Trójcy jedyny, prawdziwy,
Wierzę w coś Objawił Boże,
Twe Słowo mylić nie może.

Po jej odmówieniu można zapytać uczniów, czy pamiętają dalsze jej słowa oraz czas w swoim życiu, kiedy uczyli się tej modlitwy? Czy ją odmawiają? Jeśli tak, to dlaczego? Podsumowując tę wstępną część lekcji, możesz powiedzieć:

Jest to pierwsza część aktu wiary nadziei, miłości i żalu, której to modlitwy uczyliście się na początku swojej edukacji. W niej mówimy Bogu o swojej wierze, zaufaniu, miłości i wzbudzonym żalu.

2. W nawiązaniu do zagadnień poruszanych na poprzednich lekcjach, warto dla przypomnienia poprowadzić rozmowę kierowaną dotyczącą kwestii słuchania Boga, siebie i innych. Powinniśmy pamiętać, że jest to umiejętność mająca wpływ na jakość naszego życia, której należy uczyć się codziennie.
3. Zaproś uczniów, by napisali na tablicy skojarzenia ze słowem OBJAWIENIE. Przykładowe wypowiedzi uczniów: *odkrycie, ujawnienie, tajemnica, wizja, pokazanie, Bóg, Biblia, ekscytacja, sen, inspiracja, przemówienie do kogoś, odsłonięcie.*

Możesz dodać w podsumowaniu tej części katechezy: *Bóg objawiając się człowiekowi, objawia mu Tajemnicę, która najpełniej realizuje się w osobie Jezusa Chrystusa.*

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Kontynuuj temat, prosząc uczniów, by zastanowili się:
*Jaka postawa jest potrzebna, by zrozumieć Objawienie Boże?
Co należy zrobić, by je poznać?
Dlaczego mamy je pielęgnować w sercu?
Jak wprowadzić w życie poznane zasady?*

Zadanie można wykonać w formie dyskusji prowadzonej lub podczas pracy w grupach. Wówczas należy podzielić klasę na cztery zespoły i przydzielić im zadania:

Grupa I Twórcze połączenia

Jak urzeczywistnić Boże Objawienie w codziennym życiu?

Zadaniem grupy jest napisanie na podstawie tekstu z podręcznika jak największej liczby odpowiedzi – najlepiej kolorowymi pisakami na szarym papierze.

Grupa II Metaplan (załącznik 1)

Dlaczego mam słuchać Bożego Objawienia w sercu?

Zadaniem uczniów jest sformułowanie diagnozy, następnie ustalenie powodów obecnej sytuacji, by w końcowej fazie sformułować wnioski będące wskazówką, jak żyć Bożym Objawieniem. Pomocne będą teksty zamieszczone w podręczniku.

Grupa III Parafraza

Uczniowie ze zrozumieniem czytają podręcznik, następnie używając porównań, zwrotów i innych określeń, nowych słów – piszą swój tekst, który jednocześnie oddaje sens pierwowzorów.

Grupa IV

Zadaniem uczniów jest przeczytanie tekstów w podręczniku, a następnie narysowanie dziesięciu znaków na drodze wiary wskazujących, jak słuchać Boga.

Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu.

5. Podsumuj efekty pracy uczniów. Możesz nawiązać do wypowiedzi uczniów i tekstów zawartych w podręczniku. Warto podkreślić: *Życie człowieka, gdzie obecny jest Bóg, to wyzwanie, by poznać prawdę zawartą w Bożym Objawieniu. Otworzyć się na Słowo i przyjąć z pokorą łaski, które otrzymujemy z woli Boga. Boża radość, Jego bezinteresowna miłość wypełnia całego człowieka, uskrzydla do działania i wówczas codzienność przepelniona jest dobrymi uczynkami, pozytywnym nastawieniem do świata i człowieka.*
6. Jeden z uczniów może odczytać tekst zawarty w podręczniku. Można zaproponować uczniom, by zadali do niego jak najwięcej pytań pozwalających zrozumieć:
Dlaczego warto przyjąć do serca Objawienie Boże? (metoda: burza pytań).

| UTRWALAM |

7. W podsumowaniu lekcji możesz wykorzystać poniższe wypowiedzi:
- > Objawiający się Bóg zaprasza nas do spotkania z Nim.
 - > Pamiętajcie, w dzisiejszych czasach jesteście apostołami Chrystusa.
 - > Starajcie się pielęgnować Słowo Boże, a wszystko inne będzie wam dane.
 - > Dążcie do tego, by przykazania Boże były kluczem do uczciwego, godnego życia.

| MODLĘ SIĘ |

8. Lekcję warto zakończyć modlitwą, można zaproponować podjęcie refleksji nad słowami wiersza J. Tuwima zamieszczonego w podręczniku. Można odsłuchać tekst z podkładem muzycznym.

Załącznik 1. Metaplan

Dlaczego mam słuchać Bożego Objawienia w sercu?	
Jak jest?	Jak być powinno?
Dlaczego nie jest tak, jak być powinno?	Co zrobić, by zmienić sytuację? Jakie podjąć działania?
Wnioski....	

4

WOLNOŚĆ JAKO ODPOWIEDŹ (PRAWDA I DOBRO)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że mając wolny wybór, dążą do poznania prawdy i życia w wolności.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia pojęcia: wolność, prawda, dobro,
- > uzasadnia, dlaczego wolność jest dążeniem do życia w prawdzie,
- > podaje przykłady, w jaki sposób powinien korzystać z wolności,
- > udowadnia, że wolność, prawda, dobro to uniwersalne wartości,
- > wyjaśnia relacje pomiędzy wolnością a odpowiedzialnością.

Postawy: Uczeń: stara się pracować nad sobą, kształtując postawę właściwego korzystania z daru wolności.

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, rozmowa kierowana, niedokończone zdania, połów wartościowych słów, artykuł prasowy, plakat.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, samoprzylepne karteczki, kolorowe gazety, flamastry, pisaki, klej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą (Ps 119). Można włączyć refleksyjną muzykę i poprosić uczniów, by usiedli wygodnie, zamknęli oczy,

wzięli głęboki oddech i wsłuchali się w tekst Psalmu czytanego przez prowadzącego.

Szczęśliwi, których droga nieskalana, którzy postępują według Prawa Pańskiego.

Szczęśliwi, którzy zachowują Jego upomnienia, całym sercem Go szukają którzy nie czynią nieprawości, lecz kroczą Jego drogami.

Ty na to dałeś swoje przykazania, by pilnie ich przestrzegano.

Oby moje drogi były niezawodne w przestrzeganiu Twych ustaw!

Wtedy nie doznam wstydu, gdy zważać będę na wszystkie Tve przykazania.

Chcę Ci dziękować szczerym sercem, gdy nauczę się wyroków Twej sprawiedliwości.

Przestrzegać będę Twych ustaw: nie opuszczaj mnie nigdy!

2. Po odczytaniu Psalmu, możesz poprosić uczniów, by zinterpretowali jego treść. Można zadać pomocnicze pytania:

Jakimi wartościami kierujecie się w życiu?

Co jest dla was ważne?

Czym jest dla was szczęście?

Warto podkreślić, że Psalm 119 to przesłanie o szczęściu, Słowie, które napełnia wewnętrznym spokojem i radością. Uczy, jak żyć w prawdzie i wolności, uświadamia, że warto mieć nadzieję i nieść radość.

3. Wprowadzając w temat lekcji, zaprosz uczniów, by napisali na otrzymanych samoprzylepnych karteczkach:

Jestem wolny, bo (np. mogę robić, co chcę).

Wolność jest, jak (np. kwiat, który potrzebuje wody, by rozkwitać, a gdy jej zabraknie więdnie).

Wolność to (np. reakcje bez przymusu).

4. Te same zdania można napisać na tablicy, wówczas uczniowie mogą przykleić wokół nich zapisane przez siebie karteczki. Katecheta może zainicjować krótką dyskusję, do której przydatne będą pytania:

Czym jest wolność dla każdego z nas?

Dlaczego jest nam dana?

Jakie wiążą się z nią zadania?

Na ile jesteśmy odpowiedzialni za to, jak żyjemy?

Podsumowując wypowiedzi uczniów i w nawiązaniu do tekstu z podręcznika, możesz podkreślić:

Wolność jest jak szlachetny kamień, któremu podczas obróbki nadaje się pożądaną kształt. Jubiler wkłada wiele pracy, by osiągnąć zamierzony kształt kamienia. Każdy z nas ma wewnętrzny głos podpowiadający, co w danej sytuacji może zrobić. I tylko od nas samych zależy, co z tym zrobimy, jakiego dokonamy wyboru zgodnego z naszym przekonaniem.

| POZNAJĘ, SPOTYKAM I OPOWIADAM |

5. Kontynuując temat, warto podkreślić, że wolność jest nam dana. Można zachęcić uczniów do odpowiedzi na poniższe pytania:

Dlaczego warto być wolnym?

Co to jest dobro, prawda?

6. Podziel uczniów na cztery grupy (lub mniej, w zależności od liczebności klasy). Każda z nich otrzymuje indywidualne zadanie:

Grupa I Plakat

Uczniowie otrzymują kolorowe gazety. Zadanie polega na tym, aby zaprojektować plakat na konkurs pt. Technika dowolna, uczniowie mogą skorzystać z podręcznika (dział POZNAJĘ).

Grupa II Połów wartościowych słów

Czytając teksty zamieszczone w części SPOTYKAM i POZNAJĘ, uczniowie mają odszukać słowa, które według nich najlepiej oddają sens słów: wolność – prawda – dobro.

Grupa III Gadająca ściana

Młodzież ze zrozumieniem czyta teksty w działach ODPOWIADAM i SPOTYKAM. Następnie na środku szarego papieru umieszczają napis „Gadająca ściana”, by potem do przeczytanych tekstów napisać opinie w postaci rysunków, symboli czy innych form graficznych.

Grupa IV Artykuł prasowy

Uczniowie wchodzą w rolę dziennikarzy. W nawiązaniu do słów piosenki Marka Grechuty ([załącznik](#)), mają napisać artykuł na zbliżające się Święto Niepodległości.

7. Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu. Podsumuj wypowiedzi uczniów, a następnie w nawiązaniu do tekstów zawartych w podręczniku podkreśl: *Wolność jest darem, o który należy dbać i zabiegać. Chcąc być wolnym, musimy stanąć w prawdzie. To zadanie do łatwych nie należy, wymaga wysiłku i pracy nad własnym charakterem. Stając w prawdzie z samym sobą, bez zewnętrznego nacisku, zdecydujemy o swoim życiu, zasadach, jakimi się będziemy w nim kierować. Powinniśmy na każdym etapie naszego życia zabiegać o to, by być wolnym, szanować wolność swoją i innych, mieć świadomość konsekwencji podejmowanych decyzji, a co za tym idzie – odpowiedzialnie do nich podchodzi.*

| UTRWALAM |

8. W podsumowaniu lekcji, możesz podkreślić następujące kwestie:
- > Być wolnym – to podejmować decyzje zgodnie z sumieniem.
 - > Życie w prawdzie daje nam wolność.
 - > Prawda wyzwala nas z niewoli grzechu – „Prawda was wyzwoli” (J 8,32).
 - > Wolność rodzi się z przewyciężenia lęku – „Nie lękajcie się” (Jan Paweł II).

| MODLĘ SIĘ |

9. Możesz zaproponować podjęcie refleksji nad słowami modlitwy zamieszczonej w podręczniku.

5

SUMIENIE JAKO PRZESTRZEŃ WOLNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że **sumienie** pozwala rozpoznać, co jest dobre, a co złe i dokonywać właściwych wyborów.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia pojęcie sumienia,
- > interpretuje zasady jego formacji,
- > uzasadnia, że w formacji sumienia konieczne jest pogłębianie więzi z Chrystusem,
- > tłumaczy, dlaczego jest to wewnętrzny głos w rozpoznawaniu dobra i zła,
- > wyjaśnia relacje między sumieniem a dobrem moralnym.

Postawy: uczeń właściwie korzysta z daru wolności

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, rozmowa kierowana, niedokończone zdania, labirynt decyzji, giełda definicji, piramida priorytetów, szczepionka.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, samoprzylepne karteczki, flamastry, pisaki, klej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą:

Boże, choć Cię nie pojmuję, jednak nad wszystko miłuję, nad wszystko, co jest stworzone, boś Ty Dobro nieskończone.

Po jej odmówieniu warto nawiązać do refleksji, które nasunęły się podczas ostatniej lekcji, szczególnie w kwestii wolności, dokonywania wyborów i ich konsekwencji. Można zaakcentować, że podczas tej katechezy będzie również mowa o wolności, ale w aspekcie sumienia.

2. Możesz poprosić uczniów, aby dokończyli zdanie, które wcześniej zapisałeś na tablicy:

Sumienie jest jak....., bo

Np.

latarnia

oświetla drogę

Jeden z uczniów zapisuje na tablicy odpowiedzi kolegów, tymczasem możesz w nawiązaniu do tych wypowiedzi, podać definicję sumienia w brzmieniu:

Sumienie to zdolność oceny postępowania własnego i innych ludzi w kategoriach dobra i zła oraz poczucie odpowiedzialności za swoje czyny.

3. Zachęć klasę do dyskusji. Możesz powiedzieć: *Każdy z nas ma zdolność rozpoznawania swoich czynów w konsekwencji dokonywania wyborów, ale czy są one zgodne z tym, co jest dla mnie wartościowe?*

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Kontynuując temat, zadaj uczniom pytania:

Jaka jest rola sumienia w życiu?

Dlaczego warto wejść w głąb samego siebie?

Co to znaczy „odkryć sanktuarium, które jest w nas”?

5. Następnie podziel uczniów na cztery grupy i przydziel każdej z nich zadania:

Grupa I labirynt decyzji (załącznik 1)

Uczniowie czytają teksty z podręcznika, następnie zastanawiają się, jak mogą postępować w życiu zgodnie z sumieniem. Metodą labiryntu grupa odszukuje najlepsze rozwiązanie problemu, kierując się słabymi i mocnymi stronami decyzji.

Grupa II giełda definicji

Kluczowym pojęciem podczas wspólnej pracy jest słowo sumienie. Zadaniem grupy będzie ułożenie jak największej liczby definicji, biorąc pod

uwagę różne aspekty tego pojęcia. Pomocą mogą być teksty zamieszczone w podręczniku.

Grupa III piramida priorytetów (załącznik 2)

Uczniowie czytają teksty w podręczniku, następnie wypisują, co jest dla nich ważne w omawianym temacie, wybierając te określenia, które są najważniejsze (wpisują na dole piramidy) i stopniowo do najmniej ważnych (wpisują w kolejnych piętrach piramidy).

Grupa IV szczepionka (załącznik 3)

Uczniowie zastanawiają się, co może być szczepionką – antidotum na pokusy, które pojawiają się w życiu i na decyzje, które są konsekwencją naszych słabości lub niewiedzy. Mogą korzystać z podręcznika.

Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu.

6. Podsumuj wypowiedzi uczniów, a następnie w nawiązaniu do tekstów zawartych w podręczniku, a także na podstawie własnych doświadczeń podkreśl: *Sumienie jest w człowieku po to, by miał on zdolność rozpoznawania, co jest dobre, a co złe. Jest miejscem na spotkanie z Bogiem, od którego słyszymy: „Czyń dobro, a unikaj zła”, „zachowuj się rozumnie”¹. Powinniśmy na każdym etapie naszego życia zabiegać o to, by być wolnym. Odpowiadać sobie, co w tej kwestii jest dla nas ważne. Szanować wolność swoją i drugiej osoby, bez względu na wiek. Mieć świadomość konsekwencji podejmowanych decyzji, a co za tym idzie, odpowiedzialnie do nich podchodzić. Sumienie jest „najtajniejszym ośrodkiem i sanktuarium człowieka, gdzie przebywa on sam z Bogiem”.* (KKK 1777)
7. Możesz nawiązać do wydarzenia z życia Jezusa: do modlitwy w Ogrodzie Oliwnym, gdzie prosi On: „Czuwajcie i módlcie się, abyście nie ulegli pokusie”. Spuentuj: *Czuwać to dostrzegać wszystko, co się wokół nas dzieje, czego doświadczamy.*

¹ kosciol.wiara.pl/doc/490593.Swiety-Tomasz-z-Akwinu-Akwinata, dostęp: 07.06.2021

| UTRWALAM |

8. Podsumowując temat, możesz podkreślić następujące kwestie:

Być człowiekiem sumienia, to wejść w głąb swojej świątyni i przebywać w niej ze swoim Nauczycielem.

Sumienie to przestrzeń wolności człowieka.

Sumienie to miejsce słuchania Boga i budowania z Nim relacji.

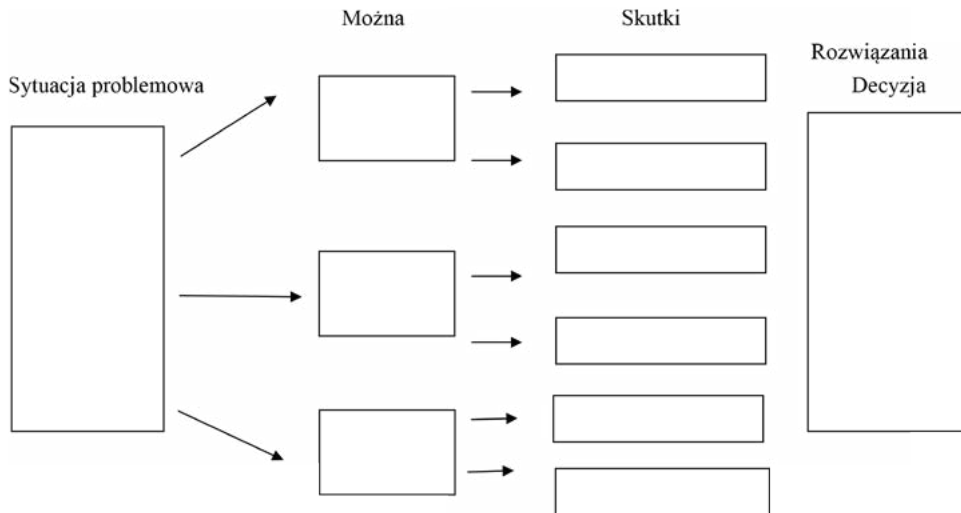
Sumienie pozwala rozeznaczyć czyny dobre i złe, pomaga dokonać właściwego wyboru.

Postępując zgodnie z sumieniem, żyjemy w jedności z zasadami, które wyznajemy.

| MODLĘ SIĘ |

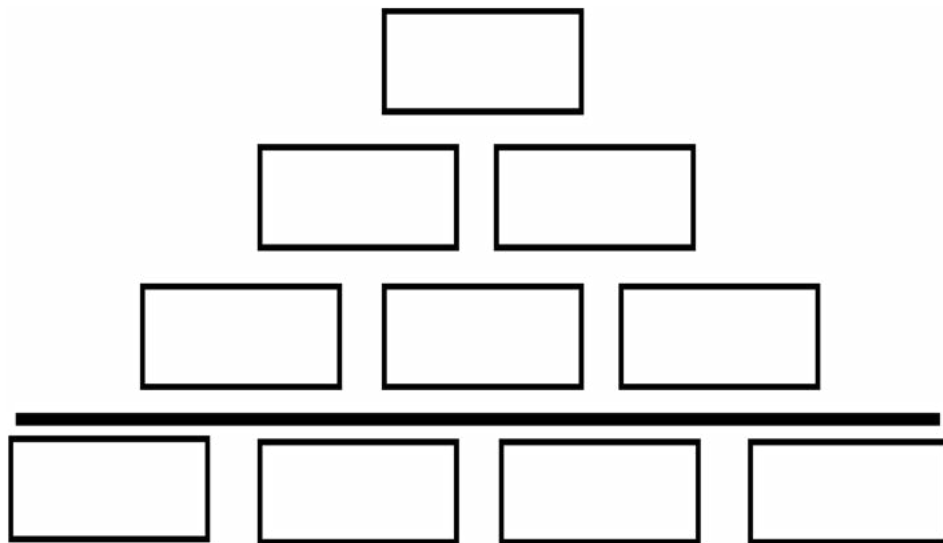
9. Katechezę należy zakończyć modlitwą. Można wykorzystać tekst z podręcznika.

Załącznik 1

Labirynt podejmowania decyzji

Załącznik 2

Piramida priorytetów

Załącznik 3

Pokusy

Szczepionka- antidotum

6

JAK KSZTAŁTOWAĆ ZDOLNOŚĆ DAWANIA WŁAŚCIWEJ ODPOWIEDZI?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie, z czym związane jest udzielanie właściwej odpowiedzi.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, dlaczego warto zastanowić się, zanim damy odpowiedź,
- > zna obiektywne normy moralne,
- > wie, że normy moralne są fundamentem w udzielaniu odpowiedzi,
- > wskazuje, jak korzystać z daru wolności,
- > uzasadnia, jakie cechy są potrzebne, by nie ulegać złu.

Postawy: uczeń stara się podejmować czyny moralnie dobre; podejmuje wysiłek pracy nad formacją własnego sumienia.

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, rozmowa kierowana, list, antytemat, kolaż, parafraza.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, samoprzylepne karteczki, flamastry, pisaki, klej, kolorowe gazety.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu i wspólnej modlitwie rozpoczynającej katechezę, poproś uczniów, aby na samoprzylepnych karteczkach napisali:
Dlaczego udzielacie odpowiedzi?

Czym się kierujecie przy wyborze argumentów?

Jak kształtujecie umiejętność udzielania właściwej odpowiedzi?

Każdy z uczniów przykleja swoją odpowiedź pod napisanymi wcześniej na tablicy pytaniami. Następnie odczytuje zapisaną przez siebie karteczkę.

Przykładowe odpowiedzi:

osoby, z którymi się kontaktujemy, oczekują od nas odpowiedzi;

analizujemy określoną sytuację;

spoglądamy przez pryzmat własnych wartości;

sytuacje, w których udzielamy odpowiedzi i ich treści są różne – wiąże się to z osobowością, charakterem, poglądami i zasadami, jakie reprezentuje odpowiadająca osoba.

2. Rozwiń dyskusję, zadając klasie pytania:

Jak rozumieć pojęcie odpowiedzi?

Co zrobić, by mieć pewność, że jest ona właściwa?

3. Kontynuując temat, możesz zapowiedzieć klasie, że podczas lekcji wspólnie postaracie się rozwikłać, dlaczego ważne jest kształtowanie umiejętności dawania prawidłowych odpowiedzi.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Podziel klasę na cztery grupy, którym przydziel zadania:

Grupa I Antytemat

Uczniowie otrzymują kartki z pytaniami:

Co należy zrobić, aby udzielać niewłaściwych odpowiedzi?

Co zrobić, aby udzielić właściwej odpowiedzi?

Swoje pomysły najpierw zapisują indywidualnie na samoprzylepnych karteczkach. Odczytują je i po dyskusji, wybrane zapisują na kartce. Podobnie robią z drugim pytaniem. Podczas pracy mogą skorzystać z podręcznika.

Grupa II List

Uczniowie wczuwają się w rolę psychologa, który pisze list do młodzieży o potrzebie kształtowania zdolności udzielania właściwych odpowiedzi.

Tłumaczy im, na czym mają się skoncentrować i co wziąć pod uwagę. Podczas pracy uczniowie powinni zwrócić uwagę na swoje emocje i również skupić się na nich. W trakcie pracy można korzystać z tekstów zamieszczonych w podręczniku.

Grupa III Kolaż

Uczniowie otrzymują kolorowe gazety wraz z pytaniem zapisanym na karteczce:

Jakie cechy powinna mieć osoba, która kształtuje w sobie potrzebę udzielania prawidłowej odpowiedzi?

Zadaniem uczniów jest zilustrowanie odpowiedzi z wykorzystaniem fotografii zamieszczonych w gazetach. Wypowiedzi mogą zostać uzupełnione rysunkami.

Można też skorzystać z tekstów zamieszczonych w podręczniku.

Grupa IV Parafraza

Zadaniem uczniów jest sparafrazowanie tekstu znajdującego się w podręczniku. Młodzież pisze swoimi słowami nowy tekst, przekazując zawarte w oryginale przesłanie.

Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu.

5. Podsumuj pracę uczniów, następnie w nawiązaniu do materiałów zawartych w podręczniku podkreśl: *W momencie, kiedy odpowiadamy, warto skorzystać z daru wolności, bo „ku wolności wyswobodził nas Chrystus” (Gal 5,1). Takie podejście sprawi, że kształtujemy w sobie umiejętność dawania odpowiedzi adekwatnej do sytuacji. Ważne jest, byśmy żyli zgodnie z wyznaczanymi wartościami. Po to mamy rozum i serce, by dokonywać właściwych wyborów. Miejmy w świadomości fakt, że sami sobie nie poradzimy z różnymi sytuacjami, które mogą nas przerosnąć. Starajmy się w takich okolicznościach zwracać do Boga o pomoc w udzielaniu właściwych odpowiedzi i w podejmowaniu stosownych decyzji. By nasze działania na różnych płaszczyznach były zgodne z wyznaczanymi wartościami moralnymi. Możemy zawołać słowami Psalmu (Ps 51,12): „Stwórz, o Boże, we mnie serce czyste i odnow w mojej piersi ducha niewyciężonego”.*

| UTRWALAM |

6. Poproś chętnych uczniów, aby głośno przeczytali podsumowanie katechezy zamieszczone w podręczniku. Na zakończenie lekcji uczniowie mogą podzielić się swoimi przemyśleniami na temat poszczególnych punktów.

„Cel nie uświęca środków” (KKK 1759)

Decyzje powinny być podejmowane bez zewnętrznego przymusu.

Warto kształtować umiejętność dawania prawidłowych odpowiedzi.

Jestem wiarygodny w swoich działaniach.

Biorę odpowiedzialność za siebie.

| MODLĘ SIĘ |

7. Można zaproponować uczniom odsłuchanie **piosenki** „Tolerancja” Stanisława Sojki i przemyślenie słów tego utworu.

7

PO CZYM POZNAĆ, ŻE TO, CO ROBIMY, JEST DOBRE?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: rozwijanie umiejętności rozpoznania dobrego działania i patrzenia na jego owoce.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > argumentuje, dlaczego warto rozpoznawać, co jest dobre, a co złe,
- > wyjaśnia, jaki jest związek między działaniem i jego konsekwencjami,
- > uzasadnia na podstawie tekstów biblijnych, że Bóg jest dobry,
- > tłumaczy, że uczynki podlegają ocenie moralnej,
- > charakteryzuje kryteria oceny moralnej czynu ludzkiego.

Postawy: uczeń stara się podejmować czyny moralnie dobre.

Metody i techniki: praca w grupie, podręcznik, rozmowa kierowana, forma wykładu, gadająca ściana, mówiące kartki, recepta, opowiadanie na podstawie kluczowych pytań.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, samoprzylepne karteczki, flamastry, pisaki, klej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą:

Duchu Święty, natchnij mnie,
Miłości Boża, pochłoń mnie,

na właściwą drogę zaprowadź mnie.

Maryjo, Matko, spójrz na mnie,

z Jezusem błogostaw mi.

Od wszelkiego złego, od wszelkiego złudzenia,

od wszelkiego niebezpieczeństwa zachowaj mnie. Amen.

2. Zachęć uczniów, by w nawiązaniu do wiadomości z poprzednich lekcji odpowiedzieli na pytania:

*Dlaczego w wielu sytuacjach nie mamy pewności, że to, co robimy, jest **dobrze**?*

Gdzie leży tego przyczyna?

Przykładowe odpowiedzi: lęk, który sprawia, że nie potrafimy racjonalnie postępować; czynniki zewnętrzne, którym nie umiemy się przeciwstawić (naciski społeczne); brak własnego zdania – działanie pod presją; skłonność do ulegania manipulacjom.

Po wysłuchaniu wypowiedzi uczniów, możesz podsumować je w ten sposób:

Podstawową kwestią w ocenie wyboru jest odpowiedzenie sobie, co jest dla mnie ważne? Czym kieruję się w życiu? Na ile moja osobowość potrafi przeciwstawić się zewnętrznym bodźcom? Jestem w stanie przewidzieć konsekwencje? Co z wewnętrznym spokojem? Refleksja taka powinna towarzyszyć nam zawsze, wówczas można mówić o świadomych i odpowiedzialnych – dobrych działaniach.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

3. Kontynuując temat, zaakcentuj, że podczas katechezy postarasz się wspólnie z uczniami omówić przyczyny pojawiających się wątpliwości. Pomocne do przemyśleń będą pytania:

Jak wybierać, aby odpowiedzialnie żyć?

Co jest kierunkowskazem na drodze naszego życia? (wartości moralne).

Podziel uczniów na cztery grupy, następnie przydziel każdej z nich zadania:

Grupa I Opowiadanie na podstawie kluczowych pytań

Uczniowie piszą opowiadanie na podstawie fragmentów wybranych tekstów źródłowych i kluczowych słów. Zespół otrzymuje karteczki, a po

przeczytaniu tekstów z podręcznika, każdy członek grupy zapisuje słowo-klucz i odkłada na wyznaczone miejsce. Następnie cała grupa wspólnie pisze opowiadanie na otrzymanym arkuszu papieru, dodając zdania ze słowami z kartek. Kontekst opowiadania musi być spójny.

Grupa II Gadająca ściana

Uczniowie zapoznają się z tekstami zamieszczonymi w podręczniku. W centralnym miejscu kartki lub na kawałku szarego papieru umieszczają napis „Gadająca ściana” i piszą krótkie wypowiedzi – opinie dotyczące przeczytanej treści. Wypowiedzi mogą zilustrować w wybranych formach graficznych.

Grupa III Mówiące kartki

Uczniowie czytają ze zrozumieniem tekst w podręczniku, następnie na otrzymanych samoprzylepnych karteczkach wypisują pytania, które pojawiają się w ich myślach w momencie czytania. Następnie przyklejają je na otrzymanym arkuszu papieru.

Grupa IV Recepta

Uczniowie wczuwają się w rolę lekarza, który ma zaaplikować swojemu pacjentowi leki, mające pomóc mu w rozeznaniu czynów, które z nich są dobre. Pomocne w wystawieniu recepty będą teksty z podręcznika.

Po wykonaniu zadań liderzy poszczególnych grup przedstawiają efekty pracy swoich zespołów.

| UTRWALAM |

4. Podsumuj wypowiedzi uczniów, następnie w nawiązaniu do materiałów zawartych w podręczniku podkreśl: *Wartości moralne to drogowskaz, dzięki któremu wiemy, co jest dobre, a co złe. W konsekwencji wybieramy dobro. W sytuacji, kiedy stoicie przed podjęciem decyzji, musicie przemyśleć, czym kierujecie się w życiu. Odpowiedziawszy sobie na pytanie, co jest priorytetem, stańcie przy Bogu i działajcie w Jego imię.*
5. Warto zapisać na tablicy poniższe zdania: Przykazania Boże i prawdy moralne są podstawą w rozeznawaniu działań. Z Bogiem znajdziemy odpowiedź, jaki w życiu obrać kierunek. Przykazania Boże prowadzą do doskonałości moralnej. Stworzony jesteś na obraz Boga. „Dobroć jest kluczem do serca ludzkiego” (Rebeka Smith)

Można poprosić uczniów, by zechcieli podzielić się swoimi refleksjami odnośnie do tych sentencji.

| MODLĘ SIĘ |

- Kończąc katechezę, możesz przeczytać uczniom tekst z podręcznika i zachęcić uczniów do przemyślenia w ciszy treści słów św. Augustyna.

Załącznik (grupa IV)

Recepta	
Świadczeniodawca	
Pacjent	Oddział NFZ
PESEL	Uprawnienia dotatkowe
Rp	Odpłatność
Data wystawienia:	Dane i podpis lekarza
Data realizacji „od dnia”:	
	Dane podmiotu drukującego

8

GRZECH JAKO NIEWŁAŚCIWA ODPOWIEDŹ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: Ukazanie, że podstawą grzechu jest niewłaściwe korzystanie z wolności.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że grzech to powiedzenie Bogu „nie” przez szatana,
- > rozumie, dlaczego ma współpracować z łaską Bożą,
- > wie, że ojcem grzechu jest szatan,
- > rozumie, że szatan stara się przeciągnąć człowieka na swoją stronę.

Postawy: uczeń jest przekonany o konieczności respektowania obiektywnych norm moralnych.

Metody i techniki: dialog, analiza Pisma św, dyskusja, praca w grupach z tekstem.

Środki dydaktyczne: katechizm, Pismo św., wydrukowane teksty z KKK.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą. Następnie pokrótce przypomnij treść poprzednich katechez, możesz poprosić uczniów, by podzielili się swoimi refleksjami i zagadnieniami związanymi z klasyfikacją czynów ludzkich, normami moralnymi, sumieniem. Przejdź do wprowadzenia w tematykę najbliższych katechez, które będą dotyczyły różnych aspektów grzechu.

2. Można zacząć od swobodnej dyskusji, w której uczniowie mogą podzielić się własnymi definicjami pojęcia grzechu.

| SPOTYKAM |

3. Pokaż klasie **zdjęcia** ilustrujące wojnę, niewolnictwo, niesprawiedliwość i poproś uczniów, by opisali swoje uczucia, kiedy spoglądają na te zdjęcia. Jednocześnie zachęć ich do odpowiedzi na pytania:

Skąd zło się wzięło na świecie?

Czy Bóg chce zła?

Warto pokierować dyskusją, przypominając biblijny opis stworzenia świata z Księgi Rodzaju, w którym po każdym akcie stwórczym czytaliśmy zdanie: „wszystko, co Bóg uczynił, było dobre”. Możesz wraz z uczniami przeanalizować tekst Ewangelii św. Mateusza (Mt 21, 28-31a), jeśli zaistniałaby taka konieczność, można spróbować osadzić opowieść w czasach współczesnych, aby uczniowie zrozumieli, że takie zdarzenia mogą dziać się w ich życiu.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Poinformuj uczniów o przejściu do kolejnego zadania, które będzie wykonywane w czterech grupach. Zadaniem będzie znalezienie odpowiedzi na pytanie:

Co mówi Kościół na temat zaistnienia zła w świecie?

Każda z grup otrzymuje jeden zapis z Katechizmu, zadaniem uczniów będzie przeanalizowanie tego zapisu i sporządzenie wniosku. Wyniki pracy każdej z grup zapisujemy na tablicy i to stanowić będzie notatkę z katechezy, czas pracy – 25 minut.

Grupa I – KKK 310

Grupa II – KKK 311

Grupa III – KKK 385

Grupa IV – KKK 386

5. Podsumowując pracę uczniów, możesz powiedzieć: *Zaistnienie zła w świecie było efektem wolnej woli stworzonych przez Boga Aniołów, które podjęły ostateczną decyzję, że nie będą Bogu służyły, a teraz starają*

się wpłynąć na decyzje człowieka tak, aby i on powiedział Bogu **non serviam**, co znaczy: „nie będę służył”. Jednak należy pamiętać, że Bóg nie pozostawia człowieka samemu sobie. „Tak umiłował świat, że Syna swego oddał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie umarł, ale miał życie wieczne” (por. J3.16).

| MODLĘ SIĘ |

6. Katechezę można zakończyć modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

Teksty do wydruku:

Mt 21, 28-31a

Przypowieść o dwóch synach

Co myślicie? Pewien człowiek miał dwóch synów. Zwrócił się do pierwszego i rzekł: „Dziecko, idź dzisiaj i pracuj w winnicy!” Ten odpowiedział: „Idę, panie!”, lecz nie poszedł. Zwrócił się do drugiego i to samo powiedział. Ten odparł: „Nie chcę”. Później jednak opamiętał się i poszedł. Któryż z tych dwóch spełnił wolę ojca?» Mówią Mu: «Ten drugi».

Grupa I (KKK 310)

Dlaczego jednak Bóg nie stworzył świata tak doskonałego, by żadne zło nie mogło w nim istnieć? W swojej nieskończonej mocy Bóg zawsze mógłby stworzyć coś lepszego. W swojej nieskończonej mądrości i dobroci Bóg chciał jednak w sposób wolny stworzyć świat „w drodze” do jego ostatecznej doskonałości. To stawianie się dopuszcza w zamyśle Bożym pojawianie się pewnych bytów, a zanikanie innych; dopuszcza obok tego, co najdoskonalsze, także to, co mniej doskonałe; obok budowania natury, również zniszczenia. Obok dobra fizycznego istnieje zatem także zło fizyczne, tak długo, jak długo stworzenie nie osiągnie swojej doskonałości.

Grupa II (KKK 311)

Aniołowie i ludzie – stworzenia rozumne i wolne – muszą zdążyć do swego ostatecznego przeznaczenia przez wolny wybór, a przede wszystkim przez miłość. Mogą więc błędzić. Istotnie, popełnili oni grzech. W ten właśnie sposób zło moralne weszło w świat; jest ono nieporównanie większe od zła fizycznego. Bóg w żaden sposób ani bezpośrednio, ani pośrednio, nie jest

przyczyną zła moralnego. Dopuszcza je jednak, szanując wolność swego stworzenia i w sposób tajemniczy potrafi wyprowadzić z niego dobro.

Grupa III (KKK 385)

Bóg jest nieskończenie dobry i wszystkie Jego dzieła są dobre. Nikogo jednak nie omija doświadczenie cierpienia i zła obecnego w naturze, które jawią się jako związane z ograniczeniami właściwymi dla stworzeń, a przede wszystkim zagadnienie zła moralnego. Skąd pochodzi zło? „Zmagałem się z zagadnieniem pochodzenia zła. I nie znajdowałem rozwiązania” – mówi św. Augustyn; jego bolesne poszukiwanie zakończy się dopiero wraz z nawróceniem do Boga żywego. „Tajemnica bezbożności” (2 Tes 2, 7) wyjaśnia się bowiem tylko w „tajemnicy pobożności” (1 Tm 3, 16). Objawienie miłości Bożej w Chrystusie pokazało równocześnie zasięg zła i nadzwyczajną obfitość łaski. Musimy więc rozważać zagadnienie początku zła, kierując spojrzenie naszej wiary na Tego, który sam jest jego Zwycięzcą.

Grupa IV (KKK 386)

Grzech jest obecny w historii człowieka; na próżno ktoś chciałby go nie zauważać lub nadawać inne nazwy tej mrocznej rzeczywistości. Usiłując zrozumieć grzech, trzeba najpierw uznać głęboką więź człowieka z Bogiem, ponieważ poza tą relacją zło grzechu nie ujawnia się w swojej prawdziwej istocie jako odrzucenie Boga i przeciwstawienie się Mu, ciągnąc w dalszym ciągu na życie człowieka i na historii.

9

GRZECH GRZECHOWI NIERÓWNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: umożliwienie uczniom poznania ciężaru grzechu i zaznajomienie z podstawowym podziałem grzechów.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, na czym polega grzech ciężki i lekki,
- > potrafi rozróżnić grzech ciężki od lekkiego,
- > wie, co to takiego materia grzechu,
- > rozumie, na czym polega grzech cudzy.

Postawy: uczeń unika sytuacji do popełniania grzechu.

Metody i techniki: burza mózgów, analiza tekstu, praca w grupie.

Środki dydaktyczne: Pismo św., wydrukowane teksty KKK, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po wspólnej modlitwie rozpoczynającej katechezę, poproś uczniów, aby bazując na wiadomościach z poprzednich katechez i na swojej wiedzy, spróbowali odpowiedzieć na pytanie:

*Czym jest **grzech**?*

Co leży u źródeł grzechu?

Zaproponuj swobodną wymianę myśli. Na koniec dyskusji, poproś jednego z uczniów, aby przeczytał wydrukowany przez ciebie zapis 1849 z KKK.

Grzech jest wykroczeniem przeciw rozumowi, prawdzie, prawemu sumieniu; jest brakiem prawdziwej miłości względem Boga i bliźniego z powodu niewłaściwego przywiązania do pewnych dóbr. Rani on naturę człowieka i godzi w ludzką solidarność. Został określony jako „słowo, czyn lub pragnienie przeciwne prawu wiecznemu”.

Podsumuj: *Widać, jak bardzo grzech psuje harmonię wewnętrzną, relacje z Bogiem i relacje międzyludzkie. Można powiedzieć, że grzech jest nie-ludzki, a jednak człowiek jest jego podmiotem i przedmiotem.*

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

2. Warto zachęcić uczniów do krótkiej dyskusji na temat wagi czynu zabronionego, aby doprowadzić ich do konkluzji, że nie wszystkie grzechy mają jednakową wagę. Pomocne będzie przy tym przypomnienie podziału grzechów (lekkie i ciężkie). Podkreśl, że to jest najprostszy podział i zapraszając uczniów do pracy w grupach, zapowiedz, że wspólnie ustalicie, jakie katalogi grzechów wylicza Pismo św.
3. Uczniowie zostają podzieleni na trzy grupy, każda z nich dostaje do analizy osobny tekst. Na tablicy można umieścić napis: Katalog Grzechów – po zakończonej pracy liderzy każdej z grup zapisują na tablicy nowe rodzaje grzechów niewymienione wcześniej.

Grupa I – Ga 5,19-23

Grupa II – 1 Kor 5,10nn

Grupa III – 2 Tm 3,2-5

Katalog można uzupełnić wnioskami z analizy tekstu biblijnego zawartego w podręczniku:

(Rz 1,21; Rz 13,13; 2Kor 12,20).

4. Następuje druga część pracy w grupach, gdzie uczniowie na podstawie wskazanych przepisów katechizmu (po dwa na grupę), analizują treść pod kątem podziału grzechów na śmiertelne i powszednie, czas pracy – 15 minut. Po rozdaniu tekstów do analizy, możesz narysować na tablicy tabelę z podziałem:

Grzech śmiertelny	Grzech powszedni
-------------------	------------------

Grupa I

KKK1855

KKK 1857

Grupa II

KKK 1858

KKK 1859

Grupa III

KKK 1862

KKK 1863

5. Podsumowując pracę uczniów, możesz powiedzieć: *Taki jest podstawowy podział grzechów, których katalog stworzyliście w pierwszej części katechezy. W drugiej części opisaliście skutki grzechów, warunki ich zaistnienia oraz materię, której dotyczą. Czy istnieją grzechy innej kategorii? Zajrzyjcie do katechizmu i przeczytajcie, jaka jeszcze istnieje kategoria grzechów.*

| UTRWALAM |

6. Podaj numery przepisów KKK – 1867 i 1868, a po przeczytaniu ich omów wspólnie z uczniami tę kategorię grzechów. Możesz też to podsumować: *Powiedzieliśmy sobie dzisiaj bardzo wiele na temat grzechu, jego istoty, materii. Dostyc dokładnie określiliśmy skutki, jakich dokonuje w nas i w naszej chrześcijańskiej wspólnotie grzech.*
7. Można zachęcić uczniów do przeczytania fragmentu Ewangelii Św. Łukasza zawartego w podręczniku tak, aby przeanalizowali tekst pod kątem własnych, indywidualnych wyborów.

| MODLĘ SIĘ |

8. Na zakończenie lekcji można zaproponować uczniom modlitwę aktem strzelistym.

Wierzę w Ciebie, Boże żywy, w Trójcy Jedyny prawdziwy.

Wierzę, coś objawił, Boże, Twe słowo mylić nie może.

Ufam Tobie, boś Ty wierny, Wszechmocny i miłosierny.

Dasz mi grzechów odpuszczenie, łaskę i wieczne zbawienie.

Boże, choć Cię nie pojmuję, jednak nad wszystko miłuję.
Nad wszystko, co jest stworzone, boś Ty Dobro nieskończone.

Ach, żałuję za me złości, jedynie dla Twojej miłości.

Bądź miłościw mnie grzesznemu, dla Ciebie odpuszczam bliźniemu.

Teksty do wydruku:

Ga 5,19-23

Jest zaś rzeczą wiadomą, jakie uczynki rodzą się z ciała: nierząd, nieczystość, wyuzdanie, uprawianie bałwochwalstwa, czary, nienawiść, spór, zażyłość, wzburzenie, niewłaściwa pogoń za zaszczytami, niezgoda, rozłamy, zazdrość, pijaństwo, hulanki i tym podobne. Co do nich zapowiadam wam, jak to już zapowiedziałem: ci, którzy się takich rzeczy dopuszczają, królestwa Bożego nie odziedziczą. Owocem zaś ducha jest: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie. Przeciw takim [cnatom] nie ma Prawa.

1 Kor 5,10 nn

Nie chodzi o rozpustników tego świata w ogóle ani o chciwców i zdzierców lub bałwochwalców; musielibyście bowiem całkowicie opuścić ten świat. Dlatego pisałem wam wówczas, byście nie przestawali z takim, który nazywając się bratem, w rzeczywistości jest rozpustnikiem, chciwcem, bałwochwalcą, oszczercą, pijakiem lub zdziercą. Z takim nawet nie siadajcie wspólnie do posiłku.

2 Tm 3,2-5

Ludzie bowiem będą samolubni, chciwi, wyniośli, pyszni, bluźniący, nieposłuszni rodzicom, niewdzięczni, niegodziwi, bez serca, bezlitośni, miotający oszczerstwa, niepojętani, bez uczuć ludzkich, nieprzychylni, zdrajcy, zuchwali, nadęci, miłujący bardziej rozkosz niż Boga. Będą okazywać pozór pobożności, ale wyrzekną się jej mocy. I od takich stróż.

KKK1855

Grzech śmiertelny niszczy miłość w sercu człowieka wskutek poważnego wykroczenia przeciw prawu Bożemu; podsuwając człowiekowi dobra niższe, odwraca go od Boga, który jest jego celem ostatecznym i szczęściem.

KKK 1857

Aby grzech był śmiertelny, są konieczne jednocześnie trzy warunki: „Grzechem śmiertelnym jest ten, który dotyczy materii poważnej i który nadto został popełniony z pełną świadomością i całkowitą zgodą”.

KKK 1858

Materię ciężką uściśla dziesięć przykazań zgodnie z odpowiedzią, jakiej Jezus udzielił bogatemu młodzieńcowi: „Nie zabijaj, nie cudzołóż, nie kradnij, nie zeznawaj fałszywie, nie oszukuj, czcij swego ojca i matkę” (Mk 10, 19). Ciężar grzechów jest większy lub mniejszy: zabójstwo jest czymś poważniejszym niż kradzież. Należy uwzględnić także pozycję osób poszkodowanych: czymś poważniejszym jest przemoc wobec rodziców aniżeli wobec kogoś obcego.

KKK 1859

Grzech śmiertelny wymaga pełnego poznania i całkowitej zgody. Zakłada wiedzę o grzesznym charakterze czynu, o jego sprzeczności z prawem Bożym. Zakłada także zgodę na tyle dobrowolną, by stanowił on wybór osobisty. Ignorancja zawiniona i zatwardziałość serca nie pomniejszają, lecz zwiększają dobrowolny charakter grzechu.

KKK1862

Grzech powszedni jest popełniony wtedy, gdy w materii lekkiej nie przestrzega się normy prawa moralnego lub gdy nie przestrzega się prawa moralnego w materii ciężkiej, lecz bez pełnego poznania czy całkowitej zgody.

KKK 1863

Grzech powszedni osłabia miłość; jest przejawem nieuporządkowanego przywiązania do dóbr stworzonych; uniemożliwia postęp duszy w zdobywaniu cnót i praktykowaniu dobra moralnego; zasługuje na kary doczesne. Grzech powszedni świadomy i pozostawiony bez skruchy usposabia nas stopniowo do popełnienia grzechu śmiertelnego. Grzech powszedni nie czyni nas jednak przeciwnymi woli i przyjaźni Bożej; nie zrywa przymierza z Bogiem. Może być naprawiony po ludzku z pomocą łaski Bożej. „Nie pozbawia łaski uświęcającej, przyjaźni z Bogiem, miłości ani, w konsekwencji, szczęścia wiecznego”.

10 |

GRZECH PRZECIWKO DUCHOWI ŚWIĘTEMU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniów, na czym polega grzech przeciwko Duchowi Świętemu i dlaczego nie może być on odpuszczony.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że do odpuszczenia grzechu jest potrzebna skrucha i Boża łaska, bez której nie ma mowy o zbawieniu,
- > wie, w jakich kategoriach mówimy o grzechu przeciwko Duchowi Świętemu,
- > wie, jak chronić własną wiarę w życiodajnej mocy Ducha Św.

Postawy: uczeń jest posłuszny natchnieniom Ducha Świętego.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, katechizmem i Pismem Św.

Środki dydaktyczne: Pismo Św., Katechizm Kościoła Katolickiego, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po modlitwie rozpoczynającej katechezę, poproś uczniów, aby podzielili się swoimi przemyśleniami na temat grzechu przeciwko Duchowi Św. Może zadać im pytania pomocnicze:

Jak rozumiecie grzech przeciwko Duchowi św.? Czy tak samo jak chciwość czy morderstwo?

Jakie macie skojarzenia związane z tym grzechem?

Następnie poproś uczniów o otwarcie Pisma Św. na tekście z Ewangelii (Łk 12,10).

Każdemu, kto mówi jakieś słowo przeciw Synowi Człowieczemu, będzie przebaczone, lecz temu, kto bluźni przeciw Duchowi Świętemu, nie będzie przebaczone.

Zachęć do swobodnej dyskusji, zadając pytania naprowadzające:

Co takiego charakterystycznego jest w tym tekście?

Czy zwróciliście uwagę na słowa Pana Jezusa, że ten grzech nigdy nie zostanie odpuszczony? Czy to waszym zdaniem kwestionuje Wszechmoc Boga i Jego miłosierdzie?

| SPOTYKAM |

2. Poproś uczniów, aby otworzyli podręczniki i przyjrzeni się uważnie zamieszczonemu tam obrazowi przedstawiającemu scenę ukrzyżowania Chrystusa. Następnie zachęć uczniów, aby opisali ten obraz, warto zwrócić uwagę klasie na dwie postawy osób umierających razem z Jezusem.
3. Możesz przeczytać uczniom fragment Ewangelii św. Łukasza.

Łk. 23, 39-43

Jeden ze złoczyńców, których [tam] powieszono, urągał Mu: «Czy Ty nie jesteś Mesjaszem? Wybaw więc siebie i nas». Drugi, karcąc go, rzekł: «Ty nawet Boga się nie boisz, chociaż tę samą karę ponosisz? My przecież – sprawiedliwie odbieramy bowiem słuszną karę za nasze uczynki, ale On nic złego nie uczynił». I dodał: «Jezu, wspomnij na mnie, gdy przyjdiesz do swego królestwa». Jezus mu odpowiedział: «Zaprawdę, powiadam ci: Dziś ze Mną będziesz w raju».

4. Można zaprosić uczniów do dyskusji, w której skupią się na postawie łotra, który drwi i nie chce uznać swojej winy.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Podziel klasę na sześć zespołów, którym przydzielisz teksty do analizy. Zadanie brzmi:
Spróbujcie w kilku zdaniach opisać, jak rozumiecie te teksty.

Czy znacie sytuacje ze współczesnego życia codziennego, kiedy podobne sytuacje mogą wystąpić? (przykłady).

Grupa I

O łasce Bożej – rozpaczać; grzech ten popełnia człowiek, który świadomie popada w rozpacz, mówiąc sobie, że nie ma już dla niego ratunku, że Bóg nie może kochać tak wielkiego grzesznika, jak on. Jest to wątplenie w Boże miłosierdzie, którego przyjęcie jest związane z podjęciem pokuty.

Grupa II

Przeciwko miłosierdziu Bożemu zuchwale grzeszyć; często tę postawę przyjmują ludzie w młodym wieku, którzy mówią tak: „Po co teraz będę się spowiadał? Poczekam, aż będę stary – wówczas będzie czas na pokutę, a teraz się wyszaleję”. Kościół przestrzega, że nie znamy dnia ani godziny odejścia z tego świata.

Grupa III

Uznanej prawdzie chrześcijańskiej się sprzeciwiać; chodzi o stałe i świadome mówienie „nie” oficjalnej nauce Kościoła. Może mieć ono również charakter wybiórczy.

Grupa IV

Blížniemu łaski Bożej zazdrościć; za każdą łaskę Bożą człowiek winien jest dziękczynienie, nawet jeśli czasowo Bóg wystawia nas na próbę, a naszym znajomym udziela rozlicznych łask, np. szczerego nawrócenia.

Grupa V

Na zbawienne napomnienia zatwardziałe mieć serce; chodzi o stałe sprzeciwianie się pobożnym natchnieniom (np. do dobra) lub upomnieniom zatroskanych osób (rodziców, przyjaciół, księży), o nasze trwanie w grzechu.

Grupa VI

Rozmyślnie trwać w niepokucie; może się przejawiać przez świadomość tego, że ktoś będąc w stanie grzechu śmiertelnego, a mimo to grzeszy nadal, nie widząc różnicy między jednym, a wieloma popełnionymi grzechami.

Po zakończonej pracy przedstawiciele wszystkich grup zapisują swoje wnioski na tablicy, staną się one jednocześnie notatką z katechezy.

| UTRWALAM |

6. Możesz podsumować katechezę w następujący sposób: *Bóg pragnie nawrócenia nawet największych grzeszników. Choć miłosierdzie Boże jest nieskończone, to jednak trzeba pamiętać, że Bóg szanuje naszą wolę, nasze wybory. Może się zdarzyć, że człowiek prosi Boga o pojednanie, ale zarazem tego pojednania nie chce. Z miłosierdzia Bożego nie można sobie żartować ani się na nie zamykać. Grzechy przeciwko Duchowi Świętemu narażają nas na zatwardziałość serca, a więc na stan, w którym człowiek nie jest zdolny żałować za własne grzechy albo z rozpacz, albo z niewiary, albo z cynizmu.*

| MODLĘ SIĘ |

7. Katechezę kończy wspólna modlitwa, można wykorzystać tekst znajdujący się w podręczniku.

Panie Boże, boję się, że tym razem już na pewno Ciebie straciłam.

Zrobiłam wiele złego.

Zobacz, jak mi trudno z Tobą rozmawiać.

Unikam Cię.

Ale Twoje Miłosierdzie wciąż budzi we mnie nadzieję.

Przecież Ty jesteś Bogiem!

Ty możesz mi przebaczyć, każdy grzech, o którym Ci powiem!

Panie, spójrz, tu jestem.

Przebacz mi.

Weź mnie proszę w swoje ukrzyżowane ramiona.

Podnieś mnie.

Pozwól mi spojrzeć Ci w oczy.

To z Twojego powodu żałuję tego, w czym wybrałam coś innego niż Twoją miłość.

Jezu, znam swoją słabość i dlatego boję się, że znów zgrzeszę.

Ale wiem, że Ty też znasz moje słabe punkty.

I kochasz mnie razem z Nimi.

I ta Twoja miłość uzdrawia mnie.

Nie chcę, by w moim życiu było coś ważniejszego niż bliskość z Tobą.

Oddaję się w Twoje ręce.

Uczyń moją winę błogostawioną.

Przelej przez moją ranę rzekę Miłosierdzia.

Ufam Ci Jezu.

CZĘŚĆ 2

**NIKT NIE JEST
SAMOTNĄ WYSPĄ**

11 |

SZCZĘŚCIA NIE OSIĄGA SIĘ W SAMOTNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: kształtowanie postawy otwartości na drugiego człowieka jako daru Boga; ukazanie wartości relacji międzyludzkich; ukazanie chrześcijańskiej koncepcji szczęścia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia zamysł Boga wobec człowieka w kontekście stworzenia,
- > ukazuje wartość relacji międzyludzkich w różnych aspektach życia,
- > odkrywa dar drugiego człowieka,
- > przyjmuje postawę wdzięczności za spotkane osoby.

Postawy: uczeń dąży do szczęścia zgodnie z jego chrześcijańską wizją.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, list, praca w grupach (parach).

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu, koperta, w której będzie przygotowana pusta kartka, (poprosić uczniów, żeby przynieśli na katechezę), **załącznik**.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij od modlitwy do Ducha Św. „Duchu Święty, który oświecasz...”
2. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie tekstu z podręcznika.

W 1998 roku, profesor Martin Seligman, wezwał psychologów do zmiany podejścia i koncentracji na ludzkiej sile, a nie na słabościach. Jego wystąpienie dało początek psychologii pozytywnej, której celem jest budowanie i rozwijanie osobistego potencjału ludzi. Ta nowa dyscyplina naukowa zaczęła skoncentrować się na pojęciu szczęścia i satysfakcji z życia. Dla Seligmana szczęście to dobrostan, składający się z następujących elementów: pozytywne emocje, podwyższającą odczuwaną przyjemność z życia, która wpływa na polepszenie się samopoczucia, a tym samym stanu zdrowia fizycznego; zaangażowanie w czynność, która jest ważna dla osoby i do tego osoba jest w tym biegła; relacje – człowiek został stworzony do życia z innymi ludźmi, dbałość o bliskie relacje wpływa na budowanie wokół siebie sieci wsparcia i poczucia bezpieczeństwa; poczucie sensu własnego życia zaspakaja potrzeby egzystencjalne oraz osiągnięcia czyli posiadanie celów i ich realizacja.

3. Daj uczniom chwilę na zastanowienie się i zadaj im pytania:
Czym jest szczęście? Co sprawia, że jesteśmy szczęśliwi?
4. Uczniowie otrzymują katalog szczęścia (najlepiej jeden tekst na dwie osoby, można również wyświetlić na rzutniku), a następnie wybierają określenia szczęścia, które są im bliskie. Po krótkiej rozmowie możesz powiedzieć: *Dziś skoncentrujemy się na jednym aspekcie szczęścia, mianowicie na byciu w relacji z drugą osobą.*

| SPOTYKAM |

5. Bazując na podręczniku, podaj dwa przykłady relacji: Św. Klary i św. Franciszka, a także przykład małżeństwa Idy Nowakowskiej:

Nikt nie może osiągnąć szczęścia w osamotnieniu, szczęście jest efektem spotkania z drugą osobą, wejściem z nią w relację i w konsekwencji zbudowaniem więzi. Tylko w takiej relacji doświadczamy przyjaźni i miłości. Przestrzeń, miejsce, czas nie są istotne, ale świadomość, że czerpiemy ze źródła miłości jakie jest w Bogu. Najmocniejsze więzi tworzą najwięksi przyjaciele Boga. Piękną ilustracją takiej relacji jest przyjaźń Klary i Franciszka, która stanowi formę wyjątkowej, bezinteresownej miłości. Przyjaciel to skarb, kto go znalazł znalazł. Przykładem więzi dającej szczęście jest miłość małżeńska, o której chętnie mówi znana tancerka, jurorka „Dance, Dance, Dance” Ida Nowakowska. Szczęście nie zależy od fizycznej bliskości, ale od dojrzałej miłości. Czasami spotykamy w życiu, osoby które pomogą

nam osiągnąć świętość. Szczęśliwi są kapłani i siostry zakonne, oni znaleźli szczęście w relacji z Bogiem. Miłości doświadcza się będąc w relacji, dlatego szczęście osiąga się z drugą osobą.

„Trudno jest rozdzielić imiona Franciszka i Klary, te dwa niezwykle zjawiska, dwie legendy, legendy świętości. Jest to jakaś głęboka tajemnica. (...) Dwa imiona: Franciszek i Klara oznaczają rzeczywistość, którą można zrozumieć tylko w kategoriach chrześcijańskich, duchowych, w kategoriach Nieba. (...) Nie mówimy o czystym duchu; nie były to czyste duchy: byli ciałem, byli osobami, byli duchem. (...) Nie pozostaje [po nich] tylko legenda. Pozostaje sposób, w jaki Franciszek patrzył na swoją siostrę, sposób, w jaki on poślubił Chrystusa: widział on samego siebie na Jej obraz, Jej – oblubienicy Chrystusa, mistycznej oblubienicy, z którą kształtował własną świętość. Widział samego siebie jako brata, jako Biedaczynę na wzór świętości tej autentycznej oblubienicy Chrystusa, w której znajdował obraz najdoskonalszej Oblubienicy Ducha Świętego. Najświętszej Maryi Dziewicy”.

Jan Paweł II do Sióstr Klarysek w Asyżu, 1982 r.

„Mój mąż jest moim najlepszym przyjacielem, bratnią duszą. On jest dla mnie tak fascynujący! Stale mnie zaskakuje. Bardzo się zmienia, czasem mam wrażenie, że to inna osoba niż ta, za którą wyszłam. Zawierzam Bogu, że tak miało być, by ten nasz związek był dobry”, mówiła gwiazda w wywiadzie dla viva.pl w kwietniu. „Mamy ten jeden wspólny cel: marzy nam się dom i dzieci. Na razie cieszymy się tym szalonym czasem. A gdzie osiadziemy? Będę biegła tam, gdzie mój mąż. Jack bardzo kocha Polskę. Nadal jest dla niego egzotyczna, nowa, ale już trochę taka „jego”. Wszystko zmierza ku temu, że będzie tu pracować w firmie amerykańskiej. Gdybym miała decydować i myśleć, co by było najlepsze dla nas, to nie wiem. Myślę, że ostatnie wydarzenia pokazały nam, jak wszystko jest kruche i ulotne. A najważniejsze w życiu jest to, co dajemy z siebie innym”.

Olga Fiszevska, 26 stycznia 2021 r., Viva

6. Podziel klasę na zespoły i poleć uczniom: *Na podstawie podanych przykładów przedyskutuj w grupie i odpowiedz, dlaczego przedstawione osoby były dla siebie darem?* Uczniowie mogą skorzystać zarówno z Internetu, jak i podręcznika.

7. Podsumuj: *Św. Klara i św. Franciszek – historia przyjaźni dwojga świętych*
Ida Nowakowska – szczęście odnalazła najpierw w relacji przyjacielskiej,
a później małżeńskiej.

| POZNAJĘ |

8. Wprowadź uczniów do kolejnego etapu lekcji i przeczytaj poniższy fragment z Księgi Rodzaju, (Rdz 2.18).

Bóg stwarzając Adama i Ewę obdarował ich wzajemnie sobą. Tak więc człowiek od początku jest dany drugiemu człowiekowi przez Boga. Człowiek jako mężczyzna czuje się samotny wśród stworzeń. Odnajduje w stworzonej przez Boga kobiecie odpowiednią dla siebie pomoc. Kobieta dana jest mężczyźnie, ażeby mógł zrozumieć siebie, i wzajemnie, mężczyzna jest dany kobiecie w tym samym celu. Adam i Ewa wchodzi w relację, budują szczególny rodzaj więzi, który sprawia, że rodzi się między nimi miłość, jednocząca ich w wymiarze zarówno psychicznym, jak i fizycznym. Księga Rodzaju wymownie oddaje istotę tej więzi słowami: „stają się jednym ciałem”. Świadomość, że zarówno kobieta odnajduje siebie w relacji z mężczyzną jak i mężczyzna z kobietą, sprawia, że oboje w tej relacji odnajdują szczęście.

„«Bóg mi ciebie dał». Jak widać, nie były przypadkowe słowa, które usłyszałem w młodości. Pan Bóg istotnie obdarowuje nas ludźmi, braćmi i siostrami w człowieczeństwie, poczynając od naszych rodziców. A potem, w miarę jak dorastamy, stawia na drodze naszego życia coraz to nowych ludzi. I każdy z nich w jakiś sposób jest dla nas darem, o każdym i każdej można powiedzieć: «Bóg mi ciebie dał...». Z medytacji Jana Pawła II na temat „bezinteresownego daru”.

9. Zadaj uczniom pytania:

Jak zatem należy zrozumieć słowa Boga „uczynię dla niego odpowiednią pomoc”? W jaki sposób Bóg obdarowuje nas drugim człowiekiem?

Po kilku wypowiedziach uczniów dokonaj interpretacji tego fragmentu Biblii zwracając uwagę na rozumienie słowa „pomoc”. „Pomoc” to wzajemne obdarowanie, które sprawia, że kobieta i mężczyzna odkrywają w sobie podobieństwo, czyli potwierdzają tym samym swoje człowieczeństwo. Bóg od początku naszego istnienia obdarowuje nas drugim człowiekiem, otrzymujemy rodziców, rodzeństwo, przyjaciół, aż po kres naszego życia.

10. Rozdaj koperty i poproś, aby uczniowie wyjęli pustą kartkę. Podaj polecenia:

Napisz list do osoby, dzięki której jesteś szczęśliwy, o której możesz śmiało powiedzieć: „Bóg mi ciebie dał” i podziękuj za ten dar. Mogą to być rodzice, dziadkowie, ktoś z rodziny, przyjaciel, osoba, którą spotkałeś/spotkałaś być może raz w życiu, a wiele jej zawdzięczasz.

11. Zachęć uczniów, aby po napisaniu listu zaadresowali kopertę i przekazali adresatowi. Można zasugerować z ogromną delikatnością napisanie listu do osoby, która już odeszła, np. babci, dziadka, być może jej/jemu wiele zawdzięczają, a nie zdążyli podziękować.

| UTRWALAM |

12. Podsumuj lekcję, korzystając z podręcznika:

- > „Nie jest dobrze, aby człowiek był sam...”, szczęście osiąga się w relacji z drugą osobą.
- > Bóg stawia na naszej drodze osoby, które są dowodem Bożej miłości.
- > Każdy człowiek spotkany w twoim życiu jest dany i zadany.

| MODLĘ SIĘ |

13. Na zakończenie katechezy wszyscy wspólnie się modlą, korzystając z tekstu zamieszczonego w podręczniku:

Proszę Cię, Boże dobry i łaskawy, za tych,
którzy mnie miłują w Tobie, i za tych,
których ja miłuję; w Tobie. Kochaj ich
wszystkich, o źródło miłości, bo Ty dajesz im
i mnie łaskę; miłowania. Spraw, aby i oni
z całego serca byli wierni Tobie.
Niech mówią i czynią tylko to,
co się Tobie podoba i jest dla ich dobra.
I Ty, Panie, czyn dla nich i w nich to,
co może być im pożyteczne wedle Twojej
woli.

Niech będą zawsze w Twojej opiece,
aż dojdą kiedyś do chwały
i do wiecznego bezpieczeństwa w Tobie.

12 |

BÓG NIE JEST SAMOTNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie boskiego pochodzenia pragnienia szczęścia, ukazanie chrześcijańskiej koncepcji szczęścia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie relacje w Trójcy Świętej, które są oparte na miłości,
- > odkrywa, że miłość w rodzinie jest odbiciem miłości Trójcy Świętej,
- > przyjmuje prawdę, że jesteśmy powołani do miłości.

Postawy: uczeń świadomie rozwija cnoty boskie i kardynalne w relacjach z Bogiem i ludźmi.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach, praca z Pismem Świętym, analiza obrazu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, **tekst źródłowy**, dostęp do Internetu, Pismo Święte, zdjęcie ikony Rublowa, rzutnik z wyświetlaczem.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij od modlitwy.
2. Wyświetl na rzutniku ikonę Rublowa i wprowadź w temat lekcji, zwracając uwagę na fakt, że Rublow zmierzył się z jednym z najtrudniejszych dogmatów wiary chrześcijańskiej – Bóg jest jeden, pozostając jednością, istnieje jako Trzy równe Osoby Boskie: Ojciec i Syn i Duch Święty.

Słynna ikona Rublowa przedstawia w sposób symboliczny Trójcę Świętą. Ukazana przez malarza scena oparta jest na historii biblijnej zawartej w Księdze Rodzaju. Abrahama i jego żonę odwiedziło trzech aniołów, którzy przepowiedzieli, że Sara urodzi pierworodnego syna. Te trzy postacie są do siebie podobne, przy pierwszym spojrzeniu trudno odczytać kto kim jest, Bóg to przecież nie starzec, Duch święty – nie gołębica. Z pomocą przychodzą nam symbole, znajdujące się obok postaci. Postać środkowa jest zwykle utożsamiana z Synem Bożym. Ma o tym świadczyć znajdujący się nad nim dąb – symbol krzyża (i utraconego drzewa rajskiego, odzyskiwanego przez Krzyż), oraz ruch ręki w stronę kielicha – symbolu Eucharystii. Postać po lewej stronie jest opisywana jako Bóg Ojciec, za którego plecami znajduje się dom-Kościół. Nad postacią z prawej strony widać górę – aluzję do skały, z której trysnęła na pustyni woda. Duch Święty ma bowiem być dla Ziemi tym, czym woda na pustyni. Gdy kontemplujemy tę ikonę, szczególną uwagę zwracamy na relacje, jakie dokonują się pomiędzy Trzema Osobami. Kontemplujący nie ma wątpliwości jak odpowiedzieć na pytanie: czy Bóg jest samotny?

3. Zadaj uczniom pytanie:

Co możemy powiedzieć o Trzech Osobach przedstawionych na ikonie Rublowa?

Po krótkich wypowiedziach uczniów, przejdź do pracy z tekstem biblijnym

4. Podziel uczniów na zespoły i przydziel im zadanie:

Odszukaj w Piśmie Świętym następujące teksty i odpowiedz na pytanie: jaka jest relacja między osobami Trójcy Świętej? Co jest podstawą tych relacji?

„A gdy Jezus został ochrzczony natychmiast wyszedł z wody. A oto otworzyły się Mu niebiosa i ujrzał Ducha Świętego zstępującego jak gołębicę i przychodzącego na Niego. A głos z nieba mówił: „Ten jest mój Syn umiłowany, w którym mam upodobanie”.

Mt 3,16-17

„Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”.

Mt 28, 19

„Ja i Ojciec jedno jesteśmy”.

J, 10,30

„Odpowiedział mu Jezus: „Filipie, tak długo jestem z Wami, a jeszcze Mnie nie poznałeś? Kto Mnie zobaczył, zobaczył także i Ojca. Dlaczego więc mówisz: „pokaż nam Ojca”.

J 14,9

„Ja zaś będę prosił Ojca, a innego Pocieszyciela da wam, aby z wami był na zawsze – Ducha Prawdy, którego świat przyjąć nie może, ponieważ Go nie widzi ani nie zna. Ale wy Go znacie, ponieważ u was przebywa i w was będzie. (...) W odpowiedzi rzekł do niego Jezus” Jeśli Mnie kto miłuje, będzie zachowywał moją naukę, a Ojciec mój umiłuje go, i przyjdziemy do niego, i będziemy u niego przebywać”.

J 14, 16-17.23

„A kto Mnie widzi, widzi tego, który Mnie posłał”.

J 12,45

„Wy jednak nie żyjecie według ciała, lecz według Ducha, jeśli tylko Duch Boży w was mieszka. Jeżeli zaś kto nie ma Ducha Chrystusowego, ten do Niego nie należy”.

Rz 8,9

„Gdy powziął tę myśl, oto Anioł Pański ukazał mu się we śnie i rzekł: Józefie, synu Dawida, nie bój się wziąć do siebie Maryi, twej Małżonki, albowiem z Ducha Świętego jest to, co się w Niej poczęło”.

Mt 1,20

„Duch Święty zstąpi na Ciebie i moc Najwyższego osłoni Cię. Dlatego też święte, które się narodzi, będzie nazwane Synem Bożym”.

Łk 1,35

Podsumowanie pracy w grupach:

Podstawą tych relacji jest wzajemna miłość. Trzy Osoby Boskie – w relacji i zjednoczeniu. Miłość jest relacją i nie istnieje sama w sobie. Bóg jest Miłością – relacją Trzech Osób. Miłość Boga Ojca, która stworzyła świat, posyła Syna. Syn – Jezus, który dokonuje dzieła odkupienia człowieka przez oddanie się na Krzyżu. Duch Święty, który uświęca człowieka, aby człowiek mógł osiągnąć niebo.

| SPOTYKAM |

5. Poproś jednego z uczniów o głośne przeczytanie tekstu z podręcznika.

W naszym codziennym życiu poszukujemy miejsc, w których odbija się miłość, jaką widzimy w Trójcy Świętej. Z pewnością takim miejscem jest rodzina, w niej odnajdujemy relacje zbudowane na więzi zarówno między małżonkami, jak i dziećmi. Posłuchajmy, co o miłości, jakiej doświadczamy w rodzinie, powiedział podczas jednej z konferencji ks. P. Pawlukiewicz.

„Co to jest miłość? Najbardziej niezrozumiałe słowo świata. Jechałem kiedyś pociągiem podmiejskim w Warszawie w drugi dzień świąt Wielkanocy, trochę zmęczony już świątami, ludzi było niewiele. Zauważyłem małżeństwo z dzieckiem i stała się rzecz niesamowita: żona położyła mężowi na ramieniu głowę. Do ślubu to się zdarza, nawet często – ale po ślubie? Dziecko powiedziało więc do rodziców: „ja też tak chcę”. Ojciec wziął więc tego dzieciaka i tak jechali we trójkę. Podglądałem ich bezczelnie, odbijali mi się w szybie: jak ten pan patrzył, jak jego żona kocha jego dziecko, a jego dziecko kocha jego żonę. Jak ona patrzyła na męża, który kocha jej dziecko, a jej dziecko – jego. Jak dziecko patrzyło na rodziców, jak oni się kochają. I olśniło mnie: żeby była miłość, muszą być trzy osoby. Dwie to za mało. Jeśli jakiś chłopak z dziewczyną chcą zawrzeć małżeństwo, ale mówią, że dzieci to oni nie będą mieli, to jest do niczego, nieważne. Nie można wykluczyć dzieci. Przepisy mówią, że w każdym domu zakonnym muszą być przynajmniej trzy siostry. Bo miłość polega na tym, że ja się cieszę, iż ktoś, kogo ja kocham, kocha kogoś innego”.

Tam, gdzie jest miłość, nie ma miejsca na samotność, miłość realizuje się poprzez bycie w relacji, dlatego, gdy kochamy i jesteśmy kochani, nie doświadczamy samotności. Jesteśmy podobni do Boga w miłości, zostaliśmy przecież stworzeni na Jego obraz i podobieństwo. Miłość sprawia, że obdarowujemy się obecnością, służymy sobie wzajemnie pomocą, doświadczamy zrozumienia i wsparcia. Jest jeden Bóg, ale w Trzech Osobach, odkrywając tajemnicę Trójcy Świętej poznajemy Ich wzajemną miłość.

6. Po przeczytaniu powyższego tekstu zadaj uczniom pytanie:

Dlaczego rodzina jest odbiciem relacji miłości, jaka istnieje w Trójcy Świętej?

Uczniowie krótko odpowiadają na pytanie.

| POZNAJĘ |

7. Poproś uczniów, aby spróbowali uzasadnić tezę, że Bóg nie jest i nie może być samotny.

Po krótkich wypowiedziach uczniów, odnosząc się do tekstu w podręczniku, przywołaj tekst z Księgi Rodzaju, w którym Bóg stwarzając człowieka, wypowiada słowa: „Uczyńmy człowieka na nasz obraz podobnego nam...”. Bóg nie może być samotny, ponieważ jest doskonałą wspólnotą.

8. Następnie wyświetl jeszcze raz na rzutniku ikonę Rublowa i poproś, aby uczniowie ponownie spojrzeli na wolne miejsce znajdujące się między postaciami.

Jezus mówi dziś do ciebie: **Oto stoję u drzwi i kołaczę; jeśli kto posłysz mój głos i drzwi otworzy, wejdę do niego i będę z nim wieszerał, a on ze Mną**”. (Ap 3,20) Otworzysz Jezusowi drzwi swojego serca? Jezus pragnie obdarować ciebie swoim życiem. On pragnie twojego szczęścia. Nie chce twojej samotności, bo sam nie jest samotny. Spójrz jeszcze raz na ikonę Rublowa, zauważ, że obok Boga Ojca, Syna i Ducha Świętego znajduje się jeszcze jedno wolne miejsce. To miejsce zostało przygotowane dla ciebie. Jaka będzie twoja odpowiedź?

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Zachęć uczniów, by napisali w zeszycie krótką refleksję na pytanie:

Czy wyjaśniając jedność Trójcy Św., można posłużyć się analogią związku chemicznego, jakim jest woda? Uzasadnij swoją odpowiedź.

| UTRWALAM |

10. Podsumowując katechezę, możesz skorzystać z podręcznika i pokrótce omówić poniższe zagadnienia:

Bóg jest wiecznym szczęściem, nieśmiertelnym życiem.

Bóg jest Miłością: Ojciec, Syn i Duch Święty.

Bóg jest jeden, ale nie jest samotny. Osoby Boskie pozostają we wzajemnych relacjach, rzeczywiste rozróżnienie Osób polega jedynie na Ich relacjach.

| MODLĘ SIĘ |

11. Lekcję możesz zakończyć modlitwą:

Dobry Boże
czasami czuję się tak bardzo samotny i wydaje mi się,
że cały jestem ogarnięty tymi uczuciami.
Im więcej myślę o tym, tym bardziej grzęznę w tym wszystkim.

Pozwól mi doświadczyć Twojej głębokiej miłości do mnie,
abym został pokrzepiony w moim jestestwie.
Pozwól mi znaleźć moje bezpieczeństwo w Tobie,
tak abym nawet wtedy, gdy jestem sam,
nie odczuwał tej okropnej samotności.

Wiem, że jeśli przekonanie o byciu kochanym przez Ciebie
głęboko zakorzeni się w moim sercu,
będzie mi łatwiej z ufnością stawiać czoła wielu sytuacjom życiowym,
które często omijam, a co prowadzi mnie do tego,
że czuję się coraz bardziej samotny.

Ufam Tobie - proszę Cię nie zawieź mojej nadziei.

Amen.

13 |

JAK BUDOWAĆ DOBRE RELACJE?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, na czym polega realizowanie w życiu drogi błogosławieństw.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > zna treść kazania na Górze,
- > interpretuje 8 błogosławieństw,
- > przyjmuje, że Bóg powołuje nas do swojego własnego szczęścia.

Postawy: uczeń dąży do szczęścia zgodnie z jego chrześcijańską wizją.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, formularz z możliwością wyboru, praca w grupie, praca w parach, praca indywidualna, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu, tekst formularza z możliwością wyboru, Pismo Święte – tekst Kazania na Górze Mt 5, 3-11.

PRZEBIEG KATECHEZY

| UTRWALAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, zachęć uczniów do przywołania w myślach osób, które są dla nich ważne i wspólnie odmówcie modlitwę do Ducha Świętego.
2. Wprowadź w temat zajęć, zaprosz uczniów, aby przeczytali wiersz umieszczony w podręczniku i zastanowili się nad przesłaniem tego tekstu:
Jaką prawdę o człowieku ujawnia ten wiersz?

Co stanowi o sile budowania relacji międzyludzkich „pomimo wszystko”?

Co jest ważne w budowaniu tych relacji?

Uczniowie wyrażają swoje opinie podczas rozmowy kierowanej.

3. Zachęć do wypełnienia formularza. Uczniowie pracują indywidualnie.

Co jest ważne dla budowy relacji między ludźmi?

Wybierz pięć najważniejszych według Ciebie rzeczy.

Możesz zaproponować do listy dwie Twoje propozycje. Wybrane podkreśl.

1. Wspólne zainteresowania
2. Poczucie humoru
3. Dzielenie się swoimi trudnościami
4. Wspólne sekrety, tajemnice
5. Mieszkanie niedaleko siebie
6. Uważne słuchanie
7. Wspólni znajomi
8. „pokrewne dusze” „nadawanie na tej samej fali”
9. Podobne cechy charakteru
10. Wzajemna pomoc
11. Chodzenie na te same imprezy
12. Wybaczenie sobie
13. Bycie wobec siebie szczerym
14.
15.

4. Zaproś uczniów do uzasadnienia swoich wyborów.

Czy możecie uzasadnić wybór konkretnych punktów, dlaczego uznaliście je za najważniejsze?

| SPOTYKAM |

5. W dalszej części katechezy warto podać przykład Matki Teresy z Kalkuty, nawiązując do treści wiersza, a także odnieść się do treści umieszczonych w podręczniku, krótko przedstawiając sylwetkę Matki Teresy. Można podkreślić:

Na przestrzeni lat pomimo licznych nagród, które otrzymała na arenie międzynarodowej Matka Teresa, jej działalność niejednokrotnie była poddawana krytyce. Realizowała w swoim życiowym powołaniu przede wszystkim drogowskazy zawarte w Kazaniu na Górze, których wspólnym mianownikiem jest miłość wobec Boga i drugiego człowieka.

| POZNAJĘ |

6. Zaprosz do posłuchania lub obejrzenia utworu „Osieć błogosławieństw” www.youtube.com/watch?v=AKOiq5VhgrY lub przeczytania tekstu Kazania na Górze, korzystając ze strony biblijni.pl.
7. Uczniowie po wysłuchaniu wypisują błogosławieństwa w zeszytach, następnie korzystając z Pisma Świętego, uzupełniają ewentualne braki i porównują z tekstem umieszczonym w podręczniku.

Szczęśliwi ubodzy w duchu, ponieważ do nich należy królestwo niebieskie. Szczęśliwi, którzy cierpią udrękę, ponieważ będą pocieszeni. Szczęśliwi łagodni, ponieważ oni posiadają ziemię. Szczęśliwi, którzy są głodni i spragnieni sprawiedliwości, ponieważ oni będą nasyceni. Szczęśliwi miłośnicy, ponieważ oni dostąpią miłosierdzia. Szczęśliwi, którzy mają czyste serce, ponieważ oni będą oglądać Boga. Szczęśliwi, którzy zabiegają o pokój, ponieważ oni zostaną nazwani synami Bożymi. Szczęśliwi, którzy są prześladowani za sprawiedliwość, ponieważ do nich należy królestwo niebieskie. Jesteście szczęśliwi, gdy was znieważają, prześladowają i oczerniają z mojego powodu. Cieszcie się i radujcie, bo wielka jest wasza zapłata w niebie.

YC 283

Wyjaśnij uczniom, że błogosławiony znaczy szczęśliwy. Następnie podziel klasę na cztery grupy i przydziel każdej z nich konkretne pytanie:

Do czego zachęca Jezus w Kazaniu na Górze?

Co jest źródłem prawdziwego szczęścia?

W jaki sposób można osiągnąć szczęście?

Jakich rad udziela Jezus w budowaniu relacji międzyludzkich?

Przedstawiciele grup udzielają odpowiedzi na forum (można poprosić, aby przedstawiciel każdej grupy odpowiedział tylko na jedno pytanie).

8. Możesz podsumować:

Ewangeliczne błogosławieństwa opierają się na prawie miłości wpisanym w każde ludzkie serce. Dają gwarancję prawdziwego i trwałego szczęścia wynikającego z czystości i pokoju serca, które są skutkiem pojednania z Bogiem i ludźmi.

9. Jeśli czas na to pozwoli, możesz nawiązać do formularza, który uczniowie wypełnili na początku zajęć:

Które ze wskazówek ośmiu błogosławieństw znajdują się w formularzu wyboru, dotyczącego budowania relacji?

To polecenie uczniowie wykonują w parach.

| ODPOWIADAM |

10. Zachęć uczniów do wykonania zadania z podręcznika:

Przyporządkuj do odpowiednich postaw błogosławieństwa, które przyczyniają się do budowy relacji międzyludzkich:

Rozwiązywanie konfliktów, problemów.

Pomaganie, wspieranie, towarzyszenie innym.

Przebaczenie urazów, nie noszenie żalu w sercu.

Cierpliwe znoszenie krzywd.

Łagodnie usposobienie wobec innych.

Dążenie do naprawienia krzywd.

Stawanie w obronie słabszych.

Dzielenie się tym, co posiada się, z innymi.

Błogosławieni miłosierni, błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, błogosławieni, którzy cierpią prześladowania, błogosławieni ubodzy w duchu, błogosławieni cisi.

Rozwiązywanie konfliktów, problemów – błogosławieni wprowadzający pokój

Pomaganie, wspieranie, towarzyszenie innym - błogosławieni miłosierni

Przebaczanie urazów, nie noszenie żalu w sercu - błogosławieni, którzy cierpią prześladowania

Cierpliwe znoszenie krzywd – błogosławieni cisi

Łagodne usposobienie wobec innych – błogosławieni cisi

Dążenie do naprawienia krzywd – błogosławieni szukający sprawiedliwości

Stawanie w obronie słabszych – błogosławieni, którzy pragną sprawiedliwości

Dzielenie się tym, co się posiada, z innymi – błogosławieni ubodzy w duchu

| UTRWALAM |

11. W ramach utrwalenia uczniowie piszą list do Pana Jezusa.

Napisz list do Pana Jezusa. Niech to będzie twoja odpowiedź na Jego wezwanie? Opisz, które wezwanie z ośmiu błogosławieństw, wydaje ci się najtrudniejsze i dlaczego?

12. Podsumuj lekcję, możesz użyć punktów z podręcznika.

- > Kazanie na Górze wytacza mapę drogi. Osiem błogosławieństw to drogowskazy ukazujące kierunek, w którym mamy podążać.
- > Błogosławieństwa to nowy program życia, pomaga uwolnić się od fałszywych wartości świata i otworzyć się na prawdziwe dobra.
- > Błogosławieństwa zawsze prowadzą do radości, ponieważ odpowiadają wpisaniem przez Boga w serce człowieka pragnieniu szczęścia.
- > W centrum kazania na Górze jest wezwanie do miłości i pokory. Tylko taka postawa buduje relacje z innymi.

| MODLĘ SIĘ |

13. Na zakończenie katechezy jeden z uczniów może głośno i uroczyście odczytać zamieszczony w podręczniku cytat św. Augustyna. Zachęć do indywidualnej modlitwy o otrzymanie tego, czego się nie potrafi.

14 |

KIEDY PRAGNIENIE SZCZĘŚCIA NAS NISZCZY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie Boskiego pochodzenia pragnienia szczęścia; ukazanie chrześcijańskiej wizji szczęścia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wskazuje we współczesnej kulturze zafałszowane wizje szczęścia,
- > dąży do szczęścia zgodnie z jego chrześcijańską wizją.

Postawy: uczeń odrzuca postawy materialistyczno-konsumpcyjne.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach, praca z Pismem Świętym.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu, Pismo Święte, rzutnik z wyświetlaczem, tabela do uzupełnienia dla każdego ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Poprowadź modlitwę z uczniami i zachęć ich do przywołania osób, które są dla nich ważne, wspólnie odmówcie w ich intencji modlitwę do Ducha Św. „Duchu Święty, który oświecasz...”.
2. Wprowadź w temat: *Celem dzisiejszej katechezy będzie uświadomienie prawdy, że każdy z nas nieustannie poszukuje szczęścia. To poszukiwanie wynika z naszego głębokiego pragnienia bycia szczęśliwym.*

3. Zadaj uczniom pytania: *Czym są waszym zdaniem **pragnienia**? Jak je zdefiniujecie?*

| SPOTYKAM |

4. Po krótkich wypowiedziach uczniów, zaproś do zapoznania się z historiami dwóch kobiet. Uczniowie pracują w parach; połowa uczniów analizuje historie Samarytanki, a druga Anna Nobili, włoskiej tancerki, obecnie siostry zakonnej. Do zapoznania się z historią Samarytanki uczniowie korzystają z Pisma Świętego oraz komentarzem, umieszczonym poniżej fragmentu Ewangelii Św. Jana. Przy analizie historii Anny Nobili mogą skorzystać z podręcznika lub Internetu, w linku poniżej znajduje się cały wywiad z siostrą zakonną.

pl.aleteia.org/2018/09/30/jak-striptizerka-zostala-zakonnica-wywiad-z-s-anna-nobili/

Ks. Przemek „Kawa” Kawecki SDB

www.biblijni.pl/J,4,1-26 (link do odsłuchania)

Podaj pytania do pracy w parach:

Co wiemy o Annie Nobili?

Jak wyglądało jej życie, gdy była nastolatką?

Jakie motywy skłoniły ją do prowadzenia „nocnego życia”?

Co wpłynęło na zmianę jej życia?

Co odnalazła w relacji z Jezusem?

Kim była Samarytanka?

Dlaczego do studni przyszła w samo południe?

Dlaczego była zaskoczona propozycją Jezusa?

Co Jezus wiedział o jej życiu?

Co odnalazła w relacji z Jezusem?

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Po zakończonej pracy zaproś uczniów do udzielenia odpowiedzi, a następnie podsumuj ich pracę, możesz odwołać się do treści zawartych

w podręczniku oraz dokonać rozróżnienia na szczęście prawdziwe i pozorne. Poleć uczniom, aby uzupełnili tabelkę.

Szczęście prawdziwe	Szczęście pozorne

Przykładowe rozwiązania:

Szczęście prawdziwe	Szczęście pozorne
Daje radość, wolność	Przynosi cierpienie
Trwa	Jest chwilowe, ulotne
Jest procesem	Łatwo, szybko można je osiągnąć
Pomaga przetrwać trudności	Przyjemność
Łączy się z odpowiedzialnością	Iluzja
Oparte jest na prawdzie	Prowadzi do uzależnień, rozczarowań
Osiągane przez miłość	Potęguje niedosyt
Pomaga realizować marzenia, cele życiowe	Prowadzi do grzechu

6. Zaprosz uczniów do krótkiej medytacji. Możesz włączyć refleksyjną muzykę i bardzo powoli zadawać uczniom pytania pomocne przy medytowaniu:
- Czego tak naprawdę pragniesz, w odniesieniu do siebie, innych?*
- W jaki sposób szukasz spełnienia swoich pragnień?*
- Czy drogi, które wybierasz, aby zaspokoić swoje potrzeby, służą twojemu dobru?*
- A może pragniesz, żeby twoje życie miało dla kogoś jakieś znaczenie?*
- Pragniesz być dla kogoś ważny, nawet gdy go rozczarujesz?*

*Pragniesz być wolnym od lęku, że ktoś pozna twoją słabość i odrzuci cię?
Pragniesz, by ktoś interesował się tobą, spędzał z tobą czas?
Pragniesz, by ktoś zaangażował się w relację z tobą i nie zostawił cię?*

| UTRWALAM |

7. Zaproś do pracy indywidualnej:

*Odszukaj w słowniku następujące pojęcia i zapisz ich definicje:
konsumpcjonizm, hedonizm, materializm*

8. Podsumuj lekcję:

Bóg jest wiecznym szczęściem, nieśmiertelnym życiem. Tylko w Bogu człowiek znajdzie prawdę i szczęście. Szczęście jest konsekwencją życia opartego na miłości, prawdzie i odpowiedzialności. Jeśli zapominamy o tym, pragnienie szczęścia może niszczyć.

| MODLĘ SIĘ |

9. Katechezę warto zakończyć wspólną modlitwą, np. zamieszczoną w podręczniku.

Modlitwa w rozeznawaniu pragnień

Udziel mi, najłaskawszy Jezu łaski Twojej, by ze mną była i ze mną pracowała i ze mną aż do końca dotrwała. Daj mi tego zawsze pragnąć i chcieć, co Tobie jest bardziej miłe i podoba Ci się jako droższe. Twoją i jak najlepiej niech się z nią zgadza. Niech mam „to samo chcieć” i „tego samego nie chcieć”, co Ty. Niech nie będzie we mnie innego „móc”, „chcieć” lub „nie chcieć”, jak tylko to, co chcesz i czego nie chcesz.

15 |

CO BUDUJE NAS SAMYCH I NASZE OTOCZENIE?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie nauczania Kościoła na temat cnót kardynalnych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > analizuje związki pomiędzy cnotami boskim i kardynalnymi,
- > wskazuje praktyczne możliwości ich nabywania,
- > rozumie potrzebę troski o wspólne dobro.

Postawy: uczeń świadomie rozwija cnoty boskie i kardynalne w relacjach z Bogiem i ludźmi.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca z tekstem biblijnym, praca w grupach, parach.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu, Pismo Święte, KKK.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą.
2. Wprowadzając w temat lekcji, zacytuj św. Augustyna, wykorzystując tekst z podręcznika i zadaj uczniom pytania:

Co zdaniem św. Augustyna oznacza „żyć dobrze”?

Co pomagają człowiekowi, aby żył w zgodzie z Bogiem, z drugim człowiekiem i samym sobą?

3. Odwołaj się do pracy domowej. Uczniowie mieli za zadanie odszukać przykłady osób, które mogą być wzorem męstwa, roztropności, sprawiedliwości oraz umiarkowania. Przykłady mogą być zaczerpnięte z Biblii, literatury, filmu, z życia codziennego. Zaproś do swobodnych wypowiedzi uczniów. Warto, abyś miał przygotowanych kilka postaci: Salomon, ks. Jerzy Popiełuszko, bł. Karolina Kózkówna, Maximus z filmu „Gladiator”, William Wallace z filmu „Braveheart”.
4. Zachęć uczniów do uzasadnienia dokonanych wyborów.

| SPOTYKAM |

5. Przywołaj historię rodziny Ulmów, a jeśli uczniowie nie znają szczegółów, zachęć jednego z nich, aby przeczytał tekst znajdujący się w podręczniku, następnie zadaj pytania:

Czego dowiedzieliśmy się o rodzinie Ulmów?

W jakich czasach przyszło im żyć? Jakie konsekwencje mogli ponieść za ukrywanie Żydów? Na czym polega heroizm postawy rodziny Ulmów?

Warto zwrócić uwagę uczniów na fakt, że rodzina posiadała sześcioro dzieci i kolejne miało za chwilę się urodzić.

6. Wprowadź uczniów do kolejnego etapu lekcji, którego celem jest wyjaśnienie terminu „cnota”, a także omówienie charakterystyki cnót kardynalnych i teologalnych.

| POZNAJĘ |

7. Uczniowie zostają podzieleni na cztery grupy, każda otrzymuje do scharakteryzowania jedną z cnót. Mogą korzystać z dostępnych źródeł, z Internetu, KKK, z podręcznika.

8. Zadaj uczniom pytania:

Czym jest cnota?

Jakie cnoty wyróżniamy?

Jaka jest relacja między cnotami ludzkimi i boskimi?

Co zapewniają nam poszczególne cnoty?

W jakich sytuacjach przychodzą nam z pomocą?

| ODPOWIADAM |

9. Podsumowując zadanie, zwróć uwagę, że dzięki praktykowaniu cnót człowiek żyje w harmonii z Bogiem, z drugim człowiekiem oraz samym sobą. Osiąga w ten sposób upragnione szczęście. Taka **postawa** buduje nas i nasze otoczenie. Następnie zachęć do indywidualnej pracy. Uczniowie mogą wykonać zadania z podręcznika:

- a. Przygotuj plan dnia: uwzględnij swoje działania dotyczące zarówno tego, co jest twoim obowiązkiem, co jest pożyteczne, a co przyjemne.
- b. Zastanów się, co powinieneś oddać Panu Boga (być może nie poświęcasz wystarczającej ilości czasu na modlitwę?) Co powinieneś oddać swoim bliźnim? (zastanów się, kiedy ostatni raz rozmawiałeś z rodzicami, rodziną, babcią, dziadkiem? A co należy się tobie?)
- c. Pomyśl, czy nie nazbyt łatwo ulegasz zniechęceniu, rezygnacji w sytuacjach, gdy nie od razu widzisz efekty swego zaangażowania?
- d. Przeanalizuj swoje pragnienia i potrzeby. Nie wszystko, czego pragniesz, jest ci potrzebne. Może warto zrezygnować z czegoś? Czy udaje ci się we wszystkim znaleźć właściwą miarę? Czy wyznaczasz granice sobie i innym? Czy żyjesz „tu i teraz”, czy raczej – przeszłością lub przyszłością?

10. Uczniowie po pracy indywidualnej pracują w parach, otrzymują na kartkach adresy biblijne nawiązujące do jednej cnoty kardynalnej:

Przyporządkuj teksty biblijne do odpowiedniej cnoty kardynalnej, uzasadnij wybór:

- a. Roztropność
- b. Sprawiedliwość
- c. Męstwo
- d. Umiarkowanie

Mt 7, 24-27; Prz 14, 15; 1P 4, 7; Mt 5, 6; 1Tm 6, 11-12; Dz 10, 34-35; J16, 33; Fpl 4,13; 1 Kor 16,13; Rz 13,14; Tt 2, 11-12; Syr 18,30

Odpowiedzi:

Mt 7, 24-27 Roztropność

Prz 14, 15

1P 4,7

Mt 5,6 Sprawiedliwość

1Tm 6, 11-12

Dz 10, 34-35

J16, 33 Męstwo

Fpl 4,13

1 Kor 16,13

Rz 13,14 Umiarkowanie

Tt 2, 11-12

Syr 18,30

Mt 7, 24-27 „Każdego więc, kto tych słów moich słucha i wypełnia je, można porównać z człowiekiem roztropnym, który dom swój zbudował na skale. Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i uderzyły w ten dom. On jednak nie runął, bo na skale był utwierdzony. Każdego zaś, kto tych słów moich słucha, a nie wypełnia ich, można porównać z człowiekiem nierozsądnym, który dom swój zbudował na piasku. Spadł deszcz, wezbrały potoki, zerwały się wichry i rzuciły się na ten dom. I runął, a upadek jego był wielki”.

Prz 14, 15 „Wszystko, co mówią , przyjmuje niemądry, a człowiek rozumny na kroki swe zważa”.

1P 4,7 „Wszystkich zaś koniec jest bliski. Bądźcie więc roztropni i trzeźwi, abyście się mogli modlić”.

Mt 5,6 „Błogosławieni, którzy łakną i pragną sprawiedliwości, albowiem oni będą nasyчени”.

1Tm 6, 11-12 „Ty natomiast o człowiecze Boży, uciekaj od tego rodzaju rzeczy, a podążaj za sprawiedliwością , pobożnością, wiarą, miłością, wytrwałością, łagodnością! Walcz w dobrych zawodach o wiarę, zdobądź życie wieczne: do niego zostałeś powołany i o nim złożyłeś dobre wyznanie wobec wielu świadków”.

Dz 10, 34-35 „Wtedy Piotr przemówił w dłuższym wywodzie: Przekonuję się, że Bóg naprawdę nie ma względu na osoby> Ale w każdym narodzie miły jest Mu ten, kto się Go boi i postępuje sprawiedliwie”.

J16, 33 „To Wam powiedziałem, abyście pokój we mnie mieli. Na świecie doznacie ucisku, ale odwagi! Ja zwyciężyłem świat”.

Fpl 4,13 „Wszystko mogę w Tym, który mnie umacnia”.

1 Kor 16,13 „Czuwajcie, trwajcie mocno w wierze, bądźcie mężni i umacniajcie się”.

Rz 13,14 „Ale przyobleczcie się w Pana Jezusa Chrystusa i nie troszczcie się zbyt o ciało, dogadzając żądom”.

Tt 2, 11-12 „Ukazała się bowiem łaska Boga, która niesie zbawienie wszystkim ludziom i poucza nas, abyśmy wyrzekłszy się bezbożności i żądz światowych, rozumnie i sprawiedliwie, i pobożnie żyli na tym świecie”.

Syr 18,30 „Nie idź na twymi namiętnościami, powstrzymaj się od pożądań”.

| UTRWALAM |

11. Podsumowując katechezę, możesz sięgnąć do podręcznika i odczytać zdania umieszczone w tym dziale.

- > Cnota to wewnętrzna postawa, pozytywne przyzwyczajenie, wyrażające się w dążeniu do czynienia dobra.
- > Cnotami teologalnymi (boskimi) są wiara, nadzieja i miłość; źródło swoje mają w Bogu. Człowiek dzięki łasce Bożej może te dyspozycje rozwijać i przekształcać.
- > Cnotami kardynalnymi są: roztropność, sprawiedliwość, męstwo i umiarkowanie.

| MODLĘ SIĘ |

12. Jako modlitwę końcową możesz zaproponować tekst modlitwy zamieszczony w podręczniku:

Modlitwa do Św. Filomeny o doskonalenie cnoty

„O cudowna Dziewico, które chwałę Bóg ku swej radości uczynił znana przez poszczególne cuda, zwracamy się do Ciebie i oddajemy Tobie ze szczególnym zaufaniem. Prosimy uzyskaj dla nas łaskę: - abyśmy przez twój przykład mogli odważnie walczyć przeciwko wszystkiemu, co jest w sprzeczności z panowaniem Jezus Chrystusa w naszych sercach

- abyśmy mogli ofiarować nasze dusze w cnocie i tak rozpaleni w miłości Jezusa, prowadzeni byli drogą, która nam wyznaczył - abyśmy do końca mogli iść i osiągnąć wieczne szczęście. Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa, który z Ojcem i Duchem Świętym żyje i króluje, Bóg w Trójcy Świętej Jedyny, teraz i na wieki wieków”.

16 |

CHRZEŚCIJANIN JAKO OBYWATEL

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie zasad chrześcijańskiej władzy w społeczeństwie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia na czym polega patriotyzm,
- > wyjaśnia i wskazuje jakie niebezpieczeństwa niesie szowinizm, ksenofobia, antysemityzm, rasizm, kosmopolityzm,
- > definiuje działalność polityczno-społeczną jako dążenie do dobra wspólnego.

Postawy: uczeń okazuje szacunek wobec rządzących oraz swoich przełożonych.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach, praca z Pismem Świętym.

Środki dydaktyczne: podręcznik, **tekst źródłowy**, dostęp do Internetu, Pismo Święte, rzutnik z wyświetlaczem, tabela do uzupełnienia dla każdego ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy.
2. Przywołaj utwór „Nie pytaj o Polskę” oraz inne tytuły piosenek, które mogą być nazwane piosenkami patriotycznymi, np. „Nie pytaj o nią” Eldo, czy też „Wychowanie” T.LOVE. Zadaj uczniom pytania:

Co to jest *patriotyzm*?

Co znaczy być patriotą?

| SPOTYKAM |

3. Po krótkich wypowiedziach uczniów możesz nawiązać do znanej produkcji filmowej Mela Gibsona „Przełęcz ocalonych”. Zaproś do zapoznania się z sylwetką Desmonta Dossa (tekst może przeczytać jeden z uczniów), który stał się symbolem męstwa i poświęcenia jeszcze w czasie II wojny światowej.
4. Zadaj uczniom pytania:
Jak Desmond Doss pojmował służbę dla ojczyzny?
Co było źródłem jego siły?

Warto podkreślić niezachwianą postawę moralną Desmonda Dossa, ogromną determinację i konsekwencję w działaniu, które przełożyły się na niezwykle męstwo i poświęcenie w celu ratowania życia: *Doss nie zrezygnował z własnych przekonań, ale udowodnił, że dla człowieka głębokiej wiary nie ma rzeczy niemożliwych. Udowodnił, że można służyć ojczyźnie w każdej sytuacji i w każdym położeniu.*

| POZNAJĘ |

5. Następnie odwołując się do treści zawartych w podręczniku podkreśl, że miłość do ojczyzny jest wartością w pełni chrześcijańską.
6. Możesz zadać uczniom pytania:
Jaki był związek Pana Jezusa z ojczyzną?
Jak pojmował patriotyzm Jan Paweł II?

Po krótkich wypowiedziach uczniów, można kontynuować temat: *Zapewne słyszeliście pojęcie „nowoczesny patriotyzm”. Nowoczesny patriotyzm nie polega na pominięciu tradycyjnych form patriotyzmu i sposobów ich pielęgnowania, ale na uzupełnianiu ich o nowe, współczesne spojrzenie.*

7. Uczniowie zostają podzieleni na 3, 4 grupy, w zależności od liczby osób w klasie. Każda grupa otrzymuje katalog różnych form patriotyzmu.

Uporządkuj je, przypisując każdej kategorii właściwą liczbę: od 1 do 17, w zależności od ważności, uzupełnij katalog o nowe formy.

Katalog form patriotyzmu:

Odbywanie służby wojskowej

Płacenie podatków

Udział w wyborach

Kibicowanie polskim sportowcom

Przestrzeganie prawa

Wypełnianie obowiązków zawodowych

Gotowość do walki i oddanie życia za ojczyznę

Dbanie o wychowanie religijne swoich dzieci

Zaangażowanie w działalność publiczną (w tym działalność charytatywną)

Okazywanie szacunku godła, fladze, hymnowi narodowemu

Dbanie o mowę ojczystą

Troska o miejsca upamiętniające historię kraju

Promowanie lokalnych produktów

Dbanie o środowisko, szeroko pojętą ekologię

Dbanie o mienie wspólne

Znajomość historii i kultury własnego kraju

Wspieranie Polaków żyjących poza granicami naszego kraju (na Wschodzie)

| ODPOWIADAM |

8. Uczniowie prezentują efekty swojej pracy, wskazując na nowe formy patriotyzmu wypracowane podczas dyskusji w grupie. Podsumowaniem będzie tekst zawarty w podręczniku.

| UTRWALAM |

9. Postaw uczniom pytanie:

Jakie postawy zagrażają właściwie rozumianemu patriotyzmowi?

Posumowaniem wypowiedzi uczniów niech będzie wykonanie polecenia z podręcznika.

Przyporządkuj odpowiednie hasła do definicji, poniżej napisz jakie niebezpieczeństwa niosą ze sobą.

Kosmopolityzm, szowinizm, ksenofobia, antysemityzm, rasizm

- a. Postawa społeczna zakładająca, że ojczyzną człowieka jest cały świat. (Kosmopolityzm)
 - b. Wynikająca z różnego rodzaju uprzedzeń postawa niechęci, wrogości wobec Żydów i osób pochodzenia żydowskiego; prześladowania i dyskryminacja Żydów jako grupy wyznaniowej, etnicznej lub rasowej. (Antysemityzm)
 - c. Skrajny nacjonalizm wyrażający się w bezkrytycznym stosunku do własnego narodu oraz pogardzie i nienawiści do innych narodów. Postawa charakteryzująca brak tolerancji i przyznawanie uprzywilejowanej pozycji własnej płci, rasie lub grupie. (Szowinizm)
 - d. Postawa wyrażająca się w niechęci lub wrogim usposobieniu do cudzoziemców. (Ksenofobia)
 - e. Zespół poglądów, według których istnieją naturalne i wrodzone różnice między rasami ludzkimi, co musi prowadzić do dominacji jednej nad pozostałymi. (Rasizm)
10. Podsumuj lekcję, możesz wykorzystać tekst z podręcznika, może posłużyć się podręcznikiem.
- > Chrześcijanin jako obywatel jest zobowiązany czwartym przykazaniem Dekalogu do miłowania Ojczyzny.
 - > Miłość do ojczyzny polega na poświęceniu swych sił i starań dobru wspólnoty.
 - > Działania na rzecz wspólnoty mają różne wymiary: pomnażanie zasobów gospodarczych, rozwój intelektualny, moralny i kulturalny.

| MODLĘ SIĘ |

11. Po podsumowaniu głośno odczytaj **Psalm** 137 zamieszczony w podręczniku.

17 |

JEDNI DRUGICH BRZEMIONA NOŚCIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie nauczania Kościoła na temat solidarności w społeczeństwie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje zasadę solidarności i pomocniczości,
- > kształtuje postawę sprawiedliwości i solidarności społecznej.

Postawy: uczeń wykazuje wrażliwość na potrzeby ludzi znajdujących się w trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, metoda projektu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź w temat zajęć, korzystając z podręcznika, następnie zaproś uczniów, aby opowiedzieli o sytuacjach, w których otrzymali pomoc lub wyciągnęli do kogoś pomocną dłoń.

| SPOTYKAM |

3. Możesz zaprosić uczniów do zapoznania się z działalnością sióstr dominikanek z Broniszewic. Można wykorzystać materiał umieszczony w podręczniku lub poszukać dostępnych informacji na ich temat – siostry prowadzą stronę internetową.

4. Zadaj uczniom pytania:

Jaką działalność prowadzą siostry dominikanki?

Czym charakteryzują się ich podopieczni?

Z jakimi trudnościami zmagają się siostry?

Co mówią na temat swojej posługi?

Po wypowiedziach uczniów podkreśl, że podopieczni sióstr nie potrafią poradzić sobie bez opieki, rodziny nierzadko nie zajmują się swoimi niepełnosprawnymi dziećmi. Jedyną szansą dla nich jest pobyt w takiej placówce, gdzie nie tylko są zaopiekowani, ale również otrzymują bezinteresowną miłość.

5. Przejdź do kolejnej części katechezy, mówiąc, że siostry dominikanki w sposób doskonały realizują słowa Św. Pawła zawarte w **Liście** do Galatów.

| POZNAJĘ |

6. Korzystając z podręcznika, poproś uczniów, aby odpowiedzieli na pytania:

Jak papież Jan Paweł II zinterpretował zdanie: „Jedni drugich brzemiona noście”?

Do jakiej idei się odwołuje?

Po krótkich wypowiedziach uczniów, możesz podsumować w ten sposób: *Kościół w trosce o relacje międzyludzkie, zwłaszcza ludzi potrzebujących, przywołuje dwie zasady życia społecznego: zasadę solidarności i zasadę pomocniczości.*

Pytanie do uczniów: *Jak należy rozumieć zasadę solidarności i zasadę pomocniczości?*

7. Klasa zostaje podzielona na dwie grupy, (można odliczyć do dwóch). Jedynki przygotowują definicję zasady solidarności, dwójki definicję zasady pomocniczości.

Najlepiej przygotować dwa kolory karteczek i rozdać uczniom, zaprosić chętnych do przeczytania wypowiedzi, a następnie zweryfikować definicje z tekstem w podręczniku.

| ODPOWIADAM |

8. Odczytaj cytat zawarty w podręczniku i zaprosz uczniów do krótkiej dyskusji.

„Nie mogę pomóc wszystkim, ale mogę pomóc niektórym. Nie mogę pomagać zawsze, ale mogę pomagać czasami. Nie mogę zrobić wszystkiego, co trzeba zrobić, ale mogę zrobić coś, co ma znaczenie”.

9. Uczniowie na lekcji wstępnie przygotowują projekt akcji charytatywnej. Zostają podzieleni na grupy, a następnie każda grupa ma za zadanie przygotować akcję charytatywną.

Ustalają, komu chcą pomóc: wybierają osobę lub grupę osób której pomogą.

Wyznaczają cele działania.

Określają w jaki sposób, jakie metody wykorzystają?

Dokonają przydziału obowiązków.

Wskazują miejsce przeprowadzenia akcji.

Podsumowanie akcji. Wnioski do dalszej działalności.

Zachęć do prezentacji projektów.

10. W ramach podsumowania zwróć uwagę na jeszcze jeden czynnik, a mianowicie pozyskiwanie środków materialnych. Uczniowie korzystając z dostępnych źródeł np. Internetu, mają dowiedzieć się, w jaki sposób organizacje czerpią środki na swoją działalność.

(podpowiedzi: darowizna, odpis 1% podatku, publiczna zbiórka pieniędzy, dotacje ze środków publicznych)

| UTRWALAM |

11. Podsumuj lekcję, możesz wykorzystać w tym celu podręcznik.

- > Wszyscy ludzie mają taką samą godność, jednak z powodu niesprawiedliwego podziału dóbr nie wszyscy żyją w podobnych warunkach, ten rodzaj niesprawiedliwości nie jest zgodny z Ewangelią.
- > Istnieje nierówność wśród ludzi polegająca na nierówności talentów i możliwości, która jest zgodna z wola Bożą, abyśmy z miłością otwierali się na drugich, dzielili się z nimi i pomagali im.
- > Chrześcijanie kierują się zasadą pomocniczości i solidarności. Zasada pomocniczości powinna być realizowana przez władzę państwową wobec swoich obywateli. Zasada solidarności dotyczy również relacji międzyludzkich.

| MODLĘ SIĘ |

12. Zakończ katechezę modlitwą, możesz wykorzystać tekst z podręcznika.

18 |

RÓWNI W GODNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie powołania mężczyzny i kobiety oraz ich roli w stworzonym i odkupieńczym planie Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia sens ludzkiej płciowości,
- > wskazuje różnice prowadzące do integralności płciowej,
- > akceptuje i docenia własną **płciowość**.

Postawy: uczeń odpowiedzialnie kształtuje swoją seksualność jako dar Boży.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, praca z tekstem, praca w grupach, diagram wektorowy, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, lista cytatów (załącznik 1), fragmenty do pracy z tekstem – *Pamiętniki Adama i Ewy*¹ (załącznik 2), fragmenty do pracy z tekstem – *Świat osób i świat rzeczy* (załącznik 3)².

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

¹ Opracowano na podstawie: *Z pamiętnika Adama i Ewy*, Mark Twain, s. 4-5; 18-19; 28-29, [https://pl.wikisource.org/wiki/Pamiętnik_Adama_w_raj_\(Twain,_1925\)](https://pl.wikisource.org/wiki/Pamiętnik_Adama_w_raj_(Twain,_1925)) (dostęp: 10.05.2021).

² Opracowano na podstawie: ks. Marek Dziewiecki, *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*, https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/db201406_plciowosc.html (dostęp: 08.07.2021).

2. Rozdaj uczniom wydrukowane listy cytatów (załącznik 1). Spytaj: *Która z przytoczonych myśli najlepiej oddaje istotę bycia kobietą oraz mężczyzną? Wysłuchaj kilku propozycji i poproś, by uczniowie, którzy zabierają głos, uzasadnili swoje wybory.*

| SPOTYKAM |

3. Powiedz: *Wszystkie przytoczone myśli ukazują kobietę i mężczyznę jako osoby, które różnie postrzegają otaczający je świat, ale wzajemnie się uzupełniają. Teraz przyjrzymy się historii Adama i Ewy. Została ona przedstawiona w sposób poetycki w „Pamiętnikach Adama i Ewy” Marka Twaina.*

4. Rozdaj uczniom materiały z załącznika 2 i poproś, by chętni uczniowie odczytali tekst na głos – najlepiej z podziałem na role.

5. Zadaj uczniom pytania:

Jakie były początki relacji Adama i Ewy?

Co było trudnością dla Adama? Jakie trudności miała Ewa?

| POZNAJĘ |

6. Zapytaj uczniów: *Jak myślicie, dlaczego Bóg, stwarzając mężczyznę i kobietę, nie stworzył ich jako „niekompletnych” i „połowicznych”?*

7. Powiedz, że odpowiedź na to pytanie można znaleźć w KKK. Poproś, by uczniowie zapoznali się z fragmentami przytoczonymi w podręczniku.

8. Podsumuj: *Mężczyzna i kobieta zostali stworzeni na obraz Boży, mają taką samą godność, są równi jako osoby ludzkie. Bóg stworzył ich do wspólnoty osób, w której jedno może być „pomocą” dla drugiego, uzupełniają się więc jako mężczyzna i kobieta.*

9. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły. Zadaniem każdej grupy będzie określenie cech charakteryzujących kobiecość i męskość na podstawie tekstu *Świat osób i świat rzeczy* (załącznik 3). Dwie grupy pracują nad cechami męskimi (1 i 2), a dwie nad cechami kobiecymi (3 i 4). Rozdaj uczniom teksty i przeznacz kilka minut na pracę. Podsumujcie tę część lekcji.

Grupa 1 – wybiera 7 liter z zakresu od A do K i do każdej dopisuje jedną cechę męską.

Grupa 2 – wybiera 7 liter z zakresu od L do Z i do każdej dopisuje jedną cechę męską.

Grupa 3 – wybiera 7 liter z zakresu od A do K i do każdej dopisuje jedną cechę kobiecą.

Grupa 4 – wybiera 7 liter z zakresu od L do Z i do każdej dopisuje jedną cechę kobiecą.

Przykładowe rozwiązanie:

Cechy kobiece:

E – emocjonalność, empatia

W – wrażliwość, widzenie szczegółów

P – podzielność uwagi

Cechy męskie:

W – widzenie tunelowe

S – siła fizyczna

R – reakcja na bodźce wzrokowe

| ODPOWIADAM |

10. Poproś, by uczniowie zapoznali się z pytaniami zanotowanymi w podręczniku. Następnie zapowiedz, że za chwilę odczytasz fragment artykułu ks. Marka Dziewieckiego *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*:

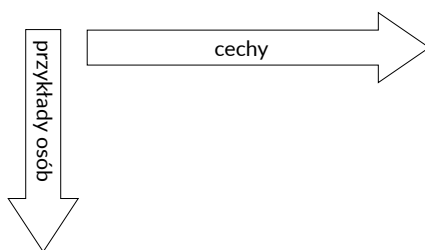
Bycie kobietą lub bycie mężczyzną to całościowy sposób przeżywania i komunikowania człowieczeństwa.

Płciowość przypomina nam o tym, że nikt z nas nie jest pełnią. Warunkiem pełnego rozwoju jest kontakt z osobami płci odmiennej. (...) Płciowość nie tylko pomaga nam odkryć nasze ograniczenia, ale jest też zaproszeniem do wychodzenia na spotkanie z osobami drugiej płci. Kobiety i mężczyźni szukają ze sobą kontaktu właśnie dlatego, że różnią się od siebie, zachowując tę samą naturę oraz identyczną godność. Zarówno mężczyzna, jak i kobieta stworzeni są „na obraz i podobieństwo Boga” (Rdz 1,26). Pierwszy w historii ludzkości hymn mężczyzny na cześć kobiety wyśpiewuje Adam w obliczu piękna Ewy: „Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała!” (Rdz 2,23)³.

³ Ks. Marek Dziewiecki, *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*, artykuł z 13 czerwca 2014 roku, https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/db201406_plciowosc.html (dostęp: 10.05.2021).

Sensem płciowości jest nie tylko odkrycie własnych ograniczeń i ubogacanie się odmiennością, ale także wspólne uczenie się miłości. Do miłości najłatwiej dorasta się we dwoje. Wiedzą o tym ludzie zakochani, którzy dzień i noc tęsknią za wielką miłością, a także ci, którzy poprzez spotkania z osobami drugiej płci dorobili już do miłości wielkiej i wiernej. Każdy też z nas przyjmuje i komunikuje miłość na sposób właściwy swojej płci. Dorastanie do miłości – lub oddalanie się od miłości – zależy głównie od tego, co dzieje się między mężczyzną a kobietą. Właśnie dlatego pierwsze polecenie, jakie Bóg kieruje do ludzi, brzmi: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (por. Rdz 1,28). W świetle Biblii płodność fizyczna jest błogosławiona jedynie w małżeństwie i dlatego pierwszą formą płodności kobiety i mężczyzny są narodziny ich wzajemnej miłości. Nic tak nie cieszy, jak miłość, która rodzi się między kobietą a mężczyzną i nic tak nie boli, jak brak miłości między nim a nią. (...) Biblia wyjaśnia, że kobieta została stworzona jako pomoc dla mężczyzny. (...) to znaczy, że mężczyzna potrzebuje pomocy i że kobieta jest mu w stanie tej pomocy udzielić. Chodzi tu zwłaszcza o pomoc w dorastaniu do miłości, a także do wrażliwości moralnej, duchowej i religijnej.

11. Narysuj na tablicy diagram wektorowy (por. rysunek poniżej) i poproś, by uczniowie przerysowali strzałki w podręczniku w części przeznaczony na notatki. Ich zadaniem jest wypisać cechy, które chcieliby w sobie rozwinąć, by w przyszłości być dobrą żoną i dobrym mężem, a także wymienić osoby, które są dla nich przykładem realizacji tych cech.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Podsumuj katechezę. Uczniom, którzy mają dziewczynę lub chłopaka, możesz zaproponować ćwiczenie z części „podejmuję wyzwanie”. Odczytaj wnioski z lekcji:

- > *Bóg nie stworzył mężczyzny i kobiety jako „połowicznych” i „niekompletnych”, powołał ich do wspólnoty osób, w której jedno może być „pomocą” dla drugiego.*
- > *Mężczyzna odkrywa kobietę jako inne „ja” tego samego człowieczeństwa.*
- > *Podstawowa różnica między mężczyznami a kobietami wynika z faktu, że kobiety są bardziej wrażliwe na świat osób, podczas gdy mężczyznom łatwiej jest funkcjonować w świecie rzeczy.*

| MODLĘ SIĘ |

13. Na koniec wspólnie odczytajcie z podręcznika *Modlitwę zakochanych*:

Panie, Boże zakochanych,
 Obdarz nas łaską, abyśmy wzrastali w miłości.
 Daj nam radość dzielenia się uczuciem.
 Daj nam pokój, owoc miłości.
 Daj nam szalone pragnienia,
 abyśmy nigdy nie przestali się kochać.
 Daj nam niepewność,
 gdyby kiedykolwiek oziębło w nas uczucie.
 Spraw, abyśmy zawsze nienawidzili zła,
 co także jest formą miłości,
 i abyśmy szukali prawdziwych dóbr:
 Twoich skarbów, Twojego królestwa.
 Abyśmy stali się podobni do Ciebie,
 który jesteś największym z zakochanych⁴.

Załącznik 1

Bóg także był autorem: jego proza to mężczyzna, jego poezja to kobieta. (Napoleon Bonaparte)

Język kobiety rozumieją tylko kobiety. (Lew Tołstoj)

Kobiecość odnajduje siebie w odbiciu męskości, podczas gdy męskość potwierdza się przez kobiecość. (Jan Paweł II)

⁴ *Modlitwa zakochanych*, stacja7.pl/modlitwa/7-modlitw-dla-zakochanych/ (dostęp: 10.05.2021).

Kobiety lubią wiedzieć, że są kochane. (Andre Maurois)

Mężczyzna ma jedną miłość – świat; kobieta ma jedyny świat – miłość. (Piotr Altenberg)

Aby być szczęśliwym z mężczyzną, trzeba go bardzo dobrze rozumieć i trochę kochać. Aby być szczęśliwym z kobietą, trzeba ją bardzo kochać i w ogóle nie próbować zrozumieć. (Witold Zechenter)

Załącznik 2

Adam

Poniedziałek: To nowe stworzenie o długich włosach ciągle staje mi na drodze. Czatuje wciąż w pobliżu i podąża moimi śladami. Nie lubię tego, nie przywykłem do towarzystwa. Wolałbym, aby przebywało wśród innych zwierząt. Chmurno dzisiaj, wiatr wieje ze wschodu, będziemy mieli chyba deszcz. My? Skąd wziąłem to słowo? Już sobie przypominam – nowe stworzenie go używa. **Środa:** Wybudowałem sobie szałas dla ochrony przed deszczem, lecz nie mogłem cieszyć się nim w spokoju. Nowe stworzenie już tam wtargnęło, a gdy próbowałem je wypchnąć, zaczęło wylewać wodę z otworów, którymi patrzy, ocierało je wierzchem łap, wydając przy tym takie odgłosy jak niektóre zwierzęta, kiedy cierpią. Chciałbym, żeby przestało tyle mówić, bo gada bez przerwy. Brzmi to jak zaczepka lub niesprawiedliwy przytyk w stosunku do tego biednego stworzenia, nie miałem jednak tego na myśli. Nigdy dotąd nie słyszałem ludzkiego głosu, a więc każdy nowy i obcy dźwięk wdzierający się tutaj, w uroczyste milczenie tej sennej samotności, razi moje ucho jak fałszywa nuta. A ten nowy dźwięk rozlega się tak blisko mnie, tuż przy moim ramieniu, tuż przy moim uchu, najpierw z jednej, potem z drugiej strony, ja zaś przyzwyczaiłem się do odgłosów dobiegających z pewnego oddalenia.

Ewa

Niedziela: On wciąż siedzi tam na drzewie. Niby wypoczywa, lecz to podstęp. Niedziela nie jest dniem wypoczynku, tylko sobota. Sprawia na mnie wrażenie stworzenia ponad wszystko lubiącego odpoczynek. Zmęczyłoby mnie takie ciągłe leniuchowanie. Przykre jest też dla mnie przebywanie w pobliżu tego drzewa i obserwowanie go. Zastanawiam się, po co to stworzenie istnieje, gdyż nigdy nie widziałam, aby cokolwiek robiło. Ma pospolity gust i jest bez serca. Kiedy

poszłam tam wczoraj o zmroku, zeszło z drzewa i próbowało złowić igrające w jeziorze małe cętkowane rybki. Musiałam obrzucić płaza grudkami ziemi, aby zmusić go do wejścia na drzewo i pozostawienia ich w spokoju. Zastanawiam się, czy po to właśnie istnieje? Czyż nie ma współczucia dla tych małych żyjątek? Czy jest możliwe, że stworzono je dla tak niewdzięcznego zadania? Z chwilą, gdy odkryłam, że stworzenie to potrafi mówić, jeszcze bardziej zainteresowałam się nim, ponieważ sama lubię dużo mówić – mówię przez cały dzień, a nawet we śnie – dlatego jestem tak interesująca. Gdybym jednak miała kogoś, z kim mogłabym rozmawiać, byłabym znacznie ponętniejsza i mówiłabym tyle, ile dusza zapagnie. Sądzę więc, że kocham go jedynie dlatego, że jest mężczyzną i należy do mnie. Nie ma chyba innego powodu. Jest tak, jak myślałam – ten rodzaj miłości nie jest wynikiem rozumowania ani statystyki. Po prostu zjawia się nie wiadomo skąd, bez udzielania wyjaśnień. I wcale to nie jest konieczne. Tak myślę. Jestem jednak pierwszą osobą, która dociekała tych spraw i być może z nieświadomości, z braku doświadczenia nie zrozumiałam tego jak należy.

Po czterdziestu latach

Ewa: Modłę się o to, abyśmy zeszli z tego świata razem – to pragnienie nie zniknie z tej ziemi – lecz przetrwa w sercu każdej kochającej żony po kres dni, i przezwą je moim imieniem. Lecz jeśli jedno z nas musi odejść pierwsze, modłę się, abym to była ja, gdyż on jest silny, a ja słaba, nie jestem mu tak niezbędna, jak on mnie – życie bez niego już nie będzie życiem, jak je zniosę? Ta modlitwa jest również nieśmiertelna i tak długo będzie zano-szona, jak długo przetrwa mój ród. Jestem pierwszą żoną, a ostatnia żona będzie moim odbiciem.

Na grobie Ewy:

Adam: Gdziekolwiek była ona, tam był Raj.

Załącznik 3

Jestem kobietą, jestem mężczyzną – uczę się miłości Podstawowa różnica między mężczyznami a kobietami wynika z faktu, że kobiety są bardziej wrażliwe na świat osób i mają w tym kierunku zwykle większe predyspozycje, podczas gdy mężczyznom łatwiej jest funkcjonować w świecie rzeczy i czasem nawet osoby traktują jak przedmioty. Wszystko, co jest w kobiecie – ciało, postrzeganie

rzeczywistości, emocje, sposoby komunikowania, przeżywanie więzi – ułatwia nastawienie na świat osób i kontakt z osobami. (...) Kobiety z reguły troszczą się najbardziej o osoby, o więzi, o wychowanie. Mężczyźni natomiast w większym stopniu poświęcają się pracy zawodowej, działalności **społecznej, hobby. Kobiety oceniają siebie głównie na podstawie sukcesów w świecie osób**: na ile kochają i są kochane, na ile tworzą harmonijne więzi z rodzicami, z małżonkiem, z dziećmi, z Bogiem. **Natomiast mężczyźni oceniają siebie głównie na podstawie sukcesów w świecie rzeczy**: w pracy zawodowej, w życiu społecznym, w zarabianiu pieniędzy. **W sferze cielesnej różnice między kobietą i mężczyzną nie ograniczają się do różnic anatomicznych.** Aktywność w świecie osób wymaga innych cech fizycznych niż aktywność w świecie rzeczy. Osoby wymagają zwykle stałej obecności, stałej troski, rozmowy, pomocy. W świecie osób trzeba być zawsze na „dyskurze”. Nie jest natomiast konieczne dysponowanie dużą siłą fizyczną. Osoby nie oczekują ode mnie wielkiej siły fizycznej, lecz zdolności do wysiłku długofalowego, czasem dosłownie dzień i noc, jak w przypadku matki troszczącej się o małe dzieci. I taki właśnie jest organizm kobiety: słabszy od organizmu mężczyzny, gdy chodzi o zdolność do jednorazowego wysiłku, ale silniejszy, gdy chodzi o zdolność do stałej obecności i długotrwałej aktywności. Mężczyzna jest z reguły silniejszy fizycznie, ale wysiłek ten musi być ograniczony w czasie. Czasem trzeba podnosić duże ciężary, ale po kilku godzinach pracy można świat rzeczy zamknąć na kłódkę (np. warsztat czy fabrykę) i przez wiele godzin odpoczywać. **Różnice między kobietą a mężczyzną dotyczą także odmiennego funkcjonowania narządów zmysłów.** Gdy chodzi o wzrok, to statystycznie kobieta widzi więcej, barwniej i jaśniej. Jest to związane m.in. z tym, że w siatkówce gałki ocznej znajduje się więcej światłoczułych pręcików u kobiet niż u mężczyzn. Z tego względu kobiety łatwiej dostrzegają wiele szczegółów, które uchodzą uwadze mężczyzn. Łatwiej im też o gustowny dobór ubrań czy kolorów. Kobieta nie tylko widzi lepiej fizycznie, ale też psychicznie, w głąb. Z reguły łatwiej niż mężczyzna zauważy drobne nawet zmiany w mimice twarzy drugiej osoby czy w spojrzeniu. **Kobiety dysponują zwykle lepszym słuchem niż mężczyźni.** Na ogół chętniej i lepiej śpiewają niż mężczyźni. Z reguły żona łatwiej niż mąż usłyszy w nocy płacz dziecka. Kobieta lepiej słyszy też „w głąb”. Jeśli mąż wraca z pracy z jakimś problemem i – nie chcąc niepokoić żony – mówi na powitanie, że wszystko jest w porządku, to dziwi się, gdy słyszy: „Mężu, co ci się stało?”. Różnice we wrażliwości słuchowej mogą prowadzić do nieporozumień. Załóżmy, że to nie mąż, lecz żona ma jakieś zmartwienie. Nie chcąc niepokoić męża, nie mówi o tym wprost, lecz jest przekonana, że mąż i tak dostrzeże jej

cierpienie w niespokojnym wyrazie twarzy czy tonie głosu. Gdy przekonuje się, że tak nie jest, może zwątpić w jego miłość. Kobiety dysponują z reguły lepszym powonieniem i smakiem. Dlatego właśnie dla kobiet ważne są kosmetyki, a także smaczne przyrządzanie potraw. Jeszcze większe różnice występują w dotyku. Badania potwierdzają, że w tej dziedzinie skala między mężczyznami a kobietami w ogóle na siebie nie zachodzą: statystycznie najmniej wrażliwa z badanych kobiet odznacza się i tak większą wrażliwością w dotyku niż najbardziej wrażliwy mężczyzna.

19 |

EWANGELICZNA EMANCYPACJA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie nauczania Kościoła na temat równości między mężczyzną a kobietą.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia sens ludzkiej płciowości,
- > wskazuje różnice prowadzące do integralności płciowej.

Postawy: uczeń akceptuje i docenia własną płciowość.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach.

Środki dydaktyczne: podręcznik, **tekst źródłowy**, małe kolorowe kartki, dostęp do Internetu.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź w temat zajęć, korzystając z podręcznika i poproś uczniów, aby na małych kartkach wypisali pięć kobiet, które miały ich zdaniem znaczący wpływ na czasy, w których żyły. Mogą to być kobiety żyjące współcześnie lub postaci historyczne. Po zebraniu wypowiedzi, zaproś do uzasadnienia swoich wyborów. Zapewne pojawią się różne przykłady – możesz mieć przygotowanych kilka własnych: Margaret Thatcher, Maria Skłodowska Curie, Św. Jadwiga, Matka Teresa z Kalkuty, Joanna D'Arc.

Żyły w różnych czasach, zmagaly się z trudnościami, to, co je łączy to determinacja w założonych celach, odwaga i siła. Kobiety przez wieki zmagaly się z przejawami nierównego traktowania, biorąc pod uwagę fakt, iż w większości krajów, prawa wyborcze otrzymały dopiero w XX wieku. Często słyszy się, że religia utwierdza i sankcjonuje różne przejawy dyskryminacji kobiet. Jednak gdy przyjrzymy się opisom spotkań Jezusa z kobietami, dochodzimy do odmiennych wniosków.

„Ta dopiero jest kością z moich kości, ciałem z mego ciała” z zachwytem powiedział Adam, gdy ujrział Ewę. Nasz wieszcz narodowy, Adam Mickiewicz, tak pisał o kobiecie: „Kobieto! puchu marny! Ty wietrzna istota. Postaci twojej zazdroszczą anieli, a dusze gorszą masz niżeli... Przebóg tak Ciebie osłepiło złoto...”. Alicja Majewska wyśpiewała „Być kobietą w dobrym stylu, Boże daj mi”. Niewątpliwie kobiecość stanowi tajemnicę, również dla samych kobiet, poszukujących swojego miejsca w życiu. Uchylmy zatem rąbka tajemnicy, patrząc na kobietę oczami Jezusa, być może odkryjemy geniusz kobiecości i przestrzeń, w której kobiety są bezkonkurencyjne.

3. Następnie uczniowie pracują w parach, każda z nich otrzymuje jeden fragment tego tekstu.

4. Zadaj uczniom pytania:

Jak Jezus traktował kobiety?

Co charakteryzowało spotkania Jezusa z kobietami?

Na czym polega siła kobiecości?

Po krótkich wypowiedziach uczniów wskaż, że Jezus zarówno poprzez słowa, jak i czyny podkreśla równość kobiety i mężczyzny wobec spraw Bożych.

| SPOTYKAM |

5. Następnie zaprosz uczniów do przeczytania w podręczniku słów, które powiedziała Ida Nowakowska na temat kobiecości. Katecheta zachęca do dyskusji. Pomocne ku temu mogą być pytania:

Czym według Idy Nowakowskiej jest kobiecość?

Jak ją definiuje?

Czy możemy dostrzec podobieństwo między Idą, a kobietami ewangelicznymi?

| POZNAJĘ |

6. Warto skorzystać z podręcznika, który przywołuje biblijny tekst z Księgi Rodzaju potwierdzający równość między kobietą, a mężczyzną: „zostali stworzeni na obraz i podobieństwo Boże”. Możesz zadać pytania:

Na czym polegał geniusz kobiety według Jana Pawła II?

Jak papież pojmował pojęcie: „nowy feminizm”?

Po krótkich wypowiedziach uczniów, podsumuj, że „nowy feminizm” polega na wyrażaniu autentycznego geniuszu kobiety, który najpełniej ujawnia się w potędze jej miłości.

7. Zaprosz do refleksji, a następnie do swobodnych wypowiedzi uczniów, na temat wpływu, jaki miały lub mają ważne kobiety w ich życiu.

| UTRWALAM |

8. Posumowaniem pracy uczniów na lekcji niech będzie wykonanie polecenia z podręcznika. Uczniowie mogą korzystać z dostępnych źródeł np. Internetu.

Napisz, czym jest feminizm i czym różni się od „nowego feminizmu”?

9. Warto podsumować lekcję, możesz wykorzystać punkty zawarte w podręczniku.

- > Człowiek od początku został stworzony jako „mężczyzna i niewiasta”. Kobieta jest dopełnieniem mężczyzny jak i mężczyzna dopełnieniem kobiety.
- > Kobieta i mężczyzna są równi, ale zarazem inni, aby wzajemnie obdarowywać się sobą.
- > „Geniusz” kobiety wyraża się potęgą miłości.

| MODLĘ SIĘ |

10. Lekcję można zakończyć modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

20 |

POLITYKA JAKO TROSKA O DOBRO WSPÓLNE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wyjaśnienie nauczania Kościoła na temat dobra wspólnego w **społeczeństwie**.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, czym jest dobro wspólne,
- > definiuje działalność polityczno-społeczną jako dążenie do dobra wspólnego,
- > troszczy się o dobro wspólne.

Postawy: uczeń szanuje, pomnaża dobro wspólne.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, analiza tekstu, test luk, test zdań niedokończonych, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dostęp do Internetu, KKK, Pismo Święte, kartki ze zdaniem niedokończonym.

PRZEBIEG KATECHEZY

| SPOTYKAM |

1. Lekcję warto rozpocząć modlitwą indywidualną we własnych intencjach.
2. Przeczytaj głośno tekst:

Arystoteles politykę łączył ściśle z etyką. Człowiek jest z natury istotą społeczną, państwową, dlatego też państwo jest nie tyle dla człowieka pożyteczne, ale i konieczne. Władza społeczna jest dla społeczeństwa tym,

czym jest dusza dla ciała, czym rozum dla niższych władz. Rządzący powinni dbać o dobro podwładnych. Polityka jest więc rozumiana przez niego jako rodzaj sztuki rządzenia państwem, której celem jest dobro wspólne.

Zadaj uczniom pytanie: *Jak pojmował politykę Arystoteles?*

| SPOTYKAM |

3. Podziel uczniów na trzy grupy, zadaniem każdej z nich jest znalezienie jak najwięcej informacji na temat ojców założycieli Unii Europejskiej, mogą skorzystać z Internetu lub z podręcznika:

- a) Robert Schuman
- b) Alcide de Gasperi
- c) Konrad Adenauer

4. Dokonaj krótkiej charakterystyki R. Schumana, Alcide de Gasperi, K. Adenauera. Następnie poleć uczniom znalezienie odpowiedzi na pytanie:

Jaki wpływ na prowadzoną przez nich politykę miała wiara w Boga? Co łączy te trzy postaci?

Uczniowie prezentują wyniki swojej pracy, podsumuj:

Przedstawione sylwetki ojców założycieli wspólnoty Europejskiej wyraźnie pokazują, że u podstaw idei zjednoczonej Europy leżały wartości chrześcijańskie. Zarówno R. Schuman jak i Gasperi czy też Adenauer upatrywali w tej idei osiągnięcie pokoju i postępu gospodarczego, nie tylko dla swoich krajów, ale dla dobra wspólnego całej Europy. Ich celem było pogłębienie wspólnoty narodów i krajów. Podkreśla, że kierowali się przede wszystkim dobrem wspólnym.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Wprowadź uczniów do kolejnego etapu lekcji, którego celem jest wyjaśnienie terminu „dobro wspólne”. Uczniowie pracują metodą zdań niedokończonych, rozdaj wszystkim kartki ze zdaniem, które uczniowie mają dokończyć:

Dobro wspólne to _____

Po przeanalizowaniu wypowiedzi uczniów, podsumuj ich pracę, odwołując się do definicji umieszczonych w podręczniku.

6. Następnie zadaj uczniom pytanie:

W jaki sposób możesz troszczyć się o dobro wspólne?

Uczniowie w trakcie krótkiej rozmowy kierowanej podają przykłady, a następnie uzupełniają tekst luk na podstawie KKK i Pisma Świętego.

Dobro wspólne opiera się na trzech istotnych elementach: poszanowaniu i.....; dobrobycie, czyli i; pokoju i i

Godność osoby ludzkiej zakłada
..... Każdy powinien troszczyć się o
i które

„Nie ma władzy, która by nie pochodziła od, a te, które są, przez”

Dobro wspólne opiera się na trzech istotnych elementach: poszanowaniu i popieraniu podstawowych praw osoby; dobrobycie, czyli rozwoju dóbr duchowych i ziemskich społeczności; pokoju i bezpieczeństwa społeczności i jej członków.

Godność osoby ludzkiej zakłada poszukiwanie dobra wspólnego. Każdy powinien troszczyć się o budowanie i wspieranie instytucji, które poprawiają warunki życia ludzkiego.

„Nie ma władzy, która by nie pochodziła od Boga, a te które są, zostały ustanowione przez Boga”.

7. Podsumowując lekcję, możesz skorzystać z podręcznika i wspólnie z uczniami omówić krótko poniższe punkty:

- > Zgodnie z naturą społeczną człowieka, dobro każdego pozostaje w relacji z dobrem wspólnym.
- > Do państwa należy obrona i popieranie dobra wspólnego społeczności cywilnej.
- > Dobro wspólne całej rodziny ludzkiej domaga się organizacji o charakterze międzynarodowym.

| MODLĘ SIĘ |

8. Katechezę warto zakończyć modlitwą o pokój Tomasza Mertona. Jej tekst znajduje się w podręczniku.

Wszchemogący i miłosierny Boże, Ojczy wszystkiego,
Stwórcy i Władco Wszchświata, Panie Dziejów,
którego dzieła są bez skazy,
którego współczucie dla błędów ludzkich jest niewyczerpane,
w Twojej woli nasz pokój.

Wysłuchaj miłosiernie tej modlitwy,
która wznosi się do Ciebie spośród zgiełku i rozpaczcy świata,
w którym zapomniano o Tobie,
w którym nie wzywa się Twojego imienia,
w którym drwi się z Twoich praw i ignoruje Twoją obecność.
Albowiem nie znając Ciebie, nie żyjemy w pokoju.

(...)Naucz nas wytrwałości w bólu, męcy i niepewności.

Naucz nas jak czekać i jak ufać.

Obdarz światłem, obdarz siłą i cierpliwością wszystkich, którzy pracują na rzecz pokoju.

CZĘŚĆ 3

MÓJ KOŚCIÓŁ

21 |

CZYM JEST KOŚCIÓŁ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom, czym jest **Kościół** i w jakim celu został założony przez Jezusa Chrystusa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia swoimi słowami, czym jest Kościół,
- > wnioskuje, że Kościół został założony przez Jezusa Chrystusa dla zbawienia ludzi,
- > potrafi zastosować uzyskaną wiedzę na temat wspólnoty Kościoła do swojego życia.

Postawy: uczeń wyraża postawę wdzięczności za obecność we wspólnocie Kościoła.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, praca indywidualna, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: kartki A4, markery, ołówki, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję od modlitwy (*Wyznanie wiary*). Poproś uczniów, by zwrócili uwagę na fragment dotyczący Kościoła.
2. Przejdź do pogadanki. Możesz zadać pytania:
 - > Czym według was jest Kościół?
 - > Jak trwała jest to wspólnota? Od kiedy istnieje?

- > Jakie macie o nim wyobrażenie?
- > Co was cieszy, a co niepokoi w Kościele?

| SPOTYKAM |

3. Poproś, by uczniowie zapoznali się z cytatem z podręcznika. Są to słowa Muńka Staszczyka, które padły podczas wywiadu z artystą:

Kościół ustanowił Jezus Chrystus dwa tysiące lat temu. Tak jak apostołowie, tak i księża mają swoje wady. Trzeba się za nich modlić i pamiętać, że tam, gdzie jest wielka łaska, tam jest też wielki grzech. Oczywiście, należy wyczyścić to, co jest do wyczyszczenia. Nie można tego zamiatać pod dywan, ale prawda jest taka, że jeśli ktoś chce, to znajdzie odpowiedniego księdza. Rynek katolicki daje duży wybór¹.

Zapytaj uczniów, czy zgadzają się z tym, co powiedział Muniek. Powiedz, że cały wywiad z Muńkiem można znaleźć na YouTube, i zachęć uczniów, by wysłuchali go w domu.

4. Podsumujcie pogadankę i samodzielną lekturę cytatu. Sformułujcie wnioski i zapiszcie je na tablicy w dwóch kolumnach (pozytywne i negatywne).

| POZNAJĘ |

5. Przeprowadź pracę w grupach. Podziel klasę na 3 zespoły i każdemu z nich przydziel jeden z fragmentów z KKK, które znajdują się w podręczniku:

Kościół jest ludem, który Bóg gromadzi na całym świecie. Istnieje on we wspólnotach lokalnych i urzeczywistnia się jako zgromadzenie liturgiczne, przede wszystkim eucharystyczne. Kościół żyje Słowem i Ciałem Chrystusa, sam stając się w ten sposób Jego Ciałem (KKK 752).

Do istoty Kościoła należy to, że „jest on ludzki i jednocześnie Boski; widzialny i wyposażony w dobra niewidzialne, żarliwy w działaniu i oddany kontemplacji, obecny w świecie, a jednak pielgrzymujący (...)” (KKK 771).

¹ *Muniek Staszczyk: Od Boga dostałem więcej profitów niż od całego tego rockowego hedonizmu*, <https://pl.aleteia.org/2018/10/06/muniek-staszczyk-od-boga-dostalem-wiecej-profitow-niz-od-calogo-tego-rockowego-hedonizmu> (dostęp: 18.03.2021).

„Kościół jest w Chrystusie jakby sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jednością całego rodzaju ludzkiego”. Bycie sakramentem *wewnętrznego zjednoczenia* ludzi z Bogiem jest pierwszym celem Kościoła (KKK 775).

Postaw pytanie: *Co stanowi dobro Kościoła? Z czego wynika jego słabość?*

Uczniowie mają zapisać na podstawie przydzielonego fragmentu, co stanowi dobro Kościoła, a następnie samodzielnie zastanowić się nad drugim postawionym pytaniem (*Co stanowi jego słabość?*).

Rozdaj materiały (kartki A4, markery i ołówki). Kilka minut później poproś, aby każda grupa przedstawiła swoje wnioski. Możesz je zapisać na tablicy pod wypisanymi już wnioskami dotyczącymi tego, co pozytywne i negatywne w Kościele.

6. Wyjaśnij uczniom, że to, co w ich odczuciu wydaje się negatywne, związane jest z tym, że Kościół ma swój aspekt ludzki. Podsumuj zadanie: *Słabość i skandale w Kościele wynikają z braku żarliwej wiary i poważnego traktowania nauk Jezusa Chrystusa. Problemem Kościoła są więc jego członkowie, którzy ulegają słabościom.*

| ODPOWIADAM |

7. Poproś o odczytanie fragmentu *Youcatu* z podręcznika. Spytaj, jak uczniowie rozumieją te słowa. Wyjaśnij, dlaczego nazywamy Chrystusa głową Kościoła, i co oznacza porównanie struktury Kościoła do ludzkiego ciała.
8. Nakłoń uczniów do zadania sobie pytań zawartych w tej części podręcznika (*Czym dla mnie jest Kościół? W jaki sposób może mi pomagać w codzienności?*). Poproś, by odpowiedzieli sobie na nie w duchu.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Podsumuj katechezę. Zaproponuj uczniom zaprojektowanie „logotypu” Kościoła ukazanego jako wspólnotę Boga i człowieka (praca indywidualna). Rozdaj kartki A4.

| MODLĘ SIĘ |

10. Na koniec odczytajcie modlitwę Jana Pawła II do Ducha Świętego:

Duchu komunii, duszo i podpora Kościoła,
spraw, aby bogactwo charyzmatów i posług
umacniało jedność Ciała Chrystusowego;
spraw, aby wierni świeccy, osoby konsekrowane
i wyświęceni szafarze sakramentów
wspólnie dążyli do budowania Królestwa Bożego.
Duchu Pocieszycielu,
niewyczerpane źródło radości i pokoju,
pobudzaj do solidarności wobec potrzebujących,
dodaj chorym otuchy,
wystawionych na próbę obdarz ufnością i nadzieją,
ożyw we wszystkich chęć czynnego zaangażowania
w budowanie lepszej przyszłości.
Przyjdź, Duchu miłości i pokoju!

22 |

JEZUS CHRYSYTUS OBECNY W SWOIM KOŚCIELE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom, na czym polega **obecność** Jezusa Chrystusa w Kościele.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > opisuje, w jaki sposób Jezus założył Kościół i w co go wyposażył,
- > argumentuje, że w Kościele jest obecny Jezus pragnący prowadzić człowieka do Niego,
- > wymienia, jakie są „narzędzia zbawcze” w Kościele i opisuje, jak z nich korzystać.

Postawy: uczeń wyraża postawę wdzięczności za obecność Jezusa w Kościele.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, słoneczko, praca indywidualna, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: zdjęcie Kobego Bryanta, szary arkusz papieru dla każdej grupy, różnokolorowe markery, magnesy, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję od modlitwy.
2. Spytaj, jak uczniowie rozumieją słowa: „być katolikiem”. Zadbaj, by w odpowiedzi padły hasła „wierzyć w Boga”, „modlić się”, „uczestniczyć we mszy”.

| SPOTYKAM |

3. Poproś uczniów, by przeczytali zawarty w podręczniku fragment wypowiedzi młodego człowieka. Zapytaj, czy coś w tej wypowiedzi budzi ich wątpliwości. Poproś, by zwrócili uwagę na ostatnie zdanie: *Nie chodzę – zasadniczo – do kościoła; jestem człowiekiem Kościoła.*
4. Zapytaj uczniów: *Jak sądzicie, czy można być wierzącym, ale nie uczestnicząc w życiu Kościoła?* Porozmawiajcie chwilę na ten temat.
5. Wyświetl uczniom zdjęcie Kobego Bryanta i zapytaj, czy rozpoznają osobę z fotografii. Opowiedz krótko o tym sportowcu.
6. Zainicjuj pogadankę na temat koszykarza i jego osiągnięć sportowych. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, że Bryant był praktykującym katolikiem.
7. Przeczytaj wypowiedź Cristiny Ballestro:

Chcę opowiedzieć historię o tym, jak poznałam Kobego Bryanta. Siedziałam z tyłu w katedrze Świętej Rodziny w Orange w Kalifornii na mszy w dniu powszednim. (...) Dwukrotnie sprawdziłam.... to był KOBE BRYANT SIEDZĄCY NA KOŃCU PO PRZECIWNEJ STRONIE! Zaczęłam normalnie się modlić i śpiewać jak zwykle, bo przecież on – tak jak my wszyscy – przyszedł się po prostu pomodlić. Gdy zśliśmy do Komunii, Kobe na mnie zczekał. Jeśli dorastałeś w Kościele katolickim, rozumiesz, że jest to wyraz szacunku, który mężczyźni okazują kobietom¹.

8. Powiedz: *Większość myślała, że koszykówka była całym jego życiem. Tymczasem on sensu istnienia szukał u Jezusa, na modlitwie i w Eucharystii. Pomagał młodym ludziom wychodzić z nałogów, fundował ośrodki dla zagubionej młodzieży.*

| POZNAJĘ |

9. Podsumowując pierwszą część katechezy, zadaj uczniom pytania:
 - > Na czym polega bycie człowiekiem wiary?

¹ Cristina Ballestro, https://www.instagram.com/p/B7y_av7FDnS/, <https://deon.pl/kosciol/kobe-bryant-wiara-katolicka-pomogla-przetrwac-mi-najciemniejsze-godziny-w-zyciu,736530>, (dostęp: 12.08.2020).

- > Gdzie możemy spotkać Jezusa? Co to znaczy, że możemy spotkać Jezusa w Kościele?

10. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na pięcioosobowe zespoły. Rozdaj im arkusze papieru i markery. Poproś, by uczniowie na środku kartki napisali: Jezus Chrystus. Następnie poleć, by przeczytali z podręcznika cztery fragmenty Pisma Świętego. Każda grupa czyta wszystkie fragmenty. Kiedy uczniowie skończą lekturę, poproś ich, by wynotowali na arkuszach, w jaki sposób Jezus jest obecny w Kościele i jak możemy Go spotkać (metoda słoneczka). Po zakończeniu pracy przez uczniów, zaproponuj im przedstawienie wniosków na forum klasy – prace można przyczepić magnesami do tablicy.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

11. W podsumowaniu przedstaw uczniom wnioski: *Jezusa Chrystusa możemy spotkać w Kościele na różne sposoby. Nie wystarczy ustnie zadeklarować, że się jest katolikiem, ale żeby rzeczywiście nim być, należy spotkać się z Jezusem tam, gdzie On jest – czyli w Kościele. Jak przypomina nam papież Franciszek, wiara to nasza relacja z Jezusem. Warto o nią dbać.*

12. Możesz odczytać punkty z tej części podręcznika:

- > Jezus przez sakrament swego Ciała daje nam swoje życie, byśmy mogli żyć wiecznie.
- > Ubodzy są nieustannym wezwaniem do odkrywania w nich obecności Jezusa.
- > Odpuszczenie grzechów dokonuje się w Kościele dzięki sakramentowi pokuty, w którym działa Duch Święty.

| MODLĘ SIĘ |

13. Na koniec pomódlcie się w intencji Kościoła. Poproś o odczytanie modlitwy z podręcznika:

Panie, należymy do Twojego Kościoła. Oczyść nas z grzechów naszych, ażeby bardziej czystym był Kościół. Pomnóż w nas miłosierdzie, ażeby Kościół lepiej świadczył o Twojej miłości. Pomnóż naszą gorliwość dla Ewangelii, ażeby Kościół dzięki temu jeszcze więcej jaśniał. Wcielaj nas jak

najmocniej do Twego Kościoła. Wtapiaj nas jak najmocniej w Twój Kościół, ażebyśmy dźwigając ciężary za innych, dokonali tego, czego nam brak z cierpienia – aby spełniło się postannictwo. Amen².

² *Modlitwa za Kościół*, wduchuswietym.com/modlitwy-za-kosciol/84-modlitwy/1334-modlitwa-za-kosciol (dostęp: 16.04.2021).

23 |

KOŚCIÓŁ PROWADZONY PRZEZ DUCHA ŚWIĘTEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: Wspieranie uczniów w rozpoznawaniu obecności Ducha Świętego w działalności Kościoła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > pogłębia rozumienie chrześcijańskiego wyznania wiary w odniesieniu do Ducha Świętego,
- > objaśnia sens interpretacji chrześcijańskiej Tajemnicy,
- > wylicza przejawy działalności Ducha Świętego we wspólnocie Kościoła,
- > identyfikuje uroczystość Pięćdziesiątnicy,
- > znajduje powiązania między wydarzeniami opisywanymi w Dziejach Apostolskich związanych z początkiem Kościoła, a tymi które są przejawem współczesnej działalności Kościoła.

Postawy: uczeń w modlitwie dziękuje za przykłady świętych.

Metody i techniki: objaśnianie, praca z tekstem, praca z utworem muzycznym.

Środki dydaktyczne: podręcznik, **katecheza** papieża Franciszka Pismo Święte, Katechizm Kościoła Katolickiego, nagranie audio.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. W ramach modlitwy odtwarzamy nagranie audio pieśni „Przyjdź Duchu Święty”, której słowa zamieszczone są w podręczniku ucznia.
2. Alternatywnie można również odczytać tekst chrześcijańskiego wyznania wiary – Credo.
3. Przeprowadzamy z uczniami pogadankę na temat rozumienia tajemnicy jako sekretu. Można tutaj odwołać się do ich rozumienia przywoływanego terminu. Ostatecznie odnosimy się i tłumaczymy jednocześnie chrześcijańskie rozumienie tajemnicy. Ukazujemy uczniom trudność związaną z obcowaniem z tajemnicą Boga.
4. W punkcie wyjścia odnosimy się do tego fragmentu Credo, w którym mowa jest o wierze w Ducha Świętego.

5. Jeden z uczniów poproszony przez nauczyciela odczytuje opis zesłania Ducha Świętego z Dziejów Apostolskich (Dz 2,1-11).
6. Po omówieniu historii zesłania Ducha Świętego, a tym samym początków Kościoła, uzmysławiamy uczniom, że Duch Święty cały czas opatrzniocko prowadzi Kościół, że działa wśród nas i w każdym z nas o ile jesteśmy otwarci na jego dary.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

7. Formy działalności Ducha Świętego omawiamy na różne sposoby. W zależności od możliwości czasowych wykorzystujemy jedną, dwie lub wszystkie z przedstawionych opcji:
 - I. Odwołujemy się do różnych fragmentów z Nowego Testamentu; odczytujemy je i omawiamy.
 - II. Wyświetlamy uczniom na tablicy tekst sekwencji Veni Sancte Spiritus (Przybądź Duchu Święty); odczytujemy konsekwentnie poszczególne fragmenty i je omawiamy.

III. Przedstawiamy uczniom symbole Trzeciej Osoby Trójcy Świętej i staramy się z ich interpretacji wydobyć teologiczne założenia związane z wiarą w prowadzenie Kościoła przez Ducha Świętego.

Ad. I.

Duch sprawia, że ponawiane są czyny Jezusa, że głosi się naukę Jezusa (np. Dz. 4,30; 5,42; 6,7), że powtarzane są modlitwy Jezusa (np. Dz. 7,59 nn; Łk 23,34.46) i że przedłuża się dziękczynne łamanie chleba, które składa sam Jezus. Duch Święty ożywia i jednoczy Kościół (1 Kor 3,10-16), jest źródłem apostołskiego działania, rodzi wiarę i rozwija życie nadprzyrodzone w wiernych, uczy właściwej modlitwy (Rz 8,15-16). Duch kieruje misjami (Dz 13,2.4; 16,6 nn), działa w urzędach Kościoła (Dz 6,3; 13,2.9; 1Tm 4,14), przygotowuje powtórne przyjście Jezusa na ziemię (Ap 22,17), daje pewność zmartwychwstania (Rz 8,9.11.19.21.23). Duch Święty, będąc najwyższym darem dla Kościoła i każdego człowieka, jest także dawcą różnych darów, zarówno uzdalniających do służby innym, zwanych charyzmatami (1 Kor 12,3-11.28-30), jak i stanowiących o osobistej godności. Owocami zaś działania Ducha Świętego – według *Listu do Galatów* św. Pawła – są: miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie (Ga 5,22).

Ad. II

Veni Sancte Spiritus (Przybądź Duchu Święty), to sekwencja będąca częścią Mszy świętej, przypisana na niedzielę Zesłania Ducha Świętego, która poprzedza w liturgii śpiew Alleluja. Jako domniemanych autorów wymienia się papieża Innocentego III, Wipona z Burgundii, jedenastowiecznego poetę i kapelana cesarza niemieckiego Konrada II, angielskiego kardynała i prymasa Stephana Langtona. Sekwencje to w tradycji chrześcijańskiej rodzaj religijnej kompozycji wokalne zbliżonej do hymnu, które były bardzo popularne w średniowieczu. Współcześnie, po Soborze Watykańskim II, do tego elementu liturgii eucharystycznej odwołujemy się sporadycznie.

Przybądź Duchu Święty
Spuść z niebiosów wzięty
Światła Twego strumień

Przyjdź ojczyźnie ubogich
Dawco darów mnogich
Przyjdź światłości sumień

O najmiłszy z gości
Słodką serc radości
Słodkie orzeźwienie

W pracy Tyś ochłodą
W skwarze żywą wodą
W płaczu utulenie

Światłości najświętsza
Serc wierzących wnętrza
Poddaj swej potędze

Bez Twojego tchnienia
Cóż jest wśród stworzenia
Jeno cierń i nędze

Obmyj co nieświęte
Oschłym wlej zachętę
Ulecz serca ranę
Nagnij co jest harde
Rozgrzej serca twarde
Prowadź zabłąkane

Daj Twoim wierzącym
W Tobie ufającym
Siedmiorakie dary

Daj zasługę męstwa
Daj wieniec zwycięstwa
Daj szczęście bez miary

Ad. III.

Symbole Ducha Świętego

KKK 694 Woda. Symbolika wody oznacza działanie Ducha Świętego w sakramencie chrztu, ponieważ po wezwaniu Ducha Świętego staje się ona skutecznym znakiem sakramentalnym nowego narodzenia; jak nasze pierwsze naturalne narodzenie dokonało się w wodzie, tak woda chrzcielna rzeczywiście oznacza nasze narodzenie do życia Bożego, które jest nam udzielane w Duchu Świętym. „Ochrzczeni w jednym Duchu” zostaliśmy również, napojeni jednym Duchem” (1 Kor 12, 13): Duch jest więc także w sposób osobowy Wodą żywą, która wypływa z boku Chrystusa ukrzyżowanego (Por. J 19, 34; 1 J 5 8) jak ze swego źródła i która tryska w nas na życie wieczne (Por. J 4,10-14; 7, 38; Wj 17,1-6; Iz 55, 1; Za 14, 8; 1 Kor 10, 4; Ap 21, 6; 22,17).

KKK 695 Namaszczenie. Symbolika namaszczenia olejem także oznacza Ducha Świętego, a nawet staje się Jego synonimem (Por. 1 J 2, 20. 27; 2 Kor 1, 21). We wtajemniczeniu chrześcijańskim jest ono znakiem sakramentalnym bierzmowania, słusznie nazywanego w Kościołach wschodnich „chryzmacją”. Chcąc jednak ująć w pełni całą wymowę tej symboliki, trzeba odwołać się do pierwszego namaszczenia dokonanego przez Ducha Świętego, którym było namaszczenie Jezusa. Chrystus (w języku hebrajskim „Mesjasz”) oznacza „namaszczony” Duchem Bożym. „Namaszczeni” Pana byli już w Starym Przymierzu (Por. Wj 30, 22-32) w sposób szczególnie król Dawid (Por. 1 Sm 16, 13). Jezus jest Namaszczonym Boga w sposób zupełnie wyjątkowy, ponieważ człowieczeństwo, które przyjmuje Syn, jest całkowicie „namaszczone Duchem Świętym”. Jezus jest ustanowiony „Chrystusem” przez Ducha Świętego (Por. Łk 4,18-19; Iz 61, 1). Dziewica Maryja poczęła Chrystusa z Ducha Świętego, który przez anioła ogłasza Go jako Chrystusa podczas Jego narodzenia (Por. Łk 2, 11) i który poleca Symeonowi iść do Świątyni, by zobaczył Mesjasza Pańskiego (Por. Łk 2, 26-27); On napędza Chrystusa (Por. Łk 4, 1) i Jego moc wychodzi z Chrystusa, gdy uzdrawia i leczy chorych (Por. Łk 6, 19; 8, 46). On wreszcie wskrzesza Jezusa z martwych (Por. Rz 1, 4; 8, 11). Jezus, ustanowiony w pełni „Chrystusem” w Jego człowieczeństwie zwyciężającym śmierć (Por. Dz 2, 36), wylewa obficie Ducha Świętego, aby święci”, zjednoczeni z człowieczeństwem Syna Bożego, przyoblekli się w „człowieka doskonałego”, który realizuje „Pełnię Chrystusa” (Ef 4, 13): „całego Chrystusa”, według wyrażenia św. Augustyna.

KKK 696 Ogień. Podczas gdy woda oznaczała narodzenie i płodność życia udzielanego w Duchu Świętym, ogień symbolizuje przekształcającą energię dzieł Ducha Świętego. Prorok Eliasza, który „powstał jak ogień, a słowo jego płonęło jak pochodnia” (Syr 48,1), swoją modlitwą sprowadza ogień z nieba na ofiarę na górze Karmel (Por. 1 Krl 18, 38-39); jest on figurą ognia Ducha Świętego, który przekształca wszystko, czego dotknie. Jan Chrzciel, który pójdzie przed Panem w duchu i mocy Eliasza” (Łk 1,17), zapowiada Chrystusa jako Tego, który „chrzczyć... będzie Duchem Świętym i ogniem” (Łk 3, 16), tym Duchem, o którym Jezus powie: „Przyszedłem rzucić ogień na ziemię, i jakże bardzo pragnę, żeby on już zapłonął” (Łk 12, 49). W postaci języków „jakby z ognia” Duch Święty spoczywa na uczniach w poranek Pięćdziesiątnicy i napełnia ich sobą (Dz 2, 3-4). Tradycja duchowa zachowa tę symbolikę ognia jako jedną z najlepiej wyrażających działanie Ducha Świętego (Por. św. Jan od Krzyża, Żywy płomień miłości.: „Ducha nie gaście” (1 Tes 5, 19).

KKK 697 Obłok i światło. Te dwa symbole są nierozłączne w objawieniach Ducha Świętego. Począwszy od teofanii Starego Testamentu, obłok – raz ciemny, a raz świetlisty – objawia Boga żywego i zbawiającego, osłaniając transcendencję Jego chwały. Pojawia się, gdy Mojżesz wstępuje na górę Synaj (Por. Wj 24, 15-18., nad Namiotem Spotkania (Por. Wj 33, 9-10), podczas wędrówki przez pustynię (Por. Wj 40, 36-38; 1 Kor 10, 1-2) i poświęcenia Świątyni Salomona (Por. 1 Krl 8, 10-12). Figury te następnie zostają wypełnione przez Chrystusa w Duchu Świętym. Duch Święty zstępuje na Maryję Dziewicę i osłania Ją „swoim cieniem”, by poczęła i urodziła Jezusa (Łk I, 35). To On zjawia się na Górze Przemienienia: „zjawił się obłok i osłonił ich” – Jezusa, Mojżesza, Eliasza, Piotra, Jakuba i Jana, a z obłoku odezwał się głos: «To jest Syn mój, Wybrany, Jego słuchajcie!»” (Łk 9, 34-35). W końcu ten sam „obłok zabrał” Jezusa sprzed oczu uczniów w dniu Wniebowstąpienia (Dz 1, 9) i objawi Syna Człowieczego w chwale w dniu Jego Przyjścia (Por. Łk 21, 27).

KKK 698 Pieczeń jest symbolem bliskim symbolowi namaszczenia. „Pieczęcią swą naznaczył Bóg” (J 6 27) Chrystusa i w Nim Ojciec naznacza swą „pieczęcią” także nas (2 Kor 1, 22; Ef 1,13; 4, 30). Ponieważ obraz pieczęci (sphragis) wskazuje na niezatarte znamię namaszczenia Ducha Świętego w sakramentach chrztu, bierzmowania i kapłaństwa, został on wykorzystany w niektórych tradycjach teologicznych dla wyrażenia

niezartartego „charakteru” wyciskanego przez te sakramenty, które nie mogą być powtórzone.

KKK 699 Ręka. Wkładając ręce, Jezus leczy chorych (Por. Mk 6, 5; 8, 23) i błogosławi dzieci (Por. Mk 10,16.). Apostołowie będą czynić to samo w Jego imię (Por. Mk 16, 18; Dz 5, 12; 14, 3), a ponadto właśnie przez włożenie rąk Apostołów jest udzielany Duch Święty (Por. Dz 8, 17-19;13, 3;19, 6). List do Hebrajczyków wymienia wkładanie rąk wśród „fundamentalnych elementów” swego nauczania (Por. Hbr 6, 2). Ten znak wszechmogącego wylania Ducha Świętego zachował Kościół w epiklezach sakramentalnych.

KKK 700 Palec. Jezus „palcem Bożym wyrzuca złe duchy” (Łk 11, 20). Jeśli Prawo Boże zostało napisane na kamiennych tablicach „palcem Bożym” (Wj 31, 18), to „list Chrystusa” powierzony Apostołom jest napisany „Duchem Boga żywego nie na kamiennych tablicach, lecz na żywych tablicach serc” (2 Kor 3, 3). Hymn Veni Creator Spiritus wzywa Ducha Świętego jako *digitus paternae dexterae* – „palec prawicy Ojca”.

KKK 701 Gołębica. Na końcu potopu (którego symbolika odnosi się do chrztu) wypuszczona przez Noego gołębica powraca, niosąc w dziobie świeżą gałązkę z drzewa oliwnego na znak, że ziemia znowu nadaje się do zamieszkania (Por. Rdz 8, 8-12). Gdy Chrystus wychodzi z wody po swoim chrzcie, zstępuje na Niego Duch Święty w postaci gołębicy i spoczywa na Nim (Por. Mt 3,16 par.). Duch Święty zstępuje do oczyszczonego serca ochrzczonych i w nim przebywa. W niektórych kościołach święte Postacie eucharystyczne są przechowywane w metalowym naczyniu w formie gołębicy (*columbarium*), zawieszonym nad ołtarzem. Symbol gołębicy na oznaczenie Ducha Świętego jest tradycyjny w ikonografii chrześcijańskiej.

| UTRWALAM |

8. Wydarzeniem, które kumuluje w sobie rozumienie Kościoła prowadzonego przez Ducha Świętego, jest uroczystość zesłania Ducha Świętego. Przybliżamy uczniom sens świętowania Pięćdziesiątnicy i zachęcamy do włączenia się w jego obchody.

| MODLĘ SIĘ |

9. Lekcję kończymy modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

24 |

KOŚCIÓŁ JAKO LUD BOŻY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: Ukazanie uczniom podstawowych zasad funkcjonowania ludu Bożego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > kojarzy początki tworzenia przez Boga Jego ludu,
- > streszcza historię Abrahama,
- > rozróżnia określenia opisujące naturę Kościoła,
- > znajduje powiązania między ludem Bożym a człowiekiem rozumianym jako istota pielgrzymująca,
- > modyfikuje rozumienie swojej roli w Kościele w odniesieniu do założeń Kościoła jako nowego ludu Bożego.

Metody i techniki: pogadanka, wykład, praca z tekstem biblijnym, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zapowiadając tematykę zajęć, podkreśl, że psalmy niezmiennie pozostają modlitwą **Ludu** Bożego.
2. Od czasów Dawida, przez czasy przyjścia na ziemię Jezusa Chrystusa, aż do chwili obecnej, jedną z najpiękniejszych ksiąg modlitewnych jest Księga Psalmów. Psalmi były podstawą modlitwy podczas wielkich świąt w Jerozolimie, w każde święto szabatu w synagogach, psalmy

towarzyszyły ludziom w ich osobistej modlitwie i w modlitwie wspólnotowej. Ktoś, kto chce naprawdę modlić się słowami natchnionymi, kto szuka jakiejś najpiękniejszej pomocy do modlitwy, musi zacząć odkrywać i modlić się psalmami. Psalmi są wielką podporą dla modlitwy osobistej. Zawierają one w sobie zarówno wielkie uwielbienie Boga, jak i pokorną skrucę i uniżenie przed Bogiem, są szkołą wychwalania dzieł Boga i wielką modlitwą prośby. Dotykają problemów pojedynczego człowieka, ale też tego, co dzieje się we wzajemnych relacjach międzyludzkich. Nie można sobie dziś wyobrazić szkoły modlitwy bez modlitwy psalmami. Niemal od samego początku powstania Kościoła, wspólnota wierzących przyjęła psalmy jako swoją modlitwę do Boga. Psalmi weszły do liturgii Kościoła i stanowią do dziś integralną część Liturgii Słowa. W codziennej modlitwie Ludu Bożego, czyli w brewiarzu, każda godzina modlitwy opiera się właściwie na odmawianiu psalmów¹.

3. W ramach modlitwy odczytujemy Psalm 100.

| POZNAJĘ |

4. Przedstawiamy zderzenie różnych grup etnicznych i ich partykularnych interesów z uniwersalistycznymi założeniami humanistycznymi, w tym religijnymi (powszechność, otwartość, katolickość). Zwracamy uwagę na kryteria odrębności poszczególnych grup etnicznych i na elementy, które niejako mogą stanowić wspólny mianownik dla wszystkich. Wskazujemy na logikę historii zbawienia dokonującej się w nurcie judeochrześcijańskim, a objawiającym się w tworzeniu i rozwijaniu ludu Bożego. Logika zakłada przejście od ekskluzywizmu Izraela jako narodu wybranego do „oferty” zbawienia dla wszystkich.

| OPOWIADAM |

5. Chcąc przedstawić założenia rozumienia i funkcjonowania ludu Bożego należy wskazać na dwa istotne wydarzenia, które legły u podstaw historii zbawienia oraz na ich komplementarność (dopełnianie) wyrażającą się w pielgrzymowaniu do Ziemi Obiecanej:

¹ www.niedziela.pl/arttykul/1934/Psalmy-modlitwa-Ludu-Bozego

- (I) Objawienie się Boga poprzez naród wybrany.
- (II) Objawienie się Boga przez zbawczą działalność Jezusa Chrystusa adresowaną dla wszystkich narodów.

Ad. I.

Przedstawiamy uczniom początki kształtowania się narodu wybranego, począwszy od patriarchy Abrahama.

Ad. II.

Przywołujemy cytat z pierwszego listu św. Piotra (1 P2,9-10), w którym autor daje wyraz chrześcijańskiej wizji ludu Bożego. Warunkiem przynależności do niego nie są już więzy krwi, ryt obrzezania, czy ścisłe przestrzeganie Prawa Mojżeszowego, jak to było ukazane w Starym Testamencie, ale wiara w Jezusa. Można zatem powiedzieć, że przejście wyrażenia *lud Boży* przez Nowy Testament wskazuje na świadomość zasadniczej jedności dziejów zbawienia i ścisłego wpisania w nie Kościoła. Innym aspektem rozumienia istoty ludu Bożego jest odejście od indywidualizmu religijnego. Podkreśla to Sobór Watykański II, który w „Konstytucji dogmatycznej o Kościele” pisze: „Podobało się Bogu uświęcić i zbawić ludzi nie pojedynczo, z wykluczeniem wszelkiej wzajemnej więzi między nimi, lecz uczynić z nich lud, który by Go poznawał w prawdzie i zbożnie Mu służył” (nr 9). Wszyscy zatem członkowie ludu Bożego, cały Kościół, są z natury ludem prorockim, królewskim i kapłańskim. Cały Kościół pielgrzymując pośród świata czyni go bardziej ludzkim i niesie mu nadzieje zbawienia. Dopiero na podstawie tej jedności całego ludu Bożego kształtują się specyficzne powołania w wspólnocie kościelnej².

Założenia odnoszące się do rozumienia ludu Bożego możemy objaśnić również na przykładzie zapisów z Katechizmu Kościoła Katolickiego:

Jako sakrament Kościół jest narzędziem Chrystusa. W Jego rękach jest „narzędziem Odkupienia wszystkich” (Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 9). „powszechnym sakramentem zbawienia” (Sobór Watykański II, konst. *Lumen gentium*, 48), przez który Chrystus „ukazuje i zarazem realizuje tajemnicę miłości Boga do człowieka” (Sobór Watykański II, konst.

² Być chrześcijaninem dziś, pod. red. M. Ruseckiego, Wyd. KUL, Lublin 1992, s. 235-237.

Gaudium et spes, 45). Kościół „jest widzialnym planem miłości Boga do człowieka” (Paweł VI, Przemówienie 22 czerwca 1973) planem, który pragnie, „aby cały rodzaj ludzki utworzył jeden Lud Boży, zrósł się w jedno Ciało Chrystusa i scalił się w budowie jednej świątyni Ducha Świętego” (Sobór Watykański II, dekret Ad gentes, 7; por. konst. Lumen gentium, 17) KKK 776.

Lud Boży posiada cechy charakterystyczne, które zdecydowanie odróżniają go od ugrupowań religijnych, etnicznych, politycznych czy kulturowych w historii:

- > Jest on Ludem Bożym: Bóg nie jest własnością żadnego narodu. To On nabył dla siebie lud tych, którzy kiedyś nie byli ludem: „wybrane plemię, królewskie kapłaństwo, naród święty” (1 P 2, 9);
- > Członkiem tego Ludu staje się człowiek nie przez narodzenie fizyczne, ale przez „narodzenie z wysoka”, „z wody i z Ducha” (J 3, 3-5), to znaczy przez wiarę w Chrystusa i chrzest;
- > Zwierzchnikiem (Głową) tego Ludu jest Jezus Chrystus (namaszczoney, Mesjasz); ponieważ to samo namaszczenie, czyli Duch Święty, spływa z Głowy na Ciało, dlatego jest on „Ludem mesjańskim”;
- > „Udziałem tego Ludu jest godność i wolność synów Bożych, w których sercach Duch Święty mieszka jak w świątyni;
- > „Jego prawem jest nowe przykazanie miłości, tak jak umiłował nas sam Chrystus” (Por. J 13, 34). Jest to „nowe” prawo Ducha Świętego (Rz 8, 2; Ga 5, 25);
- > Jest posłany, aby być solą ziemi i światłem świata (Por. Mt 5, 13-16). „Stanowi dla całego rodzaju ludzkiego potężny załączek jedności, nadziei i zbawienia”.
- > „Jego celem jest Królestwo Boże, zapoczątkowane na ziemi przez samego Boga, mające rozszerzać się coraz dalej, aż na końcu wieków dopełnione zostanie również przez Boga” (Sobór Watykański II, konst. Lumen gentium, 9) KKK 782.

Gdy Kościół modli się „Ojcze nasz, któryś jest w niebie”, wówczas wyznaje, że jesteśmy Ludem Bożym już przebywającym „na wyżynach

niebieskich – w Chrystusie Jezusie” (Ef 2, 6), „ukrytym z Chrystusem w Bogu” (Kol 3, 3), a jednocześnie „wzdychamy, pragnąc przyodziać się w nasz niebieski przybytek” (2 Kor 5, 2), (por. Flp 3, 20; Hbr 13, 14), KKK 2796.

| UTRWALAM |

6. W poszukiwaniu tożsamości Kościoła jako ludu Bożego trzeba sięgnąć do początków samej historii zbawienia, do odwiecznego zamysłu Boga. Zamyśl ten został zapowiedziany już na początku dziejów świata, a później przeprowadzany w historii narodu izraelskiego. Jego wypełnianie rozpoczęło się w tajemnicy Wcielenia Syna Bożego, ukazane zostało światu w dniu Zesłania Ducha Świętego. Natomiast ostateczne wypełnienie całego zbawczego planu Boga nastąpi na końcu wieków – przy sądzie ostatecznym³.

| MODLĘ SIĘ |

7. Lekcję można zakończyć psalmem, warto zachęcić uczniów, by wybrali sobie swój ulubiony psalm, którym będą się częściej modlić.

³ deon.pl/wiara/pytania-o-wiare/dlaczego-kosciol-nazywamy-ludem-bozym,151200

25 |

KOŚCIÓŁ HIERARCHICZNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: Zaprezentowanie uczniom podstawowych zasad funkcjonowania Kościoła hierarchicznego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > objaśnia historyczne funkcjonowanie Jezusa i jego uczniów,
- > objaśnia rolę Jezusa w kształtowaniu się Kościoła hierarchicznego,
- > znajduje powiązania między dzisiejszą strukturą Kościoła hierarchicznego a strukturą Kościoła w czasach apostołskich,
- > odkrywa, że wszyscy wierni, niezależnie od zajmowanej pozycji w Kościele, uczestniczą w kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa.

Metody i techniki: praca z obrazem, miniwykład, pogadanka.

Środki dydaktyczne: podręcznik, ilustracje, Katechizm Kościoła Katolickiego – ksero art. 876-878, opcjonalnie **testy** interaktywne.

Uprzednie zadania do wykonania przed realizacją jednostki: Zapoznanie się z historią Stolicy Apostolskiej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. W najbardziej uroczystych liturgiach, np. w czasie święceń kapłańskich, cały lud Boży przyzywa wstawiennictwa świętych. Wszyscy wtedy modlą

się śpiewając Litanię do Wszystkich Świętych. W ten sposób błagają o potrzebne dary dla całego Kościoła.

2. W ramach modlitwy na rozpoczęcie zajęć można odczytać fragmenty Litanii, np. ten w którym przywoływane jest wstawiennictwo apostołów i ich uczniów.

| POZNAJĘ |

3. Wprowadzając uczniów w tematykę **Kościoła** hierarchicznego można uczniom przedstawić obrazowo strukturę terytorialną Kościoła katolickiego. Należałoby by tutaj wspomnieć przede wszystkim o Rzymie/Watykanie, strukturach kościelnych działających w poszczególnych państwach, dalej o diecezjach i parafiach. Na zasadzie ciekawostek można przywołać fakty z historii Stolicy Apostolskiej, odwołując się przy tym do wiedzy uczniów.
4. Na początku należałoby uczniom przypomnieć fakty z działalności ziemskiej Jezusa, a szczególnie powołanie „Dwunastu”. Nie bez znaczenia dla proponowanego tematu jest przywołanie opisu przekazania władzy Piotrowi – J 21,15-17.
5. Doczesna historia zbawienia urzeczywistniająca się w Kościele powierzona jest przez Jezusa jego zastępcy, każdorazowemu papieżowi oraz biskupom, który kontynuują tradycje apostołskie w świecie.
6. Jezus ustanawiając posługę, którą my dziś określamy mianem hierarchicznej struktury Kościoła, w swoim nauczaniu dał do zrozumienia, że owa posługa ma mieć charakter: służebny, kolegialny, osobowy.

| ODPOWIADAM |

7. W dalszej części zajęć koncentrujemy uwagę uczniów na omówieniu przywołanych przymiotów posługi kościelnej.

Ad. A.

Z naturą sakramentalną posługi kościelnej jest wewnętrznie związany jej charakter służebny. Istotnie, całkowicie zależąc od Chrystusa, który posyła i wyposaża we władzę, pełniący posługę są rzeczywiście „sługami Chrystusa”

(Rz 1,1), na obraz Chrystusa, który dobrowolnie przyjął „postać sługi” (Flp 2, 7). Ponieważ słowo i łaska, których są szafarzami (*ministri*), nie należą do nich, ale są słowem i łaską Chrystusa, który powierzył im je dla innych, stają się oni dobrowolnie sługami wszystkich (Por. 1 Kor 9,19). KKK 876

Ad. B.

Do natury sakramentalnej posługi kościelnej należy także jej charakter kolegialny. Istotnie, od początku swojej misji Pan Jezus ustanawia Dwunastu, którzy byli „zaczątkiem Nowego Izraela i początkiem świętej hierarchii” (Sobór Watykański II, dekret *Ad gentes*, 5). Razem wybrani, zostali także razem posłani, a ich braterska jedność będzie służyć komunii braterskiej wszystkich wiernych; będzie ona jakby odbiciem i świadectwem komunii Osób Bożych (Por. J 17, 21-23). Dlatego każdy biskup pełni swoją posługę w ramach Kolegium Biskupiego, w komunii z Biskupem Rzymu – następcą św. Piotra i głową kolegium; prezbiterzy zaś pełnią swoją posługę w ramach prezbiterium diecezji pod kierunkiem swojego biskupa. KKK 877

Ad. C.

Do natury sakramentalnej posługi kościelnej należy wreszcie jej charakter osobowy. Chociaż pełniący posługę Chrystusa działają we wspólnocie, to zawsze działają także w sposób osobowy. Każdy zostaje powołany jako osoba: „Ty pójdz za Mną!” (J 21, 22) (Por. Mt 4, 19. 21; J 1, 43), by być we wspólnym posłaniu osobowym świadkiem, ponosząc osobistą odpowiedzialność przed Tym, który posyła, działając „w Jego osobie” i dla osób: „Ja ciebie chrzczę w imię Ojca...”, „Ja odpuszczam tobie grzechy...”. KKK 878

| UTRWALAM |

8. Uświadomienie sobie hierarchicznego aspektu funkcjonowania Kościoła nie może być okazją do umniejszenia roli świeckich. Należy z całą stanowczością podkreślić, że wszyscy wierni są Kościołem.

| MODLĘ SIĘ |

9. Lekcję zakończcie wspólną modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

26 |

KAŻDY MA SWOJE MIEJSCE W KOŚCIELE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom podstawowych zasad, na których zasadza się indywidualne zaangażowanie w życie Kościoła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odkrywa pogłębione rozumienie swojej **obecności** w Kościele,
- > objaśnia prorocką, królewską i kapłańską misję Chrystusa i ludu Bożego,
- > uzasadnia godność chrześcijańską.

Postawy: uczeń włącza się w realizację kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Kościoła.

Metody i techniki: pogadanka, miniwykład, praca z podręcznikiem, świadectwo.

Środki dydaktyczne: podręcznik, pieśń.

Uprzednie zadania do wykonania przed realizacją jednostki: Uczniowie proszeni są, by przyjrzeni się praktykom chrześcijańskim, tak swoim, jak i osób ze swojego otoczenia. Chodzi o dostrzeżenie różnych form aktywności w Kościele, które są potwierdzeniem przynależności do Jezusa.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Lekcję rozpoczynamy od wysłuchania/zaśpiewania pieśni „Ludu kapłański”.

2. Nawiązując do pieśni na rozpoczęcie lekcji i mając na uwadze tematykę zajęć, możemy podkreślić, że chrześcijanin to ktoś, kto na co dzień przyznaje się do Jezusa, kto jest dumny, że jest Jego uczniem, kto o nim świadczy całym swoim życiem. Możemy również zwrócić już teraz uwagę, że każdy z nas jest inny i każdy z nas w sobie właściwy sposób może wyrażać ową więź z Bogiem: są różne charyzmaty, różne zadania do wykonania, różne formy zaangażowania. Jednak u podstaw wszelkiej działalności powinna leżeć świadomość *kim jestem*.

| POZNAJĘ |

3. Niezależnie od tego, jak będziemy realizować własne chrześcijaństwo, w jaką działalność się zaangażujemy, wszyscy jesteśmy powołani do budowania dobra i dawania w tym zakresie świadectwa. Takie założenie pozostaje w zgodzie z wolą Chrystusa:

„Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. Nie zapala się też światła i nie stawia pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciło wszystkim, którzy są w domu. Tak niech świeci wasze światło przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i chwalili Ojca waszego, który jest w niebie” (Mt 5, 14-16).

4. Odwołując się do treści z podręcznika, wyjaśniamy uczniom, że godność chrześcijańska ma swoje źródło w chrzcie i byciu dzieckiem Bożym. Stąd wyrastają chrześcijańskie powinności, co wiąże się z faktem, że mamy udział w prorockim, kapłańskim i królewskim urzędzie Jezusa.
5. Tłumacząc misję prorocką, kapłańską i królewską, możemy odwołać się do ustaleń zawartych w Katechizmie Kościoła Katolickiego: 989-913, gdzie szczególnie zwracamy uwagę na następujące fragmenty:

Misja kapłańska

Świeccy, jako poświęceni Chrystusowi i namaszczeni Duchem Świętym, w przedziwny sposób są powołani i przygotowani do tego, aby rodziły się w nich zawsze coraz obfitsze owoce Ducha. Wszystkie bowiem ich uczynki, modlitwy i apostołskie przedsięwzięcia, życie małżeńskie i rodzinne, codzienna praca, wypoczynek ducha i ciała, jeśli odbywają się w Duchu, a nawet utrapienia życia, jeśli cierpliwie są znoszone, stają się duchowymi ofiarami, miłymi Bogu przez Jezusa Chrystusa; ofiary te składane są zbożnie Ojcu w eucharystycznym obrzędzie wraz z ofiarą Ciała

Pańskiego. W ten sposób i ludzie świeccy, jako zbożnie działający wszędzie czciciele Boga, sam świat Jemu poświęcają (KKK 901).

Misja prorocka

Świeccy wypełniają swoją misję prorocką również przez ewangelizację, to znaczy głoszenie Chrystusa... zarówno świadectwem życia, jak i słowem. W przypadku świeckich ta ewangelizacja... nabiera swoistego charakteru i szczególnej skuteczności przez to, że dokonuje się w zwykłych warunkach właściwych światu (KKK 905)

Misja królewska

Chrystus, przez swoje posłuszeństwo aż do śmierci udzielił swoim wiernym daru królewskiej wolności, by przez zaparcie się siebie oraz przez życie święte pokonywali w sobie samych panowanie grzechu (KKK 908).

Ponadto świeccy winni wspólnymi siłami tak uzdrawiać istniejące na świecie urzędnienia i warunki, jeśli one gdzieś skłaniają do grzechu, by to wszystko stosowało się do norm sprawiedliwości i raczej sprzyjało praktykowaniu cnót, niż mu przeszkadzało. Tak postępując, przepoją kulturę i dzieła ludzkie wartością moralną (KKK 909).

| ODPOWIADAM |

6. W pogadance z uczniami dopytujemy o znane im aktywności w Kościele. Uczniowie, którzy będą mówić o swojej aktywności, niejako będą dawać świadectwo, które jest szczególnie cenne na tle całej grupy. Jako katecheci możemy też odnieść się do własnej działalności lub sobie znanych form. Celem tej pogadanki jest przedstawienie szerokiego spektrum zaangażowań we wspólnocie kościelnej: stowarzyszenia i grupy katolickie, służba liturgiczna, koła biblijne i synodalne, wolontariat, pielgrzymki itp.
7. Jeśli będzie okazja, można odnieść się do poniżej przywołanego wywiadu z Jerzym Gluską, nadzwyczajnym szafarzem Komunii św. w bydgoskiej parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa (rozmawiał Marcin Jarzembowski). Wypowiadane treści rzeczowo będą pointować omówienia z zajęć.

Kiedy padła propozycja, aby został Pan nadzwyczajnym szafarzem Komunii św., i jakie były te pierwsze myśli?

W roku 1993 wybierano po raz drugi w archidiecezji gnieźnieńskiej kandydatów do posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii św. Wtedy się

zgodziłem. Pamiętam te godziny przemyśleń i wewnętrznej walki, które towarzyszyły tej decyzji. Pamiętam również słowa ówczesnego proboszcza, który na moje wątpliwości i pytania, czy jestem tego godny, odpowiedział: „To Bóg powołuje człowieka! My, jako kapłani, też nie jesteśmy tego godni!” Pomyślałem, że skoro Bóg powołuje mnie do tej posługi, na pewno oczekuje, abym był lepszym człowiekiem, katolikiem, mężem, ojcem i pracownikiem. Mam świadomość, że ta posługa zobowiązuje mnie do ciągłej walki z własnymi słabościami. Efekty są różne, ale bycie szafarzem to dla mnie wciąż wielkie wyzwanie.

Jaka była reakcja rodziny? Jaka jest dzisiaj, kiedy jest Pan w pewnym sensie od nich „daleko”, bo przy ołtarzu? Czy umacnia to więzi małżeńskie?

Decyzję podjąłem po rozmowie z żoną i za jej aprobatą. Bycie szafarzem przekłada się na całe moje życie, więc i na życie małżeńskie. Przede wszystkim zobowiązuje do „życia Bogiem i dla Boga”, jak mówił św. Augustyn. Moja obecność przy ołtarzu nie była zaskoczeniem dla rodziny, gdyż od najmłodszych lat związany jestem z parafią Najświętszego Serca Pana Jezusa w Bydgoszczy, służąc do Mszy św. i pełniąc posługę lektora.

Dzisiaj posługa szafarza jest już bardzo rozpowszechniona, choć w niektórych parafiach wciąż proboszczowie mają problemy ze znalezieniem takiej osoby. Jak Kościół określa i rozumie wypełnianie tej posługi?

Posługa nadzwyczajnego szafarza Komunii św. to jeden z dowodów, że wszyscy, także osoby świeckie, tworzymy Kościół i jesteśmy za niego odpowiedzialni. Jesteśmy odpowiedzialni za siebie nawzajem, ale także za tych, którzy, jak mówił sługa Boży Jan Paweł II, są „skarbem Kościoła”, czyli osoby chore, cierpiące, osamotnione. Szafarz czuje się z nimi szczególnie związany i jest szczęśliwy, że może im zanieść Ciało Chrystusa. To wielka łaska.

Bycie szafarzem to również dawanie świadectwa w środowiskach, w których funkcjonuje się na co dzień. Jak to wygląda w Pana przypadku?

Moja praca zawodowa wymaga kontaktów z różnymi ludźmi, różnymi firmami na terenie całej Polski. Dlatego niewiele osób, z którymi współpracuję, wie o mojej posłudze nadzwyczajnego szafarza. Za każdym razem jednak, gdy w prywatnych rozmowach wspominam o moim powołaniu, spotykam się z olbrzymim zainteresowaniem rozmówców. Kilkakrotnie

usłyszałem, że będą mnie wspierać swoimi modlitwami. Dla mnie to olbrzymie zobowiązanie i wielka odpowiedzialność.

Można zachęcić innych, aby znaleźli się bliżej ołtarza?

Kiedyś usłyszałem takie zdanie: „Każdy ma swoje miejsce w Kościele. Jeżeli nie zajmiesz tego miejsca, pozostanie ono puste!” Warto, aby każdy zadał sobie pytanie o swoje miejsce w tej wspólnocie i usilnie go poszukiwał, realizując tym samym powołanie do miłości Boga i bliźniego.

| UTRWALAM |

8. Jak widać z powyższych ustaleń, wszyscy ochrzczeni powołani są, by przyczynić się do wzrostu i uświęcania Kościoła. Każdego chrześcijanina powinna cechować odpowiedzialność za Kościół, za drugiego człowieka, wszędzie tam gdzie przebywa: w rodzinie, w szkole, w grupie rówieśniczej, w pracy, w parafii. W ten sposób, każdy obdarzony specyficznym powołaniem, odnajduje swoje miejsce w Kościele.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie katechezy wspólnie odmówcie modlitwę zamieszczoną w podręczniku.

27 |

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KOŚCIOŁA (PRZYKAZANIA KOŚCIELNE)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wspieranie uczniów w rozpoznawaniu sensu przykazań kościelnych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wylicza przykazania kościelne,
- > objaśnia historię formułowania się przykazań kościelnych,
- > znajduje ewidentne powiązania naczelnego przykazania chrześcijańskiego z pięcioma przykazaniami kościelnymi,
- > wykazuje zaangażowanie związane z praktyczną realizacją chrześcijańskich przykazań.

Postawy: uczeń wypełnia **przykazania** kościelne

Metody i techniki: miniwykład, pogadanka, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte.

Uprzednie zadania do wykonania przed realizacją jednostki: Uczniowie proszeni są o przypomnienie sobie treści pięciu przykazań kościelnych.

PRZEBIEG KATECHEZY

| **ODKRYWAM** |

1. Rozpocznij modlitwą.

2. W słowie wprowadzenia można odwołać się do wiary w święty Kościół powszechny, rozumiany jako wspólnota, w której odnajdujemy się z określonymi zobowiązaniami. Tutaj szczególną rolę odgrywają drogowskazy w postaci przykazań, na czele z przykazaniem miłości.

| SPOTYKAM |

3. Omawiając pięć przykazań kościelnych, należy pamiętać przede wszystkim o naczelnym przykazaniu, które dał nam Jezus: „Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umiłowałem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13,34-35).
4. W podręczniku ucznia przedstawione są spostrzeżenia ks. J. Tischnera, który wskazuje, że byłoby niebezpiecznym zabiegiem odrywanie różnych przykazań od przykazania miłości. „Przykazania są tylko przykazaniami i jeżeli nie stają się one sprawą ludzkiego sumienia, jeżeli nie służą praktycznym zobowiązaniom wynikającym z przykazania miłości, będą tylko jak *miedź brzęcząca albo cymbał brzęiący*”. Tischner podkreśla, że prawo interesuje się tylko zachowaniami, etyka zaś przekonaniem. Sumienie znajduje się po stronie przekonania, stąd potrzeba kształtowania sumień ludzkich. Sumienie to prawo wszczepione w duszę ludzką¹.

| POZNAJĘ |

5. Należy uczniom unaocznic średniowieczne początki kształtowania się tradycji związanej z przykazaniem kościelnymi, a później dynamikę ich aktualizowania. W rozmowie z uczniami można zaobserwować rozbieżności w ich znajomości i przedstawianiu pięciu przykazań kościelnych. Bierze się to z faktu dynamiki owych modyfikacji. Uczniowie znają różne wersje.

Ostatni katechizm wydawany przed Soborem Watykańskim II definiował przykazania następująco:

1. W niedzielę i w inne święta nakazane Mszy słuchać i zaniechać ciężkiej pracy.
2. W dni od Kościoła postanowione wstrzymać się od mięsa i zachowywać post.

¹ J. Tischner, J. Żakowski, *Tischner czyta katechizm*, Wyd. Znak, Kraków 1996, s. 136.

3. Spowiadać się przynajmniej raz w roku.
4. Najświętszy Sakrament przynajmniej w czasie wielkanocnym przyjmować.
5. Kościół i duchowieństwo w potrzebach wspomagać..

W roku 1994 Katechizm Kościoła Katolickiego wydany w języku polskim podawał przykazania w formie:

1. W niedziele i święta we Mszy świętej nabożnie uczestniczyć.
2. Przynajmniej raz w roku spowiadać się.
3. Przynajmniej raz w roku w czasie wielkanocnym Komunię świętą przyjąć.
4. Ustanowione przez Kościół dni święte święcić.
5. Posty nakazane zachowywać.

13 marca 2014 r. Konferencja Episkopatu Polski ogłosiła, za uprzednią zgodą Stolicy Apostolskiej, nowy tekst przykazań kościelnych następującej treści:

1. W niedziele i święta nakazane uczestniczyć we Mszy Świętej i powstrzymać się od prac niekoniecznych.
 2. Przynajmniej raz w roku przystąpić do sakramentu pokuty.
 3. Przynajmniej raz w roku, w okresie wielkanocnym, przyjąć Komunię świętą.
 4. Zachowywać nakazane posty i wstrzeźliwość od pokarmów mięsnych, a w czasie Wielkiego Postu powstrzymać się od udziału w zabawach.
 5. Troszczyć się o potrzeby wspólnoty Kościoła.
6. W trzeciej ostatniej części zajęć należy z uczniami omówić sens poszczególnych pięciu przykazań kościelnych. Nie tylko znajomość, ale ich rozumienie będzie dopiero gwarantować właściwe i głębokie przyjęcie nakazów płynących z ich treści.

W celu omówienia przykazań kościelnych można sięgnąć do różnych interpretacji: np. katechizmowej² lub wybranej bardziej aktualnej

² KKK z 1994 r. 2041-2043

(przedstawionej poniżej³), bo odnoszącej się do wersji przykazań z 2014 r, lub do innych opracowań⁴.

W niedzielę i święta nakazane uczestniczyć we Mszy świętej i powstrzymać się od prac niekoniecznych.

Uczęszczanie na niedzielną bądź świąteczną Eucharystię dla wielu wydaje się oczywiste. Dzieje się tak od czasów apostoelskich, bowiem wówczas datuje swoje początki praktyka niedzielnych zgromadzeń. W tamtych czasach nie trzeba było zobowiązywać chrześcijan do udziału w „łamaniu chleba”, ponieważ Eucharystia stanowiła dar i przywilej wynikający z żywej wiary. Z biegiem lat zmiany zachodzące w Kościele wymusiły kształtowanie się prawodawstwa w kierunku określania obowiązku udziału w Eucharystii. Zapominamy również o tym, jak wiele korzystamy na jednoczeniu się z Chrystusem podczas Komunii św. My przynosimy: słabości, grzechy, dobre chęci, serce, niedoskonałą miłość. Natomiast Jezus oczyszcza nas z popełnionych grzechów, umacnia i ożywia miłość, która słabnie w codziennym życiu. Właściwie tylko dzięki Jego interwencji możemy zwyciężać swoje słabości oraz ufnie patrzeć w przyszłość.

Msza Święta przez miłość, zachowuje nas od przyszłych grzechów śmiertelnych. Nie są to żadne „czary mary”, po prostu dzięki temu trudniej jest człowiekowi, przez grzech śmiertelny, zerwać więź z Jezusem. Chrystus to zagwarantował „Kto spożywa moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie a Ja w nim” (J 6,56).

7. Nie zawsze można uczestniczyć w niedzielnej Mszy św. Katechizm Kościoła Katolickiego podaje warunki usprawiedliwiające m.in. choroba, czy opieka nad niemowlęciem (KKK 2181; KPK 1245). Jednak nie poprzestawajmy na samym usprawiedliwieniu. Warto skorzystać z dobrodziejstw techniki: radia i telewizji, by włączyć się duchowo w celebrowaną Eucharystię, lub zapoznać się z treścią czytań przewidzianych na ten dzień (można je także odszukać m.in. w Internecie albo otrzymywać codziennie pocztą

³ E. Rozkrut, Przykazania kościelne, [w:] Mateusz.pl: <http://mateusz.pl/mt/ewa-rozkrut/przykazania-koscielne.htm>

⁴ Zob. T. Wytrwał, Przykazania kościelne, [w:] „Studia redemptorystyczne”, nr8/2010, s. 187-203 lub [w:] http://bazhum.muzhp.pl/media/files/Studia_Redemptorystowskie/Studia_Redemptorystowskie-r2010-t-n8/Studia_Redemptorystowskie-r2010-t-n8-s187-203/Studia_Redemptorystowskie-r2010-t-n8-s187-203.pdf

elektroniczną, wtedy nie trzeba gorączkowo poszukiwać aktualnych z danego dnia.

Sporo nieporozumień wprowadzają święta nakazane, głównie z tego powodu, że wierni ich nie znają. Od 30 listopada 2003 r. decyzją Zebrania Plenarnego Konferencji Episkopatu Polski obowiązują następujące święta nakazane i poza niedzielami są to:

- > uroczystość Narodzenia Pańskiego (25 grudnia);
- > uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki (1 stycznia);
- > uroczystość Objawienia Pańskiego (6 stycznia);
- > uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa (Boże Ciało);
- > uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (15 sierpnia)
- > uroczystość Wszystkich Świętych (1 listopada).

Właśnie w te dni katolicy są zobowiązani do uczestniczenia we mszy świętej.

Niewątpliwie sporo kłopotów może sprawić termin „prace niekonieczne”. Pozostawia on szeroki margines swobody przy jego interpretacji. Osobiście jestem wdzięczna za takie określenie, ponieważ pozwala ono dostosować się do określonych warunków życia. Każdy rozstrzyga we własnym sumieniu i decyduje jak ma żyć. Jednocześnie takie sformułowanie zmusza do refleksji, dokonania wyboru, samodzielnego wyznaczenia granic. Oczywiście o wiele łatwiejsze byłoby dostosowanie się do sztywno wyznaczonego schematu. Jednak nie miałyby to nic wspólnego z miłością.

Przynajmniej raz w roku przystąpić do sakramentu pokuty.

Skoro poprzez popełnienie grzechu ciężkiego człowiek stracił kontakt z Bogiem, to właśnie sakrament pokuty jest szansą, by powrócić do Ojca. Być może właśnie obwarowanie przepisem dało odwagę do naprawy życia niejednemu z nas.

Spowiedź podarował nam Pan Jezus. Zaraz po swoim Zmartwychwstaniu ustanowił ten sakrament, znał naturę ludzką i wiedział, że będziemy potrzebować oczyszczenia. Święty Jan opisał ów moment w Ewangelii. „A Jezus rzekł do nich: *Pokój wam. Jak Ojciec mnie posłał, tak Ja was posyłam.* Po tych słowach tchnął na nich i powiedział im: *Weźmijcie Ducha Świętego.*

Którym odpuścicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie grzechy, są im zatrzymane.” (J 20, 21-23)

Chrystus zostawił taką władzę Apostołom tuż przed Wniebowstąpieniem. Chciał, aby ci, którzy pragną zmieniać swoje życie na lepsze, mieli taką możliwość. Dlatego w konfesjonale spotykamy kapłana.

Człowiek broni się przed utratą dobrze kreowanego wizerunku, nie zamierza wyjawiać nikomu swojej ciemnej strony na co dzień skrzętnie skrywanej. Dlatego też korzystanie z sakramentu pojednania jest dla wielu trudne, bowiem dzieje się on za pośrednictwem drugiego człowieka.

Natomiast spowiedź nie jest procesem sądowym, w którym pod groźbą kary trzeba się rozliczyć ze swoich wykroczeń, po czym przyjąć zasłużony wyrok, aby mieć wyrównany rachunek z Bogiem. Takie pojmowanie spowiedzi prowadzi na manowce. Świadczy również o niezrozumieniu istoty tego sakramentu. Bóg jest miłującym Ojcem, nie ostatnią instancją wymiaru sprawiedliwości. W konfesjonale nie ma miejsca na sprawiedliwość, lecz na miłosierdzie. Przypomnijmy sobie przypowieść o dwóch synach: marnotrawnym i sprawiedliwym oraz o ich ojcu. Znamy ją doskonale. Bóg nie oczekuje od nas niczego innego jak skruchy, wiary oraz przyjęcia bezinteresownego przebaczenia. A pokuta jest wyrazem właśnie skruchy i wdzięczności za otrzymane przebaczenie.

Podczas sakramentu pojednania zostają odpuszczane grzechy. Nie jest to wcale naszą zasługą, lecz darem od Boga. Zaś spowiedź jest warunkiem otrzymania przebaczenia. Oczywiście, On zna jeszcze dokładniej niż sam człowiek wszystkie jego tajemnice. Natomiast wyznawanie grzechów pozwala oczyszczać duszę z podstępów.

Czuć się rozgrzeszonym to uznać, że potrzebuje się przebaczenia, czyli uznać swoją grzeszność.

Liczba mówiąca o tym, ile razy mamy obowiązek przystąpić do sakramentu pokuty, w tym przykazaniu nie jest duża. Na pewno mobilizuje i naznacza minimalny rytm życia, tak jakby ktoś nastawiał zegar, według którego trzeba układać swoje sprawy z Bogiem.

Przynajmniej raz w roku, w okresie wielkanocnym przyjąć Komunię Świętą.

Ten obowiązek został określony prawnie dopiero wówczas, gdy osłabła gorliwość wiernych i zaczęto zaniedbywać korzystanie z Eucharystii. W stosunku do całego Kościoła obowiązek ten wprowadził Sobór Laterański IV (1215r). A dlaczego w okresie wielkanocnym? To chyba oczywiste, te święta są źródłem i centrum liturgii chrześcijańskiej. Pan Jezus ustanowił Najświętszy Sakrament podczas Ostatniej Wieczery. Komunia jest pamiętką ostatniej wieczerzy, męki, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. Niewątpliwie czas Wielkiego Postu sprzyja dobremu przygotowaniu się.

W Polsce czas przyjmowania Komunii świętej wielkanocnej jest długi, gdyż trwa od niedzieli poprzedzającej Środę Popielcową do uroczystości Trójcy Przenajświętszej. Przystępowanie do Komunii tylko raz w roku, to przede wszystkim wywiązywanie się z obowiązku. Szkoda byłoby na tym poprzestać, przecież Eucharystia objawia pełnię miłości Boga i pozwala odpowiedzieć na Jego pragnienie miłości. Dla każdego katolika jest to ogromna szansa zbliżania się do Boga i ludzi, nie zaprzeczajmy jej.

Podczas komunii przede wszystkim jednoczymy się z Chrystusem, łączymy się z Nim. I to my przede wszystkim na tym korzystamy. Wnosimy nasze: słabości, grzechy, dobre chęci, serce, niedoskonałą miłość. Natomiast Chrystus oczyszcza nas z popełnionych grzechów, umacnia i ożywia miłość, która słabnie w codziennym życiu. Czyni nas zdolnymi do uwolnienia się od nieuporządkowanego przywiązania do stworzeń tego świata. A znaczy to, że tylko dzięki Jego interwencji możemy zwyciężać swoje słabości, nie popadać w coraz większe kłopoty.

Eucharystia przez miłość zachowuje nas od przyszłych grzechów śmiertelnych. Nie jest to nic tajemniczego czy czarodziejskiego: po prostu trudniej zerwać więź z Jezusem przez grzech śmiertelny, gdy łączą nas z Nim mocniejsze więzi. Skoro łączymy się ze sobą podczas komunii, umacnia się nasza przyjaźń. A to daje siły do przetrwania nie tylko kryzysów, lecz jeszcze gorszych momentów. Jezus zagwarantował to, mówiąc „Kto spożywa moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie, a Ja w nim” (J 6, 56). A zatem śmiało można powiedzieć, że Komunia dla ducha jest tym, czym pokarm dla ciała: pogłębia życie łaski otrzymane na chrzcie.

Komunia, podobnie jak doświadczenie łaski, daje nam nowe i większe możliwości działania, ponieważ jesteś umocnieni Jezusem. Nie polegamy już na naszych siłach, lecz na Nim. Zatem jeśli nie ma przeszkód by jednoczyć się z Nim w komunii tylko raz w roku jest zwyczajnie niestosowne; nie można mówić o głębszym uczuciu.

Zachowywać nakazane posty i wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych, a w okresach pokuty powstrzymać się od udziału w zabawach.

Kodeks prawa kanonicznego z 1983 r. postanawia: „Wszyscy wierni, każdy na swój sposób obowiązani są na podstawie prawa Bożego czynić pokutę. Żeby jednak wszyscy przez jakieś wspólne zachowanie pokuty złączyli się między sobą, zostają nakazane dni pokuty, w które wierni powinni modlić się w sposób szczególny, wykonywać uczynki pobożności i miłości, podejmować akty umartwienia siebie przez wierniejsze wypełnianie własnych obowiązków, zwłaszcza zaś zachować post i wstrzemięźliwość, zgodnie z postanowieniami zamieszczonych poniżej kanonów” (kan. 1249).

Wyjaśnienie tego kanon wskazuje na siłę modlitwy oraz innych działań wspólnotowych. Katolik nie jest sam, zawsze może polegać na współbraciach w wierze. Wydaje mi się, iż wobec takiej argumentacji trudno buntować się przeciwko nakazom tego przykazania. Tym bardziej, iż kolejny kanon mówi, „W Kościele powszechnym dniami i okresami pokutnymi są poszczególne piątki całego roku i czas wielkiego postu” (kan. 1250).

Owe „wszystkie piątki” wywołały oburzenie, bowiem łatwiej jest skoncentrować się na wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych niż na poświęcaniu innego aspektu z życia. Wszak rozpoczyna się weekend, a to niesie niejednokrotnie różne sytuacje związane choćby w rozrywką, tańcem, itp.

Obecnie wg Kodeksu Prawa Kanonicznego (1249 – 1253) rozróżnia się post ilościowy i jakościowy (wstrzemięźliwość). Post ilościowy polega na spożyciu do syta jednego posiłku w ciągu dnia (dwa pozostałe mają być lekkie). Post jakościowy zabrania jedzenia pokarmów mięsnych. W każdy piątek, jeśli nie wypada wtedy uroczystość kościelna, trzeba zachować post jakościowy. Natomiast w Środę Popielcową i Wielki Piątek obowiązuje wstrzemięźliwość i post ilościowy, powinny je przestrzegać osoby od 18 do 60 roku życia, natomiast prawo do postu jakościowego ma młodzież od 14 lat.

Post powinien mieć odniesienie do Jezusa i Jego cierpienia. Nie wolno koncentrować się jedynie na posiłkach. Można unikać wszystkiego co dobre i smaczne, i wcale nie pościć. Jeżeli uświadomimy sobie jak wielką ofiarę złożył z Siebie Jezus Chrystus, który wyrzekł się Swego życia, by nas życiem obdarzyć; jeżeli wyobrazimy sobie ogrom Jego cierpienia i wyrzeczeń (zrezygnował ze Swej dobrze zapowiadającej się życiowej kariery i zrobił to dla mnie), zatem jeżeli pragnę odpowiedzieć moją miłością na Jego miłość, (to stanowi główną motywację wyrzeczeń) wtedy dopiero zaczyna się mój post.

Następna trudność w interpretacji czwartego przykazania kościelnego może wynikać z określenia „udział w zabawach”. Kiedyś dodawano „hucznych”, więc od razu zawężał się ich zakres. A tym samym łatwiej można było przestrzegać tego nakazu. Jednak sądzę, że wcale nie chodzi tu o liczbę decybeli, czy bawiących się osób, ale raczej należy je rozpatrywać pod kątem rozumienia istoty pokuty chrześcijańskiej. Zastanówmy się, czy podejmujemy działania, które: zbliżają nas do Boga, odbudowują miłość zniszczoną przez grzech, umacniają wiarę, ożywiają miłość bliźniego przez dzieła miłosierdzia. Chrześcijańska pokuta nie powinna wynikać z lęku przed karą Boga, raczej z chęci wkroczenia na drogę do świętości. Staje się ona, przy takim jej rozumieniu, wartościowym i twórczym bodźcem, który uzdalnia człowieka do przekraczania swoich możliwości, poszukiwania wolności wewnętrznej w oparciu o inicjatywę Jezusa.

Troszczyć się o potrzeby wspólnoty Kościoła.

Mimo że wcale aspekt finansowy nie został tu wyszczególniony, to jakby automatycznie wysuwa się on na pierwszy plan. Dlaczego? Na pewno wpływa na to zmiana w świadomości współczesnego człowieka, sprawy materialne stały się dla wielu celem życia i zajmują ogromną część wszelkiej aktywności.

8. Kościół powinien mieć środki konieczne do sprawowania i utrzymania miejsc kultu, prowadzenia dzieł apostołstwa i miłości, (charytatywne, wychowawcze, edukacyjne itp.) oraz na godziwe utrzymanie szafarzy (KPK 222). Można tu przywołać wczesnochrześcijański zwyczaj przynoszenia na Eucharystię wraz z chlebem i winem darów, które miały być rozdane potrzebującym. Od początku różnego rodzaju potrzeby członków Kościoła miały ogromne znaczenie.

W Polsce jest zwyczaj kolekty mszalnej, tzw. „tacy” oraz okazjonalnych zbiórek, ale np. w Niemczech jest pobierany podatek kościelny; ów zwyczaj wykształcił się tam na przestrzeni wielu lat. Kościół jest społecznością, wszyscy jesteśmy za siebie nawzajem odpowiedzialni, tworzymy wspólnotę. Oprócz przeznaczania środków na prowadzenie różnych inicjatyw w Kościele, trzeba brać pod uwagę także inne sfery: inicjatywa, praca, wsparcie duchowe, itp. Kościół to nie tylko budynki, które należy utrzymywać, to przede wszystkim współtworzący go ludzie.

| UTRWALAM |

9. Na zakończenie można jeszcze raz podkreślić: *Pięć przykazań kościelnych przede wszystkim ma na celu ukazanie dobra możliwego do osiągnięcia przez wiernego. Mają one zagwarantować minimum wysiłku moralnego potrzebnego do wzrastania w miłości Boga i bliźniego* (KKK 2041).

| MODLĘ SIĘ |

10. Katechezę warto zakończyć modlitwą.

28 |

PIĘKNO KOŚCIOŁA (LITURGIA)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom istoty liturgii w Kościele.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > określa, czym jest **liturgia** Kościoła,
- > opisuje, na czym polega piękno liturgii,
- > wymienia, jakie owoce wnosi w nasze życie uczestnictwo w liturgii Kościoła.

Postawy: uczeń dostrzega w liturgii Kościoła drogę do przybliżania się ku Panu Bogu i pomocy w osiągnięciu doskonałości.

Metody i techniki: ankieta, pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: małe kartki, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy.
2. Przeprowadź wśród uczniów anonimową ankietę. Rozdaj im małe kartki i poproś, by zapisali na nich krótką odpowiedź na pytanie: *Jak przeżywasz uczestnictwo we Mszy Świętej?*

Zbierz kartki, zapoznaj się z ich treścią i przeczytaj na głos wybrane odpowiedzi. Powinno wybrzmieć, że Msza Święta może być postrzegana jako nudna, archaiczna.

| SPOTYKAM |

3. Poproś uczniów, by przeczytali z podręcznika słowa papieża Franciszka o przeżywaniu Mszy Świętej i powiedzieli, w czym papież dostrzega największą wartość Mszy Świętej (jest w niej obecny Pan, to przeżywanie po raz kolejny Męki i zbawczej śmierci Pana):

Uczestnictwo we Mszy Świętej to „przeżywanie po raz kolejny Męki i zbawczej śmierci Pana. Jest to teofania: Pan uobecnia się na ołtarzu, aby być ofiarowanym Ojcu dla zbawienia świata”. Pan jest tam, z nami, obecny. Ale czasami idziemy na Mszę Świętą, patrzymy na to, co się dzieje, plotkujemy między sobą, podczas gdy kapłan celebrowe Eucharystię, ale my nie celebrowe blisko niego. (...) Ale pomyśl, kiedy idziemy na Mszę Świętą, to jest tam obecny Pan.

A ty jesteś rozproszony, kręcisz się. To jest Pan. Warto o tym pomyśleć. „Ależ Ojczy, Msze Święte są nudne!”. „Cóż mówisz: że Pan jest nudny?” „Nie, msza nie jest nudna, ale księża”. Trzeba, żeby księża się nawrócili. Ale Pan jest tutaj obecny! Czy to jasne? Nie zapominajcie o tym. Uczestnictwo we Mszy świętej to przeżywanie po raz kolejny Męki i zbawczej śmierci Pana¹.

4. Przeprowadź pogadankę z uczniami na temat: *Co zrobić, by msza nie była nudna?*
5. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Podkreśl, że podczas liturgii oddajemy cześć i chwałę Bogu – żywemu Bogu, który obiecał nam życie wieczne.

| POZNAJĘ |

6. Poproś uczniów o przeczytanie w ciszy fragmentów z podręcznika:

Liturgia jest „czynnością” całego Chrystusa (*Christus totus*). Ci, którzy obecnie ją celebrowe – poprzez znaki, którymi się posługują – uczestniczą już w liturgii niebieskiej, gdzie celebrowe w całej pełni jest komunią i świętem (KKK 1136).

Liturgia jest dziełem całego Chrystusa, Głowy i Ciała. Nasz Arcykapłan celebrowe ją nieustannie w liturgii niebieskiej wraz ze Świętą Bożą Rodzicielką,

¹ Papież Franciszek, *Msza św. nie jest spektaklem!*, papiez.wiara.pl/doc/4300275.Msza-sw-nie-jest-spektaklem (dostęp: 13.08.2020).

Apostołami, wszystkimi świętymi i wieloma ludźmi, którzy weszli już do Królestwa (KKK 1187).

Słusznie uważa się liturgię za wypełnianie kapłańskiej funkcji Jezusa Chrystusa. W niej przez znaki dostrzegalne wyraża się i w sposób właściwy poszczególnym znakom urzeczywistnia uświęcenie człowieka, a mistyczne Ciało Jezusa Chrystusa, to jest Głowa ze swymi członkami, sprawuje pełny kult publiczny (Konstytucja o liturgii świętej 7).

Zaproponuj uczniom, by zapisali wnioski, jakie się im narzucają, kiedy porównają swoje odpowiedzi (zapisane na tablicy na początku lekcji) z przeczytanymi przed chwilą tekstami (pogadanka).

| ODPOWIADAM |

7. Spytaj: *Co można zrobić, by Msza Święta stała się wydarzeniem, w której uczestnictwo ma sens?* Poprowadź rozmowę tak, by padły odpowiedzi, że należy zacząć od dowiedzenia się, czym jest Msza Święta, i że warto wzbudzić w sobie wiarę.
8. Ustalcie wspólnie, jak przygotować się do uczestnictwa we Mszy Świętej, by przeżyć ją jak najlepiej.

| UTRWALAM |

9. Podsumujcie katechezę. Możesz odczytać punkty z tej części podręcznika:
 - > Liturgia Mszy Świętej jest działaniem Kościoła, podczas którego pod postacią znaków dokonuje się śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa – czyli nasze zbawienie.
 - > Liturgia jest uczestnictwem już tu na ziemi w chwale nieba wraz ze wszystkimi świętymi, którzy już się cieszą wiecznym zbawieniem.
 - > Świadome uczestnictwo w liturgii sprawia, że się uświęcamy, czyli coraz bardziej upodabniamy do Jezusa, by Bóg Ojciec patrzył na nas jak na swoje córki i swoich synów.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

10. Zachęć uczniów do narysowania symbolu, który będzie im się kojarzył z Mszą Świętą. Miejsce na szkic znajduje się w podręczniku.

| MODLĘ SIĘ |

11. Pomódlcie się na koniec. Odczytajcie *Modlitwę przed Mszą Świętą* z podręcznika:

O Jezu Chryste, oto zbliżam się do Ciebie. Ty znasz mnie doskonale, wiesz, co mnie cieszy i trapi. Proszę, niech wszystkie moje sprawy staną się Twoimi sprawami, a Twoje moimi. Amen.

29 |

JEDNOŚĆ W RÓŻNORODNOŚCI (OBRZĄDKI)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zaprezentowanie uczniom głównych wątków jedności i zarazem różnorodności Kościoła rzymskokatolickiego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odkrywa bogactwo tradycji liturgicznych Kościoła rzymskokatolickiego,
- > wylicza **obrządk** Kościoła katolickiego i kojarzy ich cechy charakterystyczne,
- > objaśnia warunki jedności Kościoła katolickiego, uwzględniając bogactwo i różnorodność form liturgicznych,
- > opisuje jak wygląda sytuacja w Polsce, jeśli chodzi o dominujące obrządki Kościoła katolickiego.

Postawy: uczeń okazuje szacunek wobec innych tradycji liturgicznych.

Metody i techniki: pogadanka, praca z podręcznikiem, analiza przypadku.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Internet.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Na początku wspominamy uczniom o różnorodności form sprawowania liturgii i różnorodności modlitw w Kościele rzymskokatolickim, co łączy się z różnymi obrządkami, które będą stanowić tematykę zajęć. Proponujemy modlitwę zaczerpniętą z tradycji bizantyjskiej, a konkretnie bizantyjską wersję Pozdrowienia anielskiego, która różni się nieco od wersji łacińskiej

(modlitwa przywołana jest w podręczniku ucznia). Informujemy uczniów, że formą czci Maryi – Błogosławionej Dziewicy w liturgii bizantyjskiej są między innymi hymny maryjne, które wypełniają prawie dziewięćdziesiąt procent bizantyjskich ksiąg liturgicznych.

2. Wprowadzenie do zajęć można przeprowadzić poprzez odwołanie się do Katechizmu Kościoła Katolickiego – p. 835:

Bogata różnorodność dyscyplin kościelnych, obrzędów liturgicznych oraz dziedzictwa teologicznego i duchowego, właściwa Kościołom lokalnym, dążąc do jedności, jeszcze wspanialej ujawnia powszechność niepodzielnego Kościoła. Strzeżmy się jednak poglądu, że Kościół powszechny jest sumą lub, jeśli wolno powiedzieć, federacją Kościołów partykularnych. Sam Kościół, powszechny w swoim powołaniu i w swoim postaniu, skoro zapuszcza korzenie na terenach o różnych warunkach kulturowych, społecznych i ustrojowych, przybiera w każdej części globu inny wymiar zewnętrzny i odmienne rysy.

| SPOTYKAM |

3. Na początku tłumaczymy uczniom, czym jest obrządek. Podkreślamy, że to utrwalony specyficzny sposób sprawowania liturgii, charakterystyczny dla danego regionu. W chrześcijaństwie obrządek stanowi odzwierciedlenie duchowości – nauki, tradycji – danego kościoła, jego zewnętrzną formę. Pojęcie obrządku obejmuje zazwyczaj również rozwiązania z zakresu organizacji kościoła, organizacji roku liturgicznego.

Kościół katolicki z założenia dopuszcza wielość obrządków, o ile tylko wyrastają one z tradycji danego Kościoła partykularnego i nie sprzeciwiają się nauce katolickiej.

4. Poprzez odwołanie się do treści z podręcznika ukazujemy uczniom fakt różnorodności form liturgicznych przyjętych w różnych obrządkach Kościoła rzymskokatolickiego, co jest przejawem jego bogactwa tradycji. Jednocześnie przedstawiamy warunki jedności tegoż Kościoła, a przede wszystkim jedność nauki i poddanie się jurysdykcji Watykanu.

W celu bardziej szczegółowych omówień można odwołać się dodatkowo do poniższych informacji:

- > Różne tradycje liturgiczne narodziły się ze względu na samo posłanie Kościoła. Kościoły tego samego obszaru geograficznego i kulturowego zaczęły celebrować misterium Chrystusa, stosując szczególne formy wyrazu, typowe dla danej kultury: w tradycji „depozytu wiary” (Por. 2 Tm 1,14): w symbolice liturgicznej, w organizowaniu wspólnoty braterskiej, w teologicznym rozumieniu misterium i w różnych formach świętości. W taki sposób Chrystus, Światło i Zbawienie wszystkich narodów, w życiu liturgicznym Kościoła ukazuje się ludowi i kulturze, do których ten Kościół został posłany i w których się zakorzenił. Kościół jest powszechny; może zintegrować w swojej jedności wszystkie prawdziwe bogactwa kultur, dokonując ich oczyszczenia (KKK 1202).
- > W liturgii, a zwłaszcza w liturgii sakramentów, jest pewna część niezmienna, ponieważ pochodzi z ustanowienia Bożego i Kościół jest jej stróżem. Jest w niej również część podlegająca zmianom i Kościół może, a nawet czasem powinien dostosowywać ją do kultury narodów aktualnie ewangelizowanych. (Jan Paweł II, list apostolski *Vicesimus quintus annus*, 16).
- > Jest rzeczą właściwą, by celebrowanie liturgiczne dążyło do wyrażania się w kulturze narodu, w którym znajduje się Kościół, nie uzależniając się jednak od niej. Z drugiej strony sama liturgia rodzi i formuje kulturę (KKK 1207).
- > Różne tradycje liturgiczne lub obrządki, prawnie uznane, ukazują powszechność Kościoła, ponieważ oznaczają i przekazują to samo misterium Chrystusa (KKK 1208).
- > Wierność Tradycji apostoelskiej, to znaczy komunizm wiary i sakramentów otrzymanych od Apostołów, stanowi kryterium, które zapewnia jedność w wielości form tradycji liturgicznych. Komunizm ten jest oznaczany i zapewniany przez sukcesję apostoelską (KKK 1209).

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Rzeczą wartościową byłoby pokazanie uczniom, na przykładzie dokumentów kościelnych, tych elementów, które są wspólne wszystkim obrządkom (i takie muszą pozostać, by spełnić warunek jedności Kościoła) oraz elementów, które mogą pozostawać odmienne (co świadczy o różnorodności obserwowanej w Kościele).

W podręczniku cytowaliśmy:

Niektóre spośród zasad i norm można i należy stosować zarówno do obrządku rzymskiego, jak i do wszystkich innych obrządków, chociaż podane niżej normy praktyczne należy uważać za wiążące tylko obrządek rzymski, chyba że chodzi o takie sprawy, które z natury rzeczy odnoszą się także do innych obrządków (Sacrosanctum Concilium 3).

Przykład A.

Zobowiązanie do uczestniczenia we Mszy świętej dotyczy wszystkich obrządków, co pozostaje wyrazem jedności Kościoła rzymskokatolickiego.

Przykazanie kościelne określa i precyzuje prawo Pańskie: „W niedzielę oraz w inne dni świąteczne nakazane wierni są zobowiązani uczestniczyć we Mszy świętej” (KPK, kan. 1247). „Nakazowi uczestniczenia we Mszy świętej czyni zadość ten, kto bierze w niej udział, gdziekolwiek jest odprawiana w obrządku katolickim, bądź w sam dzień świąteczny, bądź też wieczorem dnia poprzedzającego” (KKK 2180).

Przykład B.

Formuła sakramentu namaszczenia chorych (choć sam sakrament obecny jest we wszystkich obrządkach) do stosowania w obrządku rzymskim (łacińskim), co pozostaje wyrazem partykularności Kościoła, jego różnorodności. W innych obrządkach ta formuła nie musi być używana.

Konstytucja apostolska *Sacram unctionem infirmorum* z 30 listopada 1972 roku zgodnie ze wskazaniami Soboru Watykańskiego II ustaliła, że w obrządku rzymskim będą odtąd obowiązywały następujące zasady: Sakramentu namaszczenia chorych udziela się chorym, namaszczając ich na czole i dłoniach olejem z oliwek lub stosownie do okoliczności innym olejem roślinnym, należycie poświęconym, wymawiając tylko jeden raz następujące słowa: „Przez to święte namaszczenie niech Pan w swoim nieskończonym miłosierdziu wspomóż cię łaską Ducha Świętego. Pan, który odpuszcza ci grzechy, niech cię wybawi i łaskawie podźwignie” (KKK 1513).

6. Zadaj uczniom polecenie wyszukania w Internecie informacji o używanych obecnie w Kościele tradycjach liturgicznych (obrzędach), a następnie w dyskusji kierowanej omów je. Celem tutaj nie jest szczegółowe przanalizowanie funkcjonowania poszczególnych obrządków, a jedynie

poglądowe zaobserwowanie różnorodności form liturgicznych i ich bogactwo w Kościele rzymskokatolickim.

W Kościele są obecnie używane następujące tradycje liturgiczne, czyli obrządku: łaciński, bizantyjski, aleksandryjski, koptyjski, syryjski, ormiański, maronicki i chalcedoński (KKK 1203).

| UTRWALAM |

7. Mając na uwadze podkreślaną w czasie zajęć jedność i różnorodność Kościoła katolickiego, analogicznie do wprowadzenia podsumowanie zajęć można przeprowadzić poprzez odwołanie się do Katechizmu Kościoła Katolickiego – p. 1189, którego celem jest przedstawienie celowości liturgii katolickiej: celebrowanie liturgiczne obejmuje znaki i symbole, które odnoszą się do stworzenia (światło, woda, ogień), do życia ludzkiego (obmywanie, namaszczenie, łamanie chleba) i do historii zbawienia (obrzędy Paschy). Te elementy kosmiczne, obrzędy ludzkie i czynności przypominające działanie Boże, włączone do świata wiary i ogarnięte mocą Ducha Świętego, stają się nośnikami zbawczego i uświęcającego działania Chrystusa.

| MODLĘ SIĘ |

8. Lekcję zakończcie wspólną modlitwą.

30 |

EUCHARYSTIA – SZCZYT I ŹRÓDŁO ŻYCIA KOŚCIOŁA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom wartości Eucharystii.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odkrywa znaczenie Eucharystii w życiu chrześcijanina,
- > objaśnia sens interpretacji **Eucharystii** jako szczytu i źródła życia Kościoła,
- > kojarzy postać błogosławionego Piera Giorgio Frassatiego w kontekście działalności ewangelicznej, także w odniesieniu do kultu Eucharystycznego,
- > tłumaczy sens Komunii świętej oraz uzasadnia potrzebę jej przyjmowania w praktyce wiary.

Postawy: uczeń docenia wartość systematycznego udziału w niedzielnej i świątecznej Eucharystii.

Metody i techniki: pogadanka, praca z podręcznikiem, analiza przypadku.

Środki dydaktyczne: podręcznik, slajdy – Internet.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Aby wzbudzić zainteresowanie uczniów, można ich poinformować, że dziś będzie mowa na zajęciach z religii o Towarzystwie Ciemnych Typów. Można nawet zapytać uczestników zajęć, w jaki sposób taka nazwa kojarzy im się może z działalnością Kościoła.

| SPOTYKAM |

3. W toku pogadanki przejdź do przedstawienia sylwetki i działalności Piera Giorgio Frassatiego, który pod komiczną nazwą swojego stowarzyszenia realizował ambitny plan życiowy inspirowany Ewangelią, w którego centrum stała Eucharystia. W tym celu można sięgnąć do tych fragmentów z podręcznika, w których mowa jest o historii związanej z Frassatim oraz do aktualnych odniesień do jego osoby: mowa tutaj przede wszystkim o beatyfikacji dokonanej przez Jana Pawła II w 1990 r. oraz o fakcie ukazania Frassatiego jako patrona Światowych Dni Młodzieży odbywających się w 2016 r. w Krakowie pod przewodnictwem papieża Franciszka.
4. Pozostając w klimacie pogadanki, można przed uczniami roztoczyć aureę uroku gór. Warto zapytać uczniów o ich doświadczenia związane z pobytem w górach. Chodzi przede wszystkim o pokazanie mozołu i piękna zdobywania szczytów oraz chwile wytchnienia i relaksu przy życiodajnych strumieniach, które w górach biorą swój początek. Następnie odnosimy się do próby zrozumienia Eucharystii w życiu chrześcijanina jako szczytu i źródła w praktyce wiary.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Próbując zgłębiać istotę Eucharystii jako szczytu i źródła praktyki wiary chrześcijańskiej, pytamy uczniów, czym jest Eucharystia i jak inaczej można ją nazywać. „Wielość nazw, jakimi jest określany ten sakrament, wyraża jego niewyczerpane bogactwo. Każda z nich ukazuje pewien jego aspekt” (KKK 1328). Wskazanych kilka propozycji wpisujemy na tablicy. Uczestników zajęć dzielimy na stosowną liczbę grup. Każda z nich ma zająć się próbą wytłumaczenia sensu danej nazwy. Dzielenie się wynikami przemyśleń uczniów moderuje nauczyciel, który doprecyzowuje ich wypowiedzi.

Oto najbardziej reprezentatywne przykłady i ich opis¹:

Eucharystia, ponieważ jest dziękczynieniem składanym Bogu. Greckie wyrazy *eucharistein* (Łk 22,19; 1 Kor 11, 24) i *eulogein* (Mt 26, 26; Mk 14, 22) przypominają żydowskie błogosławieństwa, które – szczególnie podczas posiłku – wychwalają dzieła Boże: stworzenie, odkupienie i uświęcenie.

¹ https://www.teologia.pl/m_k/kkk1e02.htm

Wieczerza Pańska (por. 1 Kor I 1, 20) ponieważ chodzi o Ostatnią Wieczerzę, którą Chrystus spożył ze swymi uczniami w przeddzień męki, i zapowiedź uczyt godów Baranka (Por. Ap 19, 9) w niebieskim Jeruzalem. KKK 1329

Łamanie Chleba, ponieważ ten obrzęd, charakterystyczny dla posiłku żydowskiego, został wykorzystany przez Jezusa, gdy błogostawił i dawał uczniom chleb jako gospodarz stołu (por. Mt 14, 19; 15, 36; Mk 8, 6. 19) zwłaszcza podczas Ostatniej Wieczerzy (por. Mt 26, 26; 1 Kor 1 I, 24). Po tym gości uczniowie rozpoznają Jezusa po Zmartwychwstaniu (por. Łk 24, 13-35). Pierwsi chrześcijanie będą w ten sposób nazywać swoje zgromadzenia eucharystyczne (por. Dz 2, 42. 46; 20, 7. 11). Oznacza to, że wszyscy, którzy spożywają jeden łamany Chleb Chrystusa, wchodzi w wspólnotę z Nim i tworzą w Nim jedno ciało (por. 1 Kor 10, 16-17).

Zgromadzenie eucharystyczne, ponieważ Eucharystia jest w zgromadzeniu wiernych, które jest widzialnym znakiem Kościoła (por. 1 Kor 11, 17-34).

Pamiętka Męki i Zmartwychwstania Pana. KKK 1330

Najświętsza Ofiara, ponieważ uobecnia jedyną ofiarę Chrystusa Zbawiciela i włącza w nią ofiarę Kościoła. Używa się także nazwy ofiara Mszy świętej, „ofiara pochwalna” (Hbr 13, 15) (por. Ps 116, 13. 17), ofiara duchowa (Por. 1 P 2, 5), ofiara czysta (Por. Ml 1, 11) i święta, ponieważ dopełnia i przewyższa wszystkie ofiary Starego Przymierza.

Święta i Boska liturgia, ponieważ celebrowanie tego sakramentu zajmuje centralne miejsce w całej liturgii Kościoła i jest jej najgłębszym wyrazem. W tym samym znaczeniu nazywa się również ten sakrament celebrowaniem świętych Misteriów. Mówi się także o Najświętszym Sakramencie, ponieważ jest to sakrament sakramentów. Nazwa ta odnosi się szczególnie do postaci eucharystycznych przechowywanych w tabernakulum.

Komunia, ponieważ przez ten sakrament jednoczymy się z Chrystusem, który czyni nas uczestnikami swojego Ciała i swojej Krwi, abyśmy tworzyli z Nim jedno ciało (por. 1 Kor 10, 16-17). Nazywa się jeszcze Eucharystię rzeczami świętymi: Konstytucje Apostolskie, 8, 13, 12; Didache, 9, 5; 10, 6. i jest to pierwotne znaczenie „komunii świętych” (świętych obcowania), o której mówi Symbol Apostolski. Nazywa się ją również chlebem aniołów, chlebem z nieba, lekarstwem nieśmiertelności (Św. Ignacy Antiocheński, Epistula ad Ephesios, 20, 2), wiatykiem. KKK 1331

Mszą świętą, ponieważ liturgia, w której dokonuje się misterium zbawienia, kończy się postaniem wiernych (*missio*), aby pełnili wolę Bożą w codziennym życiu. KKK 1332

6. Z rozumienia istoty Eucharystii należy wyprowadzić potrzebę przyjmowania regularnie Komunii świętej. Jest to doskonała okazja, aby jeszcze raz zakomunikować uczniom, że chrześcijaństwo nie ogranicza się do wiedzy o bliskości człowieka i Boga, ale jest praktyczną ich bliskością, do której powinniśmy dążyć, niejako do szczytu oraz bliskością, z której wypływać ma, niczym ze źródła, najczystsza postać ewangelicznej postawy uczniów Jezusa.

| UTRWALAM |

7. W tym kontekście jeszcze raz możemy odnieść się do uzasadnień płynących z dokumentów kościelnych: Komunia święta w przedziwny sposób dokonuje w naszym życiu duchowym tego, czego pokarm materialny w życiu cielesnym. Przyjmowanie w Komunii Ciała Chrystusa Zmartwychwstałego, „ożywionego i ożywiającego Duchem Świętym” (Sobór Watykański II, dekret *Presbyterorum ordinis*, 5) podtrzymuje, pogłębia i odnawia życie łaski otrzymane na chrzcie. Wzrost życia chrześcijańskiego potrzebuje pokarmu Komunii eucharystycznej. KKK 1392

| MODLĘ SIĘ |

8. Komunia człowieka z Bogiem nie ogranicza się tylko do doświadczenia Eucharystycznego. Ma mieć swoją kontynuację w każdej chwili naszego życia. Taką logikę zaprezentował chociażby Św. Ojciec Pio w swojej „Modlitwie po Komunii”, która jest zacytowana w podręczniku ucznia.

31 |

GRZECH I SŁABOŚĆ W KOŚCIELE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom potęgi miłości Bożej w odniesieniu do grzeszności i słabości człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > identyfikuje naturę grzechu i **słabości** człowieka,
- > objaśnia rolę Boga w relacji z grzesznym człowiekiem; na przykładzie perykopy z Ewangelii św. Jana o kobiecie cudzołożnej wnioskuje o miłości Boga do człowieka,
- > tłumaczy różnicę między stanem grzeszności, a stanem słabości w życiu człowieka,
- > identyfikuje formy przewycięzania słabości i walki z grzechem.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę wdzięczności Bogu za Kościół.

Metody i techniki: pogadanka, praca z tekstem biblijnym, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Grzech znaczy rzeczywistość ludzką. Nie jest jednak ostatecznym jej przeznaczeniem. Już na początku zajęć należy podkreślić, że antonimem grzeszności jest miłość. I że tylko w ogniu miłości może zostać zniweczone

wszelkie zło i grzech. Chrześcijanie w walce z grzechem i wszelką słabością największą oręż mają w Bogu, który jest miłością i który ich umacnia.

| SPOTYKAM |

3. Na przykładzie perykopy z Ewangelii św. Jana o kobiecie cudzołożnej (opis przywołany w podręczniku ucznia) opisujemy uczniom naturę grzechu, ale przede wszystkim wskazujemy na postawę Jezusa.

Ta sytuacja pokazuje nam Jego niebywałą inteligencję, ale przede wszystkim jest manifestacją założeń, które legły u podstaw misji zbawczej Chrystusa: miłość do człowieka i brak zgody na grzech.

| POZNAJĘ |

4. W pogadance z uczniami, w oparciu o informacje zawarte w podręczniku, staramy się wskazać na zasadnicze różnice między stanem grzeszności i stanem słabości w życiu człowieka.

Na tym etapie omówień, możemy przywołać wskazane przez papieża Franciszka trzy środki, które leczą z grzechu i jednocześnie usprawniają człowieka w jego walce z własną słabością. Są to: modlitwa, posługa charytatywna i post. Modlitwa oznacza powiedzenie, że „nie jestem samowystarczalny, potrzebuję Ciebie, Ty jesteś moim życiem i moim zbawieniem”. Posługa charytatywna, która nie jest daniem czegoś na sposób paternalistyczny, aby uspokoić sumienie, ale zaakceptować tego, kto potrzebuje naszego czasu, naszej przyjaźni, naszej pomocy. Natomiast post i pokuta uwalniają od uzależnień wobec tego co mija i uczą bycia bardziej wrażliwymi i miłosiernymi.

5. Odnosząc się do chrześcijańskiej postawy uczniów, podkreślamy, że nasza wiara skłania nas do docenienia dobroci i miłosierdzia Bożego. Jednym z przejawów miłosierdzia Boga jest ustanowiony przez Niego sakrament pojednania. Uwrażliwiamy uczniów, że przywołany sakrament powinien nam służyć w naszej praktyce religijnej jako narzędzie, które staje się pomocne w nawracaniu się – chrześcijańskiej *metanoi*, trwaniu w przyjaźni z Bogiem.

Metanoia chrześcijańska wyraża się w trzech aktach, które są warunkiem skorzystania z sakramentu pojednania, zwanego sakramentem pokuty. Aktami tymi są: żal za grzechy, wyznanie w sakramentalnej spowiedzi i zadośćuczynienie. Na ten temat *Obrzędy pokuty* mówią następująco:

Chrześcijanin winien przede wszystkim całym sercem nawrócić się do Boga. To wewnętrzne nawrócenie serca, zawierające żal za grzechy i postanowienie nowego życia, wyraża się przez wyznanie grzechów wobec Kościoła, przez należyte zadośćuczynienie i poprawę życia¹.

| ODPOWIADAM |

6. O ile będzie czas, można odczytać z uczniami list miłosny od Boga pisany do człowieka. Można skoncentrować się tylko na jego części. Można czytanie tego listu rozłożyć na kilka lekcji, na zasadzie podsumowań. Ostatnia propozycja jest szczególnie uzasadniona w przypadku, gdy to uczniowie sami w Piśmie Świętym będą odnajdywać poszczególne fragmenty przywołanego poniżej listu.

Moje dziecko,

Możesz mnie nie znać, ale Ja wiem o Tobie wszystko (Ps 139, 1)

Wiem, kiedy siedzisz i kiedy wstajesz (Ps 139, 2)

Znam wszystkie Twoje drogi (Ps 139, 3)

Nawet wszystkie włosy na Twojej głowie są policzone (Mt 10, 29-31)

Ponieważ zostałeś stworzony na mój obraz (Rdz 1, 27)

We mnie żyjesz, poruszasz się i jesteś (Dz 17, 28)

Bo jesteś moim potomstwem (Dz 17, 28)

Znałem Cię, zanim zostałeś poczęty (Jr 1, 4-5)

Wybrałem Ciebie, gdy planowałem stworzenie (Ef 1, 11-12)

Nie byłeś pomyłką (Ps 139, 15)

Wszystkie Twoje dni są zapisane w mojej księdze (Ps 139, 16)

Określiłem dokładny czas Twojego urodzenia i miejsce zamieszkania (Dz 17, 26)

Jesteś cudownie stworzony (Ps 139, 14)

¹ Por.: Być chrześcijaninem dziś.

Ukształtowałem Cię w łonie Twojej matki (Ps 139, 13)
I byłem pomocny w dniu twoich narodzin (Ps 71, 6)
Jestem fałszywie przedstawiany przez tych, którzy mnie nie znają
(J 8, 41-44)
Nie jestem odległy i gniewny, jestem pełnią miłości (1 J 4, 16)
I całym sercem pragnę Cię tą miłością obdarzyć (1 J 3, 1)
Po prostu dlatego, że jesteś moim dzieckiem, a Ja – Twoim Ojcem (1 J 3, 1)
Daję Ci więcej niż Twój ziemski ojciec mógłby Ci zapewnić (Mt 7, 11)
Bo jestem Ojcem doskonałym (Mt 5, 48)
Wszelkie dobro, jakie otrzymujesz, pochodzi z mojej ręki (Jk 1, 17)
Zaopatruję cię i zaspokajam wszystkie Twoje potrzeby (Mt 6, 31-33)
Moim planem jest dać ci dobrą przyszłość (Jr 29, 11)
Ponieważ kocham Cię miłością wieczną i nieskończoną (Jr 31, 3)
Moich myśli o Tobie jest więcej niż ziaren piasku na brzegu morza (Ps 139,
17-18)
I cieszę się Tobą, śpiewając z radości (So 3, 17)
Nigdy nie przestanę czynić Ci dobra (Jr 32, 40)
Gdyż jesteś moją drogocenną własnością (Wj 19, 5)

Z całego serca i z całej duszy chcę, byś mieszkał bezpiecznie (Jr 32, 41)
I pokazać Ci rzeczy wielkie i wspaniałe (Jr 33, 3)
Jeśli będziesz mnie szukał z całego serca, znajdziesz mnie (Pwt 4, 29)
Rozkoszuj się mną, a dam Ci to, czego pragnie Twoje serce (Ps 37, 4)
Bo to Ja daję Ci takie pragnienia (Flp 2, 13)
Jestem w stanie dać ci o wiele więcej, niż możesz sobie wyobrazić (Ef 3, 20)
To we mnie znajdziesz największe wsparcie i zachętę (2 Tes 2, 16-17)
Jestem też Ojcem, który pociesza Cię we wszelkich twoich smutkach
(2 Kor 1, 3-4)
Kiedy jesteś załamany, jestem blisko Ciebie (Ps 34, 18)
Tak jak pasterz niosący owieczkę, trzymam Cię blisko mojego serca (Iz 40, 11)
Pewnego dnia otrę wszystkie łzy z Twoich oczu (Ap 21, 3-4)
I uwolnię od wszelkiego bólu, który znosiłeś na ziemi (Ap 21, 3-4)

Jestem Twoim Ojcem i kocham Cię dokładnie tak, jak kocham mojego syna, Jezusa (J 17, 23)

Bo w Jezusie objawiłem moją miłość do Ciebie (J 17, 26)

On jest wiernym odbiciem mnie samego (Hbr 1, 3)

Przyszedł, by udowodnić, że jestem z Tobą, nie przeciwko Tobie (Rz 8, 31)

By powiedzieć Ci, że nie liczę Twoich grzechów (2 Kor 5, 18-19)

Jezus umarł żebyśmy – Ty i ja – mogli zostać pojednani (2 Kor 5, 18-19)

Jego śmierć była najwyższym wyrazem mojej miłości do Ciebie (1 J 4, 10)

Oddałem wszystko co kochałem, by zdobyć Twoją miłość (Rz 8, 31-32)

Jeśli przyjmiesz dar mojego syna Jezusa, przyjmiesz mnie samego (1 J 2, 23)

I nic już nigdy nie oddzieli Cię od mojej miłości (Rz 8, 38-39)

Przyjdź do mnie, a wyprawię największą ucztę, jaką niebo kiedykolwiek widziało (Łk 15, 7)

Zawsze byłem Ojcem i zawsze Nim będę (Ef 3, 14-15)

Ale czy Ty „chcesz być moim dzieckiem?” (J 1, 12-13)

Czekam na Ciebie (Łk 15, 11-32)

Kocham Cię,
Bóg Ojciec Wszechmogący

| UTRWALAM |

7. Podsumowanie zajęć powinno być zaakcentowaniem faktu, że człowiek bywa słaby, że grzeszy, ale głównie tego, że Bóg jest miłością, że jest silniejszy od największej naszej słabości, od największego nawet naszego grzechu. Jako chrześcijanie mamy po swojej stronie TAKIEGO Boga. A jeśli Bóg z nami, któż przeciwko nam? (Rz8, 31).

| MODLĘ SIĘ |

8. Zakończ katechezę modlitwą, uczniowie mogą jeszcze raz w ciszy i skupieniu odczytać List od Boga.

CZĘŚĆ 4

**KTO JEST MOIM
BLIŹNIM?**

32 |

WDZIĘCZNOŚĆ WOBEC RODZICÓW

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że do swoich rodziców czy opiekunów trzeba każdego dnia podchodzić z szacunkiem i wdzięcznością.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potrafi dostrzec trud wychowawczy, jaki ponosili i ponoszą ich rodzice lub opiekunowie;
- > wie, że w relacjach trudnych ze swoimi rodzicami również można odzyskać wiele dobra u swoich najbliższych i wzbudzić w sobie autentyczną wdzięczność i szacunek;
- > potrafi wskazać dary, na które otwiera się ten, kto szanuje swoich rodziców i jest im wdzięczny;
- > wie, że postawa dziecka pełna szacunku i wdzięczności jest niezastąpionym dobrem dla jego rodziców czy opiekunów.

Postawy: uczeń kształtuje pozytywne **relacje** z najbliższymi.

Metody i techniki: tworzenie drzewa genealogicznego, burza mózgów, rachunek sumienia, wykład, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: zeszyty, Biblia, podręczniki, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy, modlitwie i sprawdzeniu obecności, poproś, aby uczniowie spróbowali narysować w swoim zeszycie drzewo genealogiczne

ich rodziny. Warto zachęcić uczniów, aby było ono w miarę możliwości i wiedzy o swojej rodzinie rozbudowane najbardziej jak się da. Możesz zaznaczyć jeszcze, że jeżeli ktoś nie ma pewności, co do imion poszczególnych osób w rodzinie, to może zostawić wolne miejsce ze znakiem zapytania.

2. Kolejnym zadaniem katechizowanych jest zastanowić się i w ciszy odpowiedzieć na pytania:

Do kogo z rodziny jestem podobna(y)?

W czym przejawia się moje podobieństwo?

Uwaga:

Można podpowiedzieć uczniom, że chodzi o podobieństwo w szerokim sensie np. wygląd, sposób poruszania się, odziedziczone talenty, itp.

Uczniowie, którzy są ze sobą zaprzyjaźnieni i znają swoje rodziny, mogą nawzajem podzielić się spostrzeżeniami odnośnie do podobieństwa.

3. Następnie poproś chętnych uczniów, aby przed klasą podzielili się swoimi odpowiedziami. Zadanie to ma okazać uczestnikom lekcji, że więzy rodzinne, relacje człowieka szczególnie te najbliższe, jak dziecko-rodzic czy dziecko-opiekun prawny, mają na nas ogromny wpływ, który można zobaczyć chociażby przeglądając się w lustrze.
4. Przedstaw klasie temat lekcji, cytując zdanie z Księgi Syracha: *Z całego serca czcisz swego ojca, a boleści rodzicielki nie zapominaj! Pamiętaj, że oni cię zrodzili, a cóż im zwrócisz za to, co oni tobie dali?*
5. Poproś, aby uczniowie jeszcze raz przyjrzeni się swojemu drzewu genealogicznemu, zwrócili szczególną uwagę na swoich rodziców czy opiekunów i spróbowali odpowiedzieć w ciszy na pytania:
Czym charakteryzował się dom, w którym wychowywali się moi rodzice (opiekunowie)?
W jakich okolicznościach dla nich przyszedłem na świat (lub zaopiekowali się mną)?
Jak wyglądała opieka moich rodziców/opiekunów nade mną w wieku niemowlęcym, wczesnego dzieciństwa czy w czasie późniejszego dorostania?
Czy widzę, jak bardzo troszczą się o mnie dzisiaj?

Po każdym przeczytanym pytaniu pozostaw uczniów w dłuższej chwili ciszy. Zaznacz, że jeśli uczniowie nie znają odpowiedzi na któreś z tych pytań, to warto zadać je właśnie rodzicom/opiekunom. Celem poznania odpowiedzi na te pytania i wielu innych dotyczących tej tematyki jest to, aby uczniowie spróbowali zobaczyć chociażby namiastkę trudu, jaki podjęli i podejmują ich rodzice czy opiekunowie, którzy na różnych płaszczyznach i etapach życia swoich dzieci kierują się przede wszystkim troską i miłością.

| SPOTYKAM |

6. Zachęć do posłuchania świadectwa licealistki, która po jednej z lekcji religii dotyczącej czwartego przykazania, spoglądając oczami pełnymi wdzięczności na trud rodzicielski swojej mamy, napisała:

Mamo

Gdy przyszłam na świat, płakałaś

Gdy byłam głodna, karmiłaś mnie

Gdy moczyłam pieluszkę, przewijałaś mnie

Gdy nie mogłam zasnąć, opowiadałaś mi bajki o niebie i aniołach

Gdy patrzyłam na Ciebie, uśmiechałaś się do mnie

Gdy stawiałam pierwsze kroki, Ty stałaś za mną

Gdy upadałam, tuliłaś mnie mocno

Gdy szłam do szkoły, wspierałaś mnie

Gdy robiłam coś źle, poprawiałaś i uczyłaś mnie

Gdy robiłam dobrze, chwaliłaś

Gdy byłam chora, kochałaś mnie bardziej niż sekundę temu

Gdy szłam na zabawę, mówiłaś „baw się dobrze”

Gdy chciałam spróbować czegoś nowego, mówiłaś „uważaj na siebie”

Gdy nie wróciłam na noc, modliłaś się

Gdy rano z nadzieją otworzyłaś drzwi, nie mnie w nich zobaczyłaś

Pamiętasz bajki o niebie i aniołach?

Mamusiu, dlaczego płaczesz?

B. Sanacka

Przykład tej dziewczyny może pobudzić do refleksji każde dziecko, niezależnie od wieku, które spróbuje zobaczyć, ile wysiłku dali mu ci, od których zależało jego życie, jego wychowanie. Ile trudu zadają sobie jego rodzice, aby dzisiaj okazywać mu miłość.

7. Niektórzy analizując historię swojego życia w relacji do któregoś z rodziców, mogą dostrzegać w niej przede wszystkim: ból, gorycz i rozczarowania. Tak też było w przypadku tej młodej dziewczyny.

Czy pomimo tak trudnego doświadczenia ta dziewczyna ma jednak za co być wdzięczna swojej mamie?

Czy pomimo bólu i żalu jaki nosi w sobie, może spojrzeć na nią oczami pełnymi wdzięczności, miłości i szacunku?

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

8. Bazując na tekście z podręcznika, wyjaśnij w formie wykładu, jak konkretnie powinny wyrażać się szacunek i wdzięczność wobec rodziców czy opiekunów w codzienności.

Szacunek i wdzięczność wobec rodziców wyraża się w zainteresowaniu ich życiem, przeszłością, marzeniami czy oczekiwaniami. Człowiek młody nie zawsze chce i potrafi zrozumieć świat ludzi od siebie starszych. Gdy jest się młodym, wiele poleceń rodziców/opiekunów może irytować. Może się wtedy wydawać, że wie się lepiej. Gdy jednak z wiekiem wkracza się w ten dorosły świat, stopniowo też docenia się ich mądrość. W życiu można wiele się nauczyć, nie przekreślając jednostronnie i zbyt szybko mądrości starszych pokoleń. A poznanie mentalności, kontekstu życia i historii swoich rodziców/opiekunów, pomaga lepiej ich zrozumieć, docenić i szanować.

9. W oparciu o dotychczasową wiedzę zdobytą na lekcji, zadaniem katechizowanych jest za pomocą burzy mózgów odpowiedzieć na pytania zawarte pod wypowiedzią młodej dziewczyny.

Nanieś odpowiedzi uczniów na tablicę (przykładowe odpowiedzi: za życie, za środki materialne, za poświęcony czas, za powrót do niej itp.).

Podsumowując ten etap lekcji, zaznacz, że niektóre relacje z osobami nam najbliższymi bywają czasami bardzo trudne. Możesz też powiedzieć: *Jednak zanim surowo ocenimy tych, którzy za nas odpowiadają, może warto szukać przyczyn ich złego postępowania. My nie wiemy nic o historii mamy tej dwunastoletniej dziewczynki. Może ona nie potrafiła być inna. Może też rany jej historii zmieniły ją tak bardzo, że zachowanie wobec swojej córki było ich konsekwencją. Tego nie wiemy. Jednak jest to jej mama, osoba,*

dzięki której ona sama żyje, którą gdzieś tam głęboko bardzo kocha pomimo, i chociażby za to należy jej się wdzięczność i szacunek.

10. Dziecko, które pamięta o szacunku i wdzięczności wobec swoich rodziców otwiera się na różnorodne dary, o których jest napisane w Mądrości Syracha.

Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu biblijnego, a zadaniem reszty klasy jest wychwycić te dary, które zyskuje ten, kto z szacunkiem i wdzięcznością odnosi się do swoich rodziców/opiekunów.

Po przeczytaniu tekstu uczniowie wrywkowo wymieniają usłyszane dary (zbawienie – drogę do nieba, odpuszczenie grzechów – drogę do przebaczenia, radość itp.).

| UTRWALAM |

11. Wyjaśnij, że postawa wdzięczności i szacunku wobec swoich rodziców czy opiekunów zmienia nas samych i otwiera na przeróżne dobra. Te postawy nie są też bez znaczenia dla naszych rodziców czy opiekunów. Oni również w tak pozytywnym podejściu swoich dzieci otrzymują wiele niezastąpionych darów, których nie da im żadna inna relacja.

| MODLĘ SIĘ |

12. Zakończ lekcję modlitwą, która została zamieszczona w podręczniku.

33 |

SZACUNEK DLA STARSZYCH I PRZEŁOŻONYCH

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że zadaniem młodszych pokoleń w stosunku do tych starszych, jest przede wszystkim szacunek i wielka wyrozumiałość.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że młodość nie trwa wiecznie;
- > rozumie, że proces starzenia się jest dla każdego nieunikniony;
- > każdy młody człowiek kiedyś zaliczy się do grupy starszego pokolenia;
- > rozumie, że nie należy w młodości uciekać od starości, ale czerpać z niej mądrość i naukę;
- > wie, że **osoby** starsze mają nam wiele do przekazania i przez nie też mówi Bóg;
- > wie, że osoby starsze tworzą różne społeczności, w których żyjemy i patrzą na daną rzeczywistość często inaczej niż młodzi, ale to nie koniecznie oznacza, że gorzej czy lepiej.

Postawy: uczeń wykazuje troskę o zdrowie i życie własne oraz innych.

Metody i techniki: notka informacyjna, luźna pogadanka, wykład, rozmowa kierowana, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: Pismo Święte, tablica, drzewa genealogiczne uczniów z poprzedniej lekcji, zdjęcie pani Wandy Półtawskiej, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu się z klasą i sprawdzeniu obecności przeczytaj krótką informację o biologicznych aspektach starzenia się człowieka.

Powszechnie uważa się, że w procesie starzenia się zmiany zachodzą na poziomie tkanek, komórek i jąder komórkowych. Występuje kilka teorii na ten temat.

- > **Teoria zegara biologicznego.** Zakłada ona istnienie wewnątrzustrojowego zegara, który reguluje wszelkie zmiany aktywności i szybkości podziału komórkowego. W ten sposób organizm programuje procesy wzrostu, dojrzewania, starzenia się i śmierci.
- > **Teoria sumowania się błędów.** Zwolennicy tej teorii zakładają, że czynniki środowiskowe (np. promieniowanie) wywołują mutacje w materiale genetycznym, co powoduje szybsze starzenie się organizmu na skutek wytwarzania przez komórki nieprawidłowych produktów, zaburzenia rozmnażania czy wzrostu komórek.
- > **Teoria gromadzenia się nieprawidłowych produktów.** Według tej teorii następuje stopniowe zamieranie komórek w miarę nagromadzenia się nieprawidłowych produktów przemiany materii, które prawdopodobnie powstają w czasie przemian metabolicznych i w czasie rozpadu błon wewnątrzkomórkowych przez czynniki chemiczne znane jako wolne rodniki.
- > **Teoria chemicznych połączeń krzyżowych.** Tu nawiązuje się do zmian na poziomie tkankowym, gdzie włókna kolagenu i elastyny w tkance łącznej tworzą tzw. węzły i wówczas nie działają prawidłowo.
- > **Teoria autoimmunologiczna.** W miarę starzenia się odpowiedź immunologiczna słabnie. Samo osłabienie odpowiedzi immunologicznej może stanowić przyczynę procesu starzenia się.

careexperts.pl/starzenie-sie-organizmu#biologiczne

2. Następnie w luźnej dyskusji kierowanej zapytaj uczniów:

Czy zastanawiacie się czasami nad swoim procesem starzenia się? Jak będziecie się czuć za 40 lat, jak wyglądać za 50?

Kiedy pierwszy siwy włos przyozdobi waszą głowę?

Czy ktoś z was korzystał może z popularnej aplikacji postarzającej swój wizerunek?

Jeśli znajdują się uczniowie, którzy pozytywnie odpowiedzą na te pytania, można zadawać im kolejne:

Jakie miałeś wtedy odczucia, kiedy zobaczyłeś siebie w tej starszej odświeżonej?

Myślisz, że faktycznie będziesz kiedyś tak wyglądać?

Może ktoś ma swój postarzony portret i jest na tyle odważny, żeby pokazać go klasie?

Można dodatkowe pytanie skierować również do tych, którzy świadomie nie skorzystali i dalej nie chcieliby skorzystać z możliwości postarzenia swojego wizerunku:

Dlaczego ta forma luźnej zabawy nie jest dla Ciebie?

3. Prowadzona odpowiednio dyskusja ma uświadomić uczniom, że:
 - > młodość nie trwa wiecznie, choć krótka też nie jest;
 - > teoretycznie proces starzenia się jest dla każdego nieunikniony;
 - > potencjalnie każdy młody człowiek kiedyś zaliczy się do grupy starszego pokolenia.
4. Napisz na tablicy wielkimi literami: OSOBY STARSZE. Zadaniem uczniów jest podanie przykładów dzisiejszego podejścia społecznego do tych osób (np. pogarda i brak zrozumienia przez młodsze pokolenia, młodość jest na topie – starość jest nieatrakcyjna, lekcja wynikająca z historii życia np. żyjących bohaterów narodowych, przykłady do naśladowania, niskie emerytury, skromny tryb życia, samotność, choroby, leki, kwitnące życie towarzyskie – sanatoria, kluby seniora itp.). Wszystkie te przykładowe skojarzenia zapisz na tablicy.
5. W formie krótkiego wykładu podsumuj ten etap katechezy. Zwróć uwagę, że współczesność w bardzo ogólnym znaczeniu dość skrajnie odnosi się do osób ze starszego pokolenia. Z jednej strony, przysługują im różnego rodzaju ulgi i pierwszeństwo odnośnie do niektórych świadczeń, a z drugiej strony borykają się one z szeroko rozumianym brakiem szacunku i zrozumienia ze strony osób od siebie młodszych czy zdrowszych.
Jednak w tej lekcji nie chodzi głównie o to, aby skupiać się nad szerokim podejściem do ludzi w podeszłym wieku. Świat należy zmieniać na lepsze, zaczynając od swojego własnego środowiska.
6. Zaproponuj uczniom, aby poprzez np. sięgnięcie po szkic swojego drzewa genealogicznego z poprzedniej lekcji czy przypomnienie sobie o swoim najbliższym codziennym środowisku, pomyśleli sobie o ludziach starszych,

którzy są obecni w ich codzienności. Możesz zadać uczniom pytania pomocnicze:

Ile mniej więcej jest tych osób w twoim otoczeniu?

Co wiesz o tych osobach (np. czy żyją samotnie, czy dobrze się mają? itp.)

Jakie masz do nich podejście? Czy przejmujesz się ich losem?

| SPOTYKAM |

7. Umieść zdjęcie Wandy Póltawskiej w widocznym dla wszystkich miejscu i poproś jednego z uczniów, aby odczytał świadectwo pewnej nauczycielki zamieszczone w podręczniku.

Wyjaśnij, że to właśnie o tej postaci widocznej na zdjęciu pisała pani Jowita – nauczycielka j. polskiego. Może niektórzy wiedzieli o tym od samego początku, inni się domyślali, a dla jeszcze innych było to zaskoczenie.

8. Bazując na skróconym życiorysie dr Wandy Póltawskiej, przedstaw uczniom najważniejsze wydarzenia z jej życia.

Wanda Póltawska, Wanda Wojtasik, dla znajomych Dusia, od chwili małżeństwa Póltawska, urodziła się w Lublinie dnia 2 listopada 1921 roku jako najmłodsza z trzech sióstr.

Z chwilą wybuchu wojny natychmiast z grupą harcerek zajęła się służbą pomocniczą, przede wszystkim jednak rzuciła się do ratowania książek ze zbombardowanej księgarni. Z nastaniem okupacji przystąpiła od razu do konspiracyjnej walki jako łączniczka, uczestnicząc jednocześnie w tajnym nauczaniu.

W lutym 1941 została aresztowana przez Gestapo i osadzona w więzieniu na Zamku Lubelskim, a 22 września przewieziona do obozu koncentracyjnego Ravensbrück w Meklemburgii, a w marcu 1945 do Neustadt-Gleve, gdzie przebywała do końca wojny, tj. do 8 maja 1945 r.; cudem uratowana, gdyż z powodu wyczerpania głodem wyrzucono ją już do trupiarni. W obozie została zoperowana doświadczalnie przez niemieckich lekarzy w pierwszej grupie ravenbrückich „królików”. Duża grupa polskich więźniarek politycznych była świetnie zorganizowana, szereg doskonałych nauczycieli prowadziło tajne nauczanie, a informacje o operacjach Wanda przysyłała do domu, pisząc atramentem sympatycznym. Po powrocie do domu co noc śnił się jej obóz, spanie stało się męczarnią.

Jedna z nauczycielek poradziła jej spisanie swoich wspomnień. Uczyniła to – i pomogło; a po dwudziestu latach tekst ten wydany został najpierw w Polsce, a potem przetłumaczony na języki: japoński, angielski, niemiecki i włoski: *I boję się snów*. Rzucona z otaczającego ją świata miłości i przyjaźni w atmosferę okrucieństwa gestapowskiego więzienia i hitlerowskiego kacetu nie poczuła nienawiści, tylko ogromne zdziwienie: jak jest możliwe, aby człowiek człowiekowi mógł zadawać takie cierpienia? Postanowiła więc zostać psychiatrą, aby spróbować to zrozumieć i móc ludziom pomagać. Zresztą duża część jej koleżanek obozowych studiowała potem medycynę. Nie mogąc znieść spotkań z rodzinami zabitych koleżanek – którym musiało nasuwać się pytanie: czemu ona wróciła, a tamte zginęły? – rozpoczęła studia medyczne nie w Lublinie, a na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (we wrześniu 1945); ukończyła je w roku 1951. Wyszła z mężem 31 grudnia 1947 i została matką czterech córek.

Pracę lekarza rozpoczęła w szpitalu psychiatrycznym w Kobierzynie koło Krakowa w lutym 1952, a już w kwietniu, otrzymawszy stypendium specjalizacyjne w psychiatrii przeniosiła się do Kliniki Psychiatrycznej Akademii Medycznej w Krakowie, wydzielonej wówczas z Uniwersytetu Jagiellońskiego jako osobna uczelnia, gdzie pozostała do roku 1968, przechodząc kolejne stopnie asystenta, starszego asystenta i adiunkta, ordynatora oddziału, równoległe zaś oba stopnie specjalizacji i doktorat (1964). Przez 18 lat (1954-1972) działała w Poradni Wychowawczo-Leczniczej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Prowadziła badania tzw. „dzieci oświęcimskich” – ludzi, którzy jako dzieci trafili do obozów koncentracyjnych. Opracowała też metodę „psychoterapii obiektywizującej”, opartą na uświadamianiu nieprzystosowanej młodzieży jej miejsca w rodzinie i społeczeństwie.

Zajmowała się też, w oparciu o swe doświadczenia w poradnictwie, wpływem przerywania ciąży na psychikę kobiety oraz wpływem postawy antykoncepcyjnej na współżycie małżeńskie i rodzinne.

Powstały w czasie przymusowych ciężkich prac w obozie uraz kręgosłupa szyjnego wymagał operacji i zaprowadził ją w roku 1967 aż do Honolulu, gdzie praktykował specjalista przeprowadzający tego rodzaju operacje specjalną metodą od przodu. W kwietniu 1969 zwolniła się z Kliniki, aby poświęcić się przede wszystkim poradnictwu małżeńskiemu i rodzinnemu.

Przez 42 lata (1955-1997) wykładała medycynę pastoralną na Wydziale Teologicznym, a potem na Akademii Papieskiej w Krakowie. W latach 1981-84 wykładała też medycynę pastoralną w Instytucie Jana Pawła II przy Uniwersytecie Laterańskim w Rzymie.

W roku 1967 zorganizowała Instytut Teologii Rodziny przy tymże Wydziale i kierowała nim przez 33 lata, szkoląc młode małżeństwa i narzeczonych (dwuletnie studium z comiesięcznymi sesjami) oraz księży. W ten sposób rozpoczęła się jej niejako oficjalna działalność na terenie, który jest odtąd jej podstawową pasją: pomoc w realizacji tego, co Karol Wojtyła – Jan Paweł II uznał za najważniejsze zadanie współczesne: uzdrowienie, uczynienie szczęśliwą i świętą ludzką rodzinę. Pracowała na tym polu nieustraszenie, tak w Polsce, jak na płaszczyźnie międzynarodowej. Napisała w związku z tym szereg prac o przygotowaniu do małżeństwa i o właściwej postawie wobec współżycia płciowego.

Zawsze była gotowa pomagać ludziom, przede wszystkim małżeństwom w kryzysie i, naturalnie, jako psychiatra, osobom mającym kłopoty ze swoją psychiką – i nigdy nie traktowała tego jako czegoś, za co wystawia się rachunki.

| POZNAJĘ |

9. Na kartach Biblii osoby starsze odgrywały również wielką i niezastąpioną rolę w historii zbawienia. Jedną z takich postaci jest Symeon. Człowiek ten dostał od Boga pewną obietnicę oraz zadanie przekazania prorocstwa Maryi i Józefowi. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu z Ewangelii wg św. Łukasza 2, 25-35.
10. Zarówno postać pani doktor Wandy Póltawskiej, jak i przykład biblijnej postaci Symeona są przykładem dla młodszych pokoleń, że:
 - > nie należy w młodości uciekać od starości, ale czerpać z niej mądrość i naukę;
 - > osoby starsze, mają nam wiele do przekazania i przez nie też mówi do nas Bóg;
 - > nie można zatem patrzeć na starszych od siebie jak na odrealnione, czasami nie potrzebne osoby, które nic nie wiedzą o życiu młodych czy o funkcjonowaniu współczesnego świata;

- > osoby starsze tworzą różne społeczności, w których żyjemy i patrzą na daną rzeczywistość często inaczej niż młodzi, ale to niekoniecznie oznacza, że gorzej czy lepiej. Po prostu inaczej, a to nierzadko jest bardzo ubogające.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

11. Franciszek w niejednej już swojej wypowiedzi odnosi się do osób starszych. Zewnętrznie można odczuć, że papieżowi bardzo na nich zależy i że odnosi się on z należytych szacunkiem do seniorów. W końcu sam się też do nich już zalicza.

Poproś jednego z uczniów o odczytanie wypowiedzi papieża Franciszka.

12. Podsumowaniem może być jeszcze pewna anegdota z jednego z wykładów księdza Pawlukiewicza

Wchodzi grupka młodych chłopaków do jednego z miejskich zatłoczonych autobusów. Niektóre miejsca w pojeździe są pozajmowane przez osoby starsze. Jeden z młodzieńców po rozejrzeniu się po autokarze mówi do kolegi: powinni coś takiego wymyślić, co po rozpyleniu dobiłoby tych staruchów, wtedy mielibyśmy gdzie siedzieć. Po chwili wstaje starsza pani, która szykuje się do wyjścia z autobusu. Podchodzi do chłopców i mówi: nie martwcie się, jak wy będziecie starzy, to na pewno już coś takiego wymyślą.

| MODLĘ SIĘ |

13. Poproś uczniów, aby pomyśleli o jednej konkretnej starszej osobie ze swojego środowiska i powierzyli ją Bogu w modlitwie, wykorzystaj tę zamieszczoną w podręczniku.

34 |

ŻYCIE CZŁOWIEKA JEST ŚWIĘTE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że świętość życia człowieka wynika z tego, że każda osoba ludzka pochodzi od Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że samo słowo życie dotyka różnych płaszczyzn ludzkiej egzystencji;
- > potrafi odpowiedzieć na pytania: jaką wartość ma ludzkie życie i kto jest Jego Panem?
- > na podstawie **Biblii**, swojej historii życia lub innych osób, potrafi wyjaśnić, dlaczego życie każdego człowieka jest święte;
- > wie, że Bóg może czynić wielkie dobro przez każdego człowieka nawet będącego w śpiączce itp.
- > rozumie, że żaden człowiek nie ma prawa do wartościowania życia ludzkiego.

Postawy: uczeń broni zagrożonego życia.

Metody i techniki: swobodna medytacja, dyskusja kierowana, wykład, praca z podręcznikiem, świadectwa.

Środki dydaktyczne: odtwarzacz CD, podręcznik, Biblia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności zaprosz uczniów do odsłuchania piosenki zespołu Casting Crowns pt. *Who Am I*. Uczniowie w trakcie słuchania mają zastanowić się nad swoim życiem.

Następnie poproś, aby chętni uczniowie podzielili się swoimi przemyśleniami. Jakie skojarzenie odnośnie do ich życia były pierwsze? O czym pomyśleli? Nawet jeśli nikt z klasy nie będzie chętny do podzielenia się swoimi przemyśleniami, zaznacz, że każdy z uczestników lekcji mógł w tym samym czasie pomyśleć o przeróżnych aspektach swojego życia. Jedni odpowiadali na pytanie: kim jestem, inni – dokąd zmierzam, jeszcze inni – czym się w życiu kieruję. Może ktoś zadał sobie pytanie: jak długo będę żył?

To doświadczenie ma doprowadzić do wniosku, że samo słowo życie dotyczy każdego człowieka i dotyka rozmaitych płaszczyzn ludzkiej egzystencji.

2. Przeczytaj uczniom przetłumaczony refren piosenki i przedstaw cel lekcji, który będzie próbą odpowiedzi na pytania:

Jaką wartość ma moje życie i innych osób?

Kto jest moim Panem?

| SPOTYKAM |

3. Nie jest łatwo tylko teoretycznie odpowiedzieć na pytanie: jaką wartość ma moje życie i do kogo ono należy. Odpowiedzi na nie trzeba przede wszystkim szukać stale w swojej historii życia, w spotkaniu z drugim człowiekiem i doświadczeniach, które po ludzku zupełnie wymykają się spod kontroli. Przykładem może być trudna historia znanej aktorki Ewy Błaszczyk, której to córka Ola wiele lat temu zapadła w śpiączkę na skutek zachłyśnięcia się tabletką. Z jednej strony wydarzenia takie jak to stają się dowodem dla nas, że życie ludzkie może być niekiedy bardzo ulotne. Z drugiej strony są one trudną lekcją i szansą do docenienia i odkrywania prawdy właśnie o życiu.
4. Pani Ewa skorzystała z tej lekcji życiowej pomimo wielkiego bólu matki, który pewnie mocno ją nie raz paraliżował. W jednym z wywiadów z tą niezwykłą kobietą, aktorka dzieli się swoimi spostrzeżeniami odnośnie do wartości życia, które odkryła z lekcji swojej osobistej historii.
5. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu wywiadu z podręcznika. Pozostali uczniowie mają w tym czasie dostrzec wartości, które składają się na życie, a o których wspomina pani Błaszczyk (np. podjęcie i doświadczenie trudu codzienności; doświadczenie bezsilności; sens życia pomimo; otwarcie się na Boga przez uczucia i modlitwę; wiara; szukanie

odpowiedzi na trudne pytania w wydarzeniach swojego życia; otwarcie się na pomoc; nadzieja; przewartościowanie swoich priorytetów dla osoby, którą się kocha; poświęcenie dla miłości, otwarcie się na inicjatywę pomocy dla innych; inwestowanie szczególnie w życie itp.). Pomóż uczniom dostrzec te wartości w rozmowie kierowanej.

6. Podsumowując ten etap lekcji, podkreśl, że Bóg nie przekreśla człowieka czy wartości jego życia ze względu na np. ból, cierpienie, kalectwo, biedę itp. On na tych doświadczeniach chce budować dobro i przypomnieć, że życie człowieka jest wielką wartością „pomimo”. To Bóg stworzył człowieka, to od Niego człowiek pochodzi, to od Niego ma życie i to życie święte. Nawet jeśli komuś czyjeś życie wyda się bezsensowne, nigdy nie będzie ono takie dla Boga. Tę prawdę można zauważyć w życiu córki pani Błaszczuk – Oli. Jak wiele zdołał Pan Bóg. Sama jej mama w wielu innych wywiadach podkreślała, że to właśnie dla Oli stworzyła fundację *Akogo* i wybudowała klinikę „Budzik”.

| POZNAJĘ |

7. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu z Pisma Św. – wskreszenie córki Jaira.

Wyjaśnij uczniom, opierając na tym fragmencie z Pisma Świętego, że to Bóg jest Panem życia i śmierci. Dwunastoletnia córka Jaira umarła. Ci, świadkowie, którzy byli obecni przy jej odejściu, nie mieli co do tego wątpliwości. Po ludzku to był ewidentny koniec życia tej dziewczyny. Czytając tę historię, można przemyśleć wiele różnych wątków np. o miłości rodzicielskiej, wierze, ludzkim bólu, rozpaczycy itp. Tu jednak faktem jest, że Jezus wskrzesza tę dziewczynę, bo jest Panem życia, a żadnemu człowiekowi nigdy się to nie udało i nie uda.

8. Dla wielu ludzi życie córki Ewy Błaszczuk czy córki Jaira przestało mieć wartość. Jak wiele osób współcześnie wyśmiewa tych, którzy walczą o życie każdego i są otwarci na działanie Boga w tym aspekcie. Zaproponuj, aby uczniowie zastanowili się, czy w swoim środowisku spotkali się z historią *codu życia*. Może ktoś chętny będzie na tyle odważny, aby się nią podzielić.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

9. Zaproś uczniów do pracy z podręcznikiem. Ich zadaniem będzie samodzielne przeczytanie z podręcznika punktów – z działów ODKRYWAM i UTRWALAM. W trakcie lektury uczestnicy mają wybrać jedno zdanie, które wydaje im się najistotniejsze na dzisiaj.
10. Chętni uczniowie dzielą się ważnymi dla nich zdaniami z podręcznika. Podsumowują oni w ten sposób lekcję.

| MODLĘ SIĘ |

11. Zaproś uczniów do modlitwy, włączając ponownie utwór zespołu Casting Crowns pt. *Who Am I*.

35 |

„NIE ZABIJAJ” – CO TO WŁAŚCIWIE OZNACZA?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że życie ludzkie jest człowiekowi dane i zadane.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że dobro dane sobie lub drugiemu człowiekowi służy szeroko rozumianemu życiu;
- > wie, że życie wymaga troski a czasem i wielkiego poświęcenia;
- > potrafi szczegółowo wyjaśnić znaczenie piątego przykazania;
- > w momentach zagubienia wie, że należy kierować się tym co o życiu mówi Biblia oraz osoby, które starają się żyć wskazaniami Pisma Św. na co dzień;
- > wie, że warto walczy o każde życie bez wyjątku.

Postawy: uczeń wykazuje troskę o zdrowie i życie własne oraz innych

Metody i techniki: pisanie dobrych uczynków, dyskusja kierowana, wykład, rachunek sumienia, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: kartki samoprzylepne, 2 pudełka (jedno z napisem BLIŻNI, drugie z napisem JA), tablica, podręcznik, Pismo Święte, odtwarzacz CD, prezentacja.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności rozdaj uczniom po dwie karki samoprzylepne. Następnie poproś ich, aby na jednej z nich napisali,

co dobrego w ostatnim czasie uczynili dla jakiejś osoby. Po wykonaniu tego zadania chętny uczeń zbiera te zapisane kartki do małego pojemnika z napisem „BLIŹNI”. Na drugiej kartce uczestnicy mają napisać, co w ostatnim czasie zrobili dobrego dla siebie. Te karteczki również zbiera któryś z uczniów do pudełeczka z napisem „JA”.

2. Słowa: BLIŹNI i JA również są zapisane na tablicy drukowanymi literami. Odczytaj dobre uczynki uczniów wobec drugiego człowieka i naklej je pod napisem: BLIŹNI. Te same czynności wykonaj względem drugiego pudełka z napisem JA.
3. W podsumowaniu tego zadania, podkreśl, że z różnorodności uczynków względem siebie samego czy drugiej osoby wynika fakt, że życie człowieka składa się z bardzo wielu aspektów np. jedni zadbali o zdrowie, inni pomogli komuś w zrozumieniu matematyki, jeszcze inni w końcu się wyspali lub posłuchali dobrej muzyki itp. Prawda ta jasno i wyraźnie pozwala wysnuć jeszcze jeden wniosek. Przez to, że człowiek daje jakieś dobro sobie lub komuś innemu, pośrednio dba o życie, a niekiedy i bezpośrednio je ratuje. Kiedy więc ludzie słyszą przykazanie *nie zabijaj*, to faktycznie nie będzie ono dotyczyło jedynie utraty życia fizycznego. Przecież zabić w samym człowieku można bardzo wiele.
4. Poproś uczniów, aby podczas dyskusji kierowanej wskazali, jakie płaszczyzny w człowieku można zniszczyć (np. zdrowie, psychikę, dobre imię, samopoczucie, poczucie człowieczeństwa, godność, wartość itp.) Przykłady te również są naruszeniem tego przykazania. Patrząc jednak na wielorakość dobra zapisanego na tablicy, można spróbować odpowiedzieć na pytanie:

O jaką sferę życia zadbał - lub nawet uratował - mój uczynek względem siebie lub drugiej osoby?

Pozwól uczniom na przemyślenie tego pytania w ciszy własnego sumienia.

| SPOTYKAM |

5. Troska o życie czasem może przerodzić się też w walkę o nie. Przykłady często nawet bardzo znanych osób cieszących się autorytetem w danej dziedzinie pokazują wiele nieścisłości w trosce o życie, sięjąc zamęt. Pomocy warto szukać wtedy po prostu w Ewangelii, która jest aktualna

w każdym czasie oraz w przykładach tych osób, które w walce o życie kierują się nią na co dzień. Jedną z nich jest ks. Tomasz Kanclarczyk – pomysłodawca i prezes Fundacji Małych Stópek oraz współorganizator szczecińskiego Marszu Dla Życia. Od wielu lat pomaga osobom potrzebującym, a szczególnie kobietom stojącym przed dramatycznymi decyzjami odnośnie do życia ich dzieci. W książce *Chodzi mi o życie*, która jest obszernym wywiadem z księdzem Tomkiem, można przeczytać, w jaki sposób żyć i pozwalać żyć innym.

Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu wypowiedzi tego księdza zamieszczonej w podręczniku.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Zaznacz, że sam Jezus odnośnie do obrony życia ludzkiego był nie raz wystawiany na próbę. Jednak Jego postawa zawsze bezwzględnie broniła dobra danych osób, a tym samym i ich życia. Poproś, aby chętny uczeń odczytał fragmenty Ewangelii wraz z komentarzami.

7. Poproś uczniów, aby jeszcze raz spojrzeli na tablicę. Zadaniem katechizowanych jest ogólne zastanowienie się nad pytaniami:

Ile to całe dobro kosztowało np. czasu, wysiłki, pieniędzy itp.?

Czy było warto to dobro sobie lub komuś ofiarować?

Czy ja chcę, dobro otrzymywać od innych?

| UTRWALAM |

8. Przeczytaj uczniom podsumowanie w formie rachunku sumienia znajdujące się w podręczniku.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie katechezy odmówcie wspólnie modlitwę, możecie skorzystać z tej, która została zamieszczona w podręczniku.

36 |

„JESTEŚCIE ŚWIĄTYNIĄ DUCHA ŚWIĘTEGO”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że są **miejscem** zamieszkania Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potrafi wyjaśnić pojęcie świątyni;
- > umie wymienić elementy, które składają się na główne wyposażenie świątyni jako budowli i wyjaśnić ich przeznaczenie;
- > rozumie, że świątynia ma dwa wymiary: fizyczny i duchowy;
- > wie, że człowiek w swojej relacji z Bogiem potrzebuje świątyni jako budynku i świątyni duchowej, którą jest on sam;
- > potrafi wymienić cechy charakterystyczne dla tych dwóch wymiarów świątyni;
- > rozumie poprzez świadectwo św. Franciszka z Asyżu, że świątynia materialna i duchowa uzupełniają się i przenikają w życiu osoby wierzącej;
- > wie, że świątynia w tych dwóch wymiarach jest człowiekowi dana i zadana.

Postawy: troszczy się o czystość serca.

Metody i techniki: projektowanie wewnątrz; prezentacja prac projektowych, wykład, dyskusja kierowana, praca z tekstem, osobista refleksja.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Świąte, kartki A4 z pustym wnętrzem świątyni, plakat z rysunkiem kościoła i ze szkicem człowieka, trzy zdjęcia Świątyni: pierwsze – świątynia w stanie budowy; drugie – piękne wykończona i przyozdobiona świątynia; trzecie – ruina świątyni.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu się z klasą i sprawdzeniu obecności przypomnij uczniom ogólne pojęcie świątyni.

Świątynia jest przede wszystkim miejscem *kultu religijnego*.

2. Następnie poproś uczniów, aby wszyscy użyli swojej wyobraźni i spróbowali być przez chwilę architektami wewnątrz. Rozdaj każdemu uczniowi kartkę A4 z narysowanym wnętrzem świątyni, która w środku jest zupełnie niezagospodarowana. Zadaniem uczniów jest swobodne rozmieszczenie niezbędnych elementów, które w świątyni (kościół katolickim) powinny się znaleźć. To zadanie uczniowie mogą wykonać w parach. Następnie chętni uczniowie prezentują swoje zaprojektowane wnętrza.
3. W podsumowaniu tej części lekcji wyjaśnij, że przy wykonywaniu tego zadania uczniowie mogli sugerować się różnymi rzeczami, np. jedni mogli za wzór obrać sobie swoje świątynie parafialne i umieścić wszystkie elementy, które się akurat w nich znajdują; inni może dodali jakieś przedmioty, które w kościołach katolickich są zupełnie niespotykane, a wg nich dobrze, żeby się znalazły; a jeszcze inni niektóre rzeczy celowo usunęli np. ambonkę, bo kojarzy im się ona z nudnymi kazaniami. Każdy jednak raczej zdaje sobie sprawę, że główne elementy wyposażenia kościoła to: ołtarz, ambona, boczne ławki przy prezbiterium, chrzcielnica i konfesjonał. W każdym z tych miejsc dokonuje się wyjątkowe spotkanie człowieka z Bogiem, np. konfesjonał to miejsce prośby o przebaczenie i przyjęcie go; ołtarz to miejsce spotkania z największym darem Miłości; chrzcielnica to miejsce stawiania się dzieckiem Bożym itp. Bóg wybrał jeszcze jedno niezwykle miejsce na spotkanie – wzniesienie swojej świątyni. Tym miejscem jest **człowiek**.

| POZNAJĘ |

4. W formie krótkiego wykładu wyjaśnij uczniom słowa św. Pawła w Pierwszym Liście do Koryntian odnośnie do tego, że to my *jesteśmy świątynią Ducha Świętego* – Bożym domem.

Jako nawrócony Żyd św. Paweł określając swoich słuchaczy jako świątynię Ducha Świętego, nawiązuje w tym względzie do Świątyni Jerozolimskiej, która w jego życiu zajmowała znaczące miejsce. Nawet po przejściu z judaizmu na chrześcijaństwo, wstępował do niej, aby się modlić. Jednak jako człowiek ochrzczony był całkowicie przekonany, że: *Bóg, który stworzył świat i wszystko, co w nim istnieje, On, który jest Panem nieba i ziemi, nie mieszka w świątyniach ręką zbudowanych...*

Dlatego też Apostoł po swojej przemianie był całkowicie przekonany, że miejscem mieszkania Boga jest człowiek ochrzczony, a nie wzniesiona budowla.

Czyż nie wiecie, że jesteście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was? Jeżeli ktoś zniszczy świątynię Boga, tego zniszczy Bóg. Świątynia Boga jest świętą, a wy nią jesteście.

| ODPOWIADAM |

5. Zadaj uczniom pytanie: *czy myślicie czasem o sobie, że jesteście domem Boga – Jego Świątynią – Jego Kościołem?*

Po chwili kolejne pytanie: *czy w takim razie człowiek potrzebuje w ogóle kościoła jako budynku?* Na to pytanie odpowiada papież Franciszek w jednej ze swoich homilii.

6. Poproś jednego z uczniów, aby przeczytał tekst z podręcznika. W tym czasie umieść na jednej połowie tablicy rysunek lub zdjęcie kościoła, na drugiej zaś szkic człowieka. Po przeczytaniu określonej treści z podręcznika uczniowie mają za zadanie wskazać cechy kościoła jako budowli i człowieka jako Świątyni, na które wskazuje papież. Dane cechy wymienione przez uczestników osoba do tego wyznaczona nanosi w odpowiednie miejsca na tablicy obok właściwego rysunku.
- > Świątynia jako budynek – miejsce modlitwy i adoracji Boga; miejsce sprawowania sakramentów i spotkania z braćmi i siostrami w wierze; miejsce, które wymaga zadbania;
 - > Świątynia, którą jest człowiek – miejsce spotkania z Bogiem i adorowania Go; miejsce szukania Boga, słuchania Go i pójścia za Nim; miejsce, które wymaga oczyszczenia; miejsce przyjmowania sakramentów.

| SPOTYKAM |

7. Z łatwością można zauważyć wielkie, wręcz bliźniacze podobieństwo tych dwóch świątyń: materialne i duchowe. Jedna i druga jest człowiekowi bardzo potrzebna na drodze wiary, relacji z Bogiem. Można to zobaczyć w historii znanej świętej postaci, jaką jest Franciszek z Asyżu, który to w dosłownym rozumieniu wezwania Bożego zaczął odbudowywać kościoły. Ten zewnętrzny akt na drodze wiary Franciszka stał się drogą do przemiany wnętrza Świątyni, którą był on sam.

Poproś jednego z uczniów o odczytanie tekstu z podręcznika o świętym Franciszku z Asyżu.

W postępowaniu tzw. *biedaczyny z Asyżu* można jeszcze wyciągnąć następujące wnioski:

- > Pan Bóg, pomimo że Franciszek nie od razu zrozumiał Jego wolę, pozwolił mu ją odkryć przez pracę dla kościoła jako budynku;
- > przemiana wewnętrzna świętego zmieniła również jego zewnętrzne postępowanie;
- > zmiany dokonane we Franciszku miały również wielki wpływ na wspólnotę Kościoła.

| UTRWALAM |

8. Przedstaw klasie trzy wybrane przez siebie zdjęcia Świątyni: pierwsze – świątynia w stanie budowy; drugie – piękne wykończona i przyozdobiona świątynia; trzecie – ruina świątyni. Poproś uczniów, aby przyglądając się tym zdjęciom, odpowiedzieli, która z tych budowli odzwierciedla ich duchowy dom dla Boga.

Jeśli uczestnicy utożsamiają się ze świątynią, która jest dopiero co w budowie, mogą zastanowić się np. nad tym, jakie elementy już w niej są, a jakich jeszcze brakuje? Ci, którzy widzą się bardziej przy drugiej fotografii, mogą zadać sobie pytanie: o które miejsca dbam w niej szczególnie, a które może są trochę zaniedbane. Natomiast tym, którzy widzą swój dom dla Boga jako ruinę, warto przypomnieć, że kiedyś ta budowla była piękna i że każda ruina może być darem i drogą ku przemianie.

9. Warto w tym wszystkim pamiętać, że Bóg z miłości do człowieka nie gardzi żadnym miejscem. Czy to świeża, niewykończona budowla, czy to ruina. Jednak trzeba również pamiętać, że Bóg nie potrzebuje piękna dla siebie tylko pragnie piękna dla nas. To nasza relacja z Bogiem wyposaża nas w to piękno. Podsumowując, można stwierdzić, że coraz to większa zażyłość z Bogiem sprawia, że nasze wnętrze jest coraz piękniejsze.

| MODLĘ SIĘ |

10. Lekcję zakończcie wspólną modlitwą, możesz skorzystać z propozycji zamieszczonej w podręczniku lub z innej, w której modlimy się o Kościół.

37 |

KOCHAJ I CZYŃ CO CHCESZ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, czym jest prawdziwa miłość, i że potrzebuje ona rozwoju.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że powinien kształtować w sobie zdolność do kochania odpowiedzialnie;
- > umie podać różna rodzaje miłości;
- > potrafi wskazać przykładowe karykatury miłości;
- > wie, że miłość domaga się całościowego zaangażowania człowieka;
- > wie, że Bóg jest **Miłością**;
- > rozumie, że miłość jest wartością najważniejszą, która dotyczy każdego człowieka.

Postawy: uczeń podejmuje walkę z postawami zagrażającymi szczęściu.

Metody i techniki: tworzenie pojęcia (śnieżna kula), dyskusja kierowana, praca z tekstem, wykład, wyciąganie wniosków.

Środki dydaktyczne: karta A0, tablica, podręcznik, Biblia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy zaprosz uczniów do modlitwy rozpoczynającej katechезę, a następnie wspólnego ułożenia definicji **miłości**. Na samej górze

białej kartki najlepiej A0 napisz zdanie: MIŁOŚĆ to... – i podaj ją uczniowi siedzącemu w pierwszej ławce. Zadaniem tej osoby jest wpisanie cech, które wg niej składają się na miłość. Kartka ta wędruje kolejno do innych uczestników, którzy mają brakujące cechy miłości. Po wykonaniu tego zadania przeczytaj stworzoną definicję miłości klasie.

2. Podsumowując to zadanie, zaznacz, że:
 - > może dla kogoś jest to jeszcze definicja niepełna
 - > może ktoś z niektórymi wypisanymi cechami miłości się nie zgadza i chciałby je wykreślić
 - > może ktoś jeszcze inny przyjmuje wszystko, jak jest i niczego mu w tej definicji nie brakuje ani niczego nie chciałby odrzucić itp.

Dzięki tej metodzie można wysnuć wniosek, że rozumienie miłości nie dla wszystkich jest takie samo. Jednak patrząc na wątki filmowe, teksty piosenek, tematykę malarstwa, można stwierdzić, że głównie kręcą się one wokół wartości, jaką jest właśnie miłość. Wynika to z faktu, że owa miłość dla człowieka jest ogromnie ważna. Każdy przecież chce być kochany i kochać.

| SPOTYKAM |

3. Poprzez np. brak wiedzy, pychę, złe wybory, krzywdy człowiek czasem się gubi w pojmowaniu czy rozumieniu miłości. Patrząc na swoje osobiste doświadczenia czy przykłady innych osób, poproś uczniów, aby spróbowali odpowiedzieć na pytanie: z czym można dzisiaj pomylić miłość? W dyskusji kierowanej mogą paść takie przykładowe odpowiedzi: z przyzwyczajeniem, z uzależnieniem od kogoś, z cielesnością, z błędnym wyobrażeniem o kimś, z zauroczeniem itp.
4. Dlatego niemalże codziennie człowiek powinien przypominać sobie czym jest prawdziwa miłość i do niej dążyć, a nie np. zgadzać się w swoim życiu na jej karykaturę. Drogą do owego przypomnienia może być dobra i mądra literatura, tak jak np. *Mały Książę*.
5. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu książki pt. *Mały Książę*, który to opisuje pożegnanie Małego Księcia z Lisem. Zadaniem pozostałych uczniów jest wyłowienie z tekstu cech miłości, które zostają zapisane na tablicy (poświęcić życie, mieć większe znaczenie niż inni, przyjaźnić

się, ochraniać, dawać bezpieczeństwo, słuchać, poświęcać czas, oswajać, patrzeć sercem, brać odpowiedzialność).

| POZNAJĘ |

6. To była piękna, prawdziwa i pouczająca wizja miłości autora książki. Sam Pan Bóg natomiast pokazuje człowiekowi, że ludzkie pragnienie miłości wręcz wtapia się w realizację danego nam przez Boga przykazania miłości. Ta realizacja ma obejmować całego człowieka, który w przeżywanie miłości, czy to do siebie samego, czy to do bliźniego, czy wreszcie do samego Boga, ma za zadanie zaangażować swoje: ciało, uczucia, rozum, wolę i duszę. Można o tym przeczytać w wielu miejscach Biblii. Jednym z nich jest Ewangelia wg św. Marka. Prowadzący prosi jednego z uczniów o odczytanie tego tekstu z Pisma Św.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

7. W formie, krótkiego wykładu wyjaśnij uczniom, że zdolność do kochania nie jest nikomu dana w gotowej formie. Miłość zatem domaga się konkretnego rozwoju i niemałego zaangażowania. Każdy człowiek na różnych etapach swojego życia musi na drodze ku swojej dojrzewającej miłości kierować się przede wszystkim:
 - > rozumem – który pozwala poznawać siebie i drugiego człowieka;
 - > wolą – która chce dobra i inspiruje do jego wykonania;
 - > duszą (sercem) – która podczas modlitwy czerpie z miłości Boga i pomaga tę miłość: przyjmować, odkrywać i coraz bardziej ją rozumieć.
8. Warte jest zauważenie również tego, o czym pisał papież Benedykt XVI w swojej pierwszej encyklice *Deus caritas est*, którą to poświęcił w całości właśnie miłości. Już w pierwszych jej punktach może uporządkować sobie wiedzę o tej najważniejszej wartości, odkrywając jej rodzaje, które, jak przypomina papież, pochodzą od samego Boga. Oto one:
 - > *philia* – miłość przyjacielska,
 - > *eros* – miłość cielesna,
 - > *agape* – miłość oparta na odpowiedzialności i wyrzeczeniu,
 - > *caritas* – miłość, w której człowiek oddaje się zupełnie drugiej osobie.

9. Powróć do wcześniejszej definicji, którą klasa stworzyła na początku lekcji. Następnie wywieś ją w widocznym miejscu klasy lekcyjnej i do słowa MIŁOŚĆ dopisz słowo PRAWDZIWA. Zadaniem uczniów jest zapisanie brakujących cech tej wartości lub wykreślenie tych, które może jej zaprzeczają. Zaznacz, że cech tych na pewno jest więcej. Mogą być one odkrywane przede wszystkim w niezwyklej, czystej i prawdziwej relacji miłości Boga do człowieka, bo to właśnie On sam jest tą Miłością.

| MODLĘ SIĘ |

10. Zaproś uczniów do modlitwy i głośno pomódl się swoimi słowami za uczniów, aby doświadczyli prawdziwej miłości i aby sami potrafili taką dawać. Możesz skorzystać też z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

38 |

TROSKA O NAJBLIŻSZYCH BLIŹNICH (RODZINA)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom wie, że troska o najbliższych z jego otoczenia jest wyrazem miłości i gotowości niesienia im pomocy.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że wobec otaczających nas osób nie można przechodzić obojętnie;
- > wie, że postawa troski o najbliższych jest owocem wychowania serca, które powinno być blisko potrzebujących;
- > wie, że służąc bliźniemu, służy się równocześnie samemu Bogu;
- > wie, że zaniedbując bliźniego, zaniedbuje się również Boga;
- > potrafi wskazać, jakie czynniki pomogły i pomagają mu troszczyć się o bliźnich;
- > potrafi wymienić uczynki miłosierdzia: co do ciała i co do duszy;
- > rozumie, że nawet mała codzienna troska o innych jest bardzo ważna i może być drogą do coraz większych dzieł miłosierdzia.

Postawy: uczeń wykazuje troskę o zdrowie i życie własne oraz innych.

Metody i techniki: obserwacja i wnioski z niej wynikające, dyskusja kierowana, wykład, rozmyślanie nad fragmentem biblijnym, autorefleksja.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte, kartki A5 z naszkicowaną drogą, odtwarzacz CD.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po sprawdzeniu obecności i przywitaniu klasy poproś, aby uczniowie krótko przyjrzeni się osobie, z którą siedzą w ławce. Następnie zachęć określone pary osób, aby spróbowały na podstawie swoich obserwacji z ostatnich kilku godzin, ocenić nastrój swojego kolegi czy koleżanki z klasy. Chętni uczniowie dzielą się swoimi wnioskami. Natomiast zadaniem osoby obserwowanej jest odpowiedzenie na pytanie: czy jej sąsiad z ławki trafnie zaobserwował jej nastrój?

Możesz zadawać pomocnicze pytania:

Czy wiesz, czym nastrój twojego sąsiada jest spowodowany?

Czy wg ciebie to jest osoba, która na dzisiaj potrzebuje jakiejś pomocy?

Jeżeli tak, to, czy ty jesteś w stanie tej pomocy jej udzielić?

A może ona może pomóc tobie?

| SPOTYKAM |

2. Celem tej części lekcji jest uświadomienie sobie tego, że w naszej codzienności napotykamy twarze wielu, często bliskich nam osób, które przeżywają trudności. Nie możemy przechodzić obok nich obojętnie. Trzeba nam tak wychowywać nasze serca, aby były one poruszone do współczucia i były blisko tych, którym możemy pomóc.

Jest przecież tak wiele możliwości. Można nieść pomoc: finansową, emocjonalną, fizyczną czy duchową. Przykładów można tutaj mnożyć wiele: możemy podzielić się śniadaniem z kimś, kto po prostu zapomniał go zabrać z domu; pomagać biednym, wspierając finansowo jakieś dzieło im poświęcone; okazać przyjaźń nowej osobie w sąsiedztwie czy klasie; zadbać o porządek w mieszkaniu starszej osoby; odwiedzić chorego w szpitalu; zaprosić do wspólnoty kogoś, o kim wiemy, że potrzebuje Boga i środowiska Jego przyjaciół; pocieszyć kolegę, który dostał kosa od dziewczyny.

Człowiek może dokonywać małych i dużych aktów pomocy, zgodnie z jego realnymi predyspozycjami. Jednak nigdy nie powinien on rezygnować

z niesienia dobra tylko z tego powodu, że obecnie nie potrafi dokonywać rzeczy na tzw. szeroką skalę.

| POZNAJĘ |

3. Troska o najbliższych jest wyrazem miłości i gotowości niesienia im pomocy. Jeszcze inaczej – to gotowość do służenia.

My wszyscy powinniśmy być chętni do służby bez względu na nasz dochód, wiek czy pozycję społeczną. Niektórzy ludzie uważają, że służenie jest powinnością tylko biednych i pokornych. Inni ludzie myślą, że służba jest obowiązkiem tylko bogaczy. Jednak sam Jezus nauczał inaczej. Zatem zobaczyć i zrozumieć, na czym polega służba bliźniemu, a przez niego i samemu Bogu, można poprzez lekturę Pisma Świętego.

4. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu z Ewangelii wg św. Mateusza: Mt 25, 34-40.

Widać wyraźnie, że sam Bóg utożsamia się z potrzebującymi. W tej prawdzie nie ma żadnej przenośni, metafory itp. Przypominając sobie lekcję o tym, że człowiek jest mieszkaniem Boga, można powiedzieć, że kiedy niósł pomoc drugiemu, służył mu, troszczył się o niego, w tym samym momencie robił to dla Boga.

Poproś uczniów, aby w chwili ciszy spojrzeli samodzielnie na odczytany wcześniej fragment z Pisma Świętego i przypomnieli sobie konkretnie komu i kiedy nieśli którąś z pomocy wymienioną w tym fragmencie. Następnie podkreśl, że w tych wspomnianych chwilach równocześnie służyli oni Bogu. Zadaniem uczniów jest również przypomnieć sobie te chwile, kiedy zaniedbali kogoś potrzebującego ze swojego otoczenia. Wtedy również trzeba się zmierzyć z prawdą, która jest wyśpiewywana w piosence: *Wszystko to, czegoś my im nie uczynili, tegośmy i nie uczynili Mu, swojemu Bogu.*

5. Wyjaśnij uczniom, że wiele dróg prowadzi do potrzebujących, na wiele również sposobów otwiera się na nich oczy. Na przykładzie znanej świętej, można zaobserwować, jakie czynniki w jej historii życia przyczyniły się do troski o ludzi i rzeczywistej niesienia im pomocy.

| ODPOWIADAM |

6. Chyba nie ma osoby, która by nie słyszała o słynnej misjonarce Matce Teresie z Kalkuty i dziełach, które dzięki niej powstały, dla tych *najmniejszych*. Poproś chętnego ucznia, aby przeczytał fragment biografii tej Świętej. Już na pierwszy rzut oka widać, że w przypadku tej zakonnicy: wychowanie, zauważanie i zarządzenie potrzebom osób towarzyszącym jej w codzienności, nawet pomimo własnych trudności, stało się jej drogą do wielkich dzieł miłosierdzia.
7. Zachęć uczniów do refleksji nad swoją drogą ku trosce o najbliższych ze swojego otoczenia. Każdy uczestnik otrzymuje kartę A5 z naszkicowaną drogą. Zadaniem ucznia jest wypisanie wzdłuż tej drogi czynników, które w jego życiu pomogły lub pomagają mu troszczyć się o innych.

Chętni uczniowie mogą podzielić się swoim wykonanym zadaniem na forum klasy.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Katechizm Kościoła Katolickiego utrwała i systematyzuje naukę o trosce i służbie, tzw. uczynkach miłosierdzia, które możemy ofiarować najbliższym nam osobom, i których to oczekuje od nas Pan Bóg. Poproś chętną osobę o odczytanie 2447 punktu Katechizmu. Następnie dodaj, że częste przypominanie sobie o tych przed chwilą przeczytanych uczynkach miłosierdzia, może stać się motorem napędowym do ich wypełniania. Może więc warto podjąć wyzwanie już dziś. Odczytaj zadanie dodatkowe z podręcznika i zachęć uczniów do wykonania polecenia.

| MODLĘ SIĘ |

9. Formą modlitwy na zakończenie może być wsłuchanie się w słowa piosenki zespołu NieMaGoTu pt. *Biada*.

39 |

MIĘDZY SZACUNKIEM A WIERNOŚCIĄ BOŻEJ PRAWDZIE (MORALNA OCENA HOMOSEKSUALIZMU)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że akt płciowy jest zastrzeżony dla mężczyzny i kobiety i że prawda ta wynika z prawa Bożego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie, że prawdy odnośnie do poszczególnych wartości trzeba szukać najpierw w Bogu;
- > wie, że w drugim opisie stworzenia człowieka przedstawiona została wyjątkowa i niezwykle intymna relacja, którą Pan Bóg zastrzegł jedynie dla związku mężczyzny i kobiety;
- > potrafi poprzez czytanie fachowej literatury i wsłuchania się w prawdy kompetentnych osób, które pracują z osobami homoseksualnymi, osiąść odpowiednią wiedzę wobec tego zagadnienia i wysnuć prawdziwe wnioski odnośnie do moralnej oceny homoseksualizmu;
- > wie, że osobom homoseksualnym należy się szacunek;
- > wie, że osoby homoseksualne są wezwane do czystości.

Postawy: uczeń urzeczywistnia w swoim życiu postawę czystości.

Metody i techniki: zabawa w odkrywcę, **wykład**, pogadanka, praca z tekstem, refleksja indywidualna, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: Biblia, podręcznik, worek z przedmiotami, opaska na oczy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy, modlitwie rozpoczynającej katechezę i sprawdzeniu obecności zaprosz trzy chętne osoby do pewnego zadania. Uczniowie z zasłoniętymi oczami mają wyciągnąć jeden przedmiot z worka i go rozpoznać. Dobrze by było, gdyby przedmioty zawarte w worku nie były przypadkowe i mało znane. Ważne w tym zadaniu jest też to, aby prowadzący nie narzucał już innych zasad. Jeśli któraś z chętnych osób będzie chciała, np. rozwiązać sobie oczy lub poprosić kogoś, kto widzi, o pomoc, może to zrobić. Dla osób, które odgadną daną zawartość, może być przewidziana nagroda w postaci niewielkiego smakołyku.
2. Następnie wyjaśnij uczniom, że na podstawie tej popularnej *zabawy w odkrywce* można wyciągnąć pewne wnioski:
 - > utrudnionym zadaniem w odkrywaniu czegoś jest niekorzystanie z dostępnych możliwości, co może być przyczyną wielu pomyłek (osoby z zakrytymi oczami mogły np. poprosić innych o pomoc – ominąć utrudnienie).
 - > człowiek nie wie o świecie wszystkiego i czasami mu się jedynie wydaje, że np. trzyma w ręce strzykawkę, a tak naprawdę jest to długopis, tylko w jej kształcie;
 - > żyjemy w świecie wielu czasem sprzecznych informacji na dany temat. Czasem te, które są głośniejsze czy bardziej popularne, mogą przysłać nam prawdę, jak np. ta opaska zawiązana na oczach itp.

Te trudności nie mogą jednak człowieka zwalniać od poszukiwania prawdy, która jest tylko jedna. Przypomniał to Jan Paweł II młodzieży ponad 30 lat temu. Kiedy czyta się słowa jednego z jego najpopularniejszych cytatów, ma się wrażenie, że pomimo minionych lat jest on dzisiaj jeszcze bardziej aktualny. Poproś jednego z uczniów o odczytanie słów papieża zamieszczonych w podręczniku.

3. Nikt nie ma wątpliwości, że podstawowym źródłem, w którym trzeba przede wszystkim szukać prawdy, a na które wskazuje Jan Paweł II, jest Bóg. To Ten, który jest Miłością i który tę Miłość chce dawać, przedstawił człowiekowi owe prawdy, które ma on odkrywać, przyswajać i być im wiernym. Postępowanie zgodne z wolą Bożą jest zatem życiem w szeroko

rozumianej harmonii, która daje człowiekowi: szczęście, miłość, spełnienie i przede wszystkim zbawienie. Warto jeszcze dodać, że prawdy te, spisane głównie w Biblii, są niezienne i aktualne dla każdego pokolenia.

4. Wyjaśnij uczniom, że temat lekcji: *Między szacunkiem a wiernością Bożej prawdzie* dotyczy bardzo delikatnej i wrażliwej sfery w człowieku, którą jest jego seksualność.

| POZNAJĘ |

5. Kiedy słyszymy samo słowo: *homoseksualizm*, już jakby na samą myśl wiadomo, że w głowie pojawiają nam się pewne obrazy, a to z wiadomości, naszego otoczenia, jakieś instytucji itp. Poproś uczniów, aby w miarę możliwości odłożyć je na margines i spróbować się w ogóle nimi nie sugerować.
6. Wyjaśnij, że punktem wyjścia do rozważań będzie Biblia i wynikające z niej pewne prawdy dla człowieka odnośnie do jego cielesności i duchowości. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu Pisma Św. z Księgi Rodzaju.

Wyjaśnij, że w tym opisie stworzenia człowieka przedstawiona została wyjątkowa i niezwykle intymna relacja, którą Pan Bóg zastrzegł jedynie dla związku mężczyzny i kobiety. Relacja ta wyraża się we wzajemnym oddaniu się sobie w sferze cielesnej i duchowej.

7. Poproś w dyskusji kierowanej, aby uczniowie bazując na tym fragmencie, spróbowali wskazać praktyczne zastosowania dla związku mężczyzny i kobiety (np. żebra są osłoną dla serca – mężczyzna potrzebuje, aby kobieta była ochroną jego serca; relacja małżeńska jest najważniejsza i ponad wszelkie inne więzy rodzinne; żona dla męża i mąż dla żony łączą się tak ściśle w akcie małżeńskim, stając się aż jednym – pełne zjednoczenie). Dodaj tu należy również, że jedynie z aktu płciowego mężczyzny i kobiety może być potomstwo.

Wynioskować zatem należy prawdę, że tylko dla związku mężczyzny i kobiety Pan Bóg zastrzegł relację tak intymną. Budowa cielesna mężczyzny i kobiety oraz prawo biologiczne dodatkowo tę prawdę podkreślają. Trafnym podsumowaniem w tym punkcie są słowa z Konferencji Episkopatu Polski w kwestii LGBT z 2020 roku. Poproś chętną osobę o odczytanie tekstu z podręcznika.

| SPOTYKAM |

8. Poproś wybrane dwie osoby, aby z podziałem na role przeczytały tekst wywiadu z p. Próchniewicz.
9. Następnie poproś, aby uczniowie jeszcze raz samodzielnie wczytali się przed chwilą w przeczytane słowa i w zeszytach wypisali wnioski odnośnie do zagadnienia homoseksualizmu wynikające jedynie z tego tekstu.

Homoseksualizm:

- > to nie zaburzenie
- > niektórych teoretycznych zastosowań odnośnie do tego zagadnienia nie da się wyjaśnić
- > niektóre osoby czując pociąg do osób tej samej płci nie są z tego powodu szczęśliwe
- > każdej osobie, która może być w mniejszości seksualnej, należy się szacunek
- > samo słowo *homofobia* niekiedy jest nadużywane w kontekście homoseksualizmu

Uczniowie dzielą się swoimi wnioskami na forum klasy, a jedna wybrana osoba wypisuje je na tablicy. Następnie w krótkiej pogadance z uczniami zapytaj ich, czy jakaś wiedza z fragmentu tego wywiadu jest dla nich nowa? Czy coś ich zaskoczyło? Chętne osoby dzielą się swoimi odpowiedziami na forum klasy.

10. Przypomnij również, że fragment tego wywiadu nie daje pełnej wiedzy o homoseksualizmie, ale może inspirować do dalszego pogłębiania wiedzy na temat tego zagadnienia. Propozycje fachowej literatury są zawarte w podręczniku.

| UTRWALAM |

11. Jest prawda wynikająca z Biblii, że akt płciowy jest w pełni ludzki i godny, kiedy łączy się w nim mężczyzna i kobieta.

Niezależnie od tego, jak wiele byłoby innych teorii tego zagadnienia, zadaniem chrześcijaństwa jest obrona tej prawdy, którą objawił człowiekowi sam Bóg.

Stawia to człowieka wierzącego wobec pewnych wyzwań, bo wiara jest wymagająca. Trafnie i zwięźle można je odnaleźć w Katechizmie Kościoła Katolickiego.

| MODLĘ SIĘ |

12. Zaprosz klasę do modlitwy o czystość i poprosz, aby o ten dar uczniowie modlili się dla siebie oraz za osoby, które szczególnie o nią walczą.

40 |

SZACUNEK DLA WŁASNOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że trzeba kształtować w sobie postawę szacunku dla własności prywatnej i publicznej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że każda kradzież jest łamaniem prawa innych ludzi do decydowania o swojej własności;
- > potrafi wskazać wykroczenia przeciwko siódmemu przekazaniu, na które wskazuje Katechizm Kościoła Katolickiego;
- > wie, jakich wartości broni przestrzeganie przykazania *nie kradnij*;
- > rozumie, że za poszczególnymi przedmiotami może stać różnorodna rzeczywistość, która nadaje im cenę inną niż materialna;
- > wie, że brak szacunku do własności, czy to prywatnej, czy wspólnej, jest przeciwne naturalnemu prawu człowieka do posiadania.

Postawy: uczeń szanuje własność wspólną i prywatną.

Metody i techniki: praca w grupach – pisanie mowy obronnej, dyskusja kierowana – uzupełnianie tabeli, **wykład**, autorefleksja, rachunek sumienia.

Środki dydaktyczne: kartki z tekstem do pracy w grupach, podręcznik, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności przeczytaj żydowskie przysłowie, pozostawiając je bez komentarza. Następnie podziel klasę na cztery grupy. Każda z grup otrzymuje kartkę z tym samym tekstem.

Jest noc, na niebie świeci księżyc. Człowiek z maską na twarzy biegnie z wielkim workiem na plecach. Przebiega obok siedzącego w połatanych spodniach i marynarce żebraka. Złodziej wrzuca mu do kapelusza plik banknotów. Żebrak z wrażenia aż oparł się o ścianę i otworzył w zdumieniu usta. Złodziej z workiem pełnym łupów, a były to spinki do włosów, nie uszedł jednak daleko. Sto metrów dalej wpadł pod samochód pełen pijanych fanów disco polo i zginął na miejscu. Godzinę później stanął na sądzie ostatecznym. Jak będzie się tłumaczył, że wcale nie był takim złym człowiekiem?
(za M. Kosaczem OP).

Zadaniem uczniów jest napisanie w luźnej formie mowy obronnej tego złodzieja.

2. Po wykonaniu tego zadania reprezentanci poszczególnych grup czytają napisaną treść obrony na forum klasy.
3. Wyjaśnij, że wiele sytuacji kradzieży jest społecznie usprawiedliwianych. Taką ludzką tendencję widać też w podejściach do niektórych filmów z motywami grabieży, gdzie spryt czy inteligencja bohaterów rabujących innych wzbudza uznanie i podziw np. znany wszystkim Robin Hood czy nasz polski Janosik. Wiadomo, że nie można równać ludzkiego podejścia do rzeczywistości z filmem. Jednak zawsze trzeba pamiętać, że każda kradzież jest łamaniem prawa innych ludzi do decydowania o swojej własności. Zawsze jest to krzywdzenie innych. Zawsze jest to zło.

| SPOTYKAM |

4. Każdy przedmiot ma swoją cenę w różnych wymiarach. Nigdy do końca nie wiemy, jaką wartość mają rzeczy np. przypadkowo znalezione lub odkryte, lub też jaka rzeczywistość się za nimi kryje. Przykład takiej *ukrytej ceny* jest przedstawiona w pewnym filmie. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

5. Każdy z nas zna treść przykazania siódmego, które brzmi *nie kradnij*. Z jednej strony to tylko dwa słowa, ale rzeczywistość, na które wskazują jest bardzo szeroka. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika, który wyjaśnia hebrajskie znaczenie słowa *ganab* – kraść.

Analiza hebrajskiego słowa *ganab* – kraść odnosiło się nie tylko do przywłaszczenia sobie czyjejś rzeczy, ale oznaczało również:

- > porwania ludzi;
- > zmuszanie do niewolnictwa;
- > pozbawianie podstawowych praw pracownika przez pracodawcę.

Samo słowo *ganab* w starożytnym Izraelu odnosiło się jeszcze do ludzi ubogich, którzy stając się niewypłacalnymi dłużnikami, byli przez swoich wierzycieli brani w niewolę.

6. Zatem spojrzenie na brak szacunku do czyjejś własności bardzo się poszerza. Dostrzec skalę tego zjawiska pomagają nam Katechizm Kościoła Katolickiego, bezpośrednio nazywając wykroczenia przeciwko temu przykazaniu.
7. Narysuj tabelkę na tablicy składającą się z dwóch kolumn. W jednej wypisz owe wykroczenia z KKK 2408-2414, a w drugiej uczniowie w dyskusji kierowanej mają wskazać wartość, której broni to przykazanie.

| UTRWALAM |

8. Każdy na tym świecie coś ma i prawo do swojej własności jest naturalne. Każdemu człowiekowi Bóg dał część tego świata, aby go posiadał, dysponował nim, doskonalił go jako najlepszy dzierżawca. Poza tym istnieją własności zdobyte poświęceniem, latami wysiłków, zaradności, tworzenia jakiegoś dzieła w pocie czoła itd. Okradanie zatem kogoś z takiej pracy, często niewymiernej i bezcennej, boli szczególnie mocno i długo.

Zatem szeroko rozumiany brak szacunku do własności, czy to prywatnej, czy wspólnej, jest przeciwne naturalnemu prawu człowieka do posiadania.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie katechezy pomódlcie się wspólnie z uczniami, możesz wykorzystać tekst modlitwy zamieszczonej w podręczniku.

WYKROCZENIE	WARTOŚĆ
<ul style="list-style-type: none"> > umyślne zatrzymywanie rzeczy pożyczonych lub przedmiotów znalezionych > oszustwa w handlu > wypłacanie niesprawiedliwych wynagrodzeń > podwyższanie cen, wykorzystując niewiedzę lub potrzebę drugiego człowieka > <i>spekulacja</i>, która polega na sztucznym podwyższaniu ceny towarów w celu osiągnięcia korzyści ze szkoda dla drugiego człowieka > <i>korupcja</i>, przez którą wpływa się na zmianę postępowania tych, którzy powinni podejmować decyzje zgodnie z prawem > przywłaszczanie i korzystanie w celach prywatnych z własności przedsiębiorstwa > źle wykonane prace > przestępstwa podatkowe > fałszowanie czeków i rachunków > nadmierne wydatki > marnotrawstwo > restytucja - świadome wyrządzenie szkody własności prywatnej lub publicznej > czyny lub przedsięwzięcia, które prowadzą do <i>zniewolenia ludzi, do poniżania ich godności osobistej, do kupowania ich, sprzedawania oraz wymiany, jakby byli towarem</i> 	<ul style="list-style-type: none"> > oddawanie rzeczy ich właścicielowi > uczciwie prowadzenie działalności handlowej > sprawiedliwe wynagrodzenie dla pracownika > brak wykorzystywania niewiedzy i potrzeb drugiego człowieka dla swoich zysków > niemanipulowanie cenami towarów > poszanowanie pracy i wolności człowieka > nieokradanie swojego pracodawcy > dobre i sumienne wykonywanie pracy > uczciwe naliczanie i odprowadzanie podatków > uczciwe wystawianie i płacenie rachunków > racjonalnie gospodarowanie swoimi zasobami pieniędzy > oddanie tego, co mi zbywa na rzecz potrzebujących > szacunek do mienia prywatnego i publicznego > osobowe i godne podejście do każdego człowieka

41 |

NIE MUSZĘ MIEĆ WSZYSTKIEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że nie jest niczym złym pragnąć różnych rzeczy, jednak zawsze trzeba mądrze rozeznawać i dokonywać trafnych wyborów, aby nigdy nie zboczyć z drogi, która za cel ma dojście do dóbr: nieprzemijających, niemożliwych do utracenia, niezniszczalnych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że człowiek zawsze czegoś chce i jego chęć posiadania nigdy się nie kończy;
- > rozumie, że ludzkie pragnienia wymagają mądrego i trafnego rozeznawania;
- > wie, że należy kształtować w sobie zdolność dokonywania trafnych wyborów, które naturalnie kształtują w człowieku postawę rezygnacji z np. jednej rzeczy, aby osiągnąć drugą;
- > rozumie, że niezdrowe porównywanie się z innymi może rodzić zazdrość i nowe *nie nasze* zgubne pragnienia posiadania;
- > wie, że człowiek najbardziej jest szczęśliwy i spełniony, kiedy inwestuje w wartości nieprzemijające, których kupić czy ukraść się nie da.

Postawy: uczeń podejmuje walkę z postawami zagrażającymi szczęściu.

Metody i techniki: dyskusja kierowana, **wykład**, autorefleksja, prezentacja teledysku.

Środki dydaktyczne: środki dydaktyczne: małe kartki dla uczniów, rzutnik, komputer, Biblia, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Po przywitaniu klasy i sprawdzeniu obecności zaprosz uczniów do pewnego zadania. Na pięciu oddzielnych małych kartkach uczniowie mają napisać pięć swoich osobistych rzeczy lub wartości, które są dla nich najważniejsze (na każdej karteczce po jednej).

Kiedy uczniowie wykonają zadanie, odczytaj cytat zamieszczony w podręczniku i w nawiązaniu do jego treści, zachęć uczniów, aby zastanowili się, którą ze swoich napisanych wartości – rzeczy oddaliby komuś w posiadanie lub by się nią podzielili np. z osobą z ławki. Chętni uczniowie symbolicznie mogą podarować jedną ze swoich kartek swojemu sąsiadowi.

3. Jeśli zobaczysz, że uczestnicy wykonują drugą część tego zadania, możesz w dyskusji kierowanej zadać wybranej parze pytania, których odpowiedzi będą pokazywały uczucia i intencje tych osób np.:

Dlaczego akurat tę rzecz czy wartość wybrałeś do podzielenia się lub oddania jej innej osobie?

Czy podarowanie tej rzeczy dużo cię kosztuje?

Co zamierzasz zrobić z prezentem, który otrzymałeś?

Czy przyda ci się on do czegoś? Czy cieszysz się z takiego подарunku?

4. Poproś, aby uczniowie z pozostałych kartek wybrali jedną, na której jest dla nich napisana najważniejsza wartość, a z którą nie chcieliby się na dzisiaj rozstawać. Wyjaśnij, że jest to ich najważniejszy skarb na dzisiaj.

| SPOTYKAM |

5. *Jest nam ciągle mało, choć niewiele nam potrzeba* śpiewa popularny zespół z muzyką chrześcijańską. To trochę przykra prawda o ludzkiej ułomności w posiadaniu, kiedy niespostrzeżenie do naszego serca wkrada się pycha. W różnych momentach możemy złapać się na tym, że np. jakaś nasza ważna relacja przegrywa z materializmem i czas na tzw. *reset*, aby w życiu kierować się wartościami, które są naprawdę trwałe i ważne. Wyśpiewana historia Janka pokazuje wysoką cenę, którą można zapłacić za chorobliwą chęć posiadania, a której nikt normalnie zapłacić nie chce. Przecież nie

musimy mieć wszystkiego. Przedstaw klasie teledysk utworu *Sprzedawca franek* – zespołu *Full Power Spirit*. W tym czasie uczniowie mogą śledzić wyśpiewywany tekst piosenki w podręczniku.

Bohater tego utworu przedstawia metaforyczną historię życia wielu różnych osób, których niezdrowa chęć posiadania czy wielki dobrobyt po prostu zniszczył. Warto zatem zatrzymać się, wyciszyć i odciąć się na chwilę od świata: telewizji czy Internetu. Może nawet trzeba gdzieś w samotności wziąć do ręki Biblię i zastanowić się: *Czego mi dzisiaj potrzeba? Czego pragnę? Ku czemu podąża moje serce?*

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu z Biblii. Wyjaśnij w formie krótkiego wykładu, że wiele w życiu cennych skarbów gromadzimy, za wieloma też gonimy. Biblia przypomina nam, że wartości, którymi powinniśmy się głównie w życiu kierować, mają być: nieprzemijające, niemożliwe do utracenia, niezniszczalne. Poproś uczniów, aby jeszcze raz popatrzyli na *swój dzisiejszy skarb* i odpowiedzieli sobie na pytania:

Czy twój skarb ma w sobie te cechy, na które wskazuje Pismo Święte?

Gdzie twój skarb się teraz znajduje?

7. Osobiste i szczerze odpowiedzi na te pytania mają nam pokazać prawdę o nas samych, o naszym wnętrzu, o wartościach, którymi tak naprawdę kierujemy się na co dzień. O miejscu, w którym jest nasze serce. Człowiek potrzebuje mieć rzeczy i nimi dysponować. Nie jest też niczym złym ich pragnąć, jednak zawsze trzeba mądrze rozeznawać i dokonywać trafnych wyborów.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Aby pracować nad wyzbyciem się w swoim życiu materializmu, można podejmować ku temu wyzwania. W podręczniku uczniowie znajdują listę różnych zadań do realizacji.

| UTRWALAM |

9. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika. Następnie poleć uczniom, aby jeszcze raz popatrzyli na kartkę *ze swoim dzisiejszym*

skarbem i zastanowili się, czy ich pragnienia, ich serca podążają ku właściwym wartościom.

| MODLĘ SIĘ |

10. Zakończ lekcję modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

42 |

PRAWDA WAS WYZWOLI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wytłumaczenie, w jaki sposób prawda i prawo regulują życie człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia pojęcia: prawda, wyzwolenie,
- > uzasadnia, dlaczego powinniśmy dążyć do szukania prawdy,
- > rozumie potrzebę samowychowania w prawdzie,
- > argumentuje, dlaczego w życiu warto kroczyć drogą prawdy,
- > naśladuje Boga w Jego dobroci.

Postawy: uczeń kształtuje postawę prawdomówności.

Metody i techniki: praca w grupie, z podręcznikiem, rozmowa kierowana, **elementy wykładu**, metaplan, list, połów wartościowych słów, drzewko decyzyjne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze A3, szary papier – do wyboru, karteczki samoprzylepne, pisaki, klej, załączniki.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję wspólną modlitwą. Wprowadzając w temat, poproś uczniów, by przypomnieli w punktach kilka ważnych informacji o wolności zdobytych na poprzednich lekcjach. Będąc wolnymi, żyjemy w prawdzie. Jest to podstawowa kwestia, aby codziennie funkcjonować zgodnie z własnym sumieniem, zasadami, z tym, co wyznajemy, co jest dla nas ważne.

2. Klasę podziel na 6 grup, by na samoprzylepnych karteczkach zinterpretowali sentencje o prawdzie¹.

- > spojrzeć prawdzie w oczy
- > prawda w oczy kole
- > kto przed czasem sędzi, ten od prawdy błędzi
- > prawda jest jak oliwa, zawsze na wierzch wypływa
- > prawda zawsze zwycięża
- > prawda leży pośrodku

Po zakończeniu pracy lider grupy przykleja karteczkę na tablicy i odczytuje napisaną treść.

Przykładowa interpretacja:

- > przyjąć informacje, które nie są miłe – zwłaszcza o nas samych
- > usłyszenie prawdy nie jest przyjemne
- > często wydajemy osądy, które mijają się z prawdą
- > prawda zawsze wyjdzie na jaw
- > należy bronić prawdy

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

3. Kontynuując temat, podkreśl, że w trakcie zajęć postarasz się wyjaśnić, dlaczego życie w prawdzie jest takie ważne. Co zyskamy, tak funkcjonując w codzienności?
4. Podziel uczniów na 4 grupy (liczba grup zależna od liczebności klasy). Stoły samodzielnie w grupach ustawiają uczniowie. W kolejnym etapie lekcji przydzielamy materiały, metody pracy i zadania:

Grupa I metaplan² (załącznik 1)

Uczniowie zapoznają się z tekstami z podręcznika i wybierają z tekstu słowa, które kojarzą im się z tym, co dla nich istotne i cenne w chwili, kiedy będą chcieli żyć zgodnie z prawdą. Zapisują myśli na otrzymanym papierze.

¹ Zob. <http://przyslowia-polskie.pl/przyslowie/1182,kto-przed-czasem-sadzi-ten-od-prawdy-bladzi> dostęp: 05.07.2021

² Zob. *Vademecum katechety. Metody aktywizujące*; Zb. Barciński Klanza, Kraków-Lublin 2006 r. dostęp: 05.07.2021

Grupa II połów wartościowych słów

Młodzież zapoznaje się z tekstami w podręczniku (część **Odkrywam/Spotykam**), wybiera z tekstu słowa, które kojarzą im się z tym, co dla nich istotne, cenne w chwili, kiedy będą chcieli żyć zgodnie z prawdą. Zapisują myśli na otrzymanym papierze.

Grupa III list

Twój przyjaciel złamał prawo, w konsekwencji odbywa karę. Nie możesz się z nim osobiście kontaktować, pozostaje jedynie forma listowna. Napisz list, w którym uargumentujesz, że warto żyć zgodnie z prawdą. Można skorzystać z tekstów zamieszczonych w podręczniku.

Grupa IV drzewo decyzyjne (załącznik 2)

Uczniowie po zapoznaniu się z tekstami w podręczniku mają zastanowić się nad konsekwencją życia w prawdzie. Ich zadaniem jest określenie i uzasadnienie skutków dokonywania wyborów w wolności i w prawdzie. Po wykonaniu zadań przedstawiciele poszczególnych grup prezentują efekty pracy swojego zespołu.

5. Podsumuj wypowiedzi uczniów, następnie w nawiązaniu do materiałów zawartych w podręczniku podkreśl, że nieodłącznym towarzyszem prawdy jest wolność.

„Jeżeli mówimy, że mamy z Nim współuczestnictwo, a chodzimy w ciemności, kłamamy i nie postępujemy zgodnie z prawdą”. 1 J 6,1

6. Podkreśl: *Istotne jest, byśmy żyli zgodnie z wyznawanymi zasadami moralnymi. Po to dane są nam przykazania Boże, byśmy zrozumieli, jak postępować, by żyć w poszanowaniu prawdy.*

„Odrzuciwszy więc wszelkie zło, wszelki podstęp i udawanie, zazdrość i wszelkie obmowy, jak niedawno narodzone niemowlęta pragnijcie duchowego, niesfałszowanego mleka, abyście dzięki niemu wzrastali ku zbawieniu”. 1P 2,1-2

| ODPOWIADAM |

7. W życiu powinniśmy szukać prawdy. Nie możemy stanąć w miejscu, musimy piąć się w górę, osiągając na danym etapie rozwoju pewien pułap wiedzy. Chrystus mówi „Stańcie się jak dzieci” (Mt 18,3), wskazując na naturalną ciekawość, pasję i chęć rozwoju.

„Każda prawda przechodzi przez trzy fazy: najpierw jest wyśmiewana; później jest gwałtownie kwestionowana; w końcu jest ona akceptowana, jako oczywista.”³

Arthur Schopenhauer

| UTRWALAM |

8. Podsumowując temat, podkreśl następujące kwestie:

- > Słowo Boże jest prawdą KKK 215⁴.
- > Szukając prawdy, wejdź w dialog z Bogiem.
- > Prawdomówność prowadzi do szczerości i subtelności w relacji z bliźnim.
- > Prawda prowadzi do wysiłku intelektualnego.
- > Nigdy nie przestawajmy szukać prawdy.

| MODLĘ SIĘ |

O Panie, uczyn z nas narzędzia Twojego pokoju, abyśmy siali miłość, tam gdzie panuje nienawiść;
wybaczenie, tam gdzie panuje krzywda;
jedność, tam gdzie panuje rozłam;
prawdę, tam gdzie panuje błąd;
wiarę, tam gdzie panuje zwątpienie;
nadzieję, tam gdzie panuje rozpacz;
światło, tam gdzie panuje mrok;
radość, tam gdzie panuje smutek.

Spraw, abyśmy mogli nie tyle szukać pociechy,
co pociechę dawać;
nie tyle szukać zrozumienia, co rozumieć;
nie tyle szukać miłości, co kochać;
albowiem dając – otrzymujemy,
wybacząc – zyskujemy przebaczenie,
a umierając, rodzimy się do wiecznego życia. Przez Jezusa Chrystusa
Pana naszego. Amen.

³ Zob. <https://swiatcytatow.pl/cytaty-o-prawdzie/> dostęp 03.07.2021

⁴ Zob. Katechizm Kościoła Katolickiego Wydawnictwo Pallotinum Warszawa 1994; nr 215 s.52
dostęp: 03.07.2021

Załącznik 1 Metaplan

Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu.

Jak jest?

--	--	--

Jak być powinno?

--	--	--

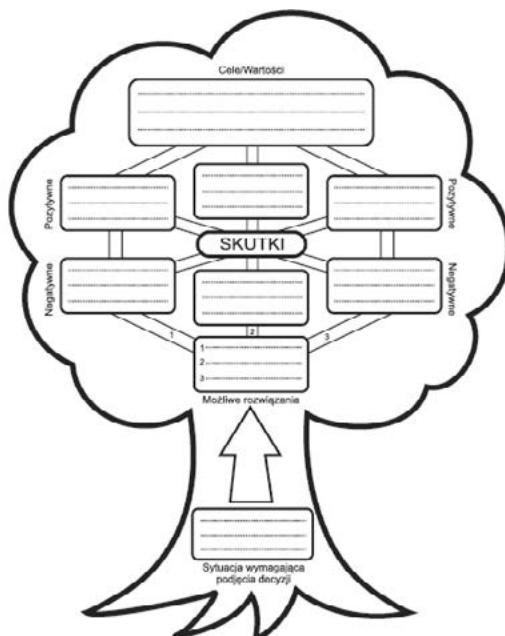
Dlaczego nie jest tak, jak być powinno ?

--	--	--	--	--

Wnioski/Rozwiązanie

--	--	--	--	--

Załącznik 2 Drzewo decyzyjne

43 |

KRZYWDA UCZYNIONA SŁOWEM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie uczniom, że słowa też mają moc zadawania ran.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że jego słowa pozytywnie lub negatywnie wpływają na drugą osobę,
- > rozumie, że krzywdy uczynione słowem, mogą wyniszczyć drugiego człowieka,
- > potrafi wymienić sposoby, przez które słowa mogą zadawać ból.

Postawy: uczeń przejawia postawę odpowiedzialności za słowo.

Metody i techniki: przybieranie masek, **wykład**, dyskusja kierowana, metoda słoneczko, autorefleksja, karta komplementów.

Środki dydaktyczne: tablica, podręcznik, Pismo Św., czyste kartki A4, taśma.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wchodząc do klasy, *załóż maskę* osoby ponurej, zniechęconej, nastawionej negatywnie do prowadzenia lekcji. Ważne, żeby taka postawa była poparta słowami, np. *jak mi się dzisiaj nie chce; ta współczesna młodzież jest taka trudna, z większości chyba i tak nic z nie będzie; po co w ogóle prowadzić zajęcia, skoro i tak prawie nikt nie bierze ich na serio itp.*

Następnie zacznij lekcję tak, jak zwykle: krótka modlitwa, sprawdzenie obecności, potem – nie zdejmując jeszcze swojej maski – zaproponuj

uczniom zupełnie luźne nieprowadzone zajęcia. Metodą głosowania klasa ma zatwierdzić propozycję.

2. Jeśli klasa przystaje na te warunki, usiądź na krześle przy swoim biurku i obserwuj zachowanie uczestników. Jeśli natomiast uczniowie zadecydują, że chcą, aby zajęcia były normalnie prowadzone, przystań na te warunki jeszcze przez chwilę, pokazując swoje niezadowolenie z ich decyzji.
3. Zdejmij „maskę” i wyjaśnij uczniom swoje zachowanie. W krótkim wykładzie wytłumacz, że nasze czyny lub słowa mają mniejszy lub większy wpływ na drugą osobę. W tym przypadku owa *przybrana maska* miała w konsekwencji doprowadzić daną społeczność do jakiejś straty – braku zajęć.
4. Następnie w dyskusji kierowanej zapytaj uczniów o uczucia, które towarzyszyły im w trakcie wprowadzenia do tematu lekcji (mogło to być: zdziwienie, zaskoczenie, niezrozumienie, zadowolenie z braku zajęć, poczucie *wkrętu* itp.) Na to wszystko, co się w nas zadziało, miała wpływ *maska* składająca się głównie z słów. Ten przykład ma na celu pokazanie tego, że nasze słowa mają wpływ, mają moc.
5. W formie wykładu wyjaśnij, że możemy używać języka po to, by błogosławić lub by przeklinać, aby dawać zachętę lub siać zniechęcenie, budować, albo rozbijać, nieść uzdrowienie albo zniszczenie. To właśnie przy pomocy języka narzekamy, zrządzimy, krytykujemy, obgadujemy, wypowiadamy oszczerstwa i sądy pod adresem innych. Nasze słowa pełne są mocy ku dobremu lub ku złemu.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

6. Współcześnie zjawisko *hejtu* nie jest już nikomu obce. Pociąga ono za sobą sytuacje, które przez słowo pisane, zadają ludziom rany. Czasem właśnie te rany, niczym nieleczone odleżyny, mogą zadawać taki ból, z którym niektórzy zupełnie sobie nie radzą. Tak też było w przypadku zmarłej w wieku 25 – lat polskiej modelki Katarzyny Lenhardt. Poproś chętnego ucznia o odczytanie tekstu z podręcznika.

7. Następnie, jeszcze bez żadnego komentarza ani wprowadzenia, poproś, aby chętny uczeń odczytał fragment z Pisma Świętego opisujący skazanie Jezusa na śmierć.

8. Świat się zmienia, ale moc wypowiedziana słowem nie zmaląła. Dzisiaj tak wiele się o tym mówi. Społeczeństwo wie na temat krzywdy uczynionej językiem naprawdę dużo. Wiele fundacji też prowadzi kampanie przypominające chociażby o agresji i przemocy słownej, które bardzo ranią, szczególnie dzieci, a także doprowadzają do załamania psychicznego u wielu osób.
9. Napisz na środku tablicy temat lekcji. Zadaniem uczniów będzie znalezienie odpowiedzi na pytanie: *W jaki sposób słowem można zranić drugiego człowieka?* Odpowiedzi uczniów zapisuj na tablicy dookoła tematu (metoda słoneczko). Przykładowe odpowiedzi: ironia, kłamstwo, krzywo-przysięstwo, obelga, obmowa, oszczerstwo, pochlebstwo, pochopny osąd, samochwalstwo, hejt, itp.

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

10. Aby zachęcić uczniów do tego, żeby ich słowa budowały, a nie rujnowały, zaproś ich do pewnego zadania. Na białej kartce A4 każdy z uczniów ma napisać swoje imię i przy pomocy kolegów przykleić ją sobie taśmą na plecach. Następnie uczniowie wzajemnie mają sobie napisać tylko dobre słowa o sobie nawzajem. Po wykonaniu tego zadania uczestnicy zajęć odklejają swoje kartki umieszczone na plecach i w ciszy czytają komplementy na swój temat. W dyskusji kierowanej zapytaj chętne osoby o podzielenie się swoimi odczuciami po przeczytaniu zebranych o sobie słów.

| MODLĘ SIĘ |

11. Lekcję możesz zakończyć modlitwą zamieszczoną w podręczniku.

CZĘŚĆ 5

**WYOBRAŻNIA
MIŁOSIERDZIA**

44 |

BÓG BOGATY W MIŁOSIERDZIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, czym jest miłosierdzie Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potrafi przedstawić swoimi słowami, na czym polega miłosierdzie Boże,
- > wnioskuje, że otrzymanie miłosierdzia Bożego jest uzależnione od ukaza-nia miłosierdzia drugiemu człowiekowi,
- > potrafi zastosować prawdę o miłosierdziu Bożym we własnym życiu.

Postawy: uczeń wyraża Bogu wdzięczność za dar miłosierdzia.

Metody i techniki: pogadanka – rozmowa kierowana, praca indywidualna (metafora).

Środki dydaktyczne: patyk, paski wycięte z kartki A4 (1 kartka – 4 paski), zeszyt i magnesy; wypisane pojedyncze przypadkowe wyrazy – (tyle, ilu uczestników katechezy lub więcej), laptop, projektor, marker.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, następnie przejdź do pogadanki z uczniami na temat miłosierdzia. Możesz zadać pytania pomocnicze:

Czym jest miłosierdzie?

Z czym kojarzy się miłosierdzie?

Czy miłosierdzie jest potrzebne w codziennym życiu?

| SPOTYKAM |

2. Można zaproponować uczniom, by zapoznali się z opowiadaniem z podręcznika i zadać im pytania rozpoczynające dyskusję:

Na czym polega trudność w przebaczeniu?

Czy są sprawy, których przebaczenie jest niezwykle trudne lub wydaje się wręcz niemożliwe?

Po zakończeniu pogadanki przedstawiamy uczniom wypisane pojedyncze przypadkowe wyrazy, tyle, ilu uczestników katechezy lub więcej. Przykładowe wyrazy: sprężyna, spinacz, latarka, żelazko, miska, klucz, stół, rakietka, szafa, pióro.

3. Wyświetlamy je na tablicy przy pomocy projektora i rozdajemy wcześniej przygotowane paski wycięte z kartki A4, każdy uczeń otrzymuje jeden. Poproś o dokończenie zdania przy użyciu jednego z wyświetlonych wyrazów:

Bóg jest miłosierny, ponieważ jest jak....

Uczniowie według własnego uznania uzupełniają zdanie, wpisując je na otrzymanym pasku papieru – czas pracy: około 5 minut.

4. Uczniowie przedstawiają pomysły na forum klasy, każdy uczeń prezentuje swoją metaforę oraz uzasadnia, dlaczego wybrał konkretne porównanie.
5. Zapisane kartki mocujemy do tablicy za pomocą magnesów. Poproś uczniów o wybranie najbardziej zaskakujących „metafor” i zaznacz je markerem.

| POZNAJĘ |

6. Złam przyniesiony patyk symbolizujący miłosierdzie, które ma dwa końce: jeden Boży – dla mnie, drugi mój – dla bliźniego i poproś uczniów o zapoznanie się z fragmentami Dzienniczka św. Faustyny zawartymi w podręczniku, jak również o podzielenie się swoimi odpowiedziami na pytanie:
Dlaczego dzisiaj ludzie często zapominają, że jeśli chcą miłosierdzia, sami muszą to miłosierdzie okazać?
7. Możesz przedstawić myśl przewodnią: *Dwa końce muszą być ze sobą połączone, aby miłosierdzie mogło przynosić owoce na świecie.*

| MODLĘ SIĘ |

8. Katechezę warto zakończyć modlitwą z podręcznika. Można też zaproponować dowolną modlitwę do Miłosierdzia Bożego.

45 |

KAŻDY POTRZEBUJE MIŁOSIERDZIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniów, że w życiu każdego człowieka następuje konieczność przyjęcia miłosierdzia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > potrafi przedstawić, czym jest miłosierdzie,
- > wnioskuje, że otrzymanie miłosierdzia Bożego jest koniecznym warunkiem otrzymania odpuszczenia grzechów,
- > potrafi zastosować prawdę o przebaczącej sile miłosierdzia w życiu.

Postawy: uczeń wyraża Bogu wdzięczność za dar miłosierdzia.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, wywiad.

Środki dydaktyczne: kartki A5, markery, projektor, laptop, reprodukcja **obrazu** *Powrót syna marnotrawnego*.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, następnie przejdź do pogadanki z uczniami, zadając przykładowe pytania:

Czy uważacie, że potrzebujecie przebaczenia w codziennym życiu?

Czy przebaczacie innym?

Czy łatwo wam przychodzi przebaczenie innym?

Czy potraficie przyjąć przebaczenie?

| SPOTYKAM |

2. Poproś uczniów, by zapoznali się z przypowieścią biblijną z podręcznika i spróbowali odpowiedzieć na pytania:

Czy ojciec postąpił właściwie wobec marnotrawnego syna?

Czy reakcja drugiego syna był słuszna?

3. W dalszej części można poprosić uczniów o przygotowanie pytań do trzech głównych postaci w celu przeprowadzenia z nimi „wywiadu”. Tłem rozmowy niech będzie wyświetlona reprodukcja obrazu: *Powrót syna marnotrawnego*. Możesz przydzielić uczniom numerki od 1 do 3, odliczając ich i poprosić ich o przygotowanie przynajmniej trzech pytań do:

1 – do ojca obu synów

2 – do syna marnotrawnego

3 – do starszego syna, który pozostał w domu

Pytania można przygotować na kartkach A5.

4. Możesz zaimprovizować wewnątrz studia/redakcji – trzy krzesła ustawić można na środku, pozostali uczniowie w półokręgu mogą ustawić swoje krzesła. Wybierz trzy osoby do pełnienia ról: ojca, syna marnotrawnego i starszego syna; uczniowie mogą się sam zgłosić lub można zaproponować konkretne osoby, które podążają zadaniu; prowadzącym wywiad jesteś ty.
5. Wybrane osoby zasiadają na przygotowanych krzesłach – są witani przez prowadzącego – można ich powitać brawami. Prowadzący dziękuje im za przyjęcie zaproszenia do studia i za to, że zechcą podzielić się swoimi odczuciami i przemyśleniami po całym zdarzeniu, jakim była sytuacja odejścia i powrotu do domu młodszego syna.
6. Zadaj pierwsze pytanie ojcu: jak się pan czuł, kiedy młodszy syn przedstawił swoją prośbę o połowę majątku, która mu się należy? Przecież majątek staje się spadkiem dopiero po śmierci i dopiero wtedy można go podzielić, a tu syn żąda już spadku za życia swojego ojca. Następnie wskaż, która z osób z widowni zadaje kolejne pytanie.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

7. Po zakończeniu wywiadu podsumuj postawy poszczególnych postaci, odnosząc ich zachowania do sytuacji każdego z nas w stosunku do Boga: *Każdy z nas jest często synem marnotrawnym, który marnuje bogactwo swoich talentów i popełnia błędy, które niszczą jego życie, a bywa, że i życie innych osób. Bywa, że jesteśmy jak starszy syn, który pozostał w domu i zazdrośnie patrzemy na przebaczenie, które od ojca otrzymuje młodszy syn. Wszyscy natomiast potrzebujemy bezwarunkowego przebaczenia miłosiernego Ojca w niebie, byśmy mogli na nowo doświadczyć, że Bogu na nas zależy i tylko dzięki Jego miłosierdziu możemy odkrywać naszą drogę ku Niemu.*

| UTRWAŁAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Na koniec warto zachęcić uczniów do postawienia sobie pytań zawartych w podręczniku.

| MODLĘ SIĘ |

9. Katechezę można zakończyć modlitwą z podręcznika.

46 |

„WSZYSTKO, CO UCZYNILIŚCIE”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie, w jaki sposób Kościół troszczy się o potrzebujących, uchodźców, jak angażuje się w walkę z głodem na świecie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > omawia znaczenie pokoju jako wartości w życiu człowieka i społeczeństwa,
- > wskazuje, że pomoc wykluczonym, słabszym, obcym należy do istoty chrześcijaństwa,
- > wymienia uczynki **miłosierne** względem ciała.

Postawy: uczeń angażuje się w pomoc potrzebującym, modli się za najsłabszych, dotkniętych wojną.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, praca indywidualna, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: plansza „uczynki miłosierdzia względem ciała”, Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź w temat – możesz zapytać uczniów:
 - > *Jak według was żyje się w Polsce?*
 - > *Jakie są tu możliwości życia i rozwoju?*

> *Czy waszym zdaniem wszyscy mają tu równe szanse?*

Wysłuchaj odpowiedzi.

3. Wskaż, że w Polsce – pomimo różnych trudności – wielu ludziom żyje się coraz lepiej, jednak oznacza to, że mamy też większe obowiązki wobec tych, którym powodzi się gorzej, nie mają równych szans na starcie.

| SPOTYKAM |

4. Przedstaw sylwetkę kardynała Konrada Krajewskiego – wykorzystaj tekst z podręcznika ucznia (dział „spotykam”, s. 237):

Kardynał Konrad Krajewski jest jałmużnikiem papieża Franciszka, czyli zajmuje się całością działalności charytatywnej Stolicy Apostolskiej. Jest jednym z najbliższych współpracowników papieża i w praktyce realizuje to, co w kwestii opieki nad wykluczonymi – bezdomnymi, niepełnosprawnymi i uchodźcami – głosi Wikariusz Chrystusa. Mimo że kardynał nie stara się nagłaśniać swojej działalności dla najuboższych, to bardzo często wspomniany jest w mediach. A co takiego robi? Na przykład dostarczył uchodźcom na Lampedusie karty telefoniczne, by mogli skontaktować się z rodzinami, przekazał swoje służbowe mieszkanie imigrantom, wspiera wiele rzymskich rodzin w płaceniu rachunków, zorganizował fryzjera i prysznic dla bezdomnych w Watykanie. Jedną z jego akcji spotkała się ze skrajnie różnymi reakcjami i doczekał się dzięki niej przydomku „Robin Hood papieża”: kardynał Krajewski zerwał plomby na licznikach prądu w opuszczonej kamienicy zamieszkałej przez bezdomnych. Następnie zaczął płacić rachunki. Nie bał się w tej sprawie wejść w polemikę z włoskimi politykami. Kardynał jest bezkompromisowy w prowadzeniu powierzonej mu przez papieża misji.

5. Wyświetl planszę z czynkami miłosierdzia względem ciała.

Uczynki miłosierne względem ciała:

1. Głodnych nakarmić.
2. Spragnionych napoić.
3. Nagich przyodziać.
4. Podróżnych w dom przyjąć.
5. Więźniów pocieszać.
6. Chorych nawiedzać.

7. Umarłych pogrzebać.

6. Wskaż, że każdy z nas powinien znać je od dziecka. Zapytaj uczniów:

- > *Co sądzicie o wymienionych tu czynach?*
- > *Czy realizujecie je na co dzień?*

Podsumuj wypowiedzi uczniów. Pamiętaj, że mogą się pojawić zarówno pozytywne, jak i negatywne odpowiedzi.

| POZNAJĘ |

7. Kontynuuj temat myślą z podręcznika:

Kościół od zawsze zajmował się postugą najuboższym. Wspomina o tym m.in. Święty Łukasz Ewangelista na kartach Dziejów Apostolskich, przedstawiając rodzący się Kościół. Przez stulecia formy tej pomocy ewoluowały, jednak bez nich trudno sobie wyobrazić chrześcijańską postugę. Katechizm Kościoła katolickiego wspomina o uczynkach miłosiernych co do ciała. Nazwa ta pokazuje ich jedną stronę – powinny być wykonywane z miłości. Drugą stronę pokazuje nam sam Jezus, wskazując, że to z nich będziemy rozliczeni w Dniu Sądu.

| ODPOWIADAM |

8. Odczytaj fragment Pisma Świętego:

Gdy Syn Człowieczy przyjdzie w swej chwale, a z Nim wszyscy aniołowie, wtedy zasiądzie na swoim tronie pełnym chwały. I zgromadzą się przed Nim wszystkie narody, a On oddzieli jednych [ludzi] od drugich, jak pasterz oddziela owce od kozłów. Owce postawi po prawej, a kozły po swojej lewej stronie. Wtedy odezwie się Król do tych po prawej stronie: „Pójdźcie, błogosławieni u Ojca mego, weźcie w posiadanie królestwo, przygotowane dla was od założenia świata!

Bo byłem głodny, a daliście Mi jeść;
byłem spragniony, a daliście Mi pić;
byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie;
byłem nagi, a przyodzialiście Mnie;

byłem chory, a odwiedziliście Mnie;
byłem w więzieniu, a przyszliście do Mnie”.

Wówczas zapytają sprawiedliwi: „Panie, kiedy widzieliśmy Cię głodnym i nakarmiliśmy Ciebie? Albo spragnionym i daliśmy Ci pić? Kiedy widzieliśmy Cię przybyszem i przyjęliśmy Cię, lub nagim i przyodzialiśmy Cię? Kiedy widzieliśmy Cię chorym lub w więzieniu i przyszliśmy do Ciebie?”. A Król im odpowie: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili”.

Wtedy odezwie się i do tych po lewej stronie: „Idźcie precz ode Mnie, przekłęci, w ogień wieczny, przygotowany diabłu i jego aniołom!

Bo byłem głodny, a nie daliście Mi jeść;
byłem spragniony, a nie daliście Mi pić;
byłem przybyszem, a nie przyjęliście Mnie;
byłem nagi, a nie przyodzialiście Mnie;
byłem chory i w więzieniu, a nie odwiedziliście Mnie”.

Wówczas zapytają i ci: „Panie, kiedy widzieliśmy Cię głodnym albo spragnionym, albo przybyszem, albo nagim, kiedy chorym albo w więzieniu, a nie usłużyliśmy Tobie?”. Wtedy odpowie im: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, czego nie uczyniliście jednemu z tych najmniejszych, tegoście i Mnie nie uczynili”. I pójdą ci na wieczną karę, sprawiedliwi zaś do życia wiecznego (Mt 25,31-46).

9. Podziel klasę na pięcioosobowe grupy. Każdemu zespołowi daj kartkę z odczytanym fragmentem i pytaniami. Poproś uczniów, aby wspólnie, odpowiedzieli na pytania umieszczone na kartkach:

- > *O jakim wydarzeniu opowiada poniższy tekst?*
- > *Jak ma się ten fragment do uczynków miłosiernych względem ciała?*
- > *Czy są one tu przedstawione jako propozycja czy obowiązek?*
- > *Jakie są konsekwencje wypełniania bądź niewypełniania ich?*
- > *Czy możemy powiedzieć, że wypełnianie ich jest w takim razie jednym z najważniejszych elementów bycia chrześcijaninem?*

Zbierz i podsumuj wszystkie odpowiedzi, a następnie zbudujcie z nich notatkę do zeszytu.

| UTRWALAM |

10. Zwróć uwagę uczniów na dwie myśli zawarte w podręczniku:

- > Stosunek do wykluczonych – słabszych, bezdomnych, biednych, niepełnosprawnych, uchodźców – powinien być znakiem rozpoznawczym każdego ucznia Chrystusa.
- > Przyszło nam żyć w czasach, kiedy to my, doświadczając względnego dobrobytu, musimy uczyć się nim dzielić z tymi, którzy potrzebują naszej pomocy.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Zaproponuj zadanie dla uczniów, które polega na wypełnieniu jednego z uczynków miłosiernych względem ciała: *Każdy z nas może coś zrobić, by pomóc potrzebującym. Wykonaj jeden z uczynków miłosiernych – niekoniecznie dziś, niekoniecznie jutro. Jednak nie czekaj zbyt długo.*

| MODLĘ SIĘ |

12. Zakończ lekcję modlitwą pochodzącą z liturgii ekumenicznego Światowego Dnia Modlitwy 2019.

Boże, dziękujemy Ci za głos i świadectwo mniejszości w naszych społecznościach. Spraw, abyśmy się przyczyniali do tego, by to wołanie o sprawiedliwość i integrację społeczną było słyszane w parlamentach. Dodawaj sił uchodźcom i migrantom, którzy są wśród nas. Pomóż nam iść po stronie „biednych, kalekich, ułomnych i niewidomych”. Spraw, abyśmy zawsze słyszeli ich krzyk!¹

¹ Modlitwa pochodząca z liturgii Światowego Dnia Modlitwy 2019, <https://ekumenia.pl/content/uploads/2019/02/SDM-2019-liturgia.pdf> (dostęp: 19.04.2021).

47 |

ŻYJĘ TAK, JAK WIERZĘ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że bycie człowiekiem wiary wymaga określonych zachowań i postawy w codziennym życiu.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że wyznawanie wiary, to nie tylko posiadanie określonych poglądów i kultywowanie zwyczajów, ale właściwy styl życia wynikający z przyjętej wiary,
- > wnioskuje, że tym, co potwierdza wyznawaną wiarę, nie jest życie zwyczajami religijnymi, ale świadectwo czynów,
- > potrafi zastosować zasady życia wiary w codziennym postępowaniu.

Postawy: uczeń stara się praktykować miłosierdzie w codziennych relacjach z ludźmi.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w grupach, metoda 5 z 25, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: markery, tablica, kreda, przygotowane kartki z wypisanymi 25 cechami określającymi osobę święta (nie muszą być bardzo czytywiste i schematyczne).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, następnie przejdź do pogadanki z uczniami, zadając im pytanie:

Po czym poznać człowieka wierzącego?

2. Po zakończonej pogadance można rozdać uczniom karty z wypisanymi 25 cechami i poprosić, aby podkreślili pięć z nich, które według nich najlepiej odpowiadają świętemu – dzięki temu będzie można określić, jaki obraz świętego mają uczniowie.

Przykładowe słowa do wyboru:

Uczciwy, pobożny, religijny, rozmodlony, miłosierny, dobry, sympatyczny, zdecydowany, wierny, prawdomówny, uczynny, sprawiedliwy, pokorny, odpowiedzialny, wybaczący, gwałtowny, rozgadany, milczący, cierpliwy, empatyczny, współczujący, odważny, mądry, wierzący, bezkompromisowy.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

3. W dalszej części uczniowie w zespołach (winno być ich 5 – więc należy dobrać odpowiednią liczbę osób) próbują przedyskutować swoje propozycje i wybrać wspólnie pięć cech, które są owocem ich dyskusji.
4. Można w tym miejscu podpowiedzieć uczniom, by skorzystali z fragmentu zawartego w podręczniku dotyczącego **Bł. Pier Giorgio Frassatiego**.
5. Poszczególne grupy prezentują swoje propozycje na forum klasy, a jedna z osób notuje na tablicy kolejne cechy, które z nich najczęściej się powtarzają.
6. Klasa powinna stworzyć 25 cech, które według uczniów stanowią istotę świętości.
7. Można naszkicować na tablicy postać ludzką, wypisując wokół niej poszczególne cechy świętości, zachowując zasadę, że im częściej się pojawiała w zapiskach uczniów, tym zapisujemy ją wyżej.

| UTRWALAM |

8. Na zakończenie uczniowie zapoznają się z tekstem w podręczniku. Możesz spuentować:

Prawdziwa wiara opiera się nie na wiedzy i kultywowaniu tradycji religijnych, ale na prowadzeniu życia opartego na słowach Jezusa zawartych w Ewangelii i praktycznym czynom miłości wobec drugiego człowieka, jak czynił to chociażby Bł. Pier Giorgio Frassati, o którym dzisiaj rozmawialiśmy.

| MODLĘ SIĘ |

9. Lekcję zakończ modlitwą, możesz skorzystać z tej zamieszczonej w podręczniku.

48 |

ŚWIADKOWIE BOŻEGO MIŁOSIERDZIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że dzisiejszy świat potrzebuje świadków Bożego miłosierdzia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że miłosierdzie nie jest tylko darem Boga dla każdego człowieka, ale sposobem życia ludzi wiary wobec innych,
- > wnioskuje, że ten, kto przyjął miłosierdzie, powinien również obdarzać miłosierdziem innych,
- > potrafi zastosować umiejętność bycia świadkiem miłosierdzia wobec innych.

Postawy: uczeń okazuje wdzięczność Bogu za otrzymane dobra.

Metody: pogadanka – rozmowa kierowana, praca w grupach, mapa mentalna.

Środki dydaktyczne: kolorowe markery, arkusze szarego papieru, wycinki kolorowych gazet, klej.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wprowadzając w temat, możesz rozpocząć od pogadanki z uczniami, zadając im pytania:

Co to znaczy być świadkiem Bożego miłosierdzia?

Na czym polega bycie świadkiem?

2. Podziel klasę na grupy czteroosobowe i rozdaj uczniom arkusze szarego papieru. Poleć, by grupy na środku arkusza zapisały zdanie:

Jak zostać świadkiem Bożego miłosierdzia?

Poproś, by uczniowie przeprowadzili burzę mózgów w swoich grupach i spróbowali znaleźć odpowiedź na pytanie, które znajduje się na arkuszu.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

3. Warto wskazać uczniom, by poprowadzili od zapisanego na kartkach tematu długie linie, na których zapiszą słowa-klucze stanowiące według nich najtrafniejsze odpowiedzi na postawione pytanie – grupy rozpoczynają tworzyć mapę mentalną. Od zapisanych słów-kluczy mogą poprowadzić pomniejsze linie, wzdłuż których i na ich końcach mogą zapisać, przykleić lub narysować kolejne hasła, które wiążą się danym zagadnieniem zapisanym na danej linii głównej. Uczniowie mogą dopisywać kolejne połączenia do pomniejszych haseł, tworząc tym samym mapę mentalną.
4. Uczniowie do tworzenia mapy mogą wykorzystywać różne techniki plastyczne, pamiętając o harmonijnym i dobrze rozplanowanym rozkładzie haseł na mapie – czas pracy na stworzenie całej mapy mentalnej – ok. 20 minut. Podczas pracy można zachęcić uczniów, by wsparli się tekstem z podręcznika.
5. Po zakończeniu pracy poszczególne grupy przedstawiają na forum swoją plastyczną odpowiedź na postawione pytanie. Mogą również podzielić się trudnościami, na jakie napotkali, tworząc mapę mentalną.
6. Puentując, podkreśl:

Bycie świadkiem miłosierdzia nie jest zarezerwowane dla świętych, ale dla każdego z nas. To my jako ludzie wiary mamy być świadkami Bożego miłosierdzia wobec ludzi, których spotykamy w naszym życiu, możemy wykorzystać do okazywania miłosierdzia nasze naturalne talenty, jak robił to chociażby bł. Carlo Acutis. Nic nie stanowi przeszkody, by być świadkiem Bożego miłosierdzia, a pomysłowość i inwencja mogą odnaleźć nowe formy świadczania o miłosierdziu Boga.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

7. Zachęć uczniów do odpowiedzenia sobie na pytania zapisane w podręczniku.

| MODLĘ SIĘ |

8. Katechezę możesz zakończyć odmówieniem fragmentu koronki do Bożego Miłosierdzia.

49 |

MIŁOSIERDZIE POTRZEBUJE WYOBRAŹNI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że świadczenie miłosierdzia wymaga twórczej postawy.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że świadczenie miłosierdzia potrzebuje odpowiedniego pomysłu i konkretnej realizacji zamierzonego planu.
- > wnioskuje, że bycie miłosiernym wymaga samodzielnej inwencji i doboru odpowiednich środków pomocowych.
- > potrafi zastosować umiejętność bycia świadkiem miłosierdzia do konkretnej sytuacji potrzebującego.

Postawy: uczeń angażuje się w działalność organizacji charytatywnych.

Metody i techniki: pogadanka, **rozmowa** kierowana, praca w grupach, metoda – puste krzesło.

Środki dydaktyczne: karty A4, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą, następnie możesz rozpocząć od pogadanki z uczniami na temat: *Jak pomagać dzisiaj ludziom, którzy są w potrzebie? Jak to robić, by osoba potrzebująca faktycznie otrzymała wsparcie i dźwignęła się z biedy?*
2. Po zakończonej pogadance połóż w dwóch miejscach sali dwie kartki A4 z odpowiednimi zdaniem:

Kartka 1: *Pomaganie finansowo biednym proszącym o pomoc, których spotykamy, nie prowadzi do niczego dobrego i jest bezsensowne na dłuższą metę.*

Kartka 2: *Każdemu człowiekowi powinno się pomagać, bez względu na to, jakie okoliczności doprowadziły do sytuacji, w której się znalazł.*

3. Poproś uczniów, by podeszli do kart i zapoznali się z zapisanymi na nich zdaniami i aby pozostali przy tej, która zawiera zdanie, z jakim się zgadzają. Wyłaniają się tym samym dwie grupy, które przygotowują argumentację dla swoich stanowisk, a w tym czasie przygotowujemy trzy krzesła z przodu sali. Dwa dla przedstawicieli poszczególnych grup, a jedno pozostaje wolne.
4. Po przygotowaniu argumentów przedstawiciele wyłonieni z każdej grup (po jednym z grupy) zasiadają na krzesłach. Rozpocznij dyskusję, witając uczestników oraz przedstawiając poszczególne stanowiska – przeczytaj zdania zawarte na kartach. Następnie zaproś strony do przedstawienia swoich argumentów i rozpoczęcia dyskusji. Jeśli w trakcie dyskusji ktoś z sali chciałby się włączyć, podnosi rękę i jeśli udzielisz zgody, to siada na wolnym krześle i przedstawia swoje argumenty. Po przedstawieniu swojej argumentacji opuszcza krzesło i wraca do pozostałych uczniów. Po wysłuchaniu stanowisk możesz spuentować dyskusję: *Każdemu należy się pomoc, jednak jej forma winna być uzależniona od konkretnej sytuacji życiowej, a generalna zasada jest taka, że należy pomagać, dając wędkę, a nie rybę.*

| POZNAJĘ |

5. Warto zachęcić uczniów, by zapoznali się z tekstem z podręcznika dotyczącym „wyobraźni miłosierdzia”, do której zachęcał Jan Paweł II, a która ma być prawdziwym braterstwem, a nie jedynie pomocą materialną osobie w potrzebie.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

6. Poleć uczniom, by odpowiedzieli na pytania zapisane w podręczniku, które pomogą im określić ich osobiste zaangażowanie w sprawę „wyobraźni miłosierdzia”.

| MODLĘ SIĘ |

7. Lekcję zakończ modlitwą, możesz skorzystać z propozycji zamieszczonej w podręczniku.

50 |

CARITAS – MIŁOSIERDZIE W PRAKTYCE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom Caritas jako instytucji charytatywnej Kościoła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, na czym polegają działania Caritas,
- > wnioskuje, że zorganizowana pomoc strukturalna może być o wiele bardziej owocna pomocowo,
- > potrafi zastosować wiedzę, że Caritas to nie tylko zorganizowana pomoc materialna, ale przede wszystkim ukazanie miłości Bożej człowiekowi w potrzebie.

Postawy: uczeń angażuje się w działalność organizacji charytatywnych.

Metody i techniki: pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, metoda – drzewo decyzyjne, projektor, laptop.

Środki dydaktyczne: karty A4, długopisy, markery, magnesy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Katechezę rozpocznij od cichej modlitwy indywidualnej, następnie przejdź do pogadanki z uczniami na tematy:

*Czy warto pomagać ubogim przez wyspecjalizowane organizacje pomocowe?
Jakie korzyści może mieć pomoc zorganizowana?*

2. Po zakończonej pogadance wyświetl na tablicy drzewo decyzyjne i zachęć uczniów, by utworzyli dwuosobowe zespoły.
3. Poproś, by uczniowie zapoznali się drzewem decyzyjnym i wyjaśnij, na czym będzie polegała metoda dalszej pracy. Następnie rozdaj kartki A4, gdzie „u korzeni” drzewa jest zapisane zdanie: *Bezdomny, bez wsparcia i bliskiej rodziny*, w koronie drzewa zaś, w miejscu: „cele i wartości” będzie zdanie: *Samodzielne i odpowiedzialne życie*.

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by posługując się schematem drzewa, które widzą wyświetlone na tablicy, podjęli próbę rozwiązania sytuacji, dochodząc w konsekwencji do określonego celu zapisanego w „koronie drzewa”. Uczniowie powinni wskazać konkretne działania, które należy podjąć, by osiągnąć zamierzony cel oraz odpowiedzieć na pytanie, jakie będą pozytywne i negatywne skutki podjętych działań (można je zaznaczyć różnymi kolorami). Wskaż uczniom, by podparli swoje analizy i decyzje treściami zapisanymi w podręczniku – czas pracy około 25 minut.
5. Po zakończeniu zadania poproś poszczególne zespoły o zaprezentowanie swoich decyzji, a także wniosków, jakie z nich wypływają. Po prezentacji, drzewa przypinamy do tablicy magnesami.

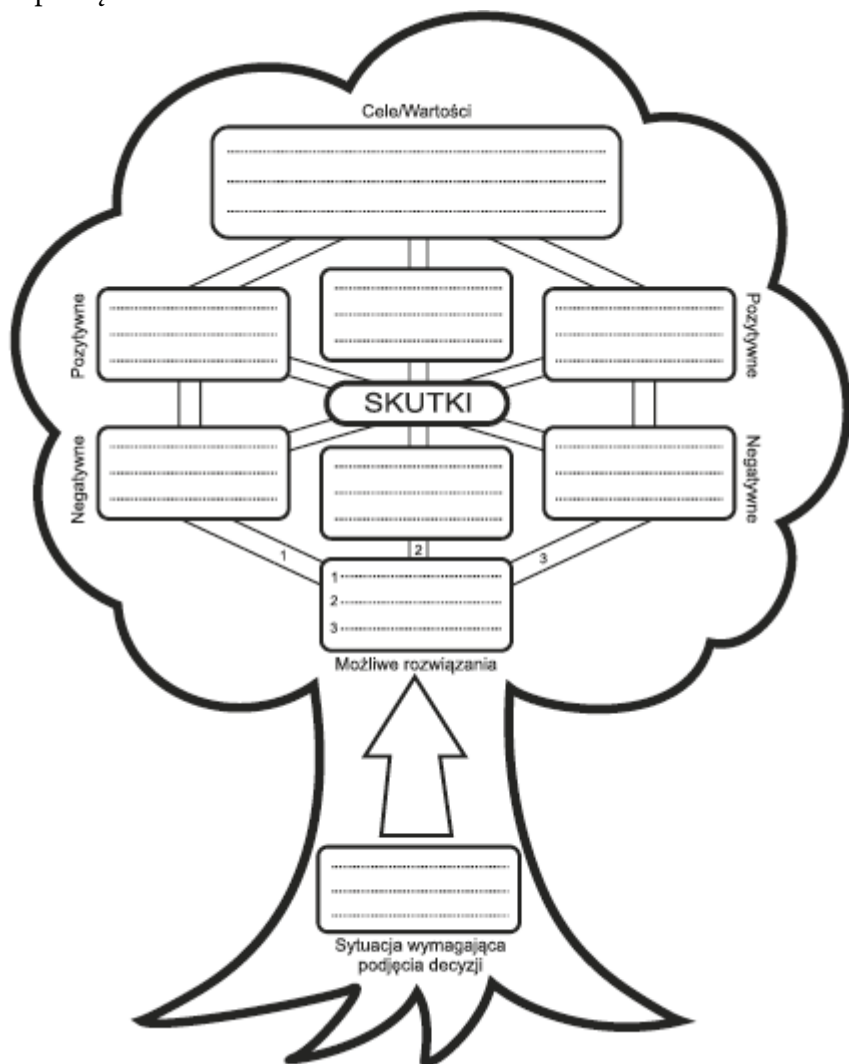
| POZNAJ I UTRWALAM |

6. Uczniowie mają teraz przed sobą pełny obraz sposobów rozwiązywania postawionego problemu. Można zadać klasie pytanie:
Który sposób rozwiązania wydaje wam się najbardziej właściwy i realistyczny do spełnienia?
7. Puentując całokształt wykonanej pracy, można zaznaczyć, że korzystając z organizacji pomocowej, choćby takiej jak Caritas, osiąga się znacznie łatwiej zamierzone cele, gdyż kontakty i możliwości organizacyjne, które posiadają owe instytucje, dają większą szansę na uzyskanie właściwej pomocy przez osoby potrzebujące.
8. Warto zapytać uczniów, czy słyszeli o SKC – Szkolnym Kole Caritas. Jeśli nie, to można pokrótce przedstawić, czym ono jest i jak działa, a jeśli

funkcjonuje w danej szkole, to można przedstawić rodzaje działań i akcji pomocowych prowadzonych na terenie szkoły.

| MODLĘ SIĘ |

9. Katechezę zakończ modlitwą, możesz skorzystać z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

51 |

BYĆ MIŁOSIERNYM WE WŁASNYM ŚRODOWISKU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie na potrzebę zaangażowania się w pomoc we własnym środowisku.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że pomoc osobom, które znamy i o których wiemy, jakie mają niedostatki, jest najprostszą drogą do zapobiegania ubóstwu,
- > wnioskuje, że pomoc udzielana osobom sobie znanym przyczynia się do budowania mentalności miłosierdzia w najbliższym otoczeniu,
- > potrafi przedstawić praktyczne sposoby pomocy osobom, o których wie, że są w trudnej sytuacji.

Postawy: uczeń stara się praktykować miłosierdzie w codziennych relacjach z ludźmi.

Metody i techniki: pogadanka, praca metodą – szkielet ryby, tablica, kreda.

Środki dydaktyczne: karty A4, długopisy, markery, magnesy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy, następnie wprowadź w temat lekcji i przejdź do pogadanki z uczniami. Możesz zadać pytania pomocnicze:
Jaki jest powód tego, że w naszym środowisku, tam, gdzie mieszkamy i żyjemy, pojawia się ubóstwo, wykluczenie społeczne?

Uczniowie udzielają różnorodnych odpowiedzi.

2. Przypnij magnesem lub narysuj na tablicy szkielet ryby i tuż przy rybiej głowie, zapisz problem do omówienia.

Co powoduje, że ludzie popadają w ubóstwo?

Usłyszane odpowiedzi uczniów można zapisać na poszczególnych ościach odchodzących w dół i w górę od głównej linii poziomej szkieletu. Liczba ości, którą dorysowujemy, zależy od liczby odpowiedzi uczniów.

3. Uczniowie łączą się w trzyosobowe grupy i otrzymują poszczególne „ości” – czyli przyczyny ubóstwa – jako zadanie, które mają rozwiązać.
4. Po zakończeniu poszczególne zespoły mogą zaprezentować propozycje rozwiązań przyczyn ubóstwa, a także swoje wnioski, jakie nasunęły im się podczas pracy.

| POZNAJĘ |

5. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem z podręcznika, a następnie w formie dyskusji powiedzieli, co sądzą o słowach papieża Franciszka.

Pomoc sąsiedzka to najprostsza i najbardziej owocna pomoc, bo któż jak nie sąsiad zna swojego sąsiada, jego potrzeby i ograniczenia. Taką pomoc w trakcie trwania pandemii zaproponował w swojej rzymskiej diecezji papież Franciszek:

Chciałbym, aby w naszym mieście rozkwitała solidarność sąsiedzka i działania przypominające postawy roku szabatowego, w którym darowuje się długi, ustają spory, żąda się opłat w zależności od możliwości dłużnika, a nie rynku.

| ODPOWIADAM |

7. Zachęć, by uczniowie zapoznali się z tekstem i spróbowali napisać krótko w zeszytach odpowiedzi na zadane pytania:

Czy interesuję się potrzebami ludzi starszych mieszkającymi w sąsiedztwie?

Czy znam organizacje pomocowe działające w mojej miejscowości i czy uczestniczę w zorganizowanej akcji pomocowej w mojej miejscowości?

| UTRWALAM |

8. W ramach podsumowania katechezy przeczytaj głośno wnioski zamieszczone w podręczniku.

Wspieranie potrzebujących mieszkających we własnym środowisku to najbardziej owocna pomoc, gdyż stanowi realne wsparcie, jak również buduje relacje międzyludzkie oparte na zaufaniu i wzajemnej trosce.

Pomaganie osobom chorym i seniorom jest świadectwem naszej dojrzałości oraz sprawdzianem naszego rozumienia solidarności międzyludzkiej.

| MODLĘ SIĘ |

9. Na zakończenie warto poprowadzić wspólną modlitwę o pomoc Boga w szukaniu rozwiązań problemów ludzi potrzebujących z najbliższego otoczenia lub polecić przeczytanie w ciszy i skupieniu zaproponowany w podręczniku fragment Pisma Świętego.

52 |

„BYŁEM PRZYBYSZEM, A PRZYJĘLIŚCIE MNIE”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom, że trzeba wychowywać w sobie postawę szacunku dla własności prywatnej i publicznej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że pomoc przybyszom została wskazana przez Jezusa Chrystusa jako uczynek mający bezpośredni związek z osiągnięciem zbawienia,
- > wnioskuje, że pomaganie przybyszom musi być dobrze zorganizowane, by faktycznie dotyczyło osób potrzebujących pomocy,
- > potrafi przedstawić praktyczne sposoby udzielania pomocy przybyszom.

Postawy: uczeń stara się praktykować miłosierdzie w codziennych relacjach z ludźmi.

Metody i techniki: pogadanka, praca metodą SWOT.

Środki dydaktyczne: karty A4, długopisy, laptop, projektor, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, następnie aby wprowadzić w temat lekcji, możesz wyświetlić na tablicy zdjęcia statku z uchodźcami (materiały dodatkowe). Warto zadać uczniom pytanie naprowadzające na temat właściwy katechezy:

Z jakim zagadnieniem spróbujemy się dzisiaj zmierzyć?

Uczniowie odpowiadają, że z uchodźcami, na co – jak podkreślają – wskazuje zdjęcie. Podtrzymaj temat, pragnąc poznać ich zdanie w kwestii przyjmowania uchodźców z Bliskiego Wschodu, krajów afrykańskich czy Ukrainy. Warto podkreślić, że bycie uchodźcą i migracja (nie należy wchodzić w niuanse prawne pomiędzy określeniami: migrant i uchodźca), ma swoje przyczyny i dotyka często całych narodów.

2. Po kilku minutach przedstawiania swoich argumentów uczniowie dzielą całą czystą kartkę w swoim zeszytcie (lub przygotowaną wcześniej kartkę A4) na cztery równe części, w sposób przedstawiony poniżej. Możemy tę tabelę wyświetlić na tablicy:

Mocne strony	Słabe strony
Szanse	Zagrożenia

Metoda SWOT

3. Podziel uczniów na dwie grupy, kierując się numerami przypisanymi w dzienniku poszczególnym osobom w klasie. Osoby o numerze nieparzystym otrzymują zagadnienie:

Uchodźcy powinni wracać do swoich krajów, a społeczność międzynarodowa winna pomagać im na miejscu.

Osoby o numerach parzystych zaś:

Kraje zamożne winny przyjmować uchodźców i udzielać im wszelkiego wsparcia.

Poproś uczniów, by spróbowali wskazać mocne i słabe strony otrzymanego rozwiązania kwestii pomocowej oraz szans i zagrożeń, które się z nią wiążą. Uczniowie pracują indywidualnie (czas pracy ok. 12-15 minut).

Po zakończeniu zadania poproś uczniów o zaprezentowanie swoich wniosków na forum klasy.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

4. Poproś uczniów, by zapoznali się ze zdarzeniem opisanym przez kardynała Krajewskiego w podręczniku oraz z podejściem do uchodźców, jakie proponuje KKK. Można podpowiedzieć uczniom:

Pomoc przybyszom została wskazana przez Jezusa Chrystusa jako uczynek mający bezpośredni związek z osiągnięciem zbawienia. Pomoc ta jawi się więc człowiekowi wiary nie tylko w kontekście warunków polityczno-ekonomicznych, ale również i w kontekście zbawienia: „Byłem przybyszem, a przyjęliście mnie”, Mt 25,43. Perspektywa pomocy nabiera innego charakteru, gdyż jej udzielenie lub też nieudzielenie skutkuje konsekwencjami w wieczności. W tym miejscu mogą pojawić się kontrowersje, na które powinniście być przygotowani.

| UTRWALAM |

5. Puentując katechezę, warto pokreślić:

Pomoc przybyszom jest pragnieniem samego Jezusa, gdyż jak sam przedstawia to w Ewangelii: kto pomaga przybyszom, pomaga Jemu samemu. To utożsamienie stanowi istotę, na której opiera się chrześcijańska pomoc uchodźcom w potrzebie.

| MODLĘ SIĘ |

6. Na zakończenie lekcji pomódlcie się wspólnie, możecie wykorzystać tekst modlitwy z podręcznika.

53 |

UCZYNNKI MIŁOSIERDZIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że wypełnianie uczynków miłosierdzia jest korzystne zarówno dla tego, kto czyni i tego, kto przyjmuje.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że uczynki miłosierdzia są wyrazem miłości do bliźniego i drogą ku zbawieniu,
- > wnioskuje, że pomaganie innym ludziom stanowi korzyść zarówno na poziomie materialnym, jak i duchowym,
- > potrafi przedstawić uczynki miłosierdzia względem duszy i ciała, i zastosować je w swoim życiu.

Postawy: uczeń stara się praktykować miłosierdzie w codziennych relacjach z ludźmi.

Metody i techniki: pogadanka, praca indywidualna, praca w grupach, metoda antytemat.

Środki dydaktyczne: szary papier, markery, tablica, kreda, małe kartki z notesu, mały pojemnik, kartki A4, magnesy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Katechezę zacznij od modlitwy, następnie w ramach wprowadzenia do tematu, zadaj uczniom pytanie:

Co robić, by nas ludzie nie lubili, by nas uważali za złych i niedobrych?

W tym samym czasie rozdaj każdemu małą kartkę z notesu i poproś, by uczniowie napisali swoje skojarzenia z zadaniem. Warto zostawić klasie kilka chwil na zastanowienie się i zapisanie swoich pomysłów.

2. Zapisane karteczki należy wrzucić do małego pojemnika. Następnie poproś uczniów, by stworzyli „trójki”, które losują zapisane kartki z pojemnika. Każda z „trójek” otrzymuje kartkę A4 wraz z prośbą, by narysować na nich schematyczną postać ludzką. Następnie – wykorzystując zarówno małe karteczki, jak i własne przemyślenia i pomysły – uczniowie dopisują wokół postaci wady i zachowania, które sprawiają, że ludzie mogą nas nie lubić, czas pracy ok. 10-12 minut.
3. Każda z „trójek” po zakończonej pracy przypina magnesem swoją pracę do tablicy. Kiedy wszyscy zakończą już swoje zadanie, uczniowie podchodzą do tablicy i zapoznają się z pracą pozostałych kolegów – należy się liczyć zarówno z humorystycznymi, jak i krytycznymi komentarzami niektórych uczniów.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Poproś uczniów, aby podzielili się swoją spostrzegawczością i wskazali, które wady i zachowania pojawiały się najczęściej.
5. Przypnij do tablicy arkusz szarego papieru i poproś jedną z osób o narysowanie postaci ludzkiej, a następnie dopisanie najczęściej powtarzających się wniosków z kart A4. W ten sposób klasa tworzy obraz najbardziej niemiłej postaci.
6. Po zakończonej pracy warto zadać uczniom pytanie:

Jak myślicie: dlaczego zajmujemy się dzisiaj tworzeniem obrazu bardzo negatywnej postaci, a nie dobrej, miłej, sympatycznej?

Mogą pojawić się różne głosy. Jeśli wyczerpią się pomysły, powiedz uczniom, aby popatrzyli na tablicę i zadali sobie pytanie:

Co zrobić, by nas ludzie uważali za sympatycznych i dobrych?

Odwrócenie tematu ma spowodować pogłębienie treści zagadnienia. Postawienie pytania o cechy i zachowania pozytywnej postaci na początku katechezy mogłoby strywializować omawiany problem.

7. Uczniowie wymieniają różne cechy i zachowania na zasadzie odwrotności cech zapisanych na tablicy. Po zakończeniu ich wypowiedzi warto odpowiedzieć:

*Tym, co może pomóc w szukaniu cech postaci, która jest dobra i sympatyczna, jest historia **Chiary** (czyt. Kiary) Badano, z którą możecie się zapoznać w podręczniku. Kiedy skończycie czytać, możecie zajrzeć do działu POZNAJĘ, gdzie mowa o uczynkach miłosierdzia wobec ciała i ducha. Ich czynienie przez Chiarę sprawiło, że była odbierana jako miła sympatyczna i dobra osoba, a na dodatek została ogłoszona błogosławioną w Kościele i godną naśladowania.*

8. Poproś uczniów, by podzieli się swoimi przemyśleniami, co do sposobów czynienia miłosierdzia wobec innych i odczuć, jakie mają w tym kontekście po przeczytaniu historii Chiary.

| UTRWALAM |

9. Puentując, warto uświadomić uczniów, że prostą drogą do tego, by nas ludzie lubili i byśmy uchodzili za miłych i sympatycznych, jest wypełnianie uczynków miłosierdzia, a dodatkową korzyścią płynącą z ich wypełniania jest osiągnięcie zbawienia.

| MODLĘ SIĘ |

10. Na zakończenie wspólnie z uczniami odmówcie modlitwę, można skorzystać z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

CZĘŚĆ 6

**KOŚCIÓŁ
OBECNY
W ŚWIECIE**

54 |

BARDZIEJ TRZEBA SŁUCHAĆ BOGA NIŻ LUDZI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie wyższości prawa Bożego nad prawem stanowionym.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia wyższość prawa Bożego nad stanowionym,
- > charakteryzuje problematykę stosunków państwa i Kościoła,
- > wskazuje na przykłady sytuacji kiedy chrześcijanin powinien przedkładać prawo Boże nad prawo stanowione,
- > ocenia postawy chrześcijan wobec prześladowającego ich prawa na przykładzie prześladowań Decjusza.

Postawy: uczeń respektuje prawo Boże i uznaje jego wyższość.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: tekst artykułu, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zapytaj uczniów, skąd się biorą przepisy prawa w naszym kraju. Powinny paść odpowiedzi takie jak naród, parlament (ustawy), rząd (rozporządzenia), samorządy (prawo lokalne).

3. Wprowadź w temat lekcji. Odwołaj się do fragmentu z podręcznika:

W wielu kulturach prawa wynikające z religii są tożsame z prawem stanowionym przez państwo. W naszej rzeczywistości dzieje się inaczej i w większości przypadków jest to pozytywne zjawisko. Prawo państwowe dotyczy wszystkich obywateli, niezależnie od przekonań religijnych. Czasem może się jednak zdarzyć tak, że prawo państwowe stoi w opozycji do zasad wynikających z religii, do prawa Bożego.

4. Zapytaj uczniów, czy znają wymienione w tym fragmencie sytuacje: gdy prawo wynikające z religii tożsame jest z prawem stanowionym – tu przykładem mogą być niektóre kraje islamskie, gdzie obowiązuje szariat – oraz gdy przynależność do religii, jej praktykowanie może być przestępstwem – jako przykłady mogą służyć Chiny czy Korea Północna.

5. Wskaż, że w Europie także miały miejsce sytuacje, kiedy prawo Boże stało w sprzeczności z prawem ziemskim. Jako przykład przytocz postać świętego Jana Nepomucena:

Jednym z ekstremalnych przykładów konfliktu pomiędzy prawem stanowionym a Bożym jest kwestia ujawnienia tajemnicy spowiedzi. Kościół stoi na straży tej tajemnicy, a wielu kapłanów w dziejach Kościoła było nakłanianych do zdrady tego, co usłyszeli od spowiadających się u nich penitentów. Tajemnica spowiedzi ma swojego patrona w postaci Świętego Jana Nepomucena. Był on czeskim kapłanem żyjącym w XIV wieku. Jedną z funkcji, jakie sprawował i która kosztowała go życie, była rola spowiednika królowej Zofii Bawarskiej, żony Wacława IV, władcy Czech. Ten ostatni chciał się dowiedzieć, z jakich grzechów spowiadała się jego żona. Z tego względu król nakazał aresztować spowiednika, a wobec odmowy złamania tajemnicy spowiedzi – zabić go. Jan Nepomucen został rzucony do Wełtawy z praskiego Mostu Karola.

| POZNAJĘ |

6. Poproś uczniów o przeczytanie fragmentu z podręcznika:

W naszej obecnej sytuacji w Polsce nie ma raczej tak poważnego konfliktu pomiędzy prawem Bożym a ludzkim, jak to miało miejsce w przypadku starożytnych prześladowań czy współczesnych państw totalitarnych. Nie jest to jednak sytuacja dana raz na zawsze. Musimy być zawsze gotowi do obrony wiary, prawa Bożego i naszych chrześcijańskich obowiązków także przed władzą państwową.

Jednocześnie chrześcijanin zobowiązany jest do szacunku do stanowionych przez państwo praw. Wszystkich tych, które nie są sprzeczne z prawem Bożym. Solidność wobec zasad prawa w tym zakresie cechowała chrześcijan w czasach starożytnych, zwłaszcza gdy samo wyznawanie chrześcijaństwa było przestępstwem. Jednocześnie w większości stanowczo sprzeciwiali się tym prawom, które sprzeczne były z wiarą, np. składaniu ofiar rzymskim bożkom. Taka sytuacja miała miejsce m.in. za panowania cesarza Decjusza w latach 250–251.

7. Możesz rozszerzyć ostatnią myśl tekstu, odwołując się do artykułu na temat prześladowań za cesarza Decjusza z portalu Misyjne.pl (zob. załącznik 1). Wyświetl tekst, aby uczniowie mogli go przeczytać, lub poproś o to jedną osobę z grupy.
8. Podsumuj tę część lekcji: *Postawy chrześcijan wobec prześladowań zawsze były różne – niektórzy upadają, jak łapsi za czasów Decjusza, inni uciekają, wielu jednak oddaje życie za wiarę.*

| ODPOWIADAM |

9. Odczytajcie, najlepiej w sposób uroczysty, fragment z Dziejów Apostolskich:

Wtedy dowódca straży poszedł ze sługami i przyprowadził ich, ale bez użycia siły, bo obawiali się ludu, by ich samych nie ukamienował. Przyprowadziwszy ich, stawili przed Sanhedrynem, a arcykapłan zapytał: „Surowo wam zakazaliśmy nauczać w to imię, a oto napełniliście Jeruzalem waszą nauką i chcecie ściągnąć na nas [odpowiedzialność za] krew tego człowieka”. „Trzeba bardziej słuchać Boga niż ludzi – odpowiedział Piotr, a także Apostołowie. Bóg naszych ojców wskrzesił Jezusa, którego wy straciliście, zawiesiwszy na drzewie. Bóg wywyższył Go na [miejscu] po prawicy swojej jako Władcę i Zbawiciela, aby zapewnić Izraelowi nawrócenie i odpuszczenie grzechów. Dajemy temu świadectwo my właśnie oraz Duch Święty, którego Bóg udzielił tym, którzy Mu są posuszni” (Dz 5, 26-32).

10. Poproś uczniów, aby ocenili różne pojawiające się postawy. W tym celu podziel klasę na trzy (lub sześć w przypadku liczniejszej klasy) grupy. Każda z nich ma za zadanie ocenić jedną z postaw wobec prześladowań:
 - > porzucenie wiary,

- > ucieczkę,
- > sprzeciwienie się prawu aż po śmierć.

Możesz w tym miejscu wspomnieć: *Pamiętajmy, że sami nie wiemy, jak byśmy się zachowali w przypadku takiej próby wiary.*

11. Zaproponuj, aby uczniowie zaprezentowali wyniki swojej pracy na forum całej klasy.

| UTRWALAM |

12. Podsumuj lekcję. Możesz to zrobić, odwołując się do podręcznika:

- Pierwsi chrześcijanie mieli wielki szacunek do prawa państwowego w zakresie, który nie kolidował z prawem Bożym. W przeciwnym wypadku bardzo często potrafili dać świadectwo swojej wiary poprzez męczeństwo, cierpienie za wiarę.
- Dzisiaj w wielu miejscach świata istnieją prawa ograniczające misje chrześcijan i ich prawo do swobodnego wyznawania wiary.
- Chrześcijanie nadal muszą dawać świadectwo i sprzeciwiać się prawu, które jest sprzeczne z prawem Bożym.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

13. Przedstaw zadanie domowe, które będzie polegać na wyszukaniu informacji o miejscach/państwach, w których prawa stanowione przez człowieka starają się ograniczyć prawa chrześcijan do wyznawania swojej wiary.

| MODLĘ SIĘ |

14. Zakończ lekcję **modlitwą** z Breviarza – ze wspomnienia Świętych Pierwszych Męczenników Świętego Kościoła Rzymskiego:

Boże, poprzez tajemnicze zrządzenie
Twej Miłości,
pozwoliłeś swemu Kościołowi uczestniczyć w cierpieniu Twego Syna,
wzmocnij nasze Siostry i Braci,
którzy z powodu swej wiary
są prześladowani.

Obdarz ich swoją mocą i wytrwałością,
aby w każdym ucisku
pokładali w Tobie całą swą ufność,
a w cierpieniu wiernie świadczyli
o Tobie.
Podaruj im radość z uczestnictwa
w ofierze Chrystusa
i obdarz pewnością, że ich imiona
są zapisane w Księdze Życia.
Daj im siłę do naśladowania Chrystusa,
która wesprze ich w dźwiganiu Krzyża,
a w utrapieniu ustrzeże
ich chrześcijańską wiarę.
Przez Chrystusa Pana naszego.
Amen¹.

¹ *Modlitwa za prześladowanych chrześcijan*, pkwp.org/modlmy-sie/modlitwa-za-przesladowanych-chrzescijan (dostęp: 19.04.2021).

55 |

KIEDY KOŚCIÓŁ STAJE SIĘ WROGIEM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z wyzwaniem, wobec którego stanął Kościół w okresie oświecenia i rewolucji francuskiej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia pojęcia: sekularyzacja, konkordat, laicyzacja, masoneria,
- > opisuje przebieg prześladowań Kościoła w okresie rewolucji francuskiej,
- > wskazuje, w jaki sposób Kościół jest obecnie atakowany.

Postawy: uczeń wykazuje postawę miłowania nieprzyjaciół w kontekście ataków na Kościół.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, elementy wykładu.

Środki dydaktyczne: materiały ze strony internetowej organizacji Pomoc Kościołowi w Potrzebie², Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź w temat lekcji, wskazując, że są wydarzenia w historii, które zazwyczaj oceniamy pozytywnie, jednak kiedy się im bliżej przyjrzeć,

² Zob. www.pkwp.org (dostęp: 11.05.2021).

okazują się czasem trudnej próby – także próby dla Kościoła. Jednym z nich jest na pewno rewolucja francuska.

3. Zapytaj uczniów, z czym im się kojarzy Rewolucja Francuska – odpowiedzi można zapisać na tablicy.
4. Kontynuuj myśl, odwołując się do podręcznika:

„Wolność, równość, braterstwo” – to wzniosłe hasła Wielkiej Rewolucji Francuskiej. Jednak nie były one przeznaczone dla wszystkich. W czasie rewolucji ludzie Kościoła doświadczali prześladowań jako jej wrogowie. Co ciekawe, na jej początkowym etapie duchowni katoliccy brali czynny udział w przemianie ustrojowej we Francji. Bez ich wsparcia nie udało by się usankcjonować zmian. Jednak wkrótce nadszedł czas próby, gdy władze zaczęły ograniczać prawa Kościoła i prześladować duchownych. Zakazano składania ślubów zakonnych i działalności większości zakonów, odebrano majątki kościelne i ograniczono wiele praw Kościoła. Zerwano też konkordat boloński obowiązujący od 1516 roku.
5. Podkreśl: *Rewolucja stała się niestety także okresem męczeństwa, do którego dochodziło z powodu nienawiści do Kościoła i wszystkiego, co on ze sobą niesie. W wielu miejscach we Francji księża, zakonnicy i zakonnice, a także ludzie świeccy oddawali swoje życie za wiarę. Za chwilę poznamy zaledwie jedną z grup, którą dotknęła nienawiść rewolucjonistów – męczenników z Paryża.*

| SPOTYKAM |

6. Na podstawie tekstu podręcznika przedstaw uczniom męczenników Paryża:

Męczennicy z Paryża. Znanych z imienia i nazwiska, 191 męczenników beatyfikował w 1926 roku papież Pius XI. Wśród nich było trzech biskupów, księża, zakonnicy i świeccy. Zginęli oni w czasie tak zwanych masakr wrześniowych, pomiędzy 2 a 9 września 1792 roku. Powodem ich aresztowania, a następnie zamordowania było odrzucenie konstytucji cywilnej kleru – dokumentu, który miał utworzyć nowy państwowy kościół we Francji, niezależny od papieża. Posądzeni o wspieranie prób przywrócenia monarchii nie zostali jednak skazani na śmierć i zgilotynowani; zginęli w serii samosądów przy cichym poparciu władz. Użyto przy tym improwizowanej

broni białej, a ich ciała zmasakrowano. Dlaczego tak naprawdę zginęli? Pozostali wierni Kościołowi – wbrew państwu i wbrew temu, co łatwiejsze.

7. W tym miejscu przedstaw, w jaki sposób dzisiaj prześladowani są chrześcijanie. Możesz odwołać się do aktualnych wydarzeń na świecie. Możesz skorzystać z materiałów publikowanych na portalu organizacji Pomoc Kościołowi w Potrzebie z działu „newsy” – zob. <https://pkwp.org/newsy/>.

| POZNAJĘ |

8. Poproś uczniów o przeczytanie fragmentu z podręcznika. Niech przeczytają go po cichu:

Amerykański myśliciel Francis Fukuyama sformułował tezę o końcu historii – dojściu ludzkości do punktu, w którym liberalna demokracja i kapitalizm doprowadzą do końca wielkich wydarzeń historycznych. Jednak ostatnie lata pokazują, że tak nie jest. Jako chrześcijanie doświadczamy tego coraz częściej, Kościół katolicki jest dla wielu ludzi na świecie wrogiem. Są miejsca, gdzie ta wrogość przejawia się zdecydowanie i twardo. W wielu krajach chrześcijanie nie mogą swobodnie wyznawać swojej wiary. Jednak wrogość do Kościoła, zwłaszcza w zachodniej cywilizacji, ma w tej chwili miękki charakter. Poprawność polityczna, która w wielu miejscach nie pozwala krytykować większości wspólnot religijnych, zdaje się nie obejmować Kościoła katolickiego. Atakowanie go staje się modne albo w dobrym tonie. Stanać w Jego – Boga – obronie jest natomiast wielką odwagą.

| ODPOWIADAM |

9. Odczytaj fragment Pisma Świętego:

Słyszeliście, że powiedziano: *Będziesz miłował swego bliźniego*, a nieprzyjaciela swego będziesz nienawidził. A Ja wam powiadam: Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za tych, którzy was prześladowają, abyście się stali synami Ojca waszego, który jest w niebie; ponieważ On sprawia, że słońce Jego wschodzi nad złymi i nad dobrymi, i On zsyła deszcz na sprawiedliwych i niesprawiedliwych. Jeśli bowiem miłujecie tych, którzy was miłują, cóż za nagrodę mieć będziecie? Czyż i celnicy tego nie czynią? I jeśli pozdrawiacie tylko swych braci, cóż szczególnego czynicie? Czyż i poganie tego nie czynią? Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski (Mt 5,43-48).

10. Zadaj uczniom pytania do przytoczonego fragmentu:

- > *Jaki powinien być stosunek uczniów Jezusa do wrogów Kościoła?*
- > *Czy taki rzeczywistość jest?*
- > *Dlaczego jest taki trudny?*

Wszystkie ciekawe wypowiedzi wypisz na tablicy.

| UTRWALAM |

11. Podsumuj lekcję, przywołując słowa z podręcznika:

- > Kościół poza krótkimi okresami pokoju w różnych miejscach i czasach jest atakowany przez licznych wrogów.
- > Chrześcijańska postawa wobec wrogów zawiera się w słowach „zło dobrem zwyciężaj”.
- > Wielu chrześcijan w historii zginęło ze względu na swoją wiarę. Tych, których znamy z imienia, czcimy jako błogosławionych lub świętych męczenników.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Zaproponuj uczniom następujące zadanie: *Jak Kościół wspiera swoich prześladowanych członków? Poszukaj informacji na temat organizacji, które podejmują takie działania.*

| MODLĘ SIĘ |

13. Zakończ lekcję modlitwą do świętego Andrzeja Boboli, który sam potrafił kochać tych, którzy go nienawidzili:

Święty Andrzeju Bobolo!

Jako wierny sługa Jezusa
doświadczyłeś Jego przyjaźni,
ale także ludzkiej nienawiści,
kulminującej w Twoim męczeństwie.

Wpatrzony w przykład Ukrzyżowanego
modliłeś się za swoich prześladowców,

bo nie wiedzieli, co czynią,
skoro na miłość odpowiadali nienawiścią.

Pomagaj nam, prosimy Ciebie,
w modlitwie za naszych nieprzyjaciół.

Oby miłość, obecna w Tobie,
zdołała przeniknąć nasze serca
dzięki wytrwałej modlitwie,
pokornie obejmującej ludzi,
których ciągle nie potrafimy miłować.

A najpierw pomóż nam,
byśmy sami nie żywili nienawiści,
lecz otwierali się na Bożą miłość,
która cierpliwa jest i wszystko znosi
teraz i na wieki wieków. Amen¹.

¹ *Modlitwa za nieprzyjaciół*, <https://adonai.pl/modlitwy/?id=19&skad=160> (dostęp: 19.04.2021).

56 |

ŚWIĘTOŚĆ PRZEMIENIAJĄCA ŚWIAT

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów ze świadectwami życia współczesnych świętych – osób żyjących w prawdzie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje przykłady osób, które oddały życie za prawdę,
- > wyjaśnia, że współcześnie mamy wiele przykładów osób, które żyją jak święci,
- > wskazuje świętość jako zadanie dla siebie.

Postawy: uczeń w modlitwie dziękuje za przykłady świętych.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, elementy wykładu, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: materiały na temat młodych świętych, błogosławionych i sług Bożych, materiały do przygotowania aureoli i ścianki na zdjęcia, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą, a następnie zapytaj:
 - > *Czy obecnie jest mniej świętych niż dawniej?*
 - > *Ile lat trzeba mieć, aby zostać świętym?*
2. Wprowadź uczniów w temat, odczytaj głośno tekst z podręcznika:

Świętość nie jest czymś odległym. Jest dostępna dla nas tu i teraz. Nasze czasy wcale nie charakteryzują się osłabieniem wiary: wśród nas jest wielu ludzi, którzy całe swoje życie poświęcają Bogu. Szczególnie ludzie młodzi coraz bardziej angażują się w życie Kościoła.

| SPOTYKAM |

3. Zapytaj uczniów, z czym kojarzy się im słowo „influencer”, jakie mają skojarzenia. Jak oceniają influencerów – negatywnie czy pozytywnie?
4. Kontynuuj myśl, przedstawiając sylwetkę influencera Pana Boga, czyli błogosławionego Carlo **Acutisa**. Wykorzystaj film zamieszczony na kanale Youtube prowadzonym przez portal Aleteia PL – Duchowość i lifestyle² oraz tekst zamieszczony w podręczniku ucznia:

Nazywa się go influencerem Pana Boga. Błogosławiony Carlo Acutis, bo o nim mowa, jest uznawany za tego, który na dobre wprowadził chrześcijaństwo do Internetu. Pochodził z włoskiej rodziny, ale wychowywał się w Anglii. Od dziecka dużo czasu poświęcał na sprawy wiary. Bardzo chciał przyjąć Pierwszą Komunię Świętą, więc przystąpił do niej trzy lata wcześniej niż jego rówieśnicy – gdy miał siedem lat. Interesował się jednak nie tylko religią. Uwielbiał informatykę, komputery – był typem geeka. Oprócz tego kochał też muzykę, grał na saksofonie. Gdy miał 12 lat, jego rodzina wróciła do Włoch. Tam pewnego dnia trafił na wystawę dotyczącą cudów eucharystycznych. Postanowił stworzyć o nich stronę internetową, by więcej ludzi mogło się o nich dowiedzieć. Tworzył też inne strony o tematyce religijnej. Jego życie zakończyło się niestety przedwcześnie. Ledwie dwa miesiące przed śmiercią dowiedział się, że ma białaczkę. Zmarł w wieku 15 lat 12 października 2006 roku. Pochowany został na własną prośbę w Asyżu – mieście św. Franciszka. To właśnie tam 10 października 2020 roku został ogłoszony błogosławionym – pierwszym, który większość swej działalności ewangelizacyjnej wykonywał w internecie.

Podkreśl, że Carlo nie jest wyjątkiem w naszych czasach, a tylko jednym z wielu współczesnych świętych, błogosławionych i sług Bożych.

² Carlo Acutis – 15 latek, który zostanie ogłoszony świętym 10 października 2020 r., <https://www.youtube.com/watch?v=ihyfd07DTEs> (dostęp: 11.05.2021).

| POZNAJĘ |

5. Przedstaw uczniom kilka przykładów świętych naszych czasów. Wybór powinien być dostosowany do klasy – w klasach męskich wskaż przykłady chłopców, w żeńskich – dziewcząt, dostosowane do zainteresowań uczniów, profilu, w jakim się uczą.

Przykładowe osoby: bł. Chiara Luce Badano, bł. Piotr Jerzy Frassati, św. Rolando Rivi. bł. Zbigniew Strzałkowski i bł. Michał Tomaszek.

6. Zapytaj uczniów:

- > Która z tych postaci podoba wam się najbardziej?
- > Co w tych osobach jest dla was interesujące?
- > Czy jest coś w ich sposobie życia, co sprawia, że chce się być lepszym?

7. Tę część katechezy podsumuj fragmentem z podręcznika:

Święci to nie tylko osoby obrosłe w legendy, które żyły dawno, w czasach gdy podobno łatwiej było wyznawać swoją wiarę. To także ludzie z krwi i kości, tacy jak my. Święci nie byli pozbawieni grzechów, ale potrafili swoje słabości oddać Bogu. To nie tylko ci, których Kościół wyniósł na ołtarze – jest też wielkie grono ludzi, o których świętości jesteśmy przekonani lub nie jesteśmy jej świadomi.

Każdy z nas ma zadanie zostać świętym. Co więcej, to wcale nie jest trudne zadanie, nawet jeśli się takim wydaje. Nie trzeba robić nic szczególnego – wszystkiego dokonał już Chrystus. Nam zostaje jedynie to zaakceptować, przyjąć. Jednak jeśli już to przyjmujemy, świat wokół nas się zmienia – na lepsze, na bliższe Królestwu Bożemu.

| ODPOWIADAM |

8. Odczytaj fragment z Pisma Świętego zamieszczony w podręczniku i komentarz do tego fragmentu:

(...) ale w całym postępowaniu stańcie się wy również świętymi na wzór Świętego, który was powołał, gdyż jest napisane: *Świętymi bądźcie, bo Ja jestem święty* (1 P 1,15-16).

Tylko takie i aż takie zadanie główne stoi przed nami. Każdy powinien znaleźć swoją własną drogę, jednak wszyscy dążymy do wspólnego celu – świętości. Przy okazji każdy z nas ma do wykonania kilka zadań pobocznych – prawie jak w komputerowej grze. Tak, by świat stał się lepszy. Czy masz tego świadomość?

9. Zapisz na tablicy słowo „ŚWIĘTOŚĆ”. Poproś uczniów, by na podstawie dzisiaj usłyszanych przykładów odpowiedzieli na pytanie: *Jak możecie osiągnąć świętość?*

Rozmowę podsumuj słowami: *Czas najwyższy, aby się tym zająć!*

Zależnie od warunków w klasie, a także obowiązujących w szkole zasad używania telefonów komórkowych, zaproponuj zrobienie zdjęć z aureolą. Może to być trzymana w rękach aureola, wyrysowana na papierze albo ścianka z otworem na głowę, z wizerunkami świętych.

| UTRWALAM |

10. Podsumuj lekcję. Możesz wykorzystać myśli zawarte w podręczniku:

- > Świętość jest zadaniem dla każdego człowieka.
- > Możemy osiągnąć świętość i sprawić, że świat będzie lepszym miejscem, bliższym Bożemu zamysłowi.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

10. Zaproponuj uczniom zadanie z podręcznika: *Znajdź współczesnego sługę Bożego, czyli kandydata do wyniesienia na ołtarze, którego życie może być dla ciebie inspiracją. Przedstaw jego/jej sylwetkę – w miarę możliwości wymień się informacjami z pozostałymi uczniami z klasy.*

| MODLĘ SIĘ |

11. Lekcję zakończ **modlitwą** za wstawiennictwem bł. Carlo Acutisa:

Boże, nasz Ojczy, dzięki Ci składamy za to, że dałeś nam Carlo, który dla młodych jest wzorem życia, a dla każdego – wezwaniem do miłowania. Ty, czyniąc z Eucharystii „autostradę do nieba”, pozwoliłeś mu kochać Twojego Syna. Ty dałeś mu Maryję, Matkę najukochańszą, i przez Różaniec

pozwoliłeś wyśpiewywać Jej czułość. Przyjmij jego modlitwę za nas. Spójrz przede wszystkim na ubogich, których miłował i wspomagał. Wprowadzając Carlo do grona świętych Kościoła, daj nam pełnię radości; niech jego uśmiech będzie także dla nas światłem na chwałę Twojego Imienia. Amen¹.

¹ *Modlitwa za wstawiennictwem bł. Carlo Acutisa*, cyt. za: <https://stacja7.pl/modlitwa/modlitwa-za-wstawiennictwem-bl-carlo-acutisa/> (dostęp: 17.04.2021).

57 |

ODNOWIONY KOŚCIÓŁ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie uczniom, czym jest sobór i jakie są jego zadania.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przyjmuje konieczność aktualizacji nauki Kościoła,
- > referuje, czym jest sobór i jakie są jego zadania,
- > wymienia niektóre reformy Soboru Watykańskiego II.

Postawy: uczeń na miarę swoich możliwości angażuje się w życie wspólnot religijnych działających na terenie jego parafii czy dekanatu.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca z tekstami źródłowymi, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: podręcznik, teksty źródłowe z Soboru Watykańskiego II.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaczynij katechezę od modlitwy.
2. Poproś uczniów, by zastanowili się i odpowiedzieli, kim ich zdaniem jest konserwator, z czym im się kojarzy, czym się zajmuje. W przypadku trudności ze zdefiniowaniem tego terminu, spróbuj zapytać o konserwatora zabytków. W dalszej części dyskusji zapytaj, czy widzieli kiedykolwiek remont, odnawianie czegoś, czynności renowacyjne. Zapytaj o cel takich

działań. Pozwól na wolne wypowiedzi. Jeśli uczniowie nie podejmą tematu, możesz zadać pytania pomocnicze:

- > *Kiedy coś odnawiamy lub musimy odnowić?*
- > *Po co odnawiamy rzeczy, modernizujemy je?*

Spróbuj pokierować dyskusją tak, by padły odpowiedzi: naprawiamy coś, odnawiamy i modernizujemy, aby było bardziej nowoczesne, funkcjonalne.

| SPOTYKAM |

3. Wprowadź uczniów w tematykę związaną z soborami: *Jak naprawianie i modernizacja wygląda w Kościele? Na to pytanie nie ma prostej odpowiedzi, przecież Kościół trwa od wieków, a każda epoka miała swój specyficzny charakter. Zmieniał się wtedy też człowiek, jego postrzeganie świata i wartości. Kościół musiał nadążać za tymi zmianami. W jaki sposób? Formą, w której Kościół kształtuje wykładnię nauczania wiary (ustanawia doktryny), walczy z herezjami, a także dokonuje zmian we własnej wspólnotie, są sobory.*

Zadaj uczniom pytania:

- > *Czy wiecie, co to jest sobór?*
- > *Jak myślicie, czym się sobór zajmuje, jakie są jego zadania?*

4. Zachęć uczniów do zapoznania się z tekstem z podręcznika:

Sobór to zebranie wszystkich biskupów Kościoła katolickiego, którzy spotykają się, by rozstrzygnąć ważne kwestie wiary. Ostatni sobór – nazwany Soborem Watykańskim II – miał miejsce w latach 1962–1965 i został zwołany przez papieża Jana XXIII. Po jego śmierci biskupi sobór kontynuował papież Paweł VI. Dokonano wtedy ważnych zmian i ukształtowano Kościół, jaki znamy dzisiaj. Biskupi, chcąc odnowić i ożywić Kościół, zachęcili świeckich do czynnego udziału w życiu Kościoła. Zaprosili wiernych do częstszego czytania Biblii, pozwolili na większe zaangażowanie świeckich w liturgię, zalecili tworzenie wspólnot i ruchów religijnych działających przy parafiach.

| POZNAJĘ |

5. Powiedz uczniom, że pierwszym soborem, o którym jest mowa w Biblii, był sobór jerozolimski. Poproś ich, aby przeczytali fragment Dziejów Apostolskich mówiący o tym wydarzeniu:

Dlatego ja sądzę, że nie należy nakładać ciężarów na pogan nawracających się do Boga, lecz napisać im, aby się wstrzymali od pokarmów ofiarowanych bożkom, od nierządu, od tego, co uduszone, i od krwi. Z dawien dawna bowiem w każdym mieście są ludzie, którzy co szabat czytają Mojżesza i wykładają go w synagogach (Dz 15,19-21).

Podkreśl, że najogólniej rzecz ujmując, chodziło o to, czy chrześcijanie nawróceni z pogaństwa muszą być obrzezani i jak mają się zachowywać.

6. Zaproponuj uczniom pracę w grupach. Podziel klasę na pięć grup, każda z nich powinna otrzymać wydrukowane teksty (załącznik 1). Możesz też wykorzystać do tego rzutnik, aby pracować nad tekstami wspólnie. Zapisz na tablicy: „Sobór watykański – II 1962-1965”. I poproś każdą z grup, aby przeanalizowała przydzielony jej fragment. Następnie zadaniem uczniów jest wypisanie najważniejszych postanowień Soboru, które opisano w danym fragmencie.

Zagadnienia dla poszczególnych grup:

- > Grupa 1: reforma liturgii
- > Grupa 2: rola świeckich
- > Grupa 3: definicja Kościoła
- > Grupa 4: ekumenizm
- > Grupa 5: dialog z religiami

Po przygotowaniu odpowiedzi reprezentant każdej z grup zapisuje na tablicy (może być w formie równoważników zdań) opracowywany temat. Możesz polecić uczniom, aby zapisywali wyniki pracy do zeszytu.

| ODPOWIADAM |

7. Zapytaj uczniów, czy spotkali się z jakimiś ruchami lub wspólnotami działającymi w Kościele, w ich parafiach. Porozmawiajcie wspólnie o celu

powstania takich wspólnot, jak np. Dzieci Maryi, KSM (Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży), Oaza, Kościół Domowy, III zakon Św. Franciszka czy ministranci.

8. Zachęć uczniów do przeczytania tekstu w podręczniku:

Może już czas, by zacząć poznawać wspólnoty katolickie działające na terenie twojej parafii lub twojego dekanatu? Może to dobry moment, by włączyć się aktywnie w życie takiej wspólnoty i zacząć aktywnie uczestniczyć w życiu Kościoła (jeśli jeszcze tego nie zrobiłeś)?

9. Zadaj pytanie uczniom: *Jakie możecie podjąć działania, by aktywnie uczestniczyć w życiu Kościoła?*

| UTRWALAM |

10. Podsumowując katechezę, możesz powiedzieć: *Reform, zmian w Kościele może dokonywać także papież. Dobrym przykładem może być papież Jan Paweł II, który zmienił brzmienie przykazań kościelnych i rozszerzył zakres rozważań różańcowych o tajemnice światła. Zarówno sobór, jak i nauczanie papieskie nie tylko reformują naukę Kościoła, ale także bronią doktryny wiary i wykorzystują do tego celu osiągnięcia nauk współczesnych dla danej epoki. W taki właśnie sposób funkcjonuje Kościół, który ciągle jest stawiany wobec nowych wyznań, i stale musi bronić depozytu wiary.*

| MODLĘ SIĘ |

11. Na zakończenie lekcji odmów z uczniami modlitwę za Kościół:

Boski nasz Zbawicielu, umiłowałeś swój Kościół aż do męki na krzyżu i zapewniłeś, że zostaniesz z nami aż do końca czasów. Wspomagaj, prosimy Cię, Kościół nasz w jego zmaganiach. Sam głosiłeś, że między pszenicą rośnie również kąkol, spraw, aby słabość Twoich uczniów nie górowała nad świętością w Kościele. Amen¹.

¹ *Modlitwa za Kościół Święty* (fragment), <http://www.modlitwa-litania.pl/modlitwa-za-kosciol-swiety> (dostęp: 17.04.2021).

58 |

UTRACONA NIEPODLEGŁOŚĆ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przekonanie uczniów o konieczności utrzymywaniu pokoju i budowaniu pokojowej przyszłości w oparciu o wartości chrześcijańskie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przyjmuje, że niewola może być dwojaka: polityczna i duchowa,
- > przyjmuje, że u podstaw utraty dobrych relacji stoi grzech,
- > wyjaśnia, dlaczego powinien przeciwstawiać się złu.

Postawy: uczeń wyraża potrzebę budowania dobrych relacji międzyludzkich, aby utrzymywać pokój.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, praca w grupie, praca indywidualna, burza mózgów, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: Pismo Święte, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą do Ducha Świętego.
2. Wprowadź uczniów w temat lekcji. Powiedz: *Ostatnio wiele mówiliśmy o potrzebie i konieczności aktualizacji nauki Kościoła. Jednak należy zauważyć, że takie odnowienie może być skutecznie przeprowadzane tylko w pewnych warunkach. Aby reformy przynosiły zamierzony skutek, konieczne są do tego sprzyjające okoliczności. Tematem dzisiejszej katechezy jest utracona niepodległość (zapisz temat na tablicy).*

3. Zachęć uczniów do dyskusji, zadając im pytanie: *Z czym kojarzy się wam niepodległość?*

Przy tym pytaniu zastosuj metodę burzy mózgów lub wolnych wypowiedzi.

4. Zwróć uwagę uczniów na znaczenie słowa „niepodległość”. Zapytaj, co ono oznacza.

Jeśli ze strony uczniów padną wyjaśnienia: „nie podlegać”, „nie służyć”, zadaj im pytanie: *Czy dostrzegacie w codziennym życiu sytuacje podlegania, służenia i tym podobne?*

Kontynuując dyskusję, możesz naprowadzić uczniów na wniosek, że niewolę może powodować także grzech: *Za czasów Jezusa Żydzi byli podbici przez Rzymian i podlegali woli Cezara lub Heroda, który był przez niego ustanowiony królem. Jednak sam Jezus, nie kwestionując wydarzeń historycznych, wskazywał na inny rodzaj niewoli. Żydzi oczekiwali wybawiciela na wzór króla Dawida, który uwolni ich spod niewoli rzymskiej, a nie dostrzegali innego rodzaju niewoli – grzechu.*

| POZNAJĘ |

5. Zapropnuj uczniom, aby przeczytali fragmenty Ewangelii wg św. Mateusza. Następnie podziel klasę na 3 grupy (lub 6) i poproś, aby każdy zespół przeanalizował i zinterpretował jeden z przydzielonych mu fragmentów:

Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi (Mt 5,9).

A Ja wam powiadam: Każdy, kto się gniewa na swego brata, podlega sądowi. A kto by rzekł swemu bratu: Raka, podlega Wysokiej Radzie. A kto by mu rzekł: „Bezbożniku”, podlega karze piekła ognistego (Mt 5,22).

A Ja wam powiadam: Miłujcie waszych nieprzyjaciół i módlcie się za tych, którzy was prześladują, abyście się stali synami Ojca waszego, który jest w niebie; ponieważ On sprawia, że słońce Jego wschodzi nad złymi i nad dobrymi, i On zsyła deszcz na sprawiedliwych i niesprawiedliwych (Mt 5,44-45).

6. Wyniki pracy w grupach zapisz na tablicy jako odpowiedź na pytanie: *Co na temat pokoju mówi Pismo Święte?*

7. Podkreśl, że niezwykle istotną kwestią jest wypracowanie właściwych stosunków między państwem a Kościołem, troska o pokój. Zaznacz, że:

Kościół, który z racji swego zadania i kompetencji w żaden sposób nie utożsamia się ze wspólnotą polityczną ani nie wiąże się z żadnym systemem politycznym, jest zarazem znakiem i zabezpieczeniem transcendentnego charakteru osoby ludzkiej. Wspólnota polityczna i Kościół są w swoich dziedzinach od siebie niezależne i autonomiczne. Obydwie jednak wspólnoty, choć z różnego tytułu, służą powołaniu jednostkowemu i społecznemu tych samych ludzi. Tym skuteczniej będą wykonywać tę służbę dla dobra wszystkich, im lepiej będą rozwijać między sobą zdrową współpracę uwzględniając także okoliczności miejsca i czasu².

| SPOTYKAM |

8. Zapoznaj uczniów z postacią bł. ks. Jerzego **Popiełuszki**. Wprowadzając ich w temat, powiedz: *Ktoś może powiedzieć, że to, co mówi Pismo Święte i nauka Kościoła, to ideały nie do zrealizowania w świecie współczesnym. Dzisiaj zobaczymy przykład życia, który jest dowodem na to, że jest to możliwe, wykonalne i skuteczne.*

Zachęć uczniów, by przeczytali w ciszy notkę biograficzną ks. Jerzego Popiełuszki.

Kiedy uczniowie zapoznają się z tekstem, zapytaj ich: *Co was najbardziej uderzyło w jego historii?* Pokieruj dyskusją tak, aby padły słowa: pokora, chęć służenia bliźnim, poddanie się woli Kościoła, ostateczne oddanie życia za prawdę.

| ODPOWIADAM |

9. Zaproponuj uczniom odczytanie tekstu z podręcznika i zastanowienie się nad odpowiedzią, na zadanie w tekście pytanie.

Mottem życia księdza Jerzego Popiełuszki były słowa „zło dobrem zwyciężaj”.

Czy ty masz jakieś motto swojego życia?

Jeśli nie, to może warto o tym pomyśleć?

Jeśli tak, to jak realizujesz swoje motto na co dzień? Czy jesteś mu wierny?

² *Gaudium et Spes*, 76.

| UTRWALAM |

10. Zachęć uczniów do utrwalenia wiadomości poznanych na lekcji: wspólnie, jako owoc dyskusji bądź w pracy indywidualnej). Możesz wykorzystać myśli zapisane w podręczniku:
- > Kościół w swoim nauczaniu kieruje uwagę na warunki i relacje, jakie powinny być spełnione, aby cieszyć się pokojem.
 - > Ukazuje także, dlaczego nie możemy w pełni cieszyć się, tu na ziemi, suwerennością, pokojem, niepodległością.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Zaproponuj uczniom odpowiedzenie na poniższe pytanie: *Dlaczego całkowity pokój na ziemi nie jest możliwy do osiągnięcia? Przecież wielu ludzi tego pragnie (a przynajmniej tak deklaruje). Zapisz swoje przemyślenia.*

| MODLĘ SIĘ |

12. Na zakończenie lekcji odmów z uczniami modlitwę o pokój:

Boże, od którego pochodzą święte pragnienia, prawe zamiary i cnotliwe czyny,

użycz swoim sługom pokoju, jakiego świat dać nie może;

niech serca nasze będą poddane Twojej woli,

a czasy, w których żyjemy, niech za łaską Twoją będą spokojne

i wolne od grozy nieprzyjaciół.

Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen¹.

¹ *Modlitwa o pokój*, <https://misyjne.pl/przerwa-artykul/3-modlitwy-o-pokoj-na-swiecie/> (dostęp: 19.04.2021).

59 |

KOŚCIÓŁ W SPOŁECZEŃSTWIE POLSKIM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, na czym polega współczesny, chrześcijański sposób rozumienia patriotyzmu.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje patriotyzm, kosmopolityzm i nacjonalizm,
- > opisuje potrzebę bycia patriotą,
- > wymienia, w czym wyraża się dojrzały patriotyzm.

Postawy: uczeń przejawia postawę szacunku wobec swojej ojczyzny.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, dialog, burza mózgów, praca w grupach, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: podręcznik, telefon komórkowy (jeśli jest taka możliwość w szkole), Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą do Ducha Świętego.
2. Wprowadź uczniów w temat. Powiedz: *Na pewno każdy z was był lub widział na zdjęciach lub w telewizji bardzo popularny budynek znajdujący się w Warszawie przy ulicy Wiejskiej.* (Jeśli uczniowie go nie kojarzą, podpowiedz, że chodzi o budynek Sejmu Rzeczypospolitej).

Zadaj pytanie: *Czy może ktoś z was pamiętać, jakie trzy słowa widniały kiedyś na tym budynku?*

Poprowadź odpowiedzi tak, by padło hasło: „Bóg, Honor, Ojczyzna”.

Możesz kontynuować wątek: *Niestety współcześni ludzie uznali, że Bóg już nie jest im potrzebny – w imię złe pojętej tolerancji uznali, że może to kogoś urazić, i napis został zdjęty.*

3. Zaproponuj uczniom pracę w grupach. Podziel klasę na trzy zespoły, które za pomocą telefonów komórkowych będą miały za zadanie znaleźć w internecie definicje słów: patriotyzm, kosmopolityzm i nacjonalizm – przydziel po jednym pojęciu każdej z grup.

Efekty pracy zapiszcie na tablicy.

| SPOTYKAM |

4. Zapoznaj uczniów z sylwetką kardynała Stefana Wyszyńskiego. Przeanalizujcie tekst z podręcznika i wspólnie odpowiedzcie na pytanie: *Czy kardynał Stefan **Wyszyński** był patriotą?*

Najważniejsze fakty z jego biografii zanotuj na tablicy. Możesz skorzystać z poniższego schematu, który uzupełnią uczniowie:

Kardynał Stefan Wyszyński

- > Urodzony _____
- > Kapłan od _____
- > Biskup od _____
- > Prymas Polski od _____ do _____
- > Prześladowany przez Niemców za _____
- > Prześladowany przez komunistów za _____
- > Zmarł _____

Zwróć uwagę uczniów na to, że Prymas zawsze pozostawał wierny Bogu i Kościołowi, był prześladowany tak przez okupantów w czasie II wojny

światowej, jak przez system komunistyczny. Zawsze podejmował dialog, ale w sprawach zasadniczych zajmował jednoznaczne stanowisko *semper fidelis* – zawsze wierny.

| POZNAJĘ |

5. Porozmawiaj z uczniami o tym, czy w Piśmie Świętym można znaleźć fragment mówiący o postawie Chrystusa wobec ówczesnej władzy państwowej.
6. Jeśli żaden z uczniów nie będzie w stanie przypomnieć sobie odpowiedniego fragmentu, przeczytaj na głos cytat z **Ewangelii** wg św. Mateusza:

Wtedy faryzeusze odeszli i naradzali się, jak by Go podchwycić w mowie. Postali więc do Niego swych uczniów razem ze zwolennikami Heroda, aby Mu powiedzieli: „Nauczycielu, wiemy, że jesteś prawdomówny i drogi Bożej w prawdzie nauczasz. Na nikim ci też nie zależy, bo nie oglądasz się na osobę ludzką. Powiedz nam więc, jak ci się zdaje? Czy wolno płać podatek cesarzowi, czy nie?”. Jezus przejrzał ich przewrotność i rzekł: „Czemu wystawiacie Mnie na próbę, obłudnicy? Pokażcie Mi monetę podatkową!”. Przynieśli Mu denara. On ich zapytał: „Czyj jest ten obraz i napis?”. Odpowiedzieli: „Cezara”. Wówczas rzekł do nich: „Oddajcie więc cesarzowi to, co należy do cesara, a Bogu to, co należy do Boga” (Mt 22,15-21).

Przeanalizujcie przeczytany fragment. Postaraj się tak pokierować rozmową, żeby uczniowie wyraźnie określili postawę człowieka wierzącego, który jest jednocześnie dobrym obywatelem i dobrym chrześcijaninem. Spróbujcie znaleźć odpowiedź na pytanie, czym powinna się wyróżniać postawa chrześcijanina jako przedstawiciela Kościoła.

Wypiszcie na tablicy cechy dobrego obywatela, patrioty, chrześcijanina.

7. Podziel klasę na trzy grupy. Każda z nich niech przeczyta w podręczniku przydzielony jej fragment Katechizmu Kościoła katolickiego:

Grupa I

Ci, którzy są podporządkowani władzy, powinni uważać swoich przełożonych za przedstawicieli Boga, który ich ustanowił sługami swoich darów. (...) Lojalna współpraca obywateli obejmuje prawo, niekiedy obowiązek

udzielenia słusznego napomnienia, jeśli coś wydałoby się im szkodliwe dla godności osób i dla dobra wspólnoty (KKK 2238).

Grupa II

Obywatele mają obowiązek przyczyniać się wraz z władzami cywilnymi do dobra społeczeństwa w duchu prawdy, sprawiedliwości, solidarności i wolności. Miłość ojczyzny i służba dla niej wynikają z obowiązku wdzięczności i porządku miłości. Podporządkowanie prawowitej władzy i służba na rzecz dobra wspólnego wymagają od obywateli wypełniania ich zadań w życiu wspólnoty politycznej (KKK 2239).

Grupa III

Uległość wobec władzy i współodpowiedzialność za dobro wspólne wymagają z moralnego punktu widzenia płacenia podatków, korzystania z prawa wyborczego, obrony kraju:

Oddajcie każdemu to, co się mu należy: komu podatek – podatek, komu cło – cło, komu uległość – uległość, komu cześć – cześć (Rz 13, 7). Chrześcijanie mieszkają we własnej ojczyźnie, ale jako pielgrzymi. Podejmują wszystkie obowiązki jako obywatele, ale i podchodzą do wszystkiego jak cudzoziemcy... Słuchają ustalonych praw, a własnym życiem przekraczają prawa... Bóg wyznaczył im tak zaszczytne miejsce, że nie wolno go opuścić (KKK 2240).

Każda z grup odpowiada na pytanie: *Co powinno charakteryzować chrześcijanina, który bierze czynny udział w życiu politycznym swojego kraju?*

Praca grup może być zapisana w formie tabelki:

Cechy dobrego		
obywatela	patrioty	chrześcijanina
podporządkowany władzy	podporządkowany władzy	podporządkowany władzy ze względu na Pana
podporządkowany prawu	podporządkowany prawu	podporządkowany prawu, ma obowiązek słusznego napomnienia bliźniego, gdy zachodzi taka konieczność

przyczynia się do rozwoju dobra	przyczynia się do rozwoju dobra	przyczynia się do rozwoju dobra w duchu prawdy
		obowiązek modlitwy za sprawujących władzę
		umiejętność rezygnacji z praw nabytych

| ODPOWIADAM |

8. Zaproponuj uczniom, aby przeczytali fragment tekstu z podręcznika i poddali go osobistej refleksji:

Jak angażujesz się w życie społeczne swojej ojczyzny, parafii?

Czy na co dzień spełniasz zalecenie Chrystusa „oddajcie Bogu, co Boskie, a cesarowi to, co do cesarza należy” (por. Mt 22,21)?

| UTRWALAM |

9. Poniższe polecenie może być przedmiotem pracy wspólnej na lekcji bądź zadaniem domowym: *Na podstawie dzisiejszej katechezy napisz, jakimi wartościami powinieneś się kierować się w życiu społecznym, aby ludzie wiedzieli, że mają do czynienia z chrześcijaninem.*

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

10. Zaproponuj uczniom, aby w podręczniku odpowiedzieli na pytanie: *Jakimi wartościami powinieneś się kierować się w życiu społecznym, aby ludzie wiedzieli, że mają do czynienia z chrześcijaninem?*

| MODLĘ SIĘ |

11. Na zakończenie odmów wraz z uczniami modlitwę bł. ks. Jerzego Popiełuszki za ojczyznę:

Wszchemocny Boże, Ojców naszych Panie!

Pochylamy pokornie nasze głowy, by prosić

o siłę wytrwania i mądrość w tworzeniu jedności,

by prosić o Twoje błogostawieństwo.

Wszystkich polecamy Twojej szczególnej opiece,
Twojej mocy uzdrawiającej ludzkie serca.
Chcemy wszystkim naszym winowajcom przebaczyć,
jak Ty przebaczasz nam nasze winy.
I zbaw od złego nas wszystkich. Wystuchaj,
Panie, prośby ludu swego.
Amen.

CZĘŚĆ 7

**BÓG ŹRÓDŁEM
NADZIEI**

60 |

GDY NADESZŁA PEŁNIA CZASU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że pełnia czasów to czas przyjścia Pana Jezusa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że w Jezusie Chrystusie wypełniły się wszystkie zapowiedzi Starego Testamentu,
- > wie, że czasy obecne to czasy ostateczne,
- > rozumie pojęcie paruzji jako powtórnego przyjścia Pana Jezusa,
- > rozumie, że zawsze trzeba być przygotowanym na spotkanie z Jezusem.

Postawy: uczeń przygotowuje się do owocnego przeżywania Świąt Bożego Narodzenia

Metody i techniki: dyskusja, praca w grupach, analiza tekstu, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: Pismo Św., katechizm, podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję od wspólnej modlitwy. Następnie wprowadź w temat katechezy. Można wspomnieć w tym momencie, że uczniowie rozpoczynają nowy cykl katechez, pod wspólnym tytułem: „Bóg źródłem nadziei”. W celu wywołania swobodnej dyskusji, zadaj uczniom pytania:

Co to jest nadzieja?

Jak rozumiecie pojęcie nadziei, czym ona jest?

2. Gdyby uczniowie mieli problem ze zdefiniowaniem pojęcia abstrakcyjnego, można poprosić ich o wyszukanie różnych definicji nadziei w Internecie. Spróbuj wraz z klasą wspólnie stworzyć definicję nadziei chrześcijańskiej. Uczniowie winni dojść do wniosku (wspólnie z nauczycielem), że nadzieja chrześcijańska ukierunkowana jest na życie przyszłe, na pełnię czasów.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

3. Możesz powiedzieć: *Termin „pełnia czasów” ma związek z biblijną koncepcją czasu. Był czas, kiedy naród wybrany był przygotowywany na przyjście Zbawiciela, Jezusa Chrystusa. Wówczas izraelici byli jedynym narodem wierzącym w Jednego Boga. Byli spadkobiercami obietnicy Abrahama, dlatego też Jan Paweł II nazywał ich „starszymi braćmi w wierze”, ostatecznie ten okres przygotowywania Narodu Wybranego kończy się wraz z narodzeniem Jezusa Chrystusa. On to jest wyznacznikiem pełni czasów i to w Nim wypełniły się wszystkie obietnice dane Izraelowi, w Nim dokonało się nasze odkupienie. Po wniebowstąpieniu Jezusa, aż do paruzji następują czasy ostateczne. W tym biblijnym ujęciu czas nie zatacza okręgu, tylko jak po wektorze zmierza do określonego celu. Zobaczmy, co na ten temat mówi Pismo Św., a tak konkretnie to Św. Paweł.*

Ga 4, 1-6

I to wam jeszcze powiem: Jak długo dziedzic jest nieletni, niczym się nie różni od niewolnika, chociaż jest właścicielem wszystkiego. Aż do czasu określonego przez ojca podlega on opiekunom i rządcom. My również, jak długo byliśmy nieletni, pozostawaliśmy w niewoli „żywiołów tego świata”. Gdy jednak nadeszła pełnia czasu, zesłał Bóg Syna swego, zrodzonego z niewiasty, zrodzonego pod Prawem, aby wykupił tych, którzy podlegali Prawu, abyśmy mogli otrzymać przybrane synostwo. Na dowód tego, że jesteście synami, Bóg wysłał do serc naszych Ducha Syna swego, który woła: Abba, Ojcze!

4. Zachęć uczniów do przeanalizowania tekstu, możesz użyć pytań wspierających dyskusję.

Co znaczy, że byliśmy równie nieletni?

Co oznacza, że ktoś podlega Prawu? O jakie Prawo chodzi?

5. Po krótkiej dyskusji można wrócić do analizy fragmentu Pisma Świętego. Możesz zaznaczyć, że Pan Jezus mówiąc o Królestwie Bożym, zawsze używał porównań. Następnie zachęć do zapoznania się z fragmentem Ewangelii św. Łukasza,

Łk 20, 9-16

I zaczął mówić do ludu tę przypowieść: «Pewien człowiek założył winnicę, oddał ją w dzierżawę rolnikom i wyjechał na dłuższy czas. W odpowiedniej porze wystął sługę do rolników, aby mu oddali jego część z plonu winnicy. Lecz rolnicy obili go i odesłali z niczym. Ponownie posłał drugiego sługę. Lecz i tego obili, znieważyli i odesłali z niczym. Posłał jeszcze trzeciego; tego również pobili do krwi i wyrzucili. Wówczas rzekł pan winnicy: „Co mam poczyć? Poślę mojego syna ukochanego, chyba go uszanują”. Lecz rolnicy, zobaczywszy go, naradzali się między sobą, mówiąc: „To jest dziedzic, zabijmy go, a dziedzictwo stanie się nasze”. I wyrzuciwszy go z winnicy, zabili. Co więc uczyni z nimi właściciel winnicy? Przyjdzie i wytraci tych rolników, a winnicę da innym».

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

6. Zaproponuj uczniom, aby po przeczytaniu tekstu, spróbowali opowiedzieć jego treść, zastępując niektórych bohaterów przypowieści konkretnymi osobami lub grupami społecznymi. Na przykład:

pewien człowiek – Pan Bóg

winnica – Ziemia Obiecana

rolnicy – naród izraelski

sługa – prorok

Syn ukochany – Jezus Chrystus

inni – my

Uczniowie próbują na nowo przeczytać ten fragment, używając podmienionych słów.

7. Warto byłoby tak poprowadzić rozmowę z uczniami, aby wspólnie wyjaśnić, co może być tą Ziemią Obiecaną. Czy chodzi o raj, zbawienie?
8. Podziel klasę na trzy grupy. Zadaniem każdej z nich będzie praca z jednym przepisem Katechizmu Kościoła Katolickiego – temat: pełnia czasów,

objawienie. Wnioski z pracy grup zapisujemy na tablicy. Przykładowe efekty pracy:

Bóg przygotowywał nas na pełnię czasów przez proroków.

Wszystkie zapowiedzi wypełnił Bóg w osobie Jezusa Chrystusa.

Objawienie dokonane w osobie Jezusa Chrystusa jest ostateczne.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Zadanie domowe: na podstawie fragmentu PŚ (Hbr 1, 1-4) uczniowie wypełniają tekst.

Wielokrotnie i na różne sposoby przemawiał niegdyś Bóg do ojców przez proroków, a w tych ostatecznych dniach przemówił do nas przez Syna. Jego to ustanowił dziedzicem wszystkich rzeczy, przez Niego też stworzył wszechświat. Ten [Syn], który jest odblaskiem Jego chwały i odbiciem Jego istoty, podtrzymuje wszystko słowem swej potęgi, a dokonawszy oczyszczenia z grzechów, zasiadł po prawicy Majestatu na wysokościach. On o tyle stał się wyższym od aniołów, o ile odziedziczył wyższe od nich imię.

| MODLĘ SIĘ |

10. Na zakończenie odmówcie modlitwę, może być w ciszy i skupieniu, możecie skorzystać z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

61 |

NADZIEJA DLA ŚWIATA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, że Kościół jest nadzieją dla świata.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie zbawczy charakter sakramentów Kościoła,
- > wie, że Kościół jest sakramentem jednania świata z Bogiem,
- > rozumie, że kościół to nie tylko hierarchowie,
- > rozumie naukę Soboru Watykańskiego II o Mistycznym ciele Chrystusa.

Postawy: uczeń kształtuje swoją tożsamość jako członek Ludu Bożego.

Metody i techniki: rozmowa prowadzona, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Katechizm Kościoła Katolickiego.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Katechezę można rozpocząć wspólną **modlitwą** w ciszy, z prośbą o dar otwartego serca.
2. Możesz wspomnieć krótko treść poprzednich katechez, szczególnie o nadziei w odniesieniu do Boga Ojca i Jezusa Chrystusa: Bóg nawet w tych ostatecznych czasach nie pozostawił ludzi bez pomocy ze swojej strony i na zgromadzonych w wieczniku Apostołów zesłał Ducha Świętego – Parakleta, Ducha Prawdy, Pocieszyciela.
3. Uczniowie sięgają do podręcznika. Następnie zachęć do krótkiej dyskusji, która ma przynieść odpowiedź na pytanie:
Jak znaleźć w Bogu źródło nadziei?

4. Jeśli uczniowie nie dojdą do jasnych wniosków, można przeanalizować fragment Pisma Świętego i wspólnie odpowiedzieć na pytanie:

Czy Chrystus miał świadomość tworzenia Kościoła?

Mt, 16. 15-18

Jezus zapytał ich: «A wy za kogo Mnie uważacie?». Odpowiedział Szymon Piotr: «Ty jesteś Mesjasz, Syn Boga żywego». Na to Jezus mu rzekł: «Błogosławiony jesteś, Szymonie, synu Jony. Albowiem nie objawiły ci tego ciało i krew, lecz Ojciec mój, który jest w niebie. Otóż i Ja tobie powiadam: Ty jesteś Piotr [czyli Skalą], i na tej Skale zbuduję Kościół mój, a bramy piekielne go nie przemogą.

5. Jak widać Jezus miał świadomość tworzenia Kościoła i to Kościoła niezwykłego przez największego wroga człowieka na drodze do zbawienia – szatana. Po swoim Wniebowstąpieniu posłał Ducha Św. Aby ten Kościół umacniał i dalej prowadził, aż do paruzji.

| SPOTYKAM, POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Podziel klasę na cztery grupy i przydziel im zadanie, by każda z nich przeanalizowała wskazane fragmenty katechizmu i wynotowała, co dany tekst mówi o Kościele, jego funkcji i zadaniach.

Grupa I

KKK 789

Porównanie Kościoła do ciała wyjaśnia wewnętrzną więź między Kościołem i Chrystusem. Kościół nie jest tylko jakimś zgromadzeniem wokół Chrystusa, lecz jest on zjednoczony w Nim, w Jego Ciele. Należy szczególnie podkreślić trzy aspekty Kościoła jako Ciała Chrystusa: jedność wszystkich członków między sobą dzięki ich zjednoczeniu z Chrystusem; Chrystus jako Głowa Ciała; Kościół jako Oblubienica Chrystusa.

Grupa II

KKK 790

Wierzący, którzy odpowiadają na Słowo Boże i stają się członkami Ciała Chrystusa, zostają ściśle zjednoczeni z Chrystusem: „W Ciele tym życie Chrystusowe rozlewa się na wierzących, którzy przez sakramenty jednoczą się w sposób tajemny i rzeczywisty z umęczonym i uwielbionym Chrystusem”. Jest to szczególnie prawdziwe w odniesieniu do chrztu, przez który jednoczymy się ze Śmiercią i Zmartwychwstaniem Chrystusa oraz

do Eucharystii, przez którą „uczestnicząc w sposób rzeczywisty w Ciele Pańskim, wznosimy się do wspólnoty z Nim i nawzajem ze sobą”.

Grupa III

KKK 791

Jedność ciała nie eliminuje różnorodności członków. „W budowaniu Ciała Chrystusa bierze udział różnorodność członków i funkcji. Jeden jest Duch, który na pożytek Kościoła rozdziela różne swoje dary na miarę swych bogactw i potrzeb posługiwania”. Jedność Ciała Mistycznego rodzi i pobudza wśród wiernych miłość: „Stąd, jeśli jeden członek cierpi, wspólnie z nim cierpią wszystkie członki; a jeśli jeden członek czci doznaje, wszystkie członki wspólnie z nim się radują”. Jedność Ciała Mistycznego przewycięża w końcu wszystkie podziały: „Bo wy wszyscy, którzy zostaliście ochrzczeni w Chrystusie, przyoblekliście się w Chrystusa. Nie ma już Żyda ani pogańszczyzny, nie ma już niewolnika ani człowieka wolnego, nie ma już mężczyzny ani kobiety, wszyscy bowiem jesteście kimś jednym w Chrystusie Jezusie”. (Ga 3, 27-28).

Grupa IV

KKK 772

Chrystus wypełnia i objawia w Kościele Swoją własną tajemnicę jako cel zamysłu Bożego: „Wszystko na nowo zjednoczyć w Chrystusie” (Ef 1,10). Św. Paweł nazywa „wielką tajemnicą” (Ef 5, 32) oblubieńcze zjednoczenie Chrystusa z Kościołem. Ponieważ Kościół jest zjednoczony z Chrystusem jako swoim Oblubieńcem, także on sam staje się tajemnicą. Kontemplując w nim tę tajemnicę, św. Paweł pisze: „Chrystus pośród was nadzieja chwały” (Kol 1, 27).

KKK 773

Taka komunia ludzi z Bogiem w Kościele przez miłość, która „nigdy nie ustaje” (1 Kor 13, 8), jest celem, do którego dąży to wszystko, co jest w nim środkiem sakramentalnym, związanym z tym światem, którego przeznaczeniem jest przeminięcie. „Cała jego struktura jest całkowicie podporządkowana świętości członków Chrystusa. Świętość mierzy się według „wielkiej tajemnicy”, w której Oblubienica odpowiada darem miłości na dar Oblubieńca”. Maryja wyprzedza nas wszystkich „na drodze do świętości”, która jest tajemnicą Kościoła jako Oblubienicy bez „skazy czy zmarszczki” (Ef 5, 27). Z tego powodu „wymiar maryjny Kościoła wyprzedza jego wymiar Piotrowy”.

Wyniki prac grupy zapisujemy na kartkach i przyklepamy do tablicy, albo zapisujemy na tablicy, wówczas stanowić to będzie notatkę z lekcji.

7. Podsumowując katechezę, nauczyciel może powiedzieć: *Na dzisiejszej lekcji omówiliśmy genezę Kościoła, jego zadania i misję w świecie. Jak widać, Bóg nigdy nie pozostawi człowieka samego – pozostawił mu swój Kościół oparty na apostołskich fundamentach, którego Szatan nie zwycięży. Ten Kościół jest sakramentem jedynającym Boga z ludźmi, jest nadzieją dla całej ludzkości – nadzieją na zbawienie i to zbawienie wszystkich ludzi, ponieważ każdy – kto uwierzy, że Jezus Chrystus jest Synem Bożym, który dla naszego Zbawienia poniósł odkupieńczą śmierć na krzyżu – będzie zbawiony.*

| MODLĘ SIĘ |

8. Lekcję można zakończyć modlitwą, wykorzystując tekst zamieszczony w podręczniku ucznia.

Rozwiązanie krzyżówki

hasło: ECCLESIA

1					R	E	F	E	K	T	A	R	Z	
2						C	I	N	G	U	L	U	M	
3						C	Y	B	O	R	I	U	M	
4						L	E	K	T	O	R			
5					L	E	K	C	J	O	N	A	R	Z
6			E	P	I	S	T	O	Ł	A				
7	P	A	R	A	F	I	A							
8			M	S	Z	A	Ł							

1. Inna nazwa jadalni seminaryjnej.
2. Inaczej sznur do alby.
3. Naczynia służące do przechowywania lub przenoszenia Najświętszego Sakramentu.
4. Ministrant czytający czytania mszalne.
5. Księga zawierająca czytania mszalne i psalmy.
6. W liturgii chrześcijańskiej czytanie z listów Apostołów.
7. Najmniejsza jednostka kościelnego podziału terytorialnego.
8. Najważniejsza księga liturgiczna w Kościele katolickim obrządku rzymskiego, zawierająca teksty stałych i zmiennych części liturgii.

62 |

KIEDY NADESZŁA GODZINA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ponowne ukazanie znaczenia **Eucharystii** dla Kościoła i dla uczniów.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozumie wagę *communio* w Kościele,
- > wie kto i kiedy ustanowił Eucharystię,
- > zna naukę Św. Pawła o uczestnictwie we Mszy Św.,
- > zna naukę ojców Soborowych o Eucharystii.

Postawy: uczeń dostrzega w liturgii Kościoła drogę do przybliżania się ku Panu Bogu i pomocy w osiągnięciu doskonałości.

Metody i techniki: burza mózgów, analiza tekstu, praca w grupie.

Środki dydaktyczne: **Pismo Św.**, katechizm, dokumenty Kościoła.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpoczynając lekcję, zachęć uczniów do krótkiej modlitwy. Następnie wprowadzając do treści katechezy, możesz powiedzieć: *Dziś będziemy starali się uświadomić sobie, jakie jest miejsce Mszy Św., Eucharystii w zbawczym dziele Jezusa Chrystusa i misji Kościoła. Zapewne wiele już słyszeliście opinii na temat Mszy Św., jej sposobu sprawowania i przeżywania, sami pewnie też macie swoje zdanie.*

Możesz zaproponować krótką wymianę refleksji na temat uczestniczenia w Mszy Świętej.

2. Następnie zachęć uczniów do zapoznania się z fragmentem podręcznika i krótkiej pogadanki. Pomocne będzie pytanie:

Jak myślicie, czego brakowało autorowi tego opowiadania?

3. Jeśli klasa nie dojdzie do wniosku, że brakowało mu uczestniczenia we mszy świętej i zjednoczenia z Chrystusem w Eucharystii, można zaproponować zapoznanie się z postacią Ojca Pio, szczególną uwagę należy zwrócić na jego umiłowanie Eucharystii, sposób przygotowania się do niej i jej celebrację.

| SPOTYKAM |

4. Zadaj pytanie uczniom:

*Dlaczego Ojciec **Pio** tak wiele czasu poświęcał Eucharystii?*

Następnie uczniowie czytają w ciszy fragment Ewangelii Świętego Łukasza (Łk 22, 14-20), o ustanowieniu Eucharystii.

A gdy nadeszła pora, zajął miejsce u stołu i Apostołowie z Nim. Wtedy rzekł do nich: «Gorąco pragnąłem spożyć Paschę z wami, zanim będę cierpiał. Albowiem powiadam wam: Już jej spożywać nie będę, aż się spełni w królestwie Bożym». Potem wziął kielich i odmówiwszy dziękczynienie rzekł: «Weźcie go i podzielcie między siebie; albowiem powiadam wam: odtąd nie będę już pił z owocu winnego krzewu, aż przyjdzie królestwo Boże». Następnie wziął chleb, odmówiwszy dziękczynienie połamał go i podał mówiąc: «To jest Ciało moje, które za was będzie wydane: to czynicie na moją pamiątkę!» Tak samo i kielich po wieczerzy, mówiąc: «Ten kielich to Nowe Przymierze we Krwi mojej, która za was będzie wylana.

Warto wspomnieć uczniom, że jest to opis ustanowienia Eucharystii dokonany przez Jezusa w wieczniku, w dzień poprzedzający Jego Śmierć. Trzeba zauważyć, że wagę tego wydarzenia podkreślał już Św. Paweł w Liście do Koryntian: 1 Kor. 11, 20-29.

Tak więc, gdy się zbieracie, nie ma u was spożywania Wieczerzy Pańskiej. Każdy bowiem już wcześniej zabiera się do własnego jedzenia, i tak się zdarza, że jeden jest głodny, podczas gdy drugi nietrzeźwy. Czyż nie macie

domów, aby tam jeść i pić? Czy chcecie znieważać Boże zgromadzenie i zawstydzać tych, którzy nic nie mają? Cóż wam powiem? Czy będę was chwalił? Nie, za to was nie chwale! Ja bowiem otrzymałem od Pana to, co wam przekazałem, że Pan Jezus tej nocy, kiedy został wydany, wziął chleb i dzięki uczyniwszy połamał i rzekł: «To jest Ciało moje za was [wydane]. Czyńcie to na moją pamiątkę». Podobnie, skończywszy wieczerzę, wziął kielich, mówiąc: «Ten kielich jest Nowym Przymierzem we Krwi mojej. Czyńcie to, ile razy pić będziecie, na moją pamiątkę». Ilekroć bowiem spożywacie ten chleb albo pijecie kielich, śmierć Pańską głosicie, aż przyjdzie. Dlatego też kto spożywa chleb lub pije kielich Pański niegodnie, winny będzie Ciała i Krwi Pańskiej. Niech przeto człowiek baczy na siebie samego, spożywając ten chleb i pijąc z tego kielicha. Kto bowiem spożywa i pije nie zważając na Ciało [Pańskie], wyrok sobie spożywa i pije.

5. Można przedyskutować ten tekst: o czym mówi, co stanowi trudność, dlaczego Św. Paweł był tak wrażliwy na sposób udziału w Eucharystii? (możliwe nadużycia). Uczniowie powinni otrzymać informację, że bardzo ważne jest pełne uczestnictwo w Eucharystii.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Podziel klasę na trzy grupy i przydziel każdej z nich fragment Konstytucji Liturgii do przeanalizowania pod kątem informacji o Eucharystii.

Grupa I

KL7

Dla urzeczywistnienia tak wielkiego dzieła Chrystus jest zawsze obecny w swoim Kościele, szczególnie w czynnościach liturgicznych. Jest obecny w ofierze Mszy świętej, czy to w osobie odprawiającego, gdyż „Ten sam, który kiedyś ofiarował się na krzyżu, obecnie ofiaruje się przez posługę kapłanów”, czy też zwłaszcza pod postaciami eucharystycznymi. Obecny jest mocą swoją w sakramentach tak, że gdy ktoś chrzci, sam Chrystus chrzci. Jest obecny w swoim słowie, albowiem gdy w Kościele czyta się Pismo Święte, wówczas On sam mówi. Jest obecny wreszcie, gdy Kościół modli się i śpiewa psalmy, gdyż On sam obiecał: „Gdzie dwaj albo trzej są zgromadzeni w imię moje, tam i ja jestem pośród nich” (Mt 18, 20). Rzeczywiście, w tak wielkim dziele, przez które Bóg otrzymuje doskonałą chwałę a ludzie uświęcenie, Chrystus zawsze przyłącza do siebie Kościół,

swoją Oblubienicę umiłowaną, która wzywa swego Pana i przez Niego oddaje cześć Ojcu wiecznemu.

Słusznie przeto uważa się liturgię za wykonywanie kapłańskiego urzędu Jezusa Chrystusa, w niej przez znaki widzialne wyraża się, i w sposób właściwy poszczególnym znakom urzeczywistnia uświęcenie człowieka, a mistyczne Ciało Jezusa Chrystusa, to jest Głowa ze swymi członkami, wykonuje całkowity kult publiczny. każdy obchód liturgiczny jako dzieło Chrystusa-Kapłana i Jego Ciała, czyli Kościoła, jest czynnością w najwyższym stopniu świętą, a żadna inna czynność Kościoła nie dorównuje jej skuteczności z tego samego tytułu i w tym samym stopniu.

Grupa II

KL 8

Liturgia ziemską daje nam niejako przedsmak uczestnictwa w liturgii niebiańskiej, odprawianej w mieście świętym Jeruzalem, do którego pielgrzymujemy, gdzie siedzi po prawicy Bożej jako sługa świątyni i prawdziwego przybytku. W liturgii ziemskiej ze wszystkimi zastępami duchów niebieskich wyśpiewujemy Panu hymn chwały. W niej wspominamy ze czcią Świętych i spodziewamy się otrzymać jakąś część i wspólnotę z nimi. W niej oczekujemy Zbawiciela, Pana naszego Jezusa Chrystusa, aż się ukáže jako Ten, który jest życiem naszym, a my z Nim razem pojawimy się w chwale.

Grupa III

KL 10

Liturgia jednak jest szczytem, do którego zmierza działalność Kościoła, i jednocześnie jest źródłem, z którego wypływa cała jego moc. Albowiem prace apostołskie to mają na celu, aby wszyscy stając się dziećmi Bożymi przez wiarę i chrzest, schodzili się razem, wielbili Boga pośród Kościoła, uczestniczyli w Ofierze i pożywali Wieczерzę Pańską.

Z drugiej strony liturgia pobudza wiernych, aby „sakramentami wielkanoconymi” nasyceni, „żyli w doskonałej jedności”. Modli się, aby „zachowywali w życiu, co otrzymali przez wiarę”. Odnowienie zaś przymierza Boga z ludźmi w Eucharystii pociąga i zapala wiernych do tym gorętszej miłości Chrystusa. Z liturgii przeto, a głównie z Eucharystii jako ze źródła, spływa na nas łaska i z największą skutecznością przez nią dokonuje się

uświęcenie człowieka w Chrystusie i uwielbienie Boga, które jest celem wszystkich innych dzieł Kościoła.

Liderzy grup dzielą się ustalonymi wnioskami, można zapisać je na tablicy, wówczas będą stanowić notatkę z katechezy.

| UTRWALAM |

7. Jako podsumowanie można wykorzystać tekst z podręcznika. Możesz też powiedzieć: *Każdy z nas żyje w nieustannej wędrówce, stale się dokądś spieszymy. Rzadko pamiętamy o Bogu, modlitwie. Może to właściwy moment, aby się zatrzymać choć na chwilę, zadać sobie pytanie, dokąd zmierzam i czy pogoń za coraz większym konsumpcjonizmem nie przesłania mi ostatecznego celu – zjednoczenia z Chrystusem. A jak wygląda moje przygotowanie i uczestnictwo w Eucharystii, czy jestem w stanie korzystać w pełni z owoców komunii z Jezusem i Kościołem.*

| MODLĘ SIĘ |

8. Zakończ lekcję wspólną modlitwą, można wykorzystać tekst z podręcznika.

63 |

MARYJA, MATKA NASZEJ NADZIEI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów ze szczególnym miejscem Maryi w życiu Jezusa i Kościoła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, że **Maryja** jest naszą drugą matką, tak jak chciał tego Jezus Chrystus,
- > rozumie nauczanie tradycyjne dotyczące **Maryi**,
- > potrafi wyjaśnić, dlaczego nie modlimy się do Matki Boskiej, ale prosimy ją o wstawiennictwo u Syna.

Postawy: uczeń modli się o wstawiennictwo do Matki Bożej i pogłębią swoją więź z Nią.

Metody i techniki: analiza tekstu, **praca** w grupach, dyskusja.

Środki dydaktyczne: Pismo Święte, podręcznik, katechizm.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zachęć uczniów do modlitwy w ciszy i skupieniu – w intencji własnych mam i wszystkich matek na świecie.
2. Wprowadzając do tematu, zapisz na tablicy pytanie:
Za co kochasz swoją mamę?

Chętni uczniowie mogą podchodzić do tablicy i zapisywać swoje odpowiedzi (przykłady: troska, czułość, oparcie, serdeczność, opiekuńczość, miłość).

Możesz zadać kilka następných pytań dotyczących roli matki w życiu, by płynnie przejść do Ewangelii świętego Jana (19, 25-27).

Czy w życiu dorosłym możemy zwrócić się do matki z prośbą o pomoc i wsparcie?

Jaka jest rola matki w życiu dorosłego dziecka?

Czy matka ma obowiązki wobec swoich dorosłych dzieci? Jeśli tak, to jakie?

Po krótkiej dyskusji możesz powiedzieć: *Nie wiem czy jesteście świadomi, ale każdy z nas, chrześcijan, ma dwie mamy – matkę ziemską i Maryję. Jest pewien fragment w Piśmie Świętym, który daje nam prawo, by wierzyć, że mamy matczyne wsparcie także i od Matki Boskiej.*

J 19 25-27

A obok krzyża Jezusowego stały: Matka Jego i siostra Matki Jego, Maria, żona Kleofasa, i Maria Magdalena. Kiedy więc Jezus ujrzał Matkę i stojącego obok Niej ucznia, którego miłował, rzekł do Matki: «Niewiasto, oto syn Twój». Następnie rzekł do ucznia: «Oto Matka twoja». I od tej godziny uczeń wziął Ją do siebie.

| SPOTYKAM |

3. Następnie warto zachęcić uczniów do otwarcia podręczników. Znajduje się tam herb Jana Pawła II. Chętni uczniowie mogą podzielić się swoją interpretacją poszczególnych elementów herbu (litera M). W tym samym dziale jest rozważanie Jana Pawła II na temat sceny pod krzyżem – uczniowie czytają je w ciszy i ze zrozumieniem. Zaprosz ich do odpowiedzi na pytanie:

Jak rozumiecie wydarzenia Paschalne?

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Podziel klasę na cztery grupy, każdej z nich przydziel teksty do przeanalizowania. Ważne jest bowiem, aby wiedzieć, co na temat Maryi mówi nauczanie Kościoła, czyli tradycja, orzeczenia soborów zebrane i zaktualizowane w Katechizmie Kościoła Katolickiego.

Grupa 1

KKK 410

Po swoim upadku człowiek nie został opuszczony przez Boga. Przeciwnie, Bóg wzywa go i zapowiada mu tajemnicze zwycięstwo nad złem oraz podniesienie go z upadku. Fragment Księgi Rodzaju, który mówi na ten temat, został nazwany „Protoewangelią”, będąc pierwszą zapowiedzią Mesjasza Odkupiciela, walki między wężem i Niewiastą oraz ostatecznego zwycięstwa jej potomka.

KKK 411

Tradycja chrześcijańska widzi w tym fragmencie zapowiedź „nowego Adama”, który „stawszy się posłusznym aż do śmierci, i to śmierci krzyżowej” (Flp 2, 8), naprawia przeobficie nieposłuszeństwo Adama. Wielu Ojców i Doktorów Kościoła widzi ponadto w Niewieście zapowiedzianej przez „Protoewangelię” Matkę Chrystusa, Maryję, jako „nową Ewę”. Ona była Tą, która pierwsza i w jedyny sposób skorzystała ze zwycięstwa odniesionego przez Chrystusa nad grzechem: Ona została zachowana od wszelkiej zmazy grzechu pierwородnego, a w czasie całego swojego życia ziemskiego, dzięki specjalnej łasce Bożej, nie popełniła żadnego grzechu.

Grupa II

KKK 721

Maryja, Najświętsza Matka Boga, zawsze Dziewica, jest arcydziełem posłania Syna i Ducha Świętego w pełni czasu. Po raz pierwszy w zamysle zbawienia, dzięki przygotowaniu przez Ducha Świętego, Ojciec znajduje Mieszkanie, w którym Jego Syn i Jego Duch mogą mieszkać wśród ludzi. W tym właśnie sensie Tradycja Kościoła często odczytywała w relacji do Maryi najpiękniejsze teksty mówiące o Mądrości: Maryja jest opiewana i przedstawiana w liturgii jako „Stolica Mądrości”. W Maryi zostają zapoczątkowane „wielkie sprawy Boże”, które Duch będzie wypełniał w Chrystusie i w Kościele.

KKK 722

Duch Święty przygotował Maryję przez swoją łaskę. Było czymś odpowiednim, aby Matka Tego, w którym „mieszka cała Pełnia: Bóstwo na sposób ciała” (Kol 2, 9), była „pełna łaski”. Tylko dzięki łasce została Ona poczęta bez grzechu pierwородnego jako najpokorniejsza ze stworzeń, najbardziej zdolna do przyjęcia niewymownego Daru Wszzechmogącego. Słusznie więc anioł Gabriel pozdrawia Ją jako Córę Syjonu: „Raduj się”.

Dziękczynienie, które Maryja kieruje do Ojca w Duchu Świętym w Magnificat, gdy nosi w sobie Syna Wiecznego, jest dziękczynieniem całego Ludu Bożego, a więc i Kościoła.

KKK 723

W Maryi Duch Święty wypełnia zamysł życzliwości Ojca. W Duchu Świętym i przez Za sprawą Ducha Świętego Maryja poczęła i zrodziła Syna Bożego. Jej dziewictwo staje się wyjątkową płodnością przez moc Ducha Świętego i przez wiarę.

Grupa III

KKK 724

W Maryi Duch Święty objawia Syna Ojca, który staje się Synem Dziewicy. Ona jest krzewem gorejącym ostatecznej teofanii; napełniona Duchem Świętym, pokazuje Słowo w uniżeniu Jego ciała i pozwala Go poznać ubogim i pierwocinom narodów.

KKK 725

Przez Maryję wreszcie Duch Święty zaczyna prowadzić do komunii z Chrystusem ludzi, „w których Bóg upodobał sobie”. Pokorni są zawsze uprzywilejowani w przyjmowaniu Go: pasterze, mędracy, Symeon i Anna, nowożeńcy z Kany i pierwsi uczniowie.

KKK 726

Na końcu tego posłania Ducha, Maryja staje się „Niewiastą”, nową Ewą, „Matką żyjących”, Matką „całego Chrystusa”. Jako taka jest Ona obecna z Dwunastoma trwającymi „jednomyślnie na modlitwie” (Dz 1,14) na początku „czasów ostatecznych”, które zapoczątkowuje Duch Święty w poranne Pięćdziesiątnicy wraz z ukazaniem się Kościoła.

Grupa IV

KKK 829

„Podczas gdy Kościół w osobie Najświętszej Maryi Panny już osiąga doskonałość, dzięki której istnieje nieskalany i bez zmazy, chrześcijanie ciągle jeszcze starają się usilnie o to, aby przezwyciężając grzech, wzrastać w świętości; dlatego wznoszą swoje oczy ku Maryi”. W Niej Kościół jest już cały święty.

KKK 964

Rola Maryi wobec Kościoła jest nieodłączna od Jej zjednoczenia z Chrystusem i wprost z niego wynika. „Ta zaś łączność Matki z Synem w dziele zbawczym uwidacznia się od chwili dziewiczego poczęcia Chrystusa aż do Jego śmierci”. W sposób szczególny ukazuje się w godzinie Jego męki: Błogosławiona Dziewica szła naprzód w pielgrzymce wiary i utrzymała wiernie swoje zjednoczenie z Synem aż do krzyża, przy którym nie bez postanowienia Bożego stanęła, najgłębiej ze swoim Jednorodzonym współcierpiała i z ofiarą Jego złączyła się matczynym duchem, z miłością godząc się, aby doznała ofiarniczego wyniszczenia żertwa z Niej zrodzona; a wreszcie przez tegoż Jezusa Chrystusa umierającego na krzyżu oddana została uczniowi jako matka tymi słowami: „Niewiasto, oto syn Twój” (J 19, 26-27).

KKK 965

Po Wniebowstąpieniu swego Syna „modlitwami swymi wspierała początki Kościoła”. Razem z Apostołami i kilkoma kobietami widzimy także „Maryję błagającą w modlitwach o dar Ducha, który podczas Zwiastowania już Ją był zacienił”.

KKK 970

„Macierzyńska zaś rola Maryi w stosunku do ludzi żadną miarą nie przyćmiewa i nie umniejsza tego jedyne go pośrednictwa Chrystusowego, lecz ukazuje jego moc. Cały bowiem wpływ zbawienny Błogosławionej Dziewicy na ludzi wywodzi się z nadmiaru zasług Chrystusowych, na Jego pośrednictwie się opiera, od tego pośrednictwa całkowicie jest zależny i z niego czerpie całą moc swoją”. „Żadne bowiem stworzenie nie może być nigdy stawiane na równi ze Słowem Wcielonym i Odkupicielem; ale jak kapłaństwo Chrystusa w rozmaity sposób staje się udziałem zarówno świętych szafarzy, jak i wiernego ludu i jak jedna dobroć Boża w rozmaity sposób rozlewa się realnie w stworzeniach, tak też jedyne pośrednictwo Odkupiciela nie wyklucza, ale wzbudza u stworzeń rozmaite współdziałanie, pochodzące z uczestnictwa w jednym źródle”.

| UTRWALAM |

5. Na tablicy zapisujemy imię: Maryja i każda z grup dodaje to, czego dowiedziała się z fragmentów katechizmu – może stanowić to notatkę z katechezy.

| MODLĘ SIĘ |

6. Na zakończenie lekcji pomódl się wspólnie z uczniami. Może wykorzystać tekst modlitwy zamieszczony w podręczniku.

64 |

MODLITWA UŚWIĘCANIEM CZASU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zrozumienie przez uczniów wagi i potrzeby uświęcania swojego dnia przez różne praktyki modlitwy.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > zna różne sposoby uświęcania czasu,
- > wie, że osoby życia konsekrowanego mają obowiązek modlitwy,
- > rozumie wagę i potrzebę uświęcania czasu.

Postawy: uczeń praktykuje każdy rodzaj **modlitwy**, stara się być wytrwałym w modlitwie.

Metody: burza mózgów, analiza tekstów.

Środki dydaktyczne: Pismo św., katechizm.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Katechezę warto rozpocząć od wspólnej modlitwy własnymi słowami, np. o dary Ducha Świętego. Wprowadzając w temat, przypomnij o chrześcijańskim obowiązku modlitwy, wspólnie z uczniami wymieńcie znane rodzaje modlitw (poranna, wieczorna, przed posiłkiem, przed podróżą, przed mszą itd.) Następnie uprzedź uczniów, że zadasz im różne pytania o modlitwę, ale nie oczekujesz od nich publicznych odpowiedzi – każdy z uczniów musi sobie odpowiedzieć na pytania we własnym sumieniu. Po każdym pytaniu zrób dwuminutową przerwę, by uczniowie mogli się zastanowić.

Czy się modlisz?

Dlaczego się modlisz?

Jak często się modlisz?

Czy masz stałe intencje, czy modlisz się za każdym razem w innej sprawie?

Jaki masz stosunek do modlitwy? Czy w większości wypełnia ją prośba, czy jest też wdzięczność i skrucha?

2. Na zakończenie tej części katechezy zadaj pytanie:

Czym jest modlitwa?

Wspólnie z uczniami stwórzcie definicję modlitwy na tablicy.

3. Następnym krokiem może być wspólna krótka analiza fragmentu Pisma Świętego

(1 Tes 5 17-22)

Nieustannie się módlcie! W każdym położeniu dziękujcie, taka jest bowiem wola Boża w Jezusie Chrystusie względem was. Ducha nie gaście, proroctwa nie lekceważcie! Wszystko badajcie, a co szlachetne – zachowujcie! Unikajcie wszystkiego, co ma choćby pozór zła.

Jeden z uczniów czyta fragment, następnie nauczyciel może zadać pytania:

Czego od nas oczekuje Św. Paweł?

Co waszym zdaniem oznacza „ducha nie gaście, proroctwa nie lekceważcie”?

Dlaczego Paweł apostoł nakazuje wręcz nieustanną modlitwę? (bo taka jest wola Boża względem ludzi).

| POZNAJĘ |

4. Korzystając z podręcznika, zachęć do przeczytania komentarza cytowanego fragmentu autorstwa Jana Pawła II. Wspólnie z uczniami porównaj dotychczasowe spostrzeżenia.
5. O potrzebie modlitwy, jej cechach i znaczeniu mówi także Katechizm Kościoła Katolickiego. Możesz wykorzystać jego fragmenty do pracy w grupach. W tym celu podziel uczniów na trzy zespoły i każdemu z nich przydziel zadania – odpowiednie przepisy katechizmu do wspólnego w grupach przeanalizowania. Czas zadania – około 10 minut. Po wykonaniu pracy liderzy grup zapisują wspólnie wypracowane przemyślenia na tablicy.

| ODPOWIADAM |

6. Przeanalizujmy teraz, co na temat modlitwy znajdziemy w Katechizmie Kościoła Katolickiego. W tym celu dzielimy klasę na trzy grupy i każda z grup otrzymuje tekst KKK każda z grup wypisuje, co dany tekst mówi na temat modlitwy. Swoje przemyślenia lider grupy zapisuje na tablicy pod hasłem: MODLITWA.

Grupa I

KKK 2559

Modlitwa – dar Boga

Modlitwa jest wzniesieniem duszy do Boga lub prośbą skierowaną do Niego o stosowne dobra. Z jakiej pozycji mówimy w czasie modlitwy? Z wyniosłości naszej pychy i własnej woli czy też z „głębokości” (Ps 130, 1) pokornego i skruszonego serca? Ten, kto się uniaża, będzie wywyższony. Podstawą modlitwy jest pokora. „Nie umiemy się modlić tak, jak trzeba”. (Rz 8, 26). Pokora jest dyspozycją do darmowego przyjęcia daru modlitwy: Człowiek jest żebrakiem wobec Boga.

Grupa II

KKK 2564

Modlitwa jako przymierze

Modlitwa chrześcijańska jest związkiem przymierza między Bogiem i człowiekiem w Chrystusie. Jest działaniem Boga i człowieka; wypływa z Ducha Świętego i z nas, jest skierowana całkowicie ku Ojcu, w zjednoczeniu z ludzką wolą Syna Bożego, który stał się człowiekiem.

Grupa III

KKK 2565

Modlitwa jako komunია

W Nowym Przymierzu modlitwa jest żywym związkiem dzieci Bożych z ich nieskończonego dobrego Ojcem, z Jego Synem Jezusem Chrystusem i z Duchem Świętym. Łaska Królestwa Bożego jest „zjednoczeniem całej Trójcy Świętej z całym wnętrzem (człowieka)”. Życie modlitwy polega zatem na stałym trwaniu w obecności trzykrotnie świętego Boga i w komunii z Nim. Ta komunია życia jest zawsze możliwa, gdyż przez chrzest staliśmy się jedno z Chrystusem. Modlitwa jest o tyle chrześcijańska, o ile jest komunią z Chrystusem i rozszerza się w Kościele, który jest Jego Ciałem. Ma ona wymiary miłości Chrystusa .

7. Jeśli katechezę prowadzi kapłan, to w tym miejscu może podzielić się swoim doświadczeniem modlitwy brewiarzowej (Jutrznia, Godzina czytań, Nieszpory, Kompleta – kiedy się odmawia, jakie są sposoby odmawiania – indywidualnie lub w zgromadzeniu).
8. Jeśli katechezę prowadzi osoba świecka, która niekoniecznie ma obowiązek odmawiania brewiarza, może poprowadzić wywód: *Czy wiecie że są ludzie w kościele, którzy z racji swojej posługi zaciągają na siebie obowiązek modlitwy dodatkowej? Mam tu na myśli osoby życia konsekrowanego, tzn. kapłanów, zakonników i siostry zakonne. Wszyscy mający udział w danej postudze mają obowiązek odmawiania wspólnie lub indywidualnie brewiarza – nazywanego liturgią uświęcania czasu. Są także osoby świeckie, które same na siebie biorą obowiązek odmawiania liturgii godzin. Wówczas – plan modlitw na każdy dzień tygodnia wygląda tak:*
- > Jutrznia (trzy psalmy, fragment Ewangelii, modlitwa powszechna);
 - > Godzina czytań (trzy psalmy i teksty przewidziane do rozmyślenia);
 - > Nieszpory (trzy psalmy, fragment Ewangelii, modlitwa powszechna);
 - > Kompleta (trzy psalmy, fragment Ewangelii, modlitwa powszechna).

Wyjątek stanowi Niedziela oraz Uroczystości i Święta nakazane. Należy także wspomnieć o zakonach kontemplacyjnych, w których dzień podzielony jest na trzy części: 8h – modlitwa, 8h – praca, 8h – odpoczynek – np. kameduli.

| UTRWALAM |

9. W ramach utrwalenia wiedzy, wspólnie z uczniami wypełniamy krzyżówkę zamieszczoną w podręczniku.

1			R	O	Z	M	O	W	A								
2	L	E	K	C	J	O	N	A	R	Z							
3						D	E	K	A	L	O	G					
4						K	L	Ę	C	Z	N	I					K
5						L	I	T	A	N	I	A					
6							T	A	B	E	R	N					A
7						W	I	A	R	A							
8					B	R	E	W	I	A						R	Z

1. Dialog.
2. Czytamy z niego czytania podczas Mszy Św.
3. Dziesięć przykazań Bożych
4. Używany przez kapłana podczas prowadzenia nabożeństw.
5. Może być Loretańska.
6. Jest w nim przechowywany Najświętszy Sakrament.
7. Charakteryzuje chrześcijanina.
8. Inaczej Liturgia Godzin.

| MODLĘ SIĘ |

10. Katechezę kończymy modlitwą do Ducha Świętego zamieszczoną w podręczniku.

**CZĘŚĆ
DODATKOWA
DLA TECHNIKUM**

**PATRZĄC
W PRZYSZŁOŚĆ**

1

BOŻE PODOBIENSTWO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, że człowiek jest stworzony na obraz i podobieństwo Boże.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia zamiar Boga wobec człowieka;
- > wyjaśnia podejmowanie zadań człowieka dorosłego w kluczu odpowiedzi na dar, którym jest zapisany w człowieku obraz Boży;
- > zna argumenty za i przeciw autentyczności Całunu turyńskiego.

Postawy: uczeń wyraża wdzięczność za dar stworzenia człowieka na obraz i podobieństwo Boże; kształtuje postawę naśladowania Chrystusa w duchu św. Weroniki.

Metody i techniki: metody audiowizualne, **rozmowa** kierowana, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, lustro (w miarę możliwości), zdjęcie Całunu turyńskiego.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Lekcję rozpoczynamy modlitwą – możesz w sposób uroczysty odczytać fragment Księgi Rodzaju lub rozpocząć inną modlitwą:

A wreszcie rzekł Bóg: «Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!»

Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz,
na obraz Boży go stworzył:
stworzył mężczyznę i niewiastę.

Rdz 1, 26-27

2. Jako wprowadzenie wykorzystujemy fragment z podręcznika odczytany na głos:
„Stworzony na obraz i podobieństwo Boga” – czy to nie brzmi dumnie? Można spojrzeć w lustro i powiedzieć – jestem obrazem Boga, jestem stworzony na Jego podobieństwo. Jednak patrzeć w lustro przychodzi nam często z wielkim trudem. Widzimy w nim swoje wady i niedoskonałości. Poddają one w wątpliwość to co chwilę temu chcieliśmy o sobie powiedzieć. Nie jestem dokładnie taki, jakbym chciał, nie jestem taki, jakiego oczekiwał Bóg. Co z tym robić? Najlepiej zakasać rękawy i wziąć się do roboty.

| SPOTYKAM |

3. Jeśli dysponujemy odpowiednimi warunkami, możemy w tym momencie wykorzystać lustro (najlepiej duże) i zaproponować uczniom, aby przejrzyli się w nim i odpowiedzieli sobie sami, czy widzą w sobie podobieństwo do Boga. Jeśli będą osoby chętne, mogą podzielić się swoją refleksją na ten temat. W wypadku gdybyśmy się spodziewali, że ta część lekcji przebiegnie dłużej, możemy podzielić lekcję na dwie godziny, rozszerzając jednocześnie dział SPOTYKAM.
4. Wyświetl lub pokaż zdjęcie Całunu turyńskiego. Można też skorzystać z ilustracji w podręczniku. Pytanie do uczniów: *Czy wiecie, co jest na przedstawionym obrazie?* Można kontynuować rozmowę, pytając o ich wiedzę na temat tego płótna.
5. Odwołujemy się do podręcznika
Przychodzi czas na spotkanie z najbardziej znanym fragmentem tkaniny na świecie i jednocześnie najdokładniej przebadanym obiektem na ziemi. Całun turyński jest płótnem fascynującym, nawet jeśli założyć, jak chce wielu, że jest fałszerstwem. Tradycyjnie zaliczany jest do tzw. acheiropojetów – czyli obrazów nie ręką ludzką uczynionych. Jest jedną z trzech obok Chusty z Oviedo i Całunu z Manoppello relikwii Męki, które według naukowych badań mogą być autentyczne. Współczesne badania nad Całunem wskazują z coraz większym prawdopodobieństwem, że jest to prawdziwe płótno, w które zawinięte

było ciało Jezusa po śmierci. Co odnajdziemy, przypatrując się mu? To przede wszystkim negatywowo (w sensie fotograficznym) wizerunek zmarłego mężczyzny, który pojawił się w wyniku nieznanego nam jeszcze procesu fizycznego, chemicznego na kawałku lnianego materiału. Wizerunek ten jest bliski opisom Męki Jezusa z Ewangelii, a na jego autentyczność wskazują z dużą dozą prawdopodobieństwa m.in. badania kryminalistyczne.

6. Kontynuuj, odwołując się do historii badań Całunu:

Ciekawa jest historia badań nad autentycznością Całunu. Rozpoczęły się one tak naprawdę w 1898 roku, kiedy włoski prawnik a z zamiłowania fotograf Secundo Pia wykonał pierwsze zdjęcie tego płótna. Po wywołaniu okazało się, że na kliszy fotograficznej pojawił się obraz pozytywowo zamiast negatywowego. W ten sposób odkryto, że to Całun jest obrazem negatywowym – przedstawiającym obraz w sposób odwrócony, czyli czarne jako białe i białe jako czarne.

Przez ostanie ponad sto lat Całun był wielokrotnie badany, a dokonane przez ten czas kolejne odkrycia coraz bardziej wskazują na to, że nie jest to falsyfikat, a prawdziwe płótno pogrzebowe Jezusa.

Oczywiście są badacze, którzy uważają przeciwnie i przedstawiają badania na to wskazujące. Jednak do dzisiaj nie posiadamy technologii, która pozwala na wykonanie podobnego obrazu, więc trudno oczekiwać, by znano ją w średniowieczu.

7. Możemy także zamiast tego obejrzeć fragment filmu o Całunie:

<https://www.youtube.com/watch?v=JGMQ9da6gzc&t=561s>

| POZNAJĘ |

8. Odczytaj fragment z Pisma Świętego wraz z komentarzem z podręcznika.

Człowiek z Całunu – umarły i zmartwychwstały Jezus z Nazaretu, Chrystus pokazuje nam, w jaki sposób możemy stawać się obrazem Boga:

On jest obrazem Boga niewidzialnego –
Pierworodnym wobec każdego stworzenia,
bo w Nim zostało wszystko stworzone:
i to, co w niebiosach, i to, co na ziemi,
byty widzialne i niewidzialne,
czy Trony, czy Panowania, czy Zwierzchności, czy Władze.

Wszystko przez Niego i dla Niego zostało stworzone.
On jest przed wszystkim i wszystko w Nim ma istnienie.
I On jest Głową Ciała – Kościoła.
On jest Początkiem,
Pierworodnym spośród umarłych,
aby sam zyskał pierwszeństwo we wszystkim.
Zechciał bowiem [Bóg], aby w Nim zamieszkała cała Pełnia,
i aby przez Niego znów pojednać wszystko z sobą:
przez Niego - i to, co na ziemi, i to, co w niebiosach,
wprowadziwszy pokój przez krew Jego krzyża.
1Kol 1, 15-20

| ODPOWIADAM |

9. Pokazujemy Ikonę Świętej Weroniki i odwołujemy się do podręcznika:

Odpowiedź na pytanie, jak można w najlepszy sposób naśladować Jezusa, w bardziej zwyczajnym życiu niż Matki Bożej tak, by stawać się podobnym do Boga, jest w sposób ciekawy ukryta w Ewangelii. Schowana jest ona pod postacią świętej Weroniki. Spotkała ona Jezusa, gdy ten szedł w czasie Drogi Krzyżowej na Kalwarię i otarła mu twarz chustą, na której pozostał Jego wizerunek. Wiele osób utożsamiało chustę, którą Weronika otarła twarz Jezusowi z Cafunem z Manoppello. Dzisiejsze badania wskazują jednak na to, że jest to raczej jeden z elementów tkanin z wyposażenia miejsca pochówku Jezusa. Jednak nie ten wizerunek jest tu najważniejszy, tylko sam gest Weroniki, który najprawdopodobniej także nadał jej imię – vera eikon znaczy bowiem: prawdziwy obraz. To, czego dokonała Weronika, pomagając Jezusowi w takim momencie, nie zważając na niebezpieczeństwo, jest wzorem do naśladowania dla kolejnych pokoleń chrześcijan.

10. Można skomentować, odwołując się do postaci innych świętych, np. szczególnie bliskich uczniom: *Każdy święty staje się nim przez naśladowanie Chrystusa. Przecież nie ma innej drogi do świętości. Możemy przedstawić tu litanię do wszystkich świętych i po kolei wskazywać, co takiego zrobili w perspektywie naśladowania Chrystusa. Dotyczy to zarówno tych pierwszych spośród świętych Kościoła, którzy naśladowali Tego, którego osobiście poznali, jak i kolejne pokolenia świętych, aż do naszych czasów.*

11. Oczywiście jest to zadanie dla każdego z nas, bez żadnego wyjątku. Właśnie dlatego najczęściej wydawaną katolicką książką jest (w tym miejscu możemy pokazać książkę lub wyświetlić jej okładkę) *O naśladowaniu Chrystusa*, której autorstwo przypisuje się Tomaszowi a Kempis, choć badacze są tu mocno podzieleni. Stanowi ona swoisty poradnik życia duchowego i jest najczęściej wydawaną, zaraz po Biblii, chrześcijańską książką w historii.

| UTRWALAM |

12. Podsumuj katechezę, omawiając z uczniami trzy punkty zamieszczone w podręczniku:
- > Dla człowieka bycie stworzonym na obraz i podobieństwo Boga jest jednocześnie darem i wyzwaniem.
 - > Każdy z nas może upodabniać się do Jezusa.
 - > Drogą, jaką możemy tego dokonać, jest naśladowanie postaw świętych, jak choćby św. Weroniki.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

13. Zaproponuj uczniom, by poszukali takiej postaci świętego, którego sposób naśladowania Chrystusa jest mu z jakiegoś powodu najbliższy.

| MODLĘ SIĘ |

14. Na koniec lekcji pomódlcie się wspólnie, wspominając gest świętej Weroniki.
- Boże, który stworzyłeś nas na swój obraz i swe podobieństwo, przez wzgląd na gest Weroniki odnawiaj w nas piękno Twojego Oblicza. Ty uczyniłeś swego Syna, Jezusa, doskonałym obrazem swego Bóstwa i człowieczeństwa. Daj siłę, byśmy strzegli i pielęgnowali podobieństwa do Ciebie w naszych duszach. Uczyń nas zdolnymi do gestów miłosierdzia, abyśmy tak jak Weronika pomagali Tobie w tych, co cierpią obarczeni krzyżem. Amen.

dolinamodlitwy.pl/o-piekno-bozego-oblicza-w-nas

2

DOROSŁOŚĆ I DOJRZAŁOŚĆ PO CZYM JE POZNAĆ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie wartości **dorosłości** i odpowiedzialności z nią związanej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia specyfikę powołania, również w kontekście wyboru zawodu i projektowania dorosłego życia;
- > wskazuje na św. Piotra jako osobę, która oddała życie za prawdę;
- > wskazuje na dary Ducha Świętego, jako pomoc w rozwoju.

Postawy: uczeń podejmuje pracę nad formacją dojrzałego sumienia.

Metody i techniki: metody audiowizualne, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: podręcznik, prezentacja, świeca, kartki A4 z napisanymi na nich dużymi literami nazwami darów Ducha Świętego.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Lekcję najlepiej rozpocząć modlitwą.
2. Wprowadź w katechezę fragmentem z podręcznika. Można w tym miejscu pokazać uczniom ilustrację gruszki lub kosza z gruszkami i zapytać, po czym można odróżnić te niedojrzałe od dojrzałych.
3. Podsumowując tę część lekcji, możesz powiedzieć: *Gruszka to jeden z naszych najpopularniejszych owoców. Po czym poznać, że jest dojrzała? Nie*

dotkniesz, nie spróbujesz, nie będziesz wiedział. Dopiero, gdy sprawdzisz, przekonasz się, czy już jest gotowa do zjedzenia. Tak też jest trochę z nami. Z zewnątrz każdy może wydawać się dorosły, dojrzały, ponieważ osiągnął już rozmiary dorosłego człowieka. Jednak niekoniecznie musi tak być.

| SPOTYKAM |

4. Przedstawiamy postać Świętego Piotra:

Poznajcie Piotra. Może słyszeliście też jego inne imiona Szymon, Kefas.

W tym miejscu można przedstawić najważniejsze wydarzenia z życia św. Piotra, ilustrując obrazami (przykładowe obrazy do prezentacji):

Powołanie nad jeziorem Genezaret: Fresk z Kaplicy Sykstyńskiej, Domenico Ghirlandaio.

Przemienienie na górze Tabor: Duccio di Buoninsegna „Przemienienie Pańskie”.

Cudowny połów ryb: Rafael Santi – fresk z Kaplicy Sykstyńskiej.

Zaparcie się Jezusa: Dirck van Baburen, Zaparcie się św. Piotra.

Piotr przy pustym grobie: Henry Ossawa Tanner, Dwaj uczniowie przy grobie.

Piotr głosi kerygmat Fresk Kazanie św. Piotra z kaplicy Brancaccich Tommaso Masolino

5. Kontynuuj temat w oparciu o fragment z podręcznika:

Piotr wie o jednej bardzo ważnej sprawie. Nie jest to tylko jedna z ważnych spraw – to ta najważniejsza. On wie, że Jezus jest Panem i Zbawicielem każdego człowieka. Nie wie tylko za bardzo, jak powiedzieć o tym innym. I tu nagle ten rybak znad Jeziora Genezaret wychodzi i mówi wprost o swojej wierze całkiem obcym ludziom, a w dalszej perspektywie przyjmuje w związku z tym, co głosi, prześladowania, cierpienia i śmierć. Przez swoje dokonania Piotr stał się dla wszystkich chrześcijan punktem odniesienia – skałą, na której zbudowany jest Kościół.

| POZNAJĘ |

6. Zapal dużą świecę. Następnie korzystając z podręcznika, przedstaw uczniom sposób działania Ducha Świętego.

Choć przedstawiany jest zazwyczaj jako gołąb lub ognisty język, Pismo Święte nie twierdzi, że tak wygląda. Zasadniczo z nazwy nie wiemy, jak wygląda, zdecydowanie trudno Go sobie wyobrazić. Duch Święty, bo oczywiście o Nim mowa, jest bardzo mocno związany z dorosłością i dojrzałością człowieka. Oczywiście pewnie każdy z nas wie, że bierzmowanie to sakrament chrześcijańskiej dojrzałości. Jednak gdybyśmy zrobili eksperyment i sfotografowali osobę przed i po bierzmowaniu, nie zauważylibyśmy żadnych zmian. Sakrament ten to nie tylko dar, łaska, ale i zadanie, całkiem poważne. Z trzecią osobą Trójcy, czyli Duchem Świętym związane jest siedem darów, które jednocześnie są siedmioma zadaniami. Od momentu ich otrzymania wzrasta nasza odpowiedzialność za to, co robimy. Duch Święty daje nam siedem darów nieprzypadkowo – otrzymujemy je w jednym celu – by tak, jak apostołowie i ich uczniowie świadczą o swojej wierze.

7. Podziel klasę na siedem grup. Każda z nich powinna wylosować jeden z darów Ducha Świętego. Najlepiej, gdyby w tym momencie otrzymała dużą kartkę z zapisanym u góry wylosowanym darem. W tym miejscu można wspomnieć scenę z Dziejów Apostolskich, wskazując, że gdy wybierano do grona Dwunastu następcę Judasza, apostołowie modlili się, a następnie dokonali losowania. Jednocześnie warto wskazać, że dary Ducha Świętego ludzie otrzymują nie po równo, a według potrzeb, więc być może też to, co uczniowie robią właśnie na lekcji, to wstęp do tego, z czym przyjdzie się im mierzyć w przyszłości.
8. Każda z grup ma zadanie, opierając się na powyższym wprowadzeniu i na fragmencie z Youcatu umieszczonym w podręczniku, wskazać, w jaki sposób można w dorosłym życiu, w sposób dojrzały korzystać z wylosowanego daru. Prosimy, aby zrobili to w kilku (minimum trzech) punktach.
9. Przyjąć sakrament bierzmowania oznacza zawrzeć z Bogiem swego rodzaju umowę. Bierzmowany mówi: „Tak, wierzę w Ciebie, mój Boże, daj mi Twojego Ducha Świętego, żebym do Ciebie całkowicie należał, nigdy od Ciebie nie odstąpił i całe moje życie świadczył o Tobie duszą i ciałem, słowem i czynem, na dobre i na złe”. A Bóg mówi: „Tak, ufam ci, moje dziecko i obdaruję cię moim Duchem, czyli sobą samym. Będę cały twój. Nie odstąpię od ciebie w tym życiu tu na ziemi i tym w niebie. Będę w twoim ciele i twojej duszy, w twoich czynach i słowach. Nawet jeśli zapomnisz o mnie, ja będę przy tobie – na dobre i na złe”.

YC 205.

10. W zależności od tempa pracy grup najlepiej przeznaczyć na to zadanie od pięciu do dziesięciu minut. Następnie poproś uczniów, żeby przedstawili swoje odpowiedzi reszcie klasy. Po każdej prezentacji członkowie pozostałych grup głosują, która z odpowiedzi jest dla nich najważniejsza. Przy remisie ty musisz zdecydować. Wybrany punkt można podkreślić. Po przedstawieniu wszystkich, sformułuj wraz z uczniami z wybranych punktów krótką notatkę w formie:

Dary Ducha Świętego, otrzymane w sakramencie bierzmowania są po to, byśmy mogli żyć wiarą na co dzień.

Dar mądrości może pomóc mi w...

Dar rozumu może pomóc mi w...

Dar rady może pomóc mi w...

Dar męstwa może pomóc mi w...

Dar umiejętności może pomóc mi w...

Dar pobożności może pomóc mi w...

Dar bojaźni Bożej może pomóc mi w...

| ODPOWIADAM |

11. Możesz pokazać reprodukcję obrazu Ukrzyżowanie św. Piotra Caravaggia.
12. Dojrzałość i dorosłość w wierze poznaje się nie po tym, kim kto jest i jaką pełni w Kościele funkcję – czy jest zwykłym świeckim chrześcijaninem, czy osobą związaną z głoszeniem wiary, jak choćby katechetą, księdzem, zakonikiem lub zakonnica. Dojrzałość w wierze okazuje się w momencie, gdy trzeba o niej zaświadczyć. Można to zrobić na wiele sposobów, niekoniecznie stając się męczennikiem, jak Św. Piotr. Gdy kasujemy bilet w autobusie, pokazujemy swoją uczciwość, także gdy w stajemy w obronie wartości związanych z wiarą, w obronie Kościoła w codziennych dyskusjach – w szkole, w pracy, w rodzinie. Swoją dojrzałość i dorosłość w wierze pokazujemy zawsze, gdy stajemy się dla kogoś oparciem, skałą, Piotrem.

| UTRWALAM |

13. Podsumowując lekcję, możesz powiedzieć: *Świadectwo o swojej wierze jest jednym z najpoważniejszych obowiązków każdego dojrzałego chrześcijanina.*

Z niego będziemy rozliczani – tak jak uczniowie Jezusa, którzy wytrwali przy wierze i ci, którzy upadli. Im jesteśmy dojrzałsi, tym bardziej jesteśmy odpowiedzialni za siebie, ale także za tych, których wiarę możemy wzmocnić lub osłabić.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

14. Jako zadanie proponujemy uczniom zastanowienie się nad tym, jakie ich postawy i zachowania świadczą o tym, że są chrześcijanami na co dzień. Polecenie z podręcznika:

Masz już takie możliwości, że możesz stać się oparciem, skałą dla wiary innych – zastanów się dla kogo? Być może dla młodszego rodzeństwa, które jest w ciebie wpatrzone, dla przyjaciół, znajomych? Czy pokazujesz im swoją dojrzałość w wierze, czy jesteś świadkiem wiary?

| MODLĘ SIĘ |

15. Lekcję kończymy modlitwą nawiązującą do liturgii sakramentu bierzmowania:

Pragniemy, aby Duch Święty, którego otrzymamy, umocnił nas do mężnego wyznawania wiary i do postępowania według jej zasad.

Obrzędy bierzmowania dostosowane do zwyczajów diecezji polskich, Katowice 2019, s. 37.

3

ROLA UCZUĆ W DOROSŁYM ŻYCIU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: budowanie umiejętności korzystania z uczuć w sposób dojrzały.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje i opisuje dojrzałe uczucia ludzkie;
- > stara się podejmować czyny moralnie dobre;
- > panuje nad własnymi emocjami;
- > podejmuje pracę nad formacją dojrzałego sumienia.

Postawy: uczeń panuje nad własnymi emocjami.

Metody i techniki: metody audiowizualne, **rozmowa** kierowana, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: obrazy serca i rozumu, czołówka filmu „Gwiezdne wojny”, podręcznik.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Najlepiej rozpocząć lekcję modlitwą.
2. Wprowadź do tematu katechezy, odwołując się do podręcznika.

Serce i rozum to symboliczne wskazanie dwóch dróg, jakimi przebiegają nasze życiowe wybory. Czasem wszystko staramy się przemyśleć, wielokrotnie analizujemy, zanim podejmiemy decyzje, a czasem zdajemy się na

impuls, poryw serca czy motyle w brzuchu. Co jest lepsze, pewniejsze, za czym warto iść bardziej – za sercem czy za rozumem?

3. W tym miejscu możesz zapytać uczniów o ich zdanie na ten temat.

Jak patrzycie na tę sprawę – serce czy rozum?

Czym sami kierujecie się w życiu – bardziej uczuciami czy rozumem?

4. Jeśli się pojawi ta kwestia, można też wskazać, że często przyjmuje się, że kobiety kierują się bardziej sercem, a mężczyźni rozumem. Pytanie do uczniów:

Czy jest to prawda czy stereotyp?

| SPOTYKAM |

5. Jeśli są techniczne możliwości, w tym miejscu można wyświetlić początek jednego z filmów z serii „Gwiezdne Wojny”, może być to np. [youtube.com/watch?v=fm_4WaPbbK0](https://www.youtube.com/watch?v=fm_4WaPbbK0) z „Imperium kontratakuje”.

Jeśli masz swój ulubiony film z tej serii, możesz go w tym miejscu wybrać i zastąpić proponowany fragment. W takim wypadku warto krótko uzasadnić swój wybór.

6. Następnie zapytaj uczniów o ich znajomość „Gwiezdných Wojen”, można odwołać się do podręcznika:

Dawno temu i w odległej galaktyce mieliśmy do czynienia ze starciem dwóch sił – rycerzy Jedi i mrocznych Sithów. Pierwsi z nich unikali gwałtownych emocji, raczej emanowali spokojem i opanowaniem. Kierowali się rozumem i wiedzą.

Nie ma emocji – jest spokój.

Nie ma ignorancji – jest wiedza.

Nie ma namiętności – jest pogoda ducha.

Nie ma chaosu – jest harmonia.

Nie ma śmierci – jest Moc.

Takie były najważniejsze zasady kierujące zakonem Jedi. Gdy któryś z mistrzów Jedi dawał się opanować emocjom, mógł przejść na ciemną stronę mocy i stać się Sithem. Pokazuje to choćby historia Anakina Skywalkera, który stał się Darthem Vaderem. Niestety, czasem jest tak też z nami. Uczucia

i emocje nie są złe. Jednak do ich kontroli mamy rozum. Kontynuujemy w duchu Gwiezdnych Wojen: Anakin stał się Vaderem przez swoją niedojrzałość w sferze uczuciowej. Zostało to wykorzystane przez mrocznego Palpatina, który sprawił, że ten przeszedł na drogę zła. Jednocześnie dopiero dojrzałe uczucie do syna – Luka Skywalker, pozwoliło mu wrócić na ścieżkę dobra w ostatnich chwilach życia.

| POZNAJĘ |

7. Kontynuuj: *Wróćmy jednak z odległej Galaktyki. Spróbujmy określić, skąd pochodzą nasze złe, niedojrzałe wybory.*

Pytania do uczniów:

Dlaczego ludzie czynią zło i wybierają złe?

Gdzie leży tego przyczyna?

Podziel tablicę na dwie kolumny. Uczniowie mogą zapisywać swoje odpowiedzi na tablicy w jednej kolumnie.

8. Jeden z uczniów może odczytać fragment Pisma Świętego z podręcznika *Jeśli panuje w klasie taki zwyczaj, można zrobić to w sposób uroczysty, ze świecą.*

Nie to, co wchodzi do ust, czyni człowieka nieczystym, ale co z ust wychodzi, to go czyni nieczystym». Wtedy przystąpili do Niego uczniowie i rzekli: «Wiesz, że faryzeusze zgorszyli się, gdy usłyszeli to powiedzenie?». On zaś odrzekł: «Każda roślina, której nie sadił mój Ojciec niebieski, będzie wyrwana. Zostawcie ich! To są ślepi przewodnicy ślepych. Lecz jeśli ślepy ślepego prowadzi, obaj w dół wpadną». Wtedy Piotr zabrał głos i rzekł do Niego: «Wytłumacz nam tę przypowieść!». On rzekł: «To i wy jeszcze niepojętni jesteście? Nie rozumiecie, że wszystko, co wchodzi do ust, do żołądka idzie i wydalą się na zewnątrz. Lecz to, co z ust wychodzi, pochodzi z serca, i to czyni człowieka nieczystym. Z serca bowiem pochodzą złe myśli, zabójstwa, cudzołóstwa, czyny nierządne, kradzieże, fałszywe świadectwa, przekleństwa. To właśnie czyni człowieka nieczystym. To zaś, że się je nie umytymi rękami, nie czyni człowieka nieczystym».

Mt 15, 11-20

Można w tym miejscu podkreślić, że oczywiście Jezus nie zachęca nas, byśmy jedli nieumytymi rękami. Jednak pokazuje pewne priorytety.

9. Poproś uczniów o ustosunkowanie się do słów Jezusa.

Czy zgadzacie się z nimi?

Dlaczego według Jezusa człowiek dokonując złych wyborów, staje się nieczystym?

Odpowiedzi uczniowie zapisują na tablicy w drugiej kolumnie.

10. Jezus oczywiście nie wskazuje, że uczucia są same w sobie złe. One także czynią człowieka tym, kim jest. Jednak to właśnie w sercu rodzi się każdy grzech. Gdy pozwalamy, by gwałtowne uczucia zaczęły nas kontrolować, stajemy się podatni na grzech. Zazdrość, pożądanie, złość, strach sprawiają, że człowiek przestaje kierować się rozumem i robi rzeczy złe. Człowiek naprawdę rzadko potrafi dokonywać zła jako zła, pomija bowiem ten etap, na którym jest czas na przemyślenie swoich czynów.

| ODPOWIADAM |

11. Kontynuuj rozmowę z uczniami, korzystając z tekstu w podręczniku:

W jaki sposób mogę dojrzałe korzystać ze swoich uczuć? To jednocześnie proste i oczywiste, a z drugiej tak po ludzku trudne.

Wiemy także, że Syn Boży przyszedł i obdarzył nas zdolnością umysłu tak, że poznajemy Prawdziwego.

1J5,20

Wszystkie popędy naszego serca powinniśmy zbadać przy użyciu rozumu. To wyraz naszej dojrzałości, dorosłości, która niekoniecznie wyraża się w wieku osiemnastu lat. Można być rozsądnym w wieku lat kilkunastu i mądrze korzystać z uczuć. Oczywiście można mieć też więcej niż czterdzieści lat i nadal być Piotrusiem Panem.

| UTRWALAM |

12. Bazując na tekście w podręczniku, podsumuj lekcję:

1. Uczucia pełnią ważną rolę w życiu, jednak nie należy podchodzić do nich bezkrytycznie.
2. Kierowanie się nimi może nas prowadzić do grzechu.
3. Dojrzały człowiek kontroluje swoje uczucia i bada je przy użyciu rozumu.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

13. Kiedy ostatnio poddałeś się złości, nienawiści, zazdrości? Przypomnij sobie, dlaczego pojawiły się u ciebie takie uczucia? Oceń czy twoja reakcja była odpowiednia do sytuacji?

| MODLĘ SIĘ |

14. Lekcję warto zakończyć modlitwą zaczerpniętą z biblijnej Księgi Mądrości, zamieszczoną w podręczniku:

Boże przodków i Panie miłosierdzia,
któryś wszystko uczynił swoim słowem
i w Mądrości swojej stworzyłeś człowieka,
by panował nad stworzeniami, co przez Ciebie się stały,
by władał światem w świętości i sprawiedliwości
i w prawości serca sądy sprawował –
dajże mi Mądrość, co dzieli tron z Tobą,
i nie wyłączaj mnie z liczby swych dzieci!
Bom sługa Twój, syn Twojej służebnicy,
człowiek niemocny i krótkowieczny,
zbyt słaby, by pojąć sprawiedliwość i prawa.
Choćby zresztą był ktoś doskonały między ludźmi,
jeśli mu braknie mądrości od Ciebie – za nic będzie poczytany.

Mdr 9, 1-6

4

ŻYCIE W PERSPEKTYWIE POWOŁANIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie na powołanie jako podstawowe odniesienie w myśleniu o przyszłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia specyfikę powołania, również w kontekście wyboru zawodu i projektowania dorosłego życia,
- > uzasadnia zamiar Boga wobec człowieka, wskazuje na osoby, którą mogą pomóc w rozeznaniu powołania.

Postawy: uczeń rozeznaje swoje miejsce w Kościele i świecie.

Metody i techniki: podróż w wyobraźni (księga Jonasza), **rozmowa** kierowana.

Środki dydaktyczne: księga Jonasza w wersji audio, podręcznik.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Lekcję warto rozpocząć modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat zajęć. Można zapytać:

Z czym kojarzy się wam słowo „powołanie”?

Odpowiedzi uczniów można zebrać i skonfrontować ze słowami z podręcznika: jako nagrodę możesz zaproponować ocenę za aktywność, mały modlitewnik maryjny, prawo do wymiany jednego „niewygodnego” pytania na własne podczas najbliższego sprawdzianu etc.

3. Powołanie wiąże się ze słowem „wołać”, podobnie jest po łacinie, gdzie powołanie to *vocatio*. Nie jest to zwykła zachęta do robienia czegoś w życiu. To mocny głos, wzywa on do podjęcia konkretnej życiowej drogi, która jest wyborem na całe życie, w perspektywie wieczności. Możesz powiedzieć: *Musimy być świadomi, że w chrześcijańskiej perspektywie ten głos, to wołanie mają jednego nadawcę – Boga i jedną osobę, która jest Jego odbiorcą, czyli każdego konkretnego człowieka, który może tego wołania wysłuchać lub nie.*

| SPOTYKAM |

4. Pismo Święte przedstawia wiele historii powołania. Mają one jednak często wspólny mianownik – osoba powołana to zwykły człowiek, który – świadomy swoich słabości i ograniczeń – nie chce podjąć misji, jaką powierza mu Bóg. Jednocześnie wyrwany ze swojego zwyczajnego życia może, współpracując z Bogiem, słuchając skierowanego do niego wołania, dokonać rzeczy, które odwracają bieg historii. Przypomnijmy sobie teraz jedną z nich.
5. W tym miejscu, jeśli przebieg lekcji na to pozwala, zaproponuj uczniom wysłuchanie księgi Jonasza. Możemy na ten czas klasę zaciemnić, a uczniowie mogą przykryć oczy, aby mogli rozbudzić wyobraźnię.

Księgę Jonasza znajdziemy tu:

www.youtube.com/watch?v=-LJWd2RezHQ

Alternatywnie można odwołać się do podręcznika, który też może służyć za wprowadzenie do słuchowiska:

Jedną z najciekawszych historii powołania odnajdziemy w Księdze Jonasza. Bóg wyznaczył prorokowi Jonaszowi zadanie. Miał on pójść do Niniwy i przekazać wieść, że ze względu na złe postępowanie jej mieszkańców miasto zostanie zniszczone przez Boga. Jednak nasz bohater nie ma ochoty wykonać tego zadania i ucieka, przez co sprowadza na siebie, a także otaczające go osoby, niebezpieczeństwo. Ucieka statkiem do Tarsisz, wpadając w wielki sztorm, który uspokaja się dopiero wtedy, gdy nasz bohater przyznaje się towarzyszom do swojego występku i zostaje na własne życzenie wrzucony do morza. Trafia do brzucha wielkiej ryby, gdzie spędza trzy dni i noce, dopóki nie zgadza się wykonać powierzonej sobie misji.

| POZNAJĘ |

6. Odwołaj się do podręcznika:

Każdy z nas jest powołany do tego samego – do zbawienia. Jednocześnie każdy ma też swoje indywidualne powołanie, które powinno kierować wszystkimi naszymi ważnymi wyborami. Podobnie jak Jonasz – możemy z nim walczyć jednak zapewne nie będzie to ze sobą niosło pozytywnych skutków. Jest jednak pewien drobny problem – nie każdy z nas potrafi dostrzec swoje powołanie w taki sposób, w jaki zrobił to Jonasz.

7. W zależności od przebiegu lekcji, można odczytać lub streścić fragment Księgi Samuela:

Młody Samuel usługiwał Panu pod okiem Helego. W owym czasie rzadko odzywał się Pan, a widzenia nie były częste. Pewnego dnia Heli spał w zwykłym miejscu. Oczy jego zaczęły już słabnąć i nie mógł widzieć. A światło Boże jeszcze nie zagasto. Samuel zaś spał w przybytku Pańskim, gdzie znajdowała się Arka Przymierza. Wtedy Pan zawołał Samuela, a ten odpowiedział: «Oto jestem». Potem pobiegł do Helego mówiąc mu: «Oto jestem: przecież mię wołałeś». Heli odrzekł: «Nie wołałem cię, wróć i połóż się spać». Położył się zatem spać. Lecz Pan powtórzył wołanie: «Samuelu!» Wstał Samuel i poszedł do Helego mówiąc: «Oto jestem: przecież mię wołałeś». Odrzekł mu: «Nie wołałem cię, synu. Wróć i połóż się spać». Samuel bowiem jeszcze nie znał Pana, a słowo Pańskie nie było mu jeszcze objawione. I znów Pan powtórzył po raz trzeci swe wołanie: «Samuelu!» Wstał więc i poszedł do Helego, mówiąc: «Oto jestem: przecież mię wołałeś». Heli spostrzegł się, że to Pan woła chłopca. Rzekł więc Heli do Samuela: «Idź spać! Gdyby jednak kto cię wołał, odpowiedz: Mów, Panie, bo sługa Twój słucha». Odszedł Samuel, położył się spać na swoim miejscu. Przybył Pan i stanąwszy zawołał jak poprzednim razem: «Samuelu, Samuelu!» Samuel odpowiedział: «Mów, bo sługa Twój słucha».

1 Sm 3, 1-10

Czasami potrzebujemy pomocy kogoś takiego jak Heli, by rozpoznać, że dane powołanie pochodzi od Boga.

8. Zapytaj uczniów:

Kogo i dlaczego pytalibyście o rozpoznanie swojego powołania?

Może chodzić o konkretne osoby, ale też o rodzaje powołania – przyjaciela, członka rodziny nauczyciela, wychowawcę, katechetę, księdza.

Dlaczego wybralibyście tę osobę?

| ODPOWIADAM |

9. Lekcję można kontynuować fragmentem tego działu z podręcznika ucznia:

Nie jest łatwo przyjąć zadania powierzone nam przez Boga. Uciekamy od nich prawie jak Jonasz płynący statkiem do Tarszis. Jednak zazwyczaj jest to inaczej niż w opowieści o krnąbrnym proroku. Po prostu w zalewie własnych pragnień i oczekiwań nie odróżniamy wezwania pochodzącego od Boga, od tego, czego chcemy my lub czego oczekują od nas inni. Znalezienie odpowiedzi na pytanie, jakie jest moje powołanie, wymaga czasu i korzystania z pomocy i doświadczenia innych.

| UTRWALAM |

10. Korzystając z myśli zawartych w podręczniku, można podsumować lekcję:

Każdy z nas otrzymuje od Boga bardzo konkretne zadanie, które przyniesie w perspektywie zbawienie.

Rozpoznanie powołania jest jednym z najważniejszych zadań czasu dorastania.

Swoje powołanie najłatwiej rozpoznać w spotkaniu z Bogiem i drugim człowiekiem.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Zaproponuj uczniom zadanie po dzisiejszej lekcji:

*Porozmawiaj dzisiaj o swoim powołaniu, o swoim życiowym zadaniu.
Z kim?*

Z kim chcesz i kogo uznasz za odpowiednią do tego osobę – księdza, katechetę, kogoś z rodziny, przyjaciela czy mentora.

| MODLĘ SIĘ |

12. Lekcję warto zakończyć modlitwą o dobre rozeznanie powołania, jej tekst znajduje się w podręczniku ucznia.

Panie Jezu, daj mi jasność serca tak bardzo potrzebną do rozeznania, kim jestem, kim mam być i co mam robić.

Panie Jezu Chryste, oświeć mnie, proszę,
światłem Twojego Ducha,
abym właściwie odczytał drogę,
którą chcesz mnie prowadzić.

Daj mi jasność nie tylko umysłu,
ale przede wszystkim serca,
dla rozpoznania tego,
kim jestem, kim mam być
i co mam robić, aby jak najlepiej
zrealizować Twój plan wobec mnie.

Udziel mi także siły
do wytrwałego kroczenia za Tobą
drogą mojego życiowego powołania.
Amen

siostrybiale.org/modlitwa-o-rozeznanie-drogi-zyciowej/

5 |

RODZAJE POWOŁAŃ W KOŚCIELE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie na potrójne powołanie każdego człowieka w Kościele.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wie, jak rozeznaczyć swoje miejsce w Kościele;
- > buduje pozytywny wizerunek Kościoła;
- > reaguje, gdy Kościół jest atakowany;
- > wskazuje właściwe formy zaangażowania świeckich w Kościół.

Postawy: uczeń rozeznaje swoje miejsce w Kościele i świecie.

Metody i techniki: praca w grupach, praca z tekstem, elementy **wykładu**.

Środki dydaktyczne: kartki, podręcznik.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Zaczynij lekcję wybraną przez siebie modlitwą.
2. Można wprowadzić uczniów w temat katechezy, korzystając z podręcznika:
Mówimy często o ludziach, którzy wykonują swoją pracę z powołania. Nauczyciel, lekarz i inne zawody o dużej wadze dla społeczeństwa często łączone są z powołaniem. Oczywiście, także inni mają swoje powołania – mniejsze i większe. Powołanie kapłańskie i do życia zakonnego nie są jedyną dostępną drogą, jaką proponuje nam Kościół. Poprzez to, że bycie

we wspólnocie wiąże się z określonymi obowiązkami, Kościół dla każdego z nas ma różne sposoby ich realizacji.

3. Możesz zapytać uczniów:

Dlaczego niektóre z wymienionych zawodów uznajemy za zawody z powołania?

Dlaczego rozróżniamy w nich osoby z powołania lub podejmujące je z innych powodów?

Dlaczego ludzie podejmują się takich „powołaniowych” zawodów z innych, niż powołanie powodów?

| SPOTYKAM |

4. Możesz wskazać, że w tej lekcji dział SPOTYKAM ma charakter nieco żartobliwy, jest pastiszem. Możesz powiedzieć: *Oto zwyczajny katolik z Polski. Taki, jak wielu z nas. Ochrzczony, bierzmowany i z wiedzą zdobytą na szkolnej katechezie. Czy czuje się on częścią Kościoła, czy może jest tylko jego klientem? Jak zachowa się, gdy słyszy, że atakowany jest Kościół? Staje w jego obronie? Przytakuje? A może zostawia tę sprawę, bo po co się kłócić? Co robi, gdy wytyka się niewłaściwe zachowania jego księdza proboszcza? Poda kolejne przykłady? Co wreszcie robi, gdy usłyszysz, że w Kościele nic się nie dzieje, nie ma żadnych propozycji dla młodego człowieka? A właściwie, to od czego jest w tym Kościele?*

5. Podziel klasę na grupy maksymalnie czteroosobowe, mogą to być też pary w ławkach. Uczniowie otrzymują kartki. Warto poprosić uczniów, aby wypełnili w tym momencie lewą stronę, w której wypisujemy wszystkie odpowiedzi podobne do powyższego opisu katolika z Polski.

Czego chcę od Kościoła?

Jak traktuje nauczanie Kościoła?

Jak traktuję księży, zakonników, biskupów?

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

6. Przedstawiamy uczniom trzy misje każdego katolika, możemy w tym momencie poprosić klasę o samodzielną lekturę z podręcznika.

7. Kościół wskazuje na to, że istnieją trzy podstawowe zadania wszystkich jego członków. Jest to misja prorocka, kapłańska i królewska. Są one wspólne dla wszystkich, choć realizowane na różne sposoby. Można je podzielić na dwie grupy – powołanie osób duchownych i konsekrowanych oraz powołanie świeckich. Ci drudzy, a jest ich przecież większość, czasem zapominają o swoich zadaniach opisanych w ten sposób:

Ludzie świeccy uczestniczą w *urzędzie kapłańskim* Chrystusa, gdyż jako wcieleni przez Chrystusa w Chrystusowe Ciało łączą się z Nim w tej ofierze, ofiarowując siebie samych i wszystkie swoje uczynki (por. Rz 12, 1-2). Oto co o nich mówi Sobór: „Wszystkie (...) ich uczynki, modlitwy i apostołskie przedsięwzięcia, życie małżeńskie i rodzinne, codzienna praca, wypoczynek ducha i ciała, jeśli odbywają się w Duchu, a nawet utrapienia życia, jeśli cierpliwie znoszone, stają się duchowymi ofiarami miłymi Bogu przez Jezusa Chrystusa (por. 1 P 2, 5); ofiary te składane są zbożnie Ojcu w eucharystycznym obrzędzie wraz z ofiarą Ciała Pańskiego. W ten sposób i ludzie świeccy, jako zbożnie działający wszędzie czciciele Boga, sam świat Jemu poświęcają”.

Udział w *prorockim urzędzie* Chrystusa, „który zarówno świadectwem życia, jak mocą słowa ogłosił Królestwo Ojca”, uprawnia i zobowiązuje świeckich do tego, by z wiarą przyjęli Ewangelię i głosili ją słowem i czynem, demaskując śmiało i odważnie wszelkie przejawy zła. Zjednoczeni z Chrystusem, „wielkim prorokiem” (por. Łk 7, 16), ustanowieni w Duchu Świętym „świadkami” zmartwychwstałego Chrystusa, świeccy otrzymują udział zarówno w nadprzyrodzonym zmyśle wiary Kościoła, który „nie może w niej zbłądzić”, jak i w tiasce słowa (por. Dz 2, 17-18; Ap 19, 10). Winni oni zabiegać o to, by nowość i moc Ewangelii jaśniała w ich życiu codziennym, rodzinnym i społecznym, oraz cierpliwie i odważnie, pośród sprzeczności współczesnych czasów, dawać wyraz nadziei na przyszłą chwałę „także przez formy życia świeckiego”.

Jan Paweł II, *Christifideles laici* 14

8. Po lekturze można zaproponować krótką dyskusję na temat tego tekstu – czy był zrozumiały, czy zrodził jakieś pytania, wątpliwości, czy postawy katolików w Polsce odpowiadają zadaniom, jakie mają w ramach trzech urzędów?

| ODPOWIADAM |

9. Kontynuacja katechezy przy pomocy podręcznika – przeczytaj na głos fragment:

W jaki sposób każdy z nas może realizować swoje powołanie w Kościele? Jest wiele sposobów. Nie każdy musi być katechetą, działać w grupach misyjnych, w wolontariacie. Są jednak zadania i obowiązki, które dotyczą wszystkich, bez których każde poważniejsze zaangażowanie w życie wspólnoty Kościoła mija się z celem. Jest to przede wszystkim codzienne uświęcanie świata i uobecnianie Kościoła swoją własną postawą wobec innych. Sumienne wykonywanie obowiązków, bycie wzorem dla innych. Z tej perspektywy dopiero można decydować, co dalej, co więcej mogą zrobić dla mojego Kościoła. Do czego jestem w nim wezwany – do kapłaństwa urzędowego, zakonu, życia w rodzinie, a może nawet do samotności. Do głoszenia Chrystusa z amfony, w Internecie, a może jednak przy rodzinnym stole, linii produkcyjnej w fabryce czy kanale w samochodowym warsztacie.

10. Można kontynuować pracę w grupach. Uczniowie odpowiadają na pytanie:

Co nasz bohater może zrobić dla Kościoła, dla wykonania swojej misji w Kościele?

Warto zaproponować uczniom, by uwzględnili w tym miejscu zawód, którego się uczą.

Poproś przedstawicieli grup, o krótkie przedstawienie wyników pracy grupy na forum klasy. Można nagrodzić najciekawsze, ale także i te najbardziej humorystyczne propozycje.

| UTRWALAM |

11. Przy pomocy tekstu podręcznika, można podsumować lekcję:

- > Każdy katolik – świecki czy duchowny – jest pełnoprawnym członkiem Kościoła, mającym w nim określone zadania.
- > Wszyscy świeccy uczestniczą na swój sposób w kapłańskim, prorockim i królewskim urzędzie Chrystusa.

- > Osoby świeckie mogą głosić Chrystusa poprzez sumienne wypełnianie swoich obowiązków, a ewentualnie dopiero później przez różne posługi w Kościele.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Można zaproponować uczniom zadanie do samodzielnego wykonania. Nie musisz tego sprawdzać, uczniowie mają szansę wykazać się odpowiedzialnością za zadanie: *Poszukaj postaci świętego, który podobnie jak św. Józef, który jest uznawany za specjalistę od wypełniania swoich codziennych, świeckich obowiązków, może być w tej kwestii wzorem.*

| MODLĘ SIĘ |

13. Lekcję można zakończyć modlitwą do św. Józefa:

Święty Józefie, tak jak niegdyś byłeś u boku Jezusa, tak dzisiaj bądź przy nas, by nam towarzyszyć w naszej wędrówce do Boga. Ucz nas być małymi i ubogimi w naszej pracy, cierpliwymi na wygnaniu, pokornymi i niepozornymi w życiu, odważnymi w modlitwie i żarliwymi w miłości. Amen.

ordo.pallotyni.pl/index.php|naboestwa-i-modlitwy/modlitwy-do-sw-jozefa/370-modlitwa-do-sw-jozefa-v

6

CZYŃ DOBRO, A ZŁA UNIKAJ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie na konieczność unikania grzechu i podejmowania działania dla dobra.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia potrzebę respektowania obiektywnych norm moralnych,
- > wskazuje na Dekalog jako źródło norm moralnych,
- > wskazuje, na jakie cele powinien być przeznaczony jego czas,
- > rozróżnia normy obiektywne od tych, które są umieszczone w konkretnym kontekście kulturowym.

Postawy: Uczeń stara się podejmować czyny moralnie dobre.

Metody i techniki: metody audiowizualne, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: zwiastun filmu „Dobry człowiek”, obraz Mojżesza i tablic Dekalogu.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Lekcję można rozpocząć modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat lekcji, na przykład za pomocą tekstu w podręczniku:

Kiedy przygotowujemy się do sakramentu pokuty, dokonujemy rozliczenia wszystkiego, co wyrzuca nam sumienie, koncentrujemy się na tym, co zrobiliśmy (bądź nie zrobiliśmy) złego. Jednak to nie wystarczy. To, że

nikogo nie zabiłem, nie okradłem, nie okłamałem, to za mało. Nie wystarczy tylko unikać zła – trzeba też czynić dobro. To jest nasza chrześcijańska powinność.

| SPOTYKAM |

3. Możesz rozpocząć słowami: *Viggo Mortensen jest znany przede wszystkim ze swojej roli w ekranizacji dzieła Tolkiena „Władca Pierścieni”. Grał jednak w wielu innych filmach – jednych bardziej rozrywkowych, a innych podejmujących zdecydowanie trudniejsze tematy. Dzisiaj przyjrzymy się jego roli, która należy do tego drugiego typu.*

4. Przedstaw uczniom uczniom **zwiastun** filmu „Dobry człowiek”:

Tytułowy bohater filmu „Dobry człowiek”, profesor John Halder, żyjący w Niemczech tuż przed II wojną światową ma trudne życie – opiekuje się znerwicowaną żoną i dwójką dzieci, matką dotkniętą demencją. Podejmuje jednak swoje wysiłki i jest widziany jako dobry człowiek. W swojej książce podejmuje tematykę eutanazji, co żywo interesuje nazistowskie władze – zaczyna iść z prądem wydarzeń, przez co jego prace stają się podstawą do eliminacji ze społeczeństwa nie tylko śmiertelnie chorych, ale i wszystkich nie pasujących do wizji nazistowskiego społeczeństwa. Profesorowi zaczyna podobać się to, w jaki sposób traktowany jest przez reżim i idąc na moralne kompromisy, zatracza wyznawane dotąd wartości. Jego działalność dotyka bezpośrednio jego najbliższego przyjaciela psychoanalityka żydowskiego pochodzenia, Maurica. Dopiero jednak wizyta w obozie koncentracyjnym pozwala mu zrozumieć ogrom zła, do którego się przyczynił.

5. Można zapytać uczniów o ich ocenę postawy bohatera filmu.

Czy można usprawiedliwić profesora Haldera?

Czy pogoń za sukcesem w życiu usprawiedliwia złe wybory?

Czy znacie podobne postawy w kulturze?

6. W tym miejscu trzeba jednocześnie mocno odciąć się od oceniania postawy jakichkolwiek postaci historycznych, polityków itp., a gdyby takie głosy się pojawiły, zwłaszcza względem współcześnie żyjących, trzeba je zamknąć. Można w tym miejscu podkreślić, że mamy narzędzia do oceny bohaterów kultury, ale motywacje żyjących wokół nas ludzi są dla nas

ukryte. Dyskusja może w tym miejscu być mocno żywiołowa, twoim zadaniem jest zapanowanie nad nią.

| POZNAJĘ |

7. Warto w tym miejscu wyświetlić obraz Mojżesza z tablicami Dekalogu. Pytania do uczniów:

Co przedstawia ten obraz?

8. Można zagospodarować pozostały czas na odczytanie biblijnej wersji Dekalogu (druga, alternatywna propozycja jest w dziale Odpowiadam), wskazując, że ta, którą znamy z katechizmów czy książeczek do nabożeństwa, jest skróconą wersją przeznaczoną do recytacji. W Piśmie Świętym natomiast przykazania te występują w dwóch wersjach, które się od siebie nieco różnią, choć oczywiście nie są sprzeczne. Jedna znajduje się w dwudziestym rozdziale Księgi Wyjścia, a druga w piątym rozdziale Księgi Powtórzonego Prawa. Dzisiaj przypomnimy sobie tę pierwszą wersję:

Wtedy mówił Bóg wszystkie te słowa: «Ja jestem Pan, twój Bóg, który cię wywiódł z ziemi egipskiej, z domu niewoli.

Nie będziesz miał cudzych bogów obok Mnie! Nie będziesz czynił żadnej rzeźby ani żadnego obrazu tego, co jest na niebie wysoko, ani tego, co jest na ziemi nisko, ani tego, co jest w wodach pod ziemią! Nie będziesz oddawał im pokłonu i nie będziesz im służył, ponieważ Ja Pan, twój Bóg, jestem Bogiem zazdrosnym, który karze występki ojców na synach do trzeciego i czwartego pokolenia względem tych, którzy Mnie nienawidzą. Okazują zaś łaskę aż do tysięcznego pokolenia tym, którzy Mnie miłują i przestrzegają moich przykazań.

Nie będziesz wzywał imienia Pana, Boga twego, do czczych rzeczy, gdyż Pan nie pozostawi bezkarnie tego, który wzywa Jego imienia do czczych rzeczy.

Pamiętaj o dniu szabatu, aby go uświęcić. Sześć dni będziesz pracować i wykonywać wszystkie twe zajęcia. Dzień zaś siódmy jest szabatem ku czci Pana, Boga twego. Nie możesz przeto w dniu tym wykonywać żadnej pracy, ani ty sam, ani syn twój, ani twoja córka, ani twój niewolnik, ani twoja niewolnica, ani twoje bydło, ani cudzoziemiec, który mieszka pośród twych bram. W sześciu dniach bowiem uczynił Pan niebo, ziemię,

morze oraz wszystko, co jest w nich, w siódmym zaś dniu odpoczął. Dlatego pobłogosławił Pan dzień szabat i uznał go za święty.

Czcij ojca twego i matkę swoją, abyś długo żył na ziemi, którą Pan, Bóg twój, da tobie.

Nie będziesz zabijał.

Nie będziesz cudzołożył.

Nie będziesz kradł.

Nie będziesz mówił przeciw bliźniemu twemu kłamstwa jako świadek.

Nie będziesz pożądał domu bliźniego twego. Nie będziesz pożądał żony bliźniego twego, ani jego niewolnika, ani jego niewolnicy, ani jego wołu, ani jego ośła, ani żadnej rzeczy, która należy do bliźniego twego».

Wtedy cały lud, słysząc grzmoty i błyskawice oraz głos trąby i widząc górę dymiącą, przeląkł się i drżał, i stał z daleka. I mówili do Mojżesza: Mów ty z nami, a my będziemy cię słuchać! Ale Bóg niech nie przemawia do nas, abyśmy nie pomarli! Mojżesz rzekł do ludu: «Nie bójcie się! Bóg przybył po to, aby was doświadczyć i pobudzić do bojaźni przed sobą, żebyście nie grzeszyli». Lud stał ciągle z daleka, a Mojżesz zbliżył się do ciemnego obłoku, w którym był Bóg.

Wj 20, 1-21

8. Możesz odwołać się do podręcznika:

W Piśmie Świętym jest wiele wskazań, w jaki sposób należy postępować. Oczywiście mamy zbiory nakazów i zakazów, spośród których najbardziej znanym jest Dekalog, a sama Tora – czyli Pięcioksiąg Mojżeszowy zawiera podobno aż 613 przykazań. Punktem jednak odniesienia dla nich wszystkich powinna być miłość do Boga i drugiego człowieka. Jezus daje nam wskazówkę, w jaki sposób możemy osiągnąć doskonałość.

A oto zbliżył się do Niego pewien człowiek i zapytał: «Nauczycielu, co dobrego mam czynić, aby otrzymać życie wieczne?» Odpowiedział mu: «Dla czego Mnie pytasz o dobro? Jeden tylko jest Dobry. A jeśli chcesz osiągnąć życie, zachowaj przykazania». Zapytał Go: «Które?» Jezus odpowiedział: «Oto te: Nie zabijaj, nie cudzołóż, nie kradnij, nie zeznawaj fałszywie, czcij ojca i matkę oraz miłuj swego bliźniego, jak siebie samego!» Odrzekł Mu młodzieniec: «Przestrzegałem tego wszystkiego, czego mi jeszcze brakuje?». Jezus mu odpowiedział: «Jeśli chcesz być doskonały, idź, sprzedaj, co

posiadasz i rozdaj ubogim, a będziesz miał skarb w niebie. Potem przyjdź i chodź za Mną!». Gdy młodzieniec usłyszał te słowa, odszedł zasmucony, miał bowiem wiele posiadłości.

Mt 19, 16-22

10. Pytanie do uczniów:

Ile czasu dziennie poświęcacie na korzystanie z Internetu, smartfona, komputera, mediów społecznościowych?

W tym miejscu najlepiej pozwolić wypowiedzieć się wszystkim, a jeśli warunki i czas na to pozwalają, obliczyć średnią klasy, dodając pełne godziny i dzieląc przez liczbę uczniów. Wynik należy zapisać na tablicy. Następne pytanie:

Ile czasu poświęcacie na naukę poza lekcjami?

Podobnie należy obliczyć średnią i zapisać na tablicy. Na koniec pytanie:

Ile czasu poświęcacie na czynienie dobra?

Jeśli w poprzednich przypadkach liczyłeś średnią, teraz też to zrób, wynik zapisując obok poprzednich. Zapytaj uczniów:

Czy proporcje poświęcanego czasu na te trzy rzeczy są właściwe, co byście chcieli w nich zmienić?

| ODPOWIADAM |

11. Kontynuuj, odwołując się do podręcznika ucznia:

Czasem w sprawach tego, co „złe lub ma chociaż pozór zła” chrześcijanie są mocno podzieleni. Tyczy się to różnych spraw, czasem tak błahych, jak na przykład tatuaże. Tatuaż sam w sobie nie jest niczym złym, choć oczywiście może nieść ze sobą złe treści. Unikanie zła oznacza nie tylko unikanie konkretnych złych czynów, trzeba też unikać osób, okazji czy miejsc, które mogą być źródłem pokusy do przekroczenia przykazań.

Z drugiej strony też trzeba pamiętać, że do zbawienia nie prowadzą jedynie dobre uczynki, a łaska Chrystusa. Nie powinniśmy robić dobrych rzeczy, by zasłużyć sobie na niebo. Moje dobre czyny mogą być przede wszystkim znakiem, że ta łaska we mnie działa.

12. Jeśli czas na to pozwala, można rozwinąć kwestię tatuażu jako przykład odpowiedzi na pytanie o niejednoznaczność pojęcia zła. Pytania do uczniów:

Jaki jest wasz stosunek do tatuażu?

Jak myślicie, jak według was widzi tę kwestię Kościół?

Jako odpowiedzi można użyć wypowiedzi ks. Remigiusza Reclawa:

<https://www.youtube.com/watch?v=xA8Kvl4hRpM>

lub samodzielnie wyjaśnić uczniom te kwestię, korzystając wcześniej z tego filmu.

| UTRWALAM |

13. Korzystając z tekstu w podręczniku, możesz podsumować lekcję:

- > Chrześcijanin powinien nie tylko unikać grzechów, ale też starać się przede wszystkim czynić dobro.
- > Dobrze jest także unikać samych okazji do popełniania grzechów.
- > Ważne jest też, aby nie chlępić się swoim dobrym postępowaniem – powinno być ono znakiem działania we mnie łaski.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

14. Należy przedstawić uczniom zadanie po dzisiejszej lekcji:

Na dzisiaj, na jutro i na całą waszą przyszłość masz jedno zadanie:

Czyń dobro a zła unikaj!

| MODLĘ SIĘ |

15. Na zakończenie lekcji modlimy się modlitwą z podręcznika:

„Modlitwa franciszkańska”

O Panie, uczyn z nas narzędzia Twojego pokoju,
abyśmy siali miłość, tam gdzie panuje nienawiść;
wybaczenie, tam gdzie panuje krzywda;
jedność, tam gdzie panuje rozłam;
prawdę, tam gdzie panuje błąd;
wiarę, tam gdzie panuje zwątpienie;
nadzieję, tam gdzie panuje rozpacz;

światło, tam gdzie panuje mrok;
radość, tam gdzie panuje smutek.

Spraw, abyśmy mogli nie tyle szukać pociechy,
co pociechę dawać;
nie tyle szukać zrozumienia, co rozumieć;
nie tyle szukać miłości, co kochać;
albowiem dając – otrzymujemy,
wybacząc – zyskujemy przebaczenie,
a umierając, rodzimy się do wiecznego życia.

Przez Jezusa Chrystusa Pana naszego. Amen.

checiny.franciszkanie.pl/modlitwa_fr.html

7

MOJE ZAANGAŻOWANIE W KOŚCIÓŁ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie różnych form zaangażowania w lokalny Kościół.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia formy zaangażowania świeckich w Kościół;
- > wskazuje w jaki sposób można wykorzystać różne talenty i umiejętności w lokalnym Kościele.

Postawy: uczeń rozeznaje swoje miejsce w Kościele, angażuje się życie lokalnej wspólnoty.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: kartki do pracy w grupach, ewentualnie nagrody dla zwycięskiej grupy, podręcznik.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Przedstaw tematykę lekcji, odwołując się do podręcznika:

„Kościół powinien zrobić to i tamto” – takie słowa można usłyszeć bardzo często. Co oznaczają? Przede wszystkim to, że nie czujemy się częścią tej wspólnoty, patrzymy na nią jak na coś, co jest obok nas, czyli papież, biskupi i księża, ewentualnie najbardziej zaangażowani świeccy. Kościołem są jednak wszyscy ochrzczeni i wszyscy możemy wpływać na to, jaki ten Kościół jest.

Możesz tutaj odnieść się do swojego zaangażowania w Kościół, istotne jest to zwłaszcza co robiłeś, będąc w wieku swoich uczniów (nawet jeśli nie jest to szczególnie powód do dumy). Powiedzenie w tym momencie: „ja w waszym wieku niezbyt mocno angażowałem się w Kościół”, także może być ważnym świadectwem. Możesz też wspomnieć, co robiłeś dzisiaj, z czego jesteś dumny.

| SPOTYKAM |

3. Wprowadź w temat:

Czasem pojawia się pragnienie zrobienia czegoś dobrego, pójścia za wewnętrznym głosem, który przynagla do działania. Słyszy go każdy człowiek, zwłaszcza w waszym wieku. Często to działanie dotyczy zaangażowania na rzecz innych. Dzisiaj poznamy człowieka, który ten głos usłyszał nieco później. Poproś, aby jeden z chętnych uczniów, przeczytał poniższy fragment z podręcznika.

Choć skupiamy się dzisiaj przede wszystkim na zaangażowaniu świeckich w Kościół, wzorem będzie dla nas duchowny. Ksiądz Salvatore Mellone duchownym był jedynie kilkadziesiąt dni. Wstąpił do seminarium, dopiero gdy miał 34 lata. Jednak już wcześniej był mocno zaangażowany w życie lokalnego Kościoła. Gdy był jeszcze w seminarium, dowiedział się, że cierpi na śmiertelnie niebezpieczny nowotwór. Poinformował o tym swojego biskupa, podkreślając, jak bardzo chce zostać księdzem. Abp. Giovanni Battista Picherri przekazał sprawę do Watykanu, gdzie dowiedział się o niej sam papież. Szybko przyszła pozytywna odpowiedź na prośbę o przyspieszenie święceń. Kilka dni przed nimi zadzwonił do Salvatore sam papież Franciszek, prosząc, by ofiarował mu swoje pierwsze błogosławieństwo. Święcenia przyjął 16 kwietnia 2015 roku. Kaptanem był nie tylko jeden dzień – dostał ich 74. Po jego śmierci odkryto listy, które wymieniał z papieżem Franciszkiem. Historia Salvatore Mellone pokazuje, że postuga dla Kościoła i dla ludzi może stanowić sens życia i przynosić owoce, nawet jeśli trwa ona tak krótko.

| POZNAJĘ |

4. Wprowadź do lektury Pisma Świętego: *Na kartach Biblii znajdujemy kilka katalogów posług, które w Kościele mogą pełnić osoby duchowne i świeckie. Jeden z takich spisów odnajdujemy w Liście do Koryntian.*

Fragment warto odczytać w sposób uroczysty:

„Wy przeto jesteście Ciałem Chrystusa i poszczególnymi członkami. I tak ustanowił Bóg w Kościele najprzód apostołów, po wtóre proroków, po trzecie nauczycieli, a następnie tych, co mają dar czynienia cudów, wspierania pomocą, rządzenia oraz przemawiania rozmaitymi językami. Czyż wszyscy są apostołami? Czy wszyscy prorokują? Czy wszyscy są nauczycielami? Czy wszyscy mają dar czynienia cudów? Czy wszyscy posiadają łaskę uzdrawiania? Czy wszyscy przemawiają językami? Czy wszyscy potrafią je tłumaczyć? Lecz wy starajcie się o większe dary: a ja wam wskażę drogę jeszcze doskonalszą”.

1Kor12, 27-31

5. Uczniowie mogą w ciszy zapoznać się z tekstem z podręcznika:

Zapewne każdy z nas szybko skojarzy ostatnie zdanie tego fragmentu. Rozpoczyna ono najczęstsze z mszalnych czytań liturgii sakramentu małżeństwa, czyli Hymn o Miłości. Poprzedzają go natomiast słowa dotyczące różnorodnych posług w Kościele.

W Kościele potrzebni są nie tylko biskupi, kapłani, zakonnice i zakonnicy. Jest wiele posług, które pochodzą z Bożej łaski. Każdy z nas ma swoje własne talenty, umiejętności i możliwości, które można ofiarować Kościołowi – zwłaszcza lokalnej wspólnocie parafialnej. Ważne jest tylko to, by nasze zaangażowanie wynikało z miłości, a nie z naszych interesów.

| ODPOWIADAM |

6. W dniu swojego zaprzysiężenia, 20 stycznia 1961 roku, prezydent Stanów Zjednoczonych John F. Kennedy powiedział:

Nie pytaj, co Ameryka może zrobić dla ciebie, ale co ty możesz zrobić dla Ameryki.

Z Kościołem może być dokładnie tak samo. Grasz w piłkę, a może w gry komputerowe, rapujesz lub grasz na ukulele, rysujesz, tańczysz breakdance? Wszystkie te rzeczy mogą ubogacić życie lokalnej wspólnoty. Wystarczy tylko chcieć.

7. Podziel klasę na grupy. Rozdaj uczniom duże czyste kartki – po jednej na grupę, następnie przedstaw zadanie: uczniowie mają stworzyć swojego bohatera do kościelnego talent show. Ma pokazać twórczą posługę, która sprawi, że młodzi ludzie przyjdą do Kościoła – niekoniecznie na liturgię, ale może na jakieś wydarzenie. Uczniowie muszą stworzyć kompletną

postać, taką, jakie pokazują się w telewizyjnych programach typu talent show. Najlepiej w krótkich reportażach – trzeba nadać mu imię, pokazać, jak wygląda, co robi na co dzień, czym oprócz tego, co zaprezentuje, zajmuje się w Kościele i wreszcie przedstawić posługę, która zaprosi innych do przyścia do niego.

8. Poinformuj uczniów, że oceniany będzie nie tylko sam pomysł, ale także jego prezentacja. Wszystkie te elementy grupy przedstawiają na forum klasy. Następnie przychodzi czas na głosowanie – każda grupa wybiera spośród pozostałych zwycięzcę i zapisuje jego imię na kartce. Zbierz kartki i podaj zwycięzcę – w wypadku remisu decydujący głos może należeć do ciebie lub można zarządzić dogrywkę. Zwycięska grupa powinna być nagrodzona ocenami oraz w ramach możliwości żartobliwym *voucherem* (np. miejsce w pierwszej ławce w kościele parafialnym – oczywiście nie bez konsultacji z proboszczem), lub gadżetem związanym z parafią.

| UTRWALAM |

9. Korzystając z tekstu w podręczniku, można podsumować lekcję.
 - > Największą część członków Kościoła stanowią wierni świeccy, którzy mogą, a nawet powinni angażować się w życie swojej wspólnoty.
 - > Nasze zaangażowanie powinno wynikać nie z chęci pokazania się innym, a z miłości do Kościoła.
 - > Dla dobra Kościoła można wykorzystać naprawdę różnorakie zainteresowania czy talenty.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

10. Przedstawiamy zadanie po dzisiejszej lekcji:

Już wiesz, która z twoich umiejętności, talentów czy zainteresowań może pomóc w rozwoju życia twojej parafii?

| MODLĘ SIĘ |

11. Lekcję można zakończyć modlitwą z podręcznika:

Boże, Panie nieba i ziemi,
Ty w Twojej dobroci i miłości

stworzyłeś wszystkich ludzi
na swój obraz i podobieństwo,
w niepowtarzalny sposób ubogacając
każdego człowieka obfitością darów,
uzdolnień i charyzmatów.
Daj mi umysł zdolny rozpoznać,
serca pragnące pokochać
i wolę gotową rozwijać to wszystko,
czym mnie obdarzyłeś
dla mojego szczęścia,
Twojej chwały
oraz pożytku innych ludzi.

grupaxjp.iap.pl/index.html?id=57018&site_id=56023

8

MOJE ZAANGAŻOWANIE W ŻYCIE LOKALNEJ WSPÓLNOTY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie na konieczność działania dla dobra wspólnego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia przykłady zastosowania zasady pomocniczości i solidarności;
- > wskazuje przykłady zaangażowania dla dobra lokalnej społeczności;
- > definiuje działalność społeczną jako dążenie do dobra wspólnego.

Postawy: uczeń szanuje i pomnaża dobro wspólne.

Metody i techniki: dyskusja, prezentacja działających **lokalnie** organizacji, osobiste świadectwo.

Środki dydaktyczne: jeśli lokalnie działające organizacje katolickie posiadają materiały promocyjne, można wykorzystać je do stworzenia prezentacji.

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Lekcję rozpocznij modlitwą.
2. Wprowadź w tematykę zajęć, korzystając z tekstu z podręcznika: *Jest wiele osób wymagających pomocy – starsi, samotni, niepełnosprawni, chorzy. Jest też wiele spraw wymagających naszego zaangażowania – opieka nad zwierzętami, zabytkami, przyrodą, organizacja imprez. Wielu ludzi pomoc ma we krwi, dla nich tydzień bez wspierania potrzebujących w takiej czy innej organizacji jest tygodniem straconym.*

| SPOTYKAM |

3. Można kontynuować, posługując się tekstem z podręcznika.

Wolontariusz – pewnie niejednego z was dotyczy to słowo. Kim jest wolontariusz? To ten, który dobrowolnie (łac. *volontarius*) pomaga tym, wobec których nie jest zobowiązany przez więzi rodzinne czy przyjacielskie. Poświęca swój wolny czas, nie otrzymując za swoją pracę wynagrodzenia. Oczywiście nie znaczy to, że nie otrzymuje nic w zamian. Najczęściej jest to jedynie satysfakcja z czynienia dobra. Czasem nowe wartościowe znajomości. Nierzadko wartościowy wpis do CV.

4. Jeśli masz jakieś doświadczenia z wolontariatem, działalnością charytatywną, powinieneś przedstawić je w tym miejscu.
5. Następnie warto zapytać uczniów o ich doświadczenia z wolontariatem – gdzie i w jaki sposób się udzielają. Powinny być to rozbudowane wypowiedzi – można dopytać o nazwę organizacji, jej cele, formy działania i zapytać, ile czasu uczeń poświęca na taką działalność.
6. W tym miejscu można uzupełnić wypowiedź uczniów, wskazując na działające lokalnie organizacje, np. przy parafii, Szkolne Koło Caritas i tym podobne.

| POZNAJĘ |

7. Jeśli przedstawiłeś swoje doświadczenie z wolontariatem, w tym momencie możesz powiedzieć, dlaczego wybrałeś konkretną formę zaangażowania – przez osobisty kontakt z organizacją, przez zainteresowanie konkretnym dziełem, którym się zajmujesz, czy z innego powodu. Warto też wskazać, że często dzieje się to przez przypadek.
8. Pytamy uczniów zaangażowanych w wolontariat:
Dlaczego wybraliście tę a nie inną formę zaangażowania?
Czy ze względu na to, że jest wam w jakiś sposób szczególnie bliska?
Czy ma związek z zainteresowaniami, hobby?
9. Możesz kontynuować, posługując się tekstem z podręcznika:

W naszej współczesnej kulturze pierwsze organizacje skupiające wolontariuszy pojawiły się w różnych Kościołach, w tym w Kościele katolickim.

Zajmowały się one przede wszystkim pomocą charytatywną, działalnością na rzecz ubogich czy sierot. Dzisiaj jest wiele organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i mniej sformalizowanych grup, w których każdy znajdzie dla siebie jakąś rolę czy dopasowaną do siebie formę działalności na rzecz innych.

Wszystkie one działają zgodnie z zasadą pomocniczości, każda działalność na rzecz społeczeństwa powinna być wykonywana jak najbliżej człowieka – poprzez lokalne władze lub organizacje społeczne działające na miejscu, a przez wyższe stopnie władzy jedynie wtedy, gdy niższe nie mogą sobie z nimi poradzić. Zasada pomocniczości jest opisana w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jako zasada formułowania prawa. Obecna jest też jako jeden z najważniejszych elementów Katolickiej Nauki Społecznej.

Drugą zasadą, która powinna nami kierować we wzajemnej pomocy, jest zasada solidarności. Z perspektywy wiary Jan Paweł II sformułował ją w encyklice *Sollicitudo rei socialis* w ten sposób:

Praktykowanie solidarności *wewnątrz każdego społeczeństwa* posiada wartość wtedy, gdy jego członkowie uznają się wzajemnie za osoby. Ci, którzy posiadają większe znaczenie dysponując większymi zasobami dóbr i usług, winni poczuwać się do *odpowiedzialności* za słabszych i być gotowi do dzielenia z nimi tego, co posiadają. Słabsi ze swej strony, postępując w tym samym duchu solidarności, nie powinni przyjmować postawy czysto *biernej* lub *niszczącej* tkankę społeczną, ale dopominając się o swoje słuszne prawa, winni również dawać swój należny wkład w dobro wspólne. Grupy pośrednie zaś nie powinny egoistycznie popierać własnych interesów, ale szanować interesy drugich.

Jan Paweł II, *Encyklika Sollicitudo rei socialis*, 39

10. W tym momencie można poprosić uczniów o ustosunkowanie się do tych dwóch zasad.

| ODPOWIADAM |

11. Odczytaj fragment z Pisma Świętego – jeśli jest w klasie taki zwyczaj, to w sposób uroczysty:

Strzeżcie się, żebyście uczynków pobożnych nie wykonywali przed ludźmi po to, aby was widzieli; inaczej nie będziecie mieli nagrody u Ojca waszego, który jest w niebie.

Kiedy więc dajesz jałmużnę, nie trąb przed sobą, jak obłudnicy czynią w synagogach i na ulicach, aby ich ludzie chwalili. Zaprawdę, powiadam wam: ci otrzymali już swoją nagrodę. Kiedy zaś ty dajesz jałmużnę, niech nie wie lewa twoja ręka, co czyni prawa, aby twoja jałmużna pozostała w ukryciu. A Ojciec twój, który widzi w ukryciu, odda tobie.

Mt 6, 1-4

12. Możesz skomentować, korzystając z podręcznika:

Każdy chrześcijanin powinien działać dla dobra innych, to nasz obowiązek. Oczywiście ważna z punktu widzenia wiary jest intencja. Wiele z działań podejmowanych dla innych dokonuje się po cichu, bez nadmiernego rozgłosu. Inne są bardziej nagłaśniane. Ważne jest, aby celem była nie promocja osób, a idei pomocy. Jako członkowie Kościoła nie powinniśmy się też angażować w działalność tych organizacji, których profil jest sprzeczny z tym, co głosi nasza wiara.

Jednocześnie trzeba pamiętać, że choć oczywiście troska o drugiego człowieka powinna być najważniejsza, to wszelka działalność na rzecz zwierząt czy szeroko rozumianej przyrody, jest także ważna i potrzebna.

Warto rozwinąć ostatnią myśl, wskazując, że bycie katolikiem kłóci się z udziałem w przedsięwzięciach, które w jawny sposób są sprzeczne z naszą wiarą. Można w tym miejscu wskazać bieżące wydarzenia czy dyskusje społeczne, wskazać konkretne podejmowane tematy – np. aborcję, eutanazję, karę śmierci, kwestie LGBT itp.

13. Rozwiń ostatnie zdanie: *Rzecz jasna, człowiek powinien znajdować się w centrum naszych zainteresowań, ponieważ jest ważniejszy od innych stworzeń. Jednak działalność w organizacjach, które mają na celu ochronę przyrody, pomoc zwierzętom, zwłaszcza porzuconym czy skrzywdzonym przez człowieka i jego działalność, także są ważne. Człowiekowi zostało powierzone zadanie opieki nad całością stworzenia.*

| UTRWALAM |

14. Podsumuj lekcję korzystając z podręcznika.

- > Chrześcijanin zobowiązany jest do działania na rzecz dobra innych, zwłaszcza tych najsłabszych.

- > Działalność na rzecz innych normują zasady pomocniczości i solidarności.
- > Z punktu widzenia wiary bardzo istotna jest motywacja, dla której podejmujemy się działalności dla dobra innych.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

14. Przedstawiamy zadanie dla uczniów: *Sprawdź, jakie organizacje pozarządowe, społeczne działają na terenie twojego miasta, dzielnicy, gminy, parafii. Które z nich prowadzą działalność bliską twoim zainteresowaniom?*

| MODLĘ SIĘ |

15. Lekcję można zakończyć modlitwą z podręcznika:

Panie, Jezu Chryste, spójrz, prosimy, na wolontariuszy, którzy poświęcają swój czas i zdolności, aby dawać świadectwo Twemu Słowu i Twojej Miłości. Niech Ewangelia Krzyża uczy ich ducha ofiary, w słabościach daje moc i radość w czynieniu dobra, a we wszystkich trudnościach życia światło i wytrwanie. Amen.

misyjne.pl/modlitwy/modlitwa-za-wolontariuszy/

9

KOSMOPOLITA CZY NACJONALISTA?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie chrześcijańskiego uzasadnienia postawy patriotyzmu.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wskazuje na postawę patriotyzmu jako postawę wynikającą z czwartego przykazania;
- > odrzuca skrajne postawy nacjonalizmu i kosmopolityzmu;
- > uzasadnia konieczność dbania o swoją Ojczyznę.

Postawy: uczeń rozeznaje swoje miejsce w świecie, w relacji do ojczyzny, rodaków i wszystkich ludzi.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, elementy wykładu, dyskusja.

Środki dydaktyczne: wiersz „Katechizm polskiego dziecka” (w zależności od formy przedstawienia i warunków technicznych: slajd lub wersja audio).

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Uczniowie rozpoczynają lekcję cichą modlitwą za Ojczyznę, własnymi słowami.
2. Wyświetl uczniom (ewentualnie wyrecytuj) wiersz „Katechizm polskiego dziecka” Władysława Bełzy. Można w tym miejscu nawiązać do tytułu wiersza i wywodzącego się z nauczania religii pojęcia katechizmu, który dawniej często był przede wszystkim zbiorem pytań i odpowiedzi.

- Kto ty jesteś?
 - Polak mały.
- Jaki znak twój?
 - Orzeł biały.
- Gdzie ty mieszkasz?
 - Między swemi.
- W jakim kraju?
 - W polskiej ziemi.
- Czym ta ziemia?
 - Mą Ojczyzną.
- Czym zdobyta?
 - Krwią i blizną.
- Czy ją kochasz?
 - Kocham szczerze.
- A w co wierzysz?
 - W Polskę wierzę.
- Coś ty dla niej?
 - Wdzięczne dziecię.
- Coś jej winien?
 - Oddać życie.

3. W tym miejscu oczywiście należy wykazać się wyczuciem, w przypadku, gdyby na lekcji były osoby innej narodowości tak, by ich nie urazić. Warto nawiązać do tekstu w podręczniku:

Kto ty jesteś? Brzmi pytanie ze znanego przez wszystkie dzieci wierszyka. Odpowiedź dość oczywista: Polak (choć już nie taki mały). Ale czy w swoim znaczeniu jest jasna i klarowna? Czy jesteśmy dumni z tego, że jesteśmy Polakami, czy może nasza polskość to powód do wstydu?

4. Poproś uczniów, aby wymienili pozytywne i negatywne cechy, które wiążą się im z pojęciem polskości. Jakie są nasze zalety i wady narodowe? Dzielimy tablicę na dwie części, a wymieniane przez uczniów cechy zapisujemy w tabelce.

5. W tym miejscu, w zależności od relacji z klasą, można wspólnie krótko omówić zwłaszcza te, które uczniowie uznają za wady. Pytania do uczniów: *Czy polskość to jest coś, czym można się chwalić lub raczej coś, czego się wstydzimy?*
Czy łatwo jest się do niej przyznać w międzynarodowym towarzystwie?
6. Warto pozwolić uczniom na swobodne wypowiedzi, aż do wyczerpania argumentów.

| SPOTYKAM |

7. Możesz powiedzieć: *Dzisiaj poznamy osobę, która polskości nigdy nie traktowała jako powodu do wstydu, a dla której często była obciążeniem, z którego lepiej byłoby zrezygnować. Jednocześnie jest to osoba, z której – nie wiedzieć czemu – zrezygnowała Polska. Bo gdy zapytają was, ilu Polaków otrzymało Pokojową Nagrodę Nobla, odpowiecie: jeden – było ich dwóch.*
8. Poproś uczniów, by przeczytali z podręcznika fragment dotyczący Józefa Rotblata.

Kim był Józef Rotblat? To polski żyd, znakomity fizyk, współtwórca pierwszej bomby atomowej, a jednocześnie jeden z najbardziej znanych działaczy na rzecz rozbrojenia atomowego i pokojowego wykorzystania osiągnięć naukowych.

Wielokrotnie w swoim życiu znajdował się w sytuacji, w której lepiej mu było nie być Polakiem. Jednak zawsze podkreślał to, jaka jest jego narodowość. Tylko Amerykanie i Brytyjczycy mogli uczestniczyć w początkowej fazie projektu Manhattan – czyli prac nad bombą atomową. Rotblat nie przyjął obywatelstwa brytyjskiego, jednak w końcu i tak trafił do Los Alamos. Był też jedyną osobą, która zrezygnowała z udziału w tworzeniu nowej broni z przyczyn etycznych. Po wojnie został obok Bertranda Russela i Alberta Einsteina liderem ruchu pacyfistycznego wśród naukowców. Był jednym z liderów Konferencji Pugwash w Sprawie Nauki i Problemów Światowych, organizacji, której celem było rozbrojenie i pokojowe wykorzystanie nauki. Wraz z nią w 1995 roku, w pięćdziesiątą rocznicę zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki otrzymał pokojową nagrodę Nobla. Mimo, że większość swojego życia spędził na emigracji, zawsze podkreślał to, że jest Polakiem. Józef Rotblat jest przykładem człowieka,

który mogąc wybierać, zawsze wybierał polskość, mimo że wielu znało go jako sir Josepha.

9. Pytania do uczniów:

Czy spotkaliście się z postacią Józefa Rotblata?

Co zaskakuje was w tej historii najbardziej?

10. Warto zaproponować uczniom samodzielną dalszą lekturę na ten temat, np. książki *Noblista z Nowolipiek* Marka Górlikowskiego.

| POZNAJĘ |

11. Korzystając z podręcznika, wyjaśnij uczniom pojęcia kosmopolityzmu i nacjonalizmu.

Kwestia stosunku do ojczyzny jest jedną z rzeczy, która mocno nas dzieli. Jedni chodzą w patriotycznych koszulkach, inni je wyśmiewają. Jedni deklarują, że gotowi są w każdej chwili oddać życie za Ojczyznę, inni twierdzą, że w chwili zagrożenia będą dbać tylko o siebie. Jednak każda ze skrajnych postaw wobec własnej narodowości – z jednej strony nacjonalizm a z drugiej kosmopolityzm, jest niezgodna z tym, czego uczy nas chrześcijańska wiara.

Nacjonalizm rozumiemy tu przede wszystkim jako pogląd, który stawia naród ponad jednostką, innymi relacjami, w jakich znajduje się człowiek. Kosmopolita natomiast głosi, że nie powinny istnieć pomiędzy ludźmi podziały kulturowe, etniczne, polityczne czy terytorialne, a człowiek powinien identyfikować się z całą ludzkością, a nie konkretną grupą.

| ODPOWIADAM |

12. Warto zajrzeć do następnego fragmentu podręcznika:

Właściwą postawę wobec własnej ojczyzny można zrozumieć, kiedy przyjrzymy się, skąd ją wywodzimy:

Czcij swego ojca i swoją matkę, jak ci nakazał Pan, Bóg twój, abyś długo żył i aby ci się dobrze powodziło na ziemi, którą ci daje Pan, Bóg twój.

Pwt 5,16

13. Następnie uczniowie samodzielnie i w ciszy zapoznają się z dalszym fragmentem z podręcznika:

Podstawowym źródłem wszelkich naszych obowiązków wobec Ojczyzny jest czwarte przykazanie, które rozszerzamy z bezpośredniej relacji dziecko – rodzic na nasze relacje ze społecznością, z tradycją, z której się wywodzimy a wreszcie z naszym krajem. Ma to swoje znaczące konsekwencje. Przede wszystkim takie spojrzenie sprawia, że nie mamy żadnego usprawiedliwienia dla patrzenia z wyższością lub wręcz odrzucania osób, które pochodzą z zewnątrz, spoza naszego kręgu. Każdy człowiek ma takie samo znaczenie. Ze swoimi rodakami pozostaje jednak po prostu w głębszej, bliższej relacji, która wiąże się też z większą odpowiedzialnością. W ten sposób odrzucamy skrajności nacjonalizmu i kosmopolityzmu, budując jednocześnie zdrową relację do Ojczyzny, ale także do każdego człowieka i każdej ludzkiej społeczności, którą spotykamy na swoich drogach.

14. Jeśli zostało trochę czasu, w tym miejscu można poprosić uczniów o odniesienie się do takiego podejścia do miłości do Ojczyzny.

| UTRWALAM |

15. Podczas podsumowania lekcji, warto wskazać, co jest warte zapamiętania z dzisiejszej katechezy.
- > Zarówno nacjonalizm, jak i kosmopolityzm nie są właściwymi postawami chrześcijanina.
 - > Każdy człowiek odpowiedzialny jest za to, aby dbać o swoją ojczyznę, traktując ją jako swój dom, miejsce, z którego się wywodzi.
 - > Relacja do ojczyzny i własnego narodu nie może prowadzić do odrzucania kogokolwiek innej narodowości, wiary, koloru skóry.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

16. Jako zadanie po lekcji prosimy uczniów, by przemyśleli swoją postawę wobec Ojczyzny.

Zastanów się nad swoją postawą wobec Ojczyzny. W jaki sposób na co dzień możesz pokazać swoją miłość do Ojczyzny?

| MODLĘ SIĘ |

17. Lekcję można zakończyć słowami Prymasa Tysiąclecia, wskazując jednocześnie, jak ważna dla niego samego była Ojczyzna i jakie miała znaczenie w jego nauczaniu i posłudze.

Jedna jest Polska – wspólna Matka! Jej ramiona – dla wszystkich dzieci. Jedno ma serce i wszyscy znajdują w nim miejsce. Powiedzcie młodzieży, że ta Polska wyciąga do nich ramiona, przyzywa ich i pociąga, aby nigdy nie zapomnieli o Ojczyźnie, aby wszędzie, gdziekolwiek rzucą ich obowiązki i zadania życiowe, pamiętali, iż należą do wspólnej Ojczyzny.

Stefan kard. Wyszyński

opoka.org.pl/biblioteka/T/TH/THO/wyszynski_jednajestpolska.html

Opracowanie redakcyjne | Joanna Swędrzyńska

Projekt graficzny | Adam Piasek

Zdjęcie na okładce | Shutterstock

Skład | Małgorzata Głuszcak-Draczuk

© Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o., Poznań 2022

ISBN 978-83-8065-492-1

Wydawca

Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o.

Wydawnictwo

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

tel. 61 659 37 13

wydawnictwo@swietywojciech.pl

Zamówienia

Dział Handlowy

ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań

Obsługa księgarń i hurtowni:

sprzedaz@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 57 (79)

Obsługa zamówień detalicznych:

sklep@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 61 (55)

www.swietywojciech.pl